

Web Destekli 9. SINIF Coğrafya Soru Bankası

Hakan ÖCAL
Murat EROĞLU
Ali ÖZDEMİR
Beytullah KAVAK
Abdurrahman ATAKILI

İlk Söz

Değerli Öğrenciler,

Coğrafya müfredat programı, yapılandırıcı yaklaşım ve temelinde kazanım merkezli bir yapıya sahiptir. Bu program, öğrenci ilgisini en üst düzeye çıkarmayı ve coğrafyanın günlük hayat içindeki vazgeçilmez önemini kavratmayı amaçlamaktadır. Çünkü çevrede olup biten her şey coğrafi bir mekânda gerçekleşmektedir. Coğrafya dersinde başarılı olmak istiyorsanız ezberci anlayıştan uzaklaşmalısınız. Sürekli düşünen, araştıran, öğrenen ve öğrendikleriyle yetinmeyip yeni kaynaklar arayan bir fert olmalısınız. Elinizdeki bu kitap, sizi başarıya ulaştıracak kaynaklardan biridir. Tamamen renkli olarak tasarladığımız kitapta yer alan testlerin özellikleri şöyledir:

Kazanım Ölçme Testleri: Coğrafya dersinde öğrendiğiniz konuların ve elde ettiğiniz kazanımların anlaşılıp anlaşılmadığını kavrayacaksınız.

Kazanım Değerlendirme Testleri: Sınavlarda bilgi soruları yanında, yorumlama yeteneğinizi ölçen sorularla da karşılaşacaksınız. Bu testlerle, öğrendiğiniz konular ve elde ettiğiniz kazanımlar üzerinde değerlendirme yapma olanağı bulacaksınız. Buna bağlı olarak yorumlama yeteneğinizi geliştireceksiniz.

Aktivite Testleri: Bu testlerle, başarılı olma yolunda her seviyedeki öğrencinin etkin bir rol üstlenmesi hedeflenmiştir. Doğru - Yanlış, Boşluk Doldurma, Bulmaca gibi eğlenerek çalışacağınız bölümlerle birlikte öğrenmeye yönelik etkinlikler sizi aktif hâle getirecektir.

Yazılıya Hazırlık Testleri: Bir yazılı sınavda sorulabilecek soru örneklerinden oluşmaktadır. Okulunuzdaki yazılı sınavlar öncesinde kendiniz hakkında ölçme ve değerlendirme yapabileceksiniz. Yazılı sınava hazır olup olmadığınızı, bu testleri uyguladıktan sonra anlayacaksınız.

Grafik ve Tablo Yorumlama: YGS ve LYS sınavlarında karşılaşacağınız grafik ve tablo yorumlamayı gerektiren soruların nasıl çözüleceğini kavrayacaksınız.

Kitaptan verimli bir şekilde yararlanmanız için, konuları iyi bir şekilde öğrenmelisiniz. Konuyu tam öğrenmeden, kazanımları bilmeden soru çözemediğiniz gibi, yorum da yapamazsınız. Soruları belli bir zaman sürecinde çözmelisiniz. Çünkü gerçek sınav, sadece bilginizi değil, bilgiyi kullanma hızınızı da ölçmektedir. Çözemediğiniz ya da yanlış yaptığınız soruların çözümünü ve nedenini mutlaka öğrenmelisiniz. Kitaptan verimli bir şekilde yararlanırsanız, okul dersleriniz ile YGS ve LYS'de mutlaka başarılı olacaksınız.

Kitapla birlikte verilen DVD'de, konuyu tarayacak şekilde bazı soruların video çözümleri bulunmaktadır. Çözümlü sorular, yan tarafındaki logosuyla belirtilmiştir. Bu çözümlere www.guvender.com.tr adresinden de ulaşabilirsiniz.

Hayatın tüm aşamalarında başarılı olmanız dileğiyle...

Hakan ÖCAL
Murat EROĞLU
Ali ÖZDEMİR
Beytullah KAVAK
Abdurrahman ATAĞUL

Görüş ve önerileriniz için e-posta adresimiz: cografya@suratyayin.com

İçindekiler

BÖLÜM 1 : DOĞA ve İNSAN

Kazanım Ölçme Testi	8
Kazanım Değerlendirme Testi	10
Aktivite Testi	12
Yazılıya Hazırlık Testi	14
Grafik ve Tablo Yorumlama	16

BÖLÜM 2 : HARİTA BİLGİSİ

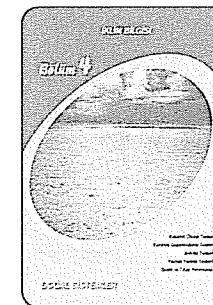
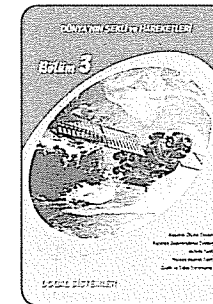
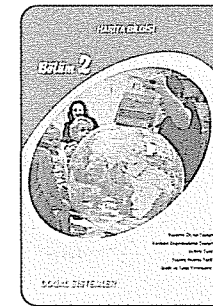
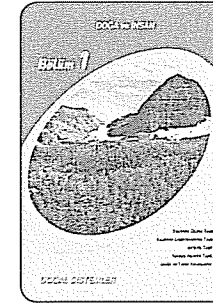
Kazanım Ölçme Testleri	18
Kazanım Değerlendirme Testleri	28
Aktivite Testi	38
Yazılıya Hazırlık Testi	40
Grafik ve Tablo Yorumlama	42

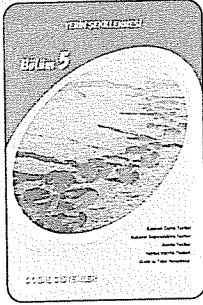
BÖLÜM 3 : DÜNYA'NIN ŞEKLİ ve HAREKETLERİ

Kazanım Ölçme Testleri	44
Kazanım Değerlendirme Testleri	50
Aktivite Testi	56
Yazılıya Hazırlık Testi	58
Grafik ve Tablo Yorumlama	60

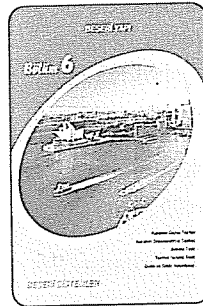
BÖLÜM 4 : İKLİM BİLGİSİ

Kazanım Ölçme Testleri	62
Kazanım Değerlendirme Testleri	76
Aktivite Testleri	90
Yazılıya Hazırlık Testleri	94
Grafik ve Tablo Yorumlama	98

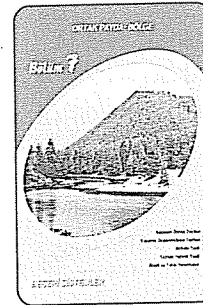

BÖLÜM 5 : YERİN ŞEKİLLENMESİ

Kazanım Ölçme Testleri	102
Kazanım Değerlendirme Testleri	116
Aktivite Testleri	130
Yazılıya Hazırlık Testleri	134
Grafik ve Tablo Yorumlama	138

BÖLÜM 6 : BEŞERÎ YAPI

Kazanım Ölçme Testleri	142
Kazanım Değerlendirme Testleri	146
Aktivite Testi	150
Yazılıya Hazırlık Testi	152
Grafik ve Tablo Yorumlama	154

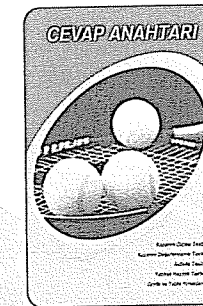
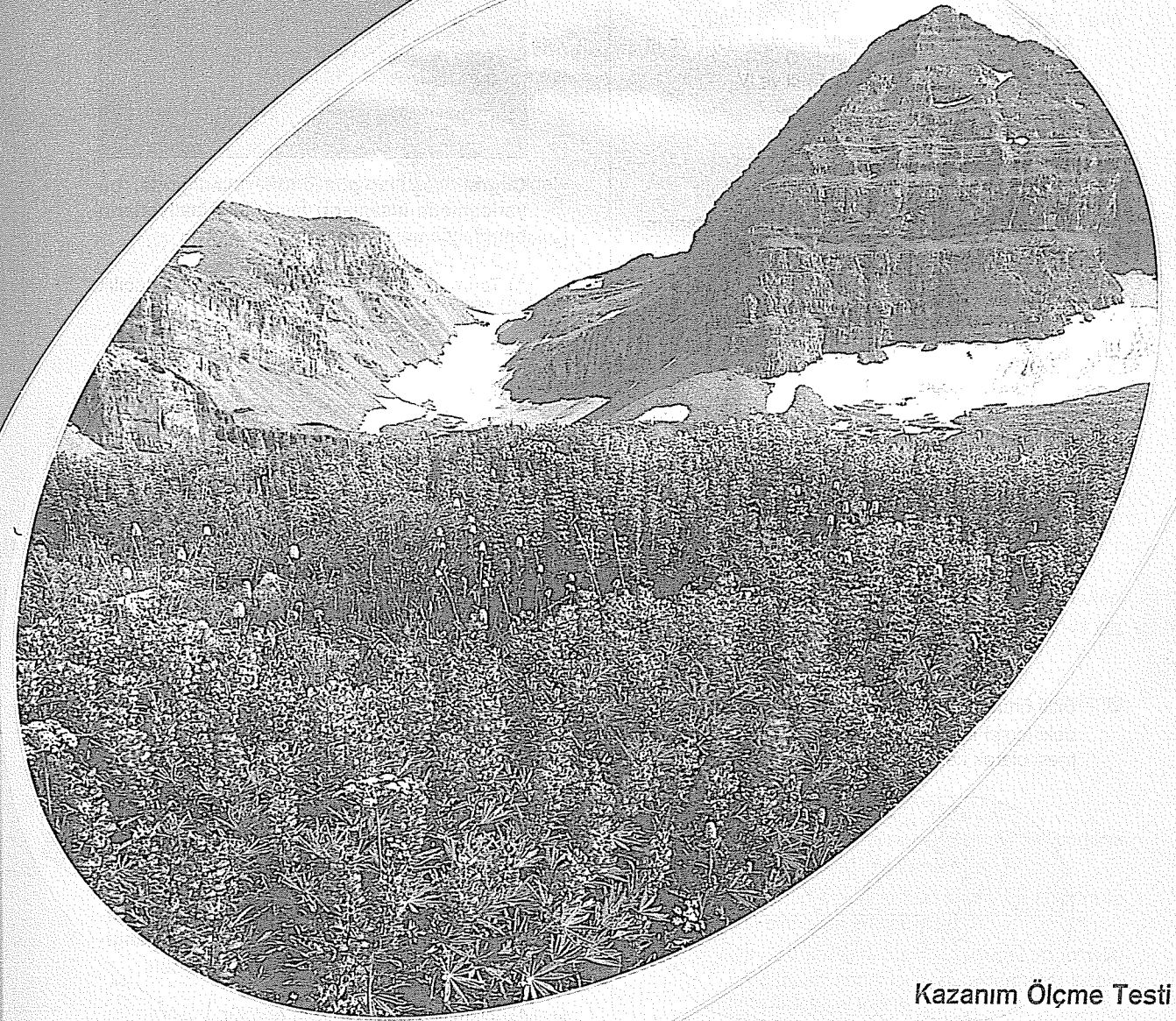
BÖLÜM 7 : ORTAK PAYDA: BÖLGE

Kazanım Ölçme Testleri	156
Kazanım Değerlendirme Testleri	160
Aktivite Testi	164
Yazılıya Hazırlık Testi	166
Grafik ve Tablo Yorumlama	168

BÖLÜM 8 : İNSAN ve ÇEVRE

Kazanım Ölçme Testleri	170
Kazanım Değerlendirme Testleri	174
Aktivite Testi	178
Yazılıya Hazırlık Testi	180
Grafik ve Tablo Yorumlama	182

CEVAP ANAHTARI	183
-----------------------------	------------

Bölüm 1

Kazanım Ölçme Testi
Kazanım Değerlendirme Testi
Aktivite Testi
Yazılıya Hazırlık Testi
Grafik ve Tablo Yorumlama

1. I. Taş bilimi (litoloji)
II. Göl bilimi (limnoloji)
III. Gök bilimi (astronomi)
IV. Toprak bilimi (pedoloji)

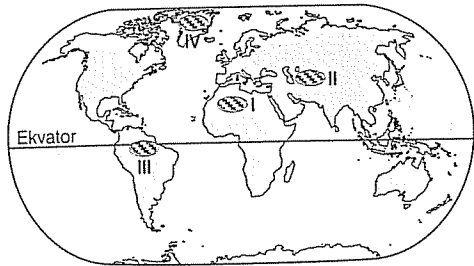
Yukarıdakilerden hangileri, fiziki coğrafyanın yararlandığı bilim dallarından olan jeomorfolojinin alt dallarıdır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıdaki ifadelerden hangisi, coğrafyanın bağlantı (karşılıklı ilgi) ilkesiyle ilgilidir?

- A) Orta Doğu, Dünya'nın en önemli petrol bölgesidir.
B) Avrupa Kıtası sanayi faaliyetlerinin en yoğun olduğu kıtadır.
C) Dünya yüzeyinin % 29'u karalar ve % 71'i denizlerle kaplıdır.
D) Himalayalar, Grönland ve Orta Asya yeryüzünün seyrek nüfuslu bölgeleridir.
E) Güneş ışınlarının dik ve dike yakın açılarla geldiği bölgelerde sıcaklık yüksek olur.

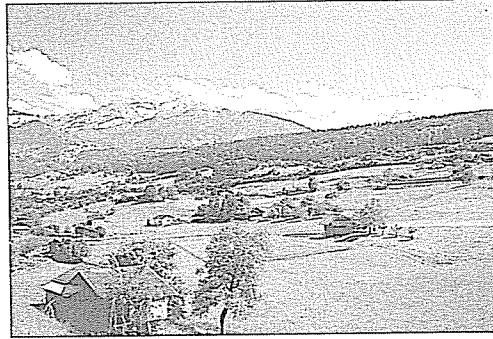
3. Bitki örtüsünün çok zayıf olduğu kurak bölgelerdeki kırsal alanlarda insanlar, konut yapı malzemesi olarak kerpiç kullanmaktadır.

Coğrafi koşullar göz önüne alındığında, haritada numaralandırılan bölgelerin hangilerinin kırsal alanlarda, konut yapı malzemesi olarak daha çok kerpiçin kullanılması beklenir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Aşağıdaki resimde, bir yerleşmenin bulunduğu bölgenin genel özellikleri gösterilmiştir.

Coğrafi koşullar göz önüne alındığında, bu yerleşmede insanların aşağıdaki faaliyetlerin hangisiyle uğraşması beklenmez?

- A) Tarım B) Ormancılık C) Yaylacılık
D) Deniz turizmi E) Hayvancılık

5. I. Kumul
II. Orman
III. Buzul
IV. Kayaç

Sıcak çöl bölgelerinde, yukarıdaki doğal unsurlardan hangilerine rastlanmaz?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. "Yaşadığım bölgede hiçbir yerde göremeyeceğiniz ilginç bitkiler, dev ağaçlar ve rengârenk hayvanlar var. Ormanlarla iç içe akarsular bölgemizin en önemli özelliğidir. Yıl boyunca sıcaklık ve nem yüksektir."

Buna göre, söz konusu kişinin yaşadığı bölgeyle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

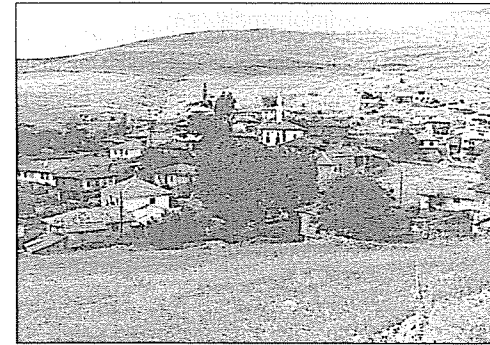
- A) Nemli ve sıcak bir iklim görülür.
B) İnsanlar çok mücadeleci bir karaktere sahiptir.
C) Konut yapımında ahşap malzemeden yararlanılır.
D) Yıl içinde önemli derecede ısınma ihtiyacı yoktur.
E) Kerestecilik, odunculuk ve balıkçılık geçim kaynakları arasında yer alır.

7. Coğrafya bir mekân bilimidir ve olayları bir bütün olarak kavramamızı sağlar. Örneğin, bir şehrin gelişmesi üzerinde etkili olan doğal kaynaklar, yüzey şekilleri, iklim, ulaşım, sanayi, nüfus vb. doğal ve beşerî faktörleri bir bütün olarak ortaya koyar. Herhangi bir bölgede yapılacak yatırımların belirlenmesi, yerleşme alanlarının oluşturulması, ulaşım ağlarının kurulması aşamalarında coğrafi çalışmalara ihtiyaç vardır.

Parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi coğrafyanın mekân bilimi olarak kabul edilmesi başlıca nedenidir?

- A) Olayları farklı alt dallarda incelemesi
B) Dış kuvvetlerin yeryüzündeki dağılışı bölgelerini incelemesi
C) Coğrafyanın, sosyal bilimler ve fen bilimleri arasında bir geçiş bilimi olması
D) Meteorolojik olayların sonuçlarının etkilerini araştırmada, meteoroloji biliminden yararlanması
E) Yeryüzünün farklı bölgelerindeki doğal ve beşerî unsurların etkileşimini ve bu etkileşimin mekânı nasıl organize ettiğini sonuçlarıyla birlikte incelemesi

8.

Resim incelendiğinde, yukarıdaki köyde yaşayan bir kişinin köyünü aşağıdaki ifadelerin hangisiyle tanımlaması daha uygundur?

- A) Köyümüzün tek geçim kaynağı ormancılıktır.
B) Köyümüzde sıcaklık yıl boyunca 0 °C'nin altındadır.
C) Köyümüzde konut yapımında yapı malzemesi olarak yalnızca ağaç kullanılır.
D) Köyümüzün arazisi az engebeli olup, evlerin toplu olduğu bir yerleşme biçimindedir.
E) Köyümüzün nüfus yoğunluğu çok olduğundan konut ve arsa fiyatları çok yüksektir.

9. I. Bulut
II. Su buharı
III. Ağaç
IV. Kayaç

Yukarıdaki doğal unsurlardan hangileri, atmosferde yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Aşağıdakilerden hangisi, doğal bir olay değildir?

- A) Araçların egzozlarından çıkan gazların havayı kirletmesi
B) Rüzgârlı bir günde ağaçların yapraklarının savrulması
C) Yer sarsıntısı sonucu bazı konutların yüzeylerinin çatlaması
D) Güneşli bir günde havada bulutların toplanmaya başlaması
E) Dağların yükseklerindeki karların ilkbaharda erimeye başlaması

11. Aşağıdakilerden hangisi, insanların akarsulardan doğrudan yararlandığı alanlar arasında yer almaz?

- A) Ulaşım B) Isınma C) Sulama
D) Balıkçılık E) Turizm

12. – Canlıların yeryüzüne dağılışını ve bu dağılışa etki eden faktörleri inceler.
– Elde ettiği veriler sonucunda iklim tiplerini ve etki alanlarını ortaya koyar.
– Yeryüzü şekilleri, toprak oluşumu vb. olayların oluşum nedenlerini süreçlerini ve insanlarla ilişkilerini inceler.
– Okyanus, göl, deniz, akarsu ve yer altı sularının oluşumunu ve dağılışını inceler.

Yukarıdaki açıklamalarda coğrafyanın hangi yardımcı bilim dalı ile ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Biyocoğrafya B) Klimatoloji
C) Hidrografiya D) Jeomorfoloji
E) Ulaşım coğrafyası

1. İnsanlar, doğal çevre koşullarından etkilenir ve doğal çevre koşullarını etkiler.

Buna göre, kutuplar çevresinde yaşayan insanların aşağıdaki doğal çevre koşullarının hangisiyle etkileştiği söylenemez?

- A) Kar B) Rüzgâr C) Deniz
D) Orman E) Düşük sıcaklık

2. Dünya'da dört mevsimin yaşandığı yerlerde insan kışın soğukla, yazın sıcakla mücadele etmek, kış mevsimi için yiyecek hazırlamak mecburiyetindedir. Bu faaliyetler, bu yerlerde yaşayan insanların mücadelecisi bir özellik kazanmasını sağlamıştır. Sürekli yaz mevsiminin yaşandığı Ekvator ve çevresindeki yerlerde insanların soğukla ilgili bir endişeleri yoktur.

Parçadan yararlanarak, doğal unsurlarla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

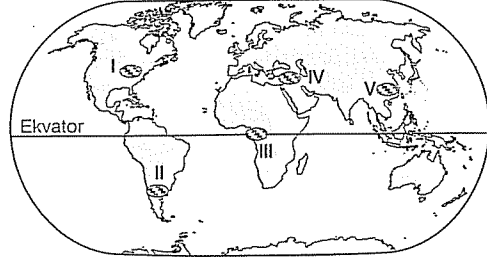
- A) Doğa ile insan etkileşim hâlinde dir.
B) Doğal koşullar insanların yaşam biçimlerini etkiler.
C) Doğal çevre koşulları Dünya'nın her yerinde aynı değildir.
D) Doğal unsurlar insanların karakterlerinin oluşumunda da etkilidir.
E) İnsanların doğal unsurlar üzerindeki etkisi doğal unsurların insanlar üzerindeki etkisinden fazladır.

3. (I) Akdeniz ikliminde yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. (II) Yaz sıcaklığı güneş ışınlarının geliş açısından, kuraklık ise sıcaklık değerlerinin sürekli yüksek seyretmesinden kaynaklanır. (III) Kış ılıkılığı denizin etkisine, yağışlı geçmesi ise cephesel hava hareketlerine bağlıdır. (IV) Bu iklim Akdeniz kıyılarında, Kaliforniya Körfezi'nin kuzeyinde, Güneydoğu ve Güneybatı Avustralya'da, Orta Şili çevresinde ve Afrika'nın Kap bölgesinde görülür. (V) Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsü makidir.

Yukarıda numaralandırılan cümlelerin hangisinde coğrafya biliminin dağılım ilkesi kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4.

Haritada taranarak numaralandırılan bölgelerin hangisinde yaşayan insanların, mevsimlere göre giysi değiştirme ihtiyacı daha azdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Kutuplara yakın bölgelerde yaşayan insanlar barınaklarını ortamda var olan kar ve buzdan yapar, yıl boyunca kalın giysiler giyer ve genellikle balıkla beslenirler. Ekvator ve çevresinde yaşayan insanlar ise barınaklarını ağaç ve çeşitli bitki örtülerinden yapar yıl boyunca ince giysiler giyerler.

Yukarıda verilen örneğe dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsanlar her zaman doğal çevreyi etkileme gücüne sahiptir.
B) Aynı doğal çevrede yaşayan insanların doğa ile etkileşimleri farklıdır.
C) Ekvator ve çevresi ile kutuplar ve çevresi insan yaşamı için elverişli koşullar taşımaktadır.
D) İnsanların içinde yaşadığı doğal çevre barınma, beslenme ve giyinme gibi pek çok yaşam faaliyetini etkiler.
E) Doğa kendini yenileyebilme gücüne sahip olmasına rağmen insanlar ve insan faaliyetleri bu gücü etkisizleştirmiştir.

6. – Hidrosfer
– Litosfer
– Atmosfer
– Biyosfer

Yukarıda verilenlerin, aşağıdaki başlıklardan hangisi altında toplanması doğru olur?

- A) Dört doğal ortam
B) Dört beşerî mekân
C) Coğrafyanın bölümleri
D) Yer Küre'nin katmanları
E) Dünya'daki dört farklı boyut

7. Geleceğe dönük planlamalarda, coğrafya biliminin verilerinden ve çalışmalarından yararlanılması doğayı koruyarak doğadan yararlanma olanağı sağlayacaktır. Aksi taktirde yapılacak yatırımlarda büyük ölçüde emek, zaman hatta can kaybı meydana gelebilecektir.

Buna göre, aşağıdaki yatırımların hangisinde coğrafya biliminin verilerinden ve çalışmalarından yararlanıldığı söylenemez?

- A) Kış mevsiminin ılık geçtiği yörelere seraların kurulması
B) Verimli ve geniş ovalara sanayi tesislerinin kurulması
C) Erozyon şiddeti fazla olan bölgelerin ağaçlandırılması
D) Fay hatlarının geçtiği bölgelere az katlı binaların yapılması
E) Akarsu akımının yüksek, akış hızının fazla olduğu dar ve derin vadilere hidroelektrik santral kurulması

8. Yer üstü ve yer altı sularının oluşum süreleri ile dağılışını coğrafyanın aşağıdaki alt dallarından hangisi inceler?

- A) Hidrografiya B) Kartoğrafiya
C) Biyocoğrafiya D) Klimatoloji
E) Jeomorfoloji

9. – Yoğun kar yağışı Doğu Anadolu'da kara yolu ve hava yolu ulaşımında aksamalara neden olmuştur.
– Japonya'da meydana gelen depremin ardından oluşan tsunami kıyı bölgelerinde önemli tahribata yol açmıştır.
– Soğuk iklim bölgelerinde yağın karın çatılarda birikmemesi için evlerin çatıları dik olarak yapılmıştır.

Yukarıda verilen durumlar, aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturur?

- A) Doğal unsurların birbiriyle ilişkili olduğuna
B) İnsanların doğal çevreyi büyük oranda değiştirdiğine
C) Doğal koşulların insan yaşamına ve insan faaliyetlerine etkisine
D) Doğa olaylarının insan faaliyetlerinin etkisiyle doğal afetlere dönüştüğüne
E) Doğal çevreyi oluşturan unsurların kendini yenileyebilme gücüne sahip olduğuna

10. Aşağıdakilerden hangisi, dört doğal ortamda yer alan doğal unsurlardan biri değildir?

- A) Toprak B) Bulut C) Ağaç
D) Yıldız E) Ova

11. ve 12. SORULARI AŞAĞIDA VERİLEN PARÇA GÖRE CEVAPLAYINIZ.

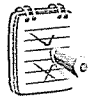
Çevremizdeki canlı ve cansız varlıkların tümü doğa kavramıyla ifade edilir. Bu açıdan bakıldığında insan doğanın bir parçasıdır. İnsan var olduğu günden beri sürekli doğadan yararlanmış, ihtiyaçları doğrultusunda doğayı etkilemiş ve değiştirmiştir. Doğa üzerinde meydana getirdiği değişiklikler bazen olumlu etki yaparken çoğunlukla olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Doğayı oluşturan unsurları birbirinden bağımsız düşünmek olanaksızdır. Doğada her olgu ve süreç birbiriyle sürekli etkileşim hâlinde dir. İnsan ve doğa arasındaki etkileşimin incelenmesi coğrafya biliminin konusudur.

11. Yalnızca parçaya göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Doğayı oluşturan unsurlar birbiri ile ilişkilidir.
B) İnsanın doğa üzerindeki etkisi sürekli artmaktadır.
C) Her canlı ve cansız varlık doğanın bir parçasıdır.
D) İnsanlar çoğunlukla doğayı olumsuz yönde etkilemiştir.
E) İnsanlar ihtiyaçlarının büyük bölümünü doğadan karşılar.

12. Parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi coğrafyanın konusu olamaz?

- A) Doğal afetlerin neden ve sonuçları
B) Yer şekillerinin nüfus dağılışı üzerindeki etkisi
C) Yerleşmelerin dokusunu belirleyen doğal faktörler
D) Kurak iklim bölgelerindeki insanların geçim kaynakları
E) Çevresel faktörlerin insanların psikolojisi üzerindeki etkisi

Doğru - Yanlış

1. Doğal olaylar insan karakterinin oluşumunda etkilidir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Coğrafyanın temel amaçlarından biri insanın doğayı tanımasını ve doğa ile uyumlu bir yaşam sürmesini sağlamaktır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Coğrafya yeryüzünde meydana gelen doğal olayları ve bunların insan yaşamına etkilerini sorgularken, insanın doğa üzerindeki etkilerini ele almaz.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Geleceğe yönelik planlamalarda, coğrafya biliminin verilerinden ve çalışma yönteminden yararlanılması, doğayı koruyarak doğadan yararlanma olanağı sağlayacaktır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Atmosfer; okyanus, deniz, göl, akarsu, kaynak suları, buzullar ve yer altı sularının tümüne birden verilen isimdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

6. Meteoroloji, coğrafyanın dallarından biri olan klimatolojiye yardımcı olur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

7. Dört mevsimin yaşandığı yerlerde insanların yıl içinde yaptığı faaliyetler çeşitlilik gösterdiğinden, insanlar mücadeleci bir karaktere sahiptir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

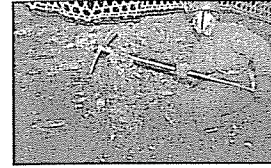
Boşluk Doldurma

-, Dünya'nın kabuğuna verilen isimdir.
- Güneydoğu Asya'daki insanların temel besin kaynağı olan tahıltir.
- Verimli ovalarda sanayi tesislerinin kurulması faaliyetlerini olumsuz olarak etkiler.
-'in ısıtmasıyla sular buharlaşır. Buharlaşan su yükselerek bulutları oluşturur. bulutları atmosferde farklı yerlere taşır. Bulutlardaki nemin önemli bölümü yeryüzüne olarak düşer.
- İnsanlar ihtiyaç duyulan suyun depolanması için inşa eder.
- Az yağışlı ve nem oranı düşük bölgelerdeki kırsal kesimlerde konut yapımında yapı malzemesi olarak genellikle kullanılır.
- Matematik coğrafyanın alt dalları matematik vedir.
- Kutuplara yakın bölgelerde yaşayan Eskimoların temel besin maddesitır.
- Sürekli yaz mevsiminin yaşandığı bölgede yaşayan insanların kalın giysilere ihtiyacı yoktur.

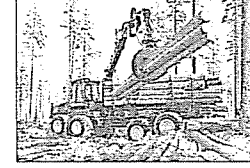

Etkinlik - 1

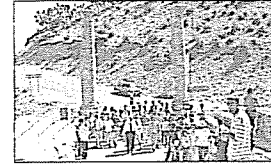
Aşağıdaki resimlerde görülen faaliyetleri, resimlerin altlarındaki boşluklara yazınız.

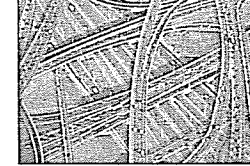
.....

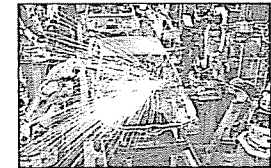
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

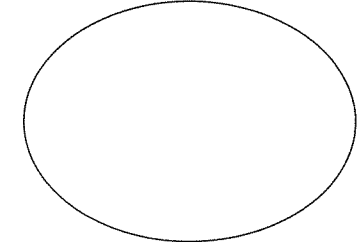

Etkinlik - 2

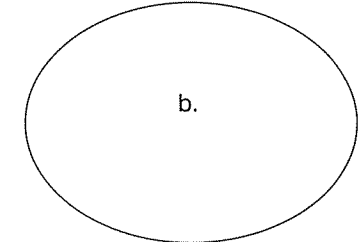
Aşağıda verilen coğrafya inceleme alanlarını biyocoğrafya, matematik coğrafya, hidrografiye alt dalları kümelerinden ait olanlarına örnekteki gibi yazınız.

- Yer'in şekli ve hareketleri
- Haritalarda hesaplamalar
- Okyanuslar ve denizler
- Kaynak suları
- Paralel ve meridyenler
- Hayvan türlerinin dağılışı
- Bitki türlerinin dağılışı
- Göllerin su özellikleri
- Akarsularda yaşayan canlı türleri
- Kızılçam ormanlarındaki ağaç türleri

Biyocoğrafya

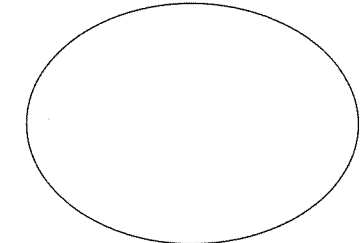

Matematik Coğrafya

b.

Hidrografiye

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

1. Yeryüzü şekillerinin oluşması bir doğa olayıdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Doğa ile insan sürekli etkileşim hâlinde.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Klimatoloji, yer şekillerinin oluşumunu inceleyen bilim dalıdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Okyanus ve denizler litosferi (Taş Küre) oluşturan başlıca unsurlardır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Coğrafya, doğa ile insan arasındaki etkileşimi inceleyen bir bilimdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

6. Doğal çevre içinde yer alan, oluşumunda insanların etkisinin bulunmadığı deniz, toprak, dağ, akarsu, bulut vs. her şey olarak adlandırılır.

7. Meteoroloji ve fizik bilimleri coğrafyanın dallarından biri olan yardımcı olur.

8. insan ve doğa arasındaki etkileşimi inceleyen bir bilimdir.

9. Yerküre'yi çepeçevre saran çeşitli gazlardan oluşan doğal bir ortamdır.

10. Canlılar Küresi'ni oluşturan insan, hayvan ve bitkilerin yeryüzüne dağılışı ve bu dağılışa etki eden faktörleri inceler.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 5 puan değerindedir.)

11. Aşağıdakilerden hangisi, doğa olayı değildir?

- A) Nüfusun artması
B) Yağmurun yağması
C) Güneş'in doğup batması
D) Tsunami dalgalarının oluşması
E) Akarsuların yataklarını aşındırması

12. Doğal unsurlar, bulundukları ortama göre gruplandırıldığında dört doğal ortama ayrılır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi dört doğal ortamdan biri değildir?

- A) Hava Küre B) Taş Küre
C) Su Küre D) Çekirdek Küre
E) Canlılar Küresi

13. Aşağıdakilerden hangisi, doğal çevre koşullarının insan yaşamı üzerinde etkili olduğunu göstermez?

- A) Heyelan olaylarının can ve mal kayıplarına neden olması
B) Ormanlık bölgelerdeki insanların ormancılıkla geçimlerini sağlaması
C) Karasal iklim bölgelerinde tahıl tarımının yaygın olarak yapılması
D) Kentlerdeki insanların yaşamlarını çoğunlukla çok katlı binalarda geçirmesi
E) Kutuplar çevresinde yaşayan insanların yıl boyunca kalın giysiler giymesi

14. – Okul
– Ev
– Gemi
– Otobüs

Yukarıda verilenlerin doğal unsur olarak nite-lenmemesi, aşağıdaki özelliklerinden hangisine bağlıdır?

- A) Yeryüzünde bulunmaları
B) Farklı sürelerde ortaya çıkmaları
C) Ulaşım aracı olarak yararlanılmaları
D) Tüm yerleşim alanlarında bulunmaları
E) Ortaya çıkmalarında insanların etkili olması

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız.

15. Dört doğal ortamı yazarak bunlardan birini açıklayınız. (10 puan)

.....
.....
.....
.....
.....

16. İnsanın doğal çevre üzerindeki etkisi ile doğal çevrenin insan üzerindeki etkisine birer örnek veriniz. (10 puan)

İnsanın doğal çevre üzerindeki etkisi:

.....
.....

Doğal çevrenin insan üzerindeki etkisi:

.....
.....

17. Coğrafya biliminin ilgilendiği konulardan beş tanesini yazınız. (5 puan)

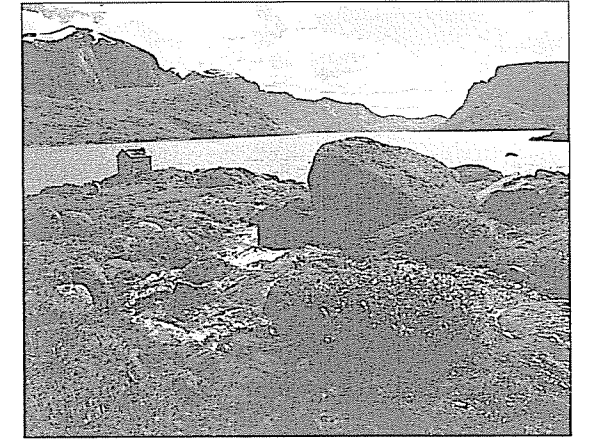
- 1)
2)
3)
4)
5)

18. Hava Küre ve Taş Küre'de yer alan doğal unsurlardan dörder tane yazınız. (10 puan)

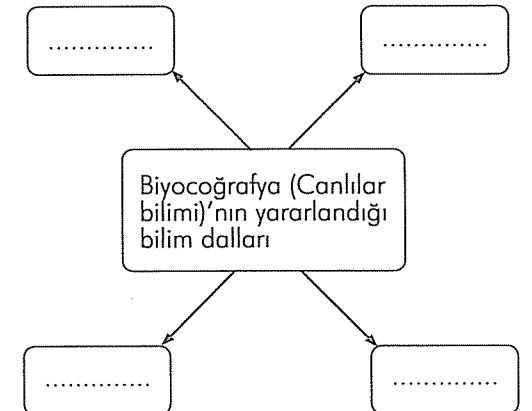
1) Hava Küre:

2) Taş Küre:

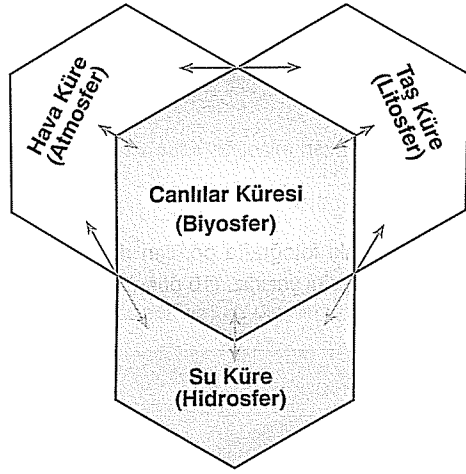
19. Aşağıdaki fotoğrafta görülen doğal unsurlardan beş tanesini yazınız. (10 puan)

20. Aşağıdaki kavram haritasını doldurunuz. (5 puan)

1. Aşağıdaki diyagramda dört doğal ortam gösterilmiştir.

Diyagrama göre verilen aşağıdaki bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu işaretleyerek gösteriniz.

- a) Taş Küre, Su Küre'den daha büyüktür.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- b) Dört doğal ortamda bulunan unsurlar birbirleriyle ilişki içindedir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- c) Taş Küre, Su Küre ve Hava Küre'de canlı unsurlar yer almaktadır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- d) Hava Küre ile Su Küre arasındaki ilişkiler kısa sürelidir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- e) Su Küre ve Taş Küre Canlılar Küresi'nin altında yer almaktadır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- f) Su Küre'de yaşayan canlı sayısı, Taş Küre'de yaşayan canlı sayısından fazladır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- g) Hava Küre'nin Su Küre ile karşılıklı ilişkisi olduğu gibi Taş Küre'nin de Su Küre ile karşılıklı ilişkisi vardır.
Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Bir öğrenci, bulunduğu ortamda gördüğü doğal unsurları üç gün arayla kaydederek aşağıdaki tabloyu oluşturmuştur.

1. Gün	2. Gün	3. Gün
Kayaç	Böcek	Şelale
Çiçek	At	Vadi
Dağ	Ot	Ova
Bulut	Balık	Yağmur
Kedi	Ağaç	Deniz
Akarsu	Kuş	Mağara
Göl	Gök kuşağı	Şimşek

Tabloya göre verilen aşağıdaki bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu işaretleyerek gösteriniz.

- a) 2. gün en fazla Canlılar Küresi'ne ait unsurlar kaydedilmiştir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- b) 3. gün kaydedilen doğal unsurlar arasında Su Küre içinde yer alanlar yoktur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- c) 1. gün Taş Küre içinde yer alan iki doğal unsur kaydedilmiştir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- d) 2. gün kaydedilen doğal unsurlar arasında Hava Küre içinde yer alan yoktur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- e) 3. gün kaydedilen doğal unsurlar arasında Canlılar Küresi'nde olan yoktur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- f) Verilen günlerin tamamında Taş Küre'ye ait doğal unsurlar kaydedilmiştir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- g) 3. gün kaydedilen Hava Küre'ye ait tek doğal unsur şimşektir.
Doğru ☐ Yanlış ☐

Bölüm 2

Kazanım Ölçme Testleri

Kazanım Değerlendirme Testleri

Aktivite Testi

Yazılıya Hazırlık Testi

Grafik ve Tablo Yorumlama

1. Harita başlığı; haritanın konusunu ve kapsadığı alanı içerir.

Buna göre, Türkiye Siyasi Haritası başlıklı bir haritadan aşağıdaki bilgilerden hangisi elde edilebilir?

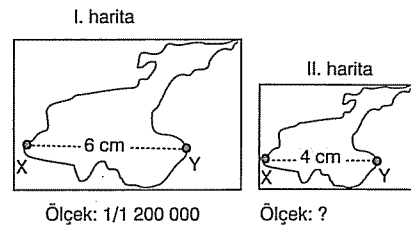
- A) Ankara'nın ilçeleri
B) Akdeniz ikliminin yayılış alanı
C) Sıradağların uzanış doğrultusu
D) Nüfus yoğunluğu az olan yöreler
E) Linyit yataklarının yaygın olduğu bölgeler

2. (1)Haritalar, daha önce gitmediğimiz bir yeri bula-bilmek için yararlandığımız yöntemlerden biridir. (2)Haritalar, bir araştırmacının elde ettiği verileri yansıttığı temel araçlardır. (3)Askerî stratejiler haritalar üzerinde belirlenir. (4)Kara ve demir yollarının yapılacağı güzergâhlar haritalar üzerinde belirlenir. (5)Bütün bu çalışmalarda ayrıntıların fazla olması isteniyorsa, küçük ölçekli haritalar tercih edilir.

Yukarıdaki metinde, haritalarla ilgili numaralandırılan bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

3. Aşağıda, Van Gölü'ne ait iki farklı harita gösterilmiştir.

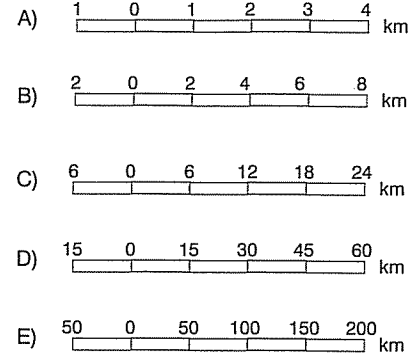
I. haritanın ölçeği 1/1 200 000, haritada X ve Y noktaları arası 6 cm'dir. X ve Y noktaları arasındaki uzaklık II. haritada 4 cm olarak gösterilmiştir.

Buna göre, ikinci haritanın ölçeği aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) 1/400 000 B) 1/800 000
C) 1/1 000 000 D) 1/1 800 000
E) 1/3 600 000

4. Gerçekte 108 km olan iki şehir arasındaki uzaklık haritada 18 cm ile gösterilmiştir.

Buna göre, haritanın çizgi ölçeği aşağıdakiler-den hangisidir?(Çizgi ölçeklerin boyu 5 cm'dir.)

5. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'yi gösteren iki farklı haritanın ölçeklerinin aynı olduğuna kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Çizim yöntemlerinin aynı olması
B) Haritaların boyutlarının farklı olması
C) Haritaların kuş bakışı görünüme göre çizilmiş olması
D) Haritalarda Kızılırmak Nehri'nin aynı uzunluk-ta gösterilmesi
E) Her iki haritada da uzunluk ve alan hesapla-ması yapılabilmesi

6. Harita, yeryüzünün tamamının veya bir bölümü-nün belirli bir oran dahilinde küçültülerek düzlem üzerine aktarılmış hâlidir. Haritalar bazı yönlerden birbirinden ayrılırken, bazı yönlerden benzerlik gösterir. Haritaları birbirinden ayıran temel faktör, içerdikleri bilgilerin farklılığıdır.

Buna göre, aşağıdaki bilgilerden hangisi fiziki haritalarda yer almaz?

- A) Bölge ve il sınırları
B) Akarsu ve göl dağılışı
C) Yer şekillerinin eğim durumu
D) Yükselti ve derinlik basamakları
E) Yüzey şekillerinin uzanış doğrultusu

7. Bir haritada iki şehir arasındaki uzaklık 10 cm olarak ölçülmüştür.

İki şehir arasındaki gerçek uzaklık 50 km ol-duğuna göre, haritanın ölçeği aşağıdakiler-den hangisidir?

- A) 1/500 000 B) 1/1 000 000
C) 1/1 500 000 D) 1/1 750 000
E) 1/2 000 000

8. Suna, coğrafya dersi için hazırladığı bir ödevde A adasının gerçek yüz ölçümünün 64 km² olduğ-u-nu öğrenmiştir. Milimetrik kâğıt kullanarak aynı adanın haritada 4 cm² gösterildiğini belirlemiştir.

Buna göre, Suna'nın elde ettiği bilgiler hari-tayla ilgili aşağıdakilerin hangisinin belirlen-mesi için kullanılabilir?

- A) Çizim yönteminin
B) Küçültme oranının
C) Kullanım amacının
D) Kullanılan projeksiyon tipinin
E) Paralel ve meridyen derecelerinin

9. - Küçük ölçekli haritalarda bozulma oranı daha fazladır.
- Büyük ölçekli haritalarda ayrıntı daha fazladır.

I	100	0	100	200	300 km
II	60	0	60	120	180 km
III	1	0	1	2	3 km
IV	25	0	25	50	75 km
V	4	0	4	8	12 km

Buna göre, yukarıda verilen çizgi ölçeklerden hangisinin kullanıldığı haritada sırasıyla bo-zulma oranı ve ayrıntı en fazladır? (Çizgi ölçek-lerin uzunlukları 4 cm'dir.)

- A) I – III B) I – V C) II – III
D) V – I E) V – IV

10. Aşağıda, haritalarla ilgili dört terimin açıklaması verilmiştir.

- Haritanın konusunu ve kapsadığı alanı içerir.
- Haritası çizilen herhangi bir yerin düzleme aktarılması sırasında kullanılan küçültme ora-nıdır.
- Harita üzerindeki bilgilerin işaret, çizgi, renk ve sembollerle gösterildiği bölümdür.
- Haritalarda yön tespitine yarayan işaretler.

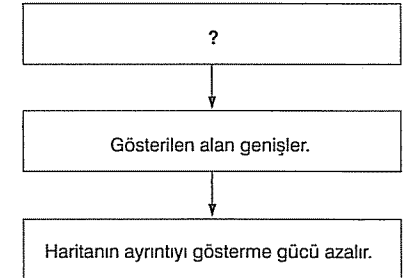
Aşağıdakilerden hangisi, bu terimlerden biri değildir?

- A) Harita ölçeği B) Projeksiyon
C) Yön oku D) Harita lejantı
E) Harita başlığı

11. Aşağıdaki harita çeşitlerinden hangisinin le-jant kısmında, yükselti ve derinlik basamakla-rını ifade eden renklerle ilgili bilgiler yer alır?

- A) Fiziki haritalar B) Siyasi haritalar
C) Beşerî haritalar D) Özel haritalar
E) Ekonomi haritaları

12. Aşağıdaki şemada, haritalarda birbiriyle bağlan-tı-lı olan bir süreç gösterilmiştir.

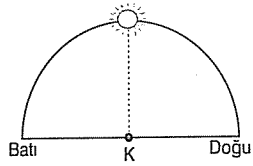
Buna göre, sürecin başına aşağıdaki ifadeler-den hangisinin yazılması daha uygundur?

- A) Haritalarda ölçek büyürse
B) Haritalarda ölçek küçülürse
C) Haritada birden fazla özellik gösterilirse
D) Harita çizimi izohips metoduna göre yapılırsa
E) Haritada hem çizgi ölçek, hem de kesir ölçek kullanılırsa

1. İki ayrı merkezle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi, bu merkezlerin enlem derecelerinin aynı olduğuna kesin kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yerel saatlerinin aynı olması
B) Aynı saat diliminde yer almaları
C) Benzer iklim özelliklerinin görülmesi
D) Ekvator'a olan kuş uçuşu uzaklıklarının eşit olması
E) 21 Mart ve 23 Eylül tarihlerinde Güneş'in aynı anda doğması

2. K merkezinde, 21 Mart günü Güneş'in gün içindeki konumu aşağıdaki gibidir.

Buna göre, aynı andaki yerel saatleri verilen aşağıdaki merkezlerden hangisiyle K merkezi arasındaki boylam farkı en azdır?

- A) 11.00 B) 11.20 C) 11.50
D) 12.20 E) 12.30

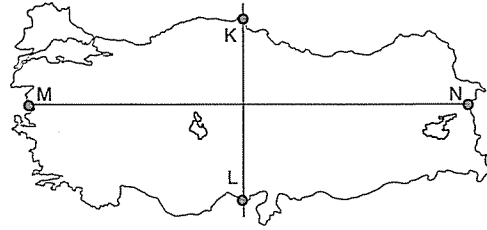
3. – K ve L merkezleri farklı saat dilimlerinde yer almaktadır.
– X ve Y merkezlerinde aynı anda farklı mevsim yaşanmaktadır.
– M merkezinde yıl boyunca gece ve gündüz süresi aynıdır.
– X merkezi M merkezinin kuzeyinde yer alır.

Yukarıdaki bilgilere göre, aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Y merkezi Güney Yarım Küre'dedir.
B) X merkezinde 21 Haziran'da yaz mevsimi başlar.
C) K ve L merkezleri farklı meridyenler üzerinde yer alırlar.
D) Güneş, K ve L merkezlerinde 23 Eylül'de aynı anda doğar.
E) M merkezinin çizgisel dönüş hızı diğerlerininkinden daha fazladır.

Hayali Rehberler: Paralel ve Meridyenler

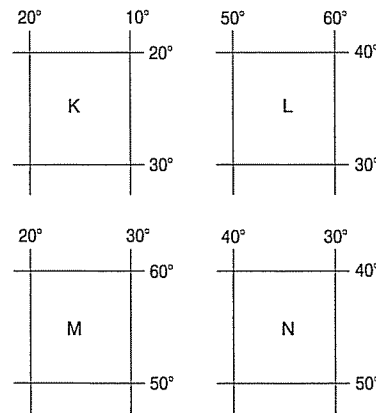
4. Aşağıdaki haritada, aynı meridyen üzerinde yer alan K ve L merkezleri ile aynı paralel üzerinde yer alan M ve N merkezleri gösterilmiştir.

Buna göre, K ve L merkezleri ile M ve N merkezlerinde yıl boyunca benzer olan durumlar, aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

	K ve L	M ve N
A)	Yerel saat	Gündüz süresi
B)	Gündüz süresi	Ekvator'a uzaklık
C)	Ekvator'a uzaklık	Yerel saat
D)	Gölge boyu	Güneş'in doğuş saati
E)	Gündüz süresi	Gölge boyu

5. Aşağıdaki şekillerde, dört farklı bölgenin enlem ve boylam dereceleri gösterilmiştir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi şekildeki bölgelerden herhangi birinin matematik konumunu ifade etmez?

- A) 20° - 30° batı - 50° - 60° güney
B) 30° - 40° batı - 40° - 50° güney
C) 10° - 20° batı - 20° - 30° güney
D) 50° - 60° doğu - 30° - 40° kuzey
E) 20° - 30° doğu - 50° - 60° kuzey

Hayali Rehberler: Paralel ve Meridyenler

6. 23 Eylül günü televizyonlarda 12.00 haber bülteni başladığında, A şehrinde Güneş gökyüzünde tam tepe noktasında bulunmaktadır. Buna karşın B şehrinde Güneş'in tepe noktasına ulaşması için iki saatlik süre vardır.

Buna göre, A ve B şehirleriyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) B şehri daha doğudadır.
B) A şehrinin yerel saati daha geridir.
C) A ve B şehirlerinin gündüz uzunlukları farklıdır.
D) A ve B şehirleri farklı meridyenler üzerinde yer alır.
E) Aynı gün B şehrinde Güneş A şehrinde daha önce batar.

7. Türkiye'nin en batı ucu olan Gökçeada'nın Avlaka Burnu'ndan 26° doğu meridyeni geçmektedir. En güney ucu olan Hatay'ın Yayladağı ilçesinden 36° kuzey paraleli geçmektedir.

Yukarıdaki açıklamaya göre, Türkiye ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

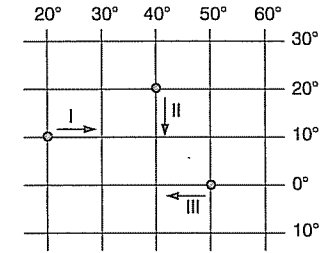
- A) Hatay, Yengeç dönencesinin güneyinde yer alır.
B) Hatay'ın Ekvator'a kuş uçuşu uzaklığı 360 km'dir.
C) Gökçeada, başlangıç meridyeninin doğusunda yer alır.
D) Türkiye topraklarının bir bölümü Güney Yarım Küre'de yer almaktadır.
E) Türkiye'deki herhangi bir merkezin yerel saati, başlangıç meridyeninin yerel saatinden geridir.

8. Dünya yüzeyinde herhangi bir yeri matematiksel olarak ifade edebilmek için paralel ve meridyenlerden oluşan koordinat sistemi oluşturulmuştur.

Buna göre, aşağıdakilerin hangisinde koordinat sisteminden yararlanılmaz?

- A) Bir dağın yükseltisinin belirlenmesinde
B) İki merkez arasındaki yerel saat farkının belirlenmesinde
C) Bir ülkenin hangi saat diliminde yer aldığı tespit edilmesinde
D) Bir merkezin Ekvator'a kuş uçuşu uzaklığının hesaplanmasında
E) Bir merkezde ekinoks tarihlerinde öğle vakti güneş ışınlarının düşme açısının hesaplanmasında

9. Aşağıdaki şekilde, konumları gösterilen üç kişi oklar yönünde hareket ederek 200 km yol almışlardır.

Buna göre, numaralandırılan kişilerden hangisi yolculuğun başladığı ve bittiği nokta arasında yerel saat farkının oluştuğunu gözlemleyemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

10. Aynı paralel üzerinde yer alan K ve L noktalarının başlangıç meridyenine uzaklıkları eşittir. Güneş, K merkezinde L merkezinden 40 dakika önce doğmaktadır.

Yukarıdaki bilgiye göre, aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) L merkezi 5° batı meridyeninde yer alır.
B) K merkezi 15° batı meridyeninde yer alır.
C) K merkezi, L merkezine göre daha doğudadır.
D) K ve L merkezlerindeki gece ve gündüz süreleri yıl boyunca aynıdır.
E) K merkezi ile başlangıç meridyeni arasında 20 dakikalık yerel saat farkı vardır.

11. A noktası, başlangıç meridyeni ile başlangıç paralelinin kesiştiği yerde bulunmaktadır.

Merkezler	Enlem	Boylam
I	20° kuzey	20° batı
II	50° kuzey	40° doğu
III	10° güney	30° batı
IV	10° kuzey	20° doğu
V	20° güney	40° doğu

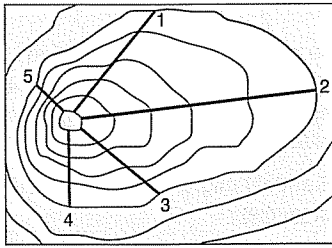
Buna göre, tabloda enlem ve boylam dereceleri verilen merkezlerden hangisinin, A noktasına olan kuş uçuşu uzaklığı daha azdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Bir bölgenin eş yükselti eğrileriyle çizilen haritasında, aşağıdaki özelliklerden hangisi o bölgede yüzey şekillerinin eğiminin az olduğuna kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Haritanın ölçeğinin küçük olması
B) Haritada 0 metre eğrisinin bulunmaması
C) Eş yükselti eğrilerinin seyrek aralıklarla geçmesi
D) İzohips eğrilerinin bazı yerlerde nokta hâlini alması
E) Eş yükselti eğrileri arasındaki yükselti farkının fazla olması

2. Aşağıdaki haritada bir kayak merkezindeki beş kayak pisti numaralandırılarak gösterilmiştir.

Kayak merkezi idarecileri, kayak bilmeyenlerin ve acemi olanların eğim derecesi az olan pistlerde spor yapmalarını tavsiye etmektedir.

Buna göre, numaralandırılan pistlerden hangisinin kayak bilmeyenler için daha uygundur?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

3. Bu yöntemle yer şekilleri bir ölçek dâhilinde küçültülür. Yükselti basamaklarına göre renklendirilir ve maket hâline getirilir. Yüzey şekillerini aslına en uygun gösteren yöntemdir. Ancak bu yöntemin maliyeti yüksek, yapımı güçtür. Bu nedenle çok kullanılmaz.

Yukarıdaki açıklamada, aşağıdaki yöntemlerin hangisinden söz edilmiştir?

- A) İzohips B) Kabartma
C) Renklendirme D) Tarama
E) Gölgeleme

4. Aşağıdaki topoğrafya haritasında, eş yükselti eğrileri 40 metre yükselti farkı oluşturacak şekilde çizilmiştir.

Göl yüzeyinin deniz seviyesinden yüksekliği 960 metre olduğuna göre, K ve L noktalarının yükseltileri aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

	K	L
A)	1120	1280
B)	840	620
C)	1240	1400
D)	1080	1240
E)	1020	1180

5. Aşağıda, 250 metrede bir geçirilen eş yükselti ve eş derinlik eğrileriyle çizilmiş bir topoğrafya haritası gösterilmiştir.

Topoğrafya haritasındaki yükselti ve derinlik basamakları renklendirildiğinde X, Y ve Z noktalarının bulunduğu alanlar hangi renklerle gösterilir?

	X	Y	Z
A)	Kahverengi	Mavi	Yeşil
B)	Mavi	Sarı	Turuncu
C)	Sarı	Turuncu	Kahverengi
D)	Mavi	Yeşil	Sarı
E)	Yeşil	Kahverengi	Mavi

- 6.

Eş yükselti yöntemiyle hazırlanan yukarıdaki haritaya göre, aşağıdakilerden hangisi ile ilgili bilgi elde edilemez?

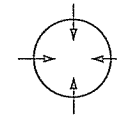
- A) Bölgedeki tepe sayısı
B) Bölgenin toprak yapısı
C) İki merkez arasındaki eğim
D) Akarsuyun gerçek uzunluğu
E) Bir noktanın deniz seviyesine göre yüksekliği

7. Haritalarda dağılışı gösterilen olayların tamamının yazı ile ifade edilmesi oldukça güçtür. Bu amaçla haritadaki bilgiler bazı sembollerle gösterilir.

Buna göre, haritalarda kullanılan sembollerin yer aldığı bölüme ne ad verilir?

- A) Projeksiyon B) İzohips
C) Harita anahtarı (lejant) D) Ölçek
E) Yön oku

- 8.

Eş yükselti eğrileriyle çizilen bir Türkiye haritasında, Nemrut Yanardağı'nın kaldera kısmı yukarıdaki işaretlerle gösterilmiştir.

Buna göre, topoğrafya haritalarında yukarıdaki işaret aşağıdakilerden hangisini ifade etmektedir?

- A) Dışarıya akışı olan akarsu havzalarını
B) Çevresine göre çukur olan kapalı alanları
C) Bitki örtüsü bakımından fakir olan yöreleri
D) Toprak erozyonunun kuvvetli olduğu alanları
E) Püskürük kayaların yaygın olduğu bölgeleri

- 9.

Yukarıdaki izohips haritasında, aşağıdaki yer-yüzü şekillerinden hangisi yer alır?

- A) Kapalı çukur B) Ova C) Boyun
D) Vadi E) Plato

10. Bir yörede eş yükselti eğrileri çok seyrek ise, bu yörede aşağıdaki yer şekillerinden hangisinin görülme olasılığı daha azdır?

- A) Çağlayan B) Menderes
C) Delta D) Irmak adası
E) Taban seviyesi ovası

11. Aşağıda, bir bölgenin eş yükselti eğrileriyle çizilmiş topoğrafya haritası gösterilmiştir.

• Yerleşim merkezleri

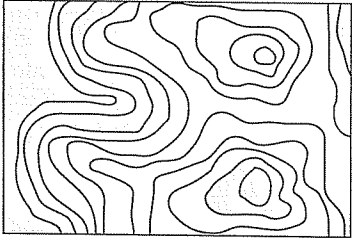
Haritadaki bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Akarsu çevresinde yerleşmeler bulunur.
B) Yerleşim merkezleri daha çok kıyıda toplanmıştır.
C) Bölgede 700 metrenin üzerindeki alanlarda yerleşim merkezi bulunmaz.
D) Yerleşim merkezlerinin yarısından fazlasının yükseltisi 300 metrenin altındadır.
E) Yükseltisi en fazla olan yerleşim merkezi, 300 - 400 metreler arasında kurulmuştur.

1. Türkiye'de kış saati uygulaması için saatler 1 saat geri alındığında, aşağıdaki illerin hangisinde yerel saat ile ulusal saat arasındaki fark en az olur?

A) Denizli B) Ankara C) Tokat
D) Elazığ E) Şanlıurfa

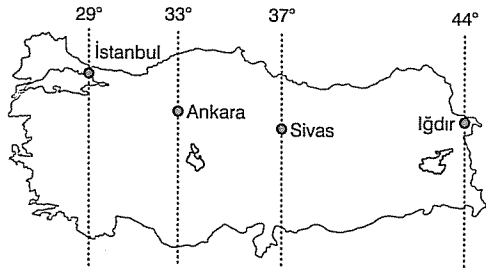
2.

Eş yükselti eğrileriyle gösterilmiş yukarıdaki haritada, aşağıdaki yer şekillerinden hangisi yoktur?

A) Vadi B) Tepe C) Delta
D) Yamaç E) Boyun

3. Aşağıdaki haritada; İstanbul, Ankara, Sivas ve Iğdır'ın yakınından geçen boylamlar gösterilmiştir.

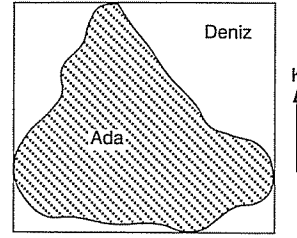

Haritadaki bilgilere göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Iğdır'ın yerel saati diğer illere göre daha ileridir.
B) İstanbul ile Iğdır arasında 60 dakika yerel saat farkı vardır.
C) 21 Mart günü Sivas'ta Güneş, Ankara'ya göre önce doğar.
D) Ankara ile İstanbul ve Ankara ile Sivas arasındaki yerel saat farkları aynıdır.
E) Kışın Ankara'nın yerel saati ile ortak saat arasındaki fark, yazıya göre daha fazladır.

Harita Bilgisi (Karma)

4. Aşağıdaki şekilde, coğrafi konumu bilinmeyen bir ada gösterilmiştir.

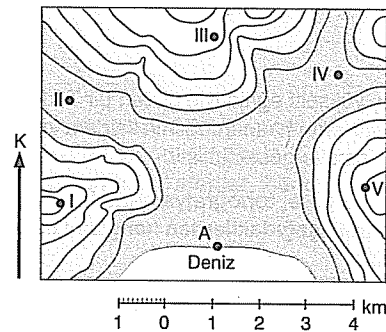
Şekildeki adaya ait bazı özellikler şöyledir:

- Kuzey kıyıları enleme bağlı olarak güney kıyılarından daha sıcaktır.
- Yaz mevsiminde güney kıyılarındaki gündüz süresi kuzey kıyılarındakinden uzundur.
- Adaya güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken, kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı artırır.

Yukarıdaki açıklamalara göre, adanın coğrafi konumuyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) Güney Yarım Küre'de yer alır.
B) Başlangıç meridyeninin doğusunda yer alır.
C) Sınırları içinden Kuzey Kutup Dairesi geçmektedir.
D) Kuzey Kutup Noktası ile Yengeç dönencesine eşit uzaklıktadır.
E) Sınırları içinden geçen paralel sayısı, meridyen sayısından daha fazladır.

5. Aşağıda, bir yöreye ait topoğrafya haritası verilmiştir. İzci grubu A noktasından hareket ederek önce 2 km kuzeye, daha sonra 3 km kuzeydoğuya hareket edecektir.

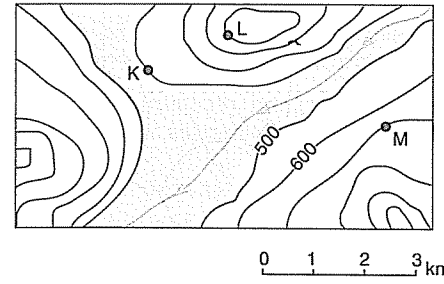

Buna göre, izci grubunun yolculuğu sonunda ulaşacağı nokta aşağıdakilerden hangisidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Harita Bilgisi (Karma)

6. Aşağıda, bir yörenin eş yükselti eğrileriyle çizilmiş topoğrafya haritası verilmiştir.

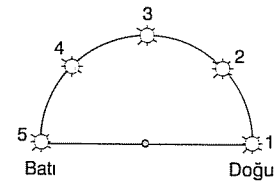
Buna göre, haritadaki bilgilerden yararlanarak aşağıdakilerden hangisi öğrenilemez?

- A) Akarsuyun akış yönü
B) Akarsuyun yıl içindeki akım düzeni
C) K ve L noktaları arasındaki yükselti farkı
D) K ve L noktaları arasındaki yamacın eğimi
E) M noktasının akarsuya kuş uçuşu uzaklığı

7. 21 Mart tarihinde, 15° doğu boylamında 06.00'da doğan Güneş, aynı gün 15° batı boylamında saat kaçta doğar?

A) 04.00 B) 05.00 C) 06.00
D) 07.00 E) 08.00

8. Aşağıdaki şekilde, bir merkezde Güneş'in gün içerisindeki beş farklı konumu verilmiştir.

Buna göre, şekil incelendiğinde aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yerel saatin en ileri olduğu konum 5'tir.
B) Güneş, 3 numaralı konumdayken gölge boyu en kısa olur.
C) Güneş, 3 numaralı konumdayken cismin gölgesi güneye düşer.
D) Güneş, 4 numaralı konumda iken yerel saat 2 numaralı konuma göre daha ileridir.
E) Güneş, 1 ve 5 numaralı konumlarda iken yatay bir düzleme dikilen çubuğun gölgesi en uzun olur.

9. Aşağıdaki tabloda, beş merkezin enlem ve boylam dereceleri verilmiştir.

Merkezler	Enlem	Boylam
I	40° kuzey	10° batı
II	30° kuzey	20° doğu
III	20° güney	10° batı
IV	10° kuzey	20° doğu
V	20° güney	40° doğu

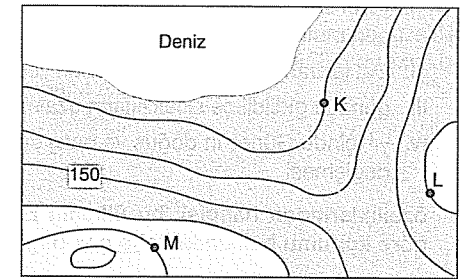
Buna göre;

- Ekvator'un 2220 km güneyinde yer alan,
- yerel saati başlangıç meridyeninin yerel saatin-den 160 dakika ileri olan

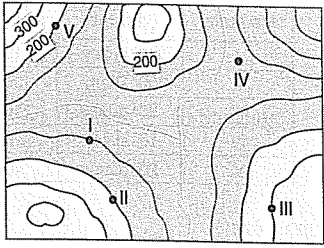
merkez aşağıdakilerden hangisidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10.

1. Aşağıda, bir yörenin eş yükselti eğrileriyle çizilen haritası verilmiştir.

Buna göre, numaralandırılan noktalardan hangilerinin yükseltileri arasındaki fark **daha fazladır**?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) III ve V

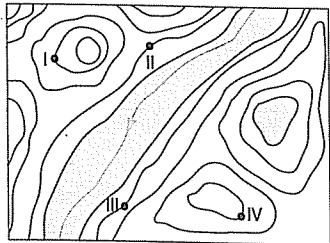
2. Arjantin'de;

- I. yerel saatlerin başlangıç meridyeninkinden geri olması,
II. 21 Haziran'da kış gündönümünün yaşanması,
III. güneye gidildikçe sıcaklıkların azalması,
IV. yıl içinde Güneş'in doğuş ve batış saatlerinin değişmesi

özelliklerinden hangisi, bu ülkenin Ekvator'a göre konumu hakkında **daha çok** bilgi verir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Aşağıda, bir bölgenin 100 metre yükselti farkı oluşturacak şekilde eş yükselti eğrileriyle çizilmiş haritası gösterilmiştir.

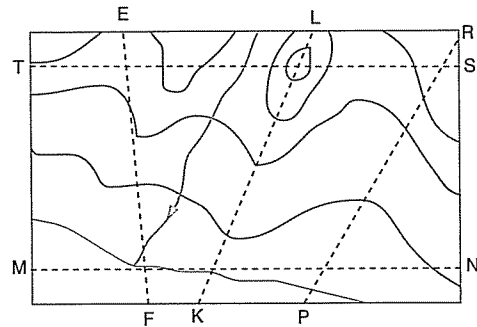

Buna göre, hangi iki noktanın yükseltisi aynıdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Harita Bilgisi (Karma)

4. Aşağıda, bir bölgenin 500 metre yükselti farkı oluşturacak şekilde geçen eş yükselti eğrileriyle çizilmiş haritası verilmiştir.

Yukarıdaki izohips haritası renklendirme yönüyle gösterilecek olsa, kesitlerin hangisinde kullanılan renk **çeşidi en fazla** olur?

- A) T - S B) M - N C) E - F
D) K - L E) P - R

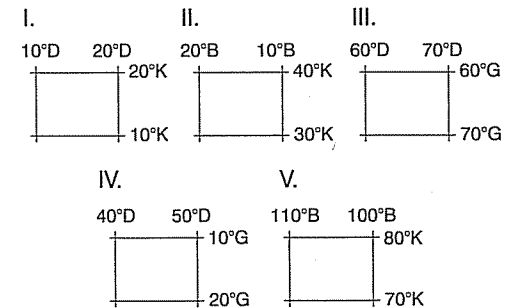
5. Aynı meridyen üzerinde Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe;

- I. Yer çekimi artar.
II. Kalıcı kar sınırı alçalır.
III. Denizlerin tuzluluk oranları azalır.
IV. Yerel saat farkı değişmez.
V. Başlangıç meridyenine olan uzaklık artar.

yargılarından hangisi **yanlıştır**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıda, beş farklı bölgenin coğrafi koordinatları verilmiştir.

Bu bölgelerin aynı boyuttaki sayfalara haritaları çizildiğine göre, hangisinin ölçeği **daha büyük** olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

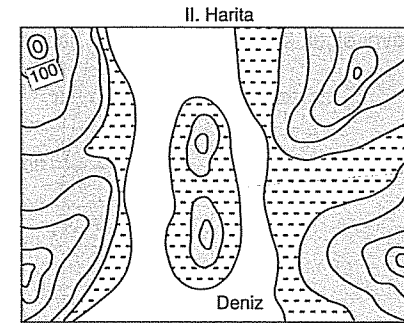
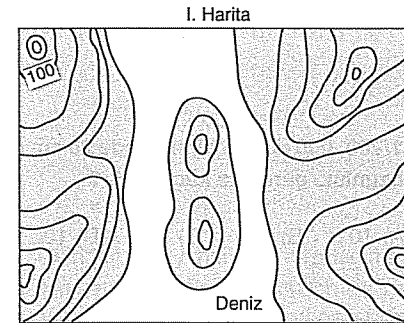
Harita Bilgisi (Karma)

7. - Ekvator üzerindeki bir nokta, diğer paralellerin üzerindeki noktalara göre Güneş'in karşısından daha hızlı geçer.
- Alçak enlemlerden yüksek enlemlere gidildikçe meridyenler arasındaki uzaklık azalır.

Yukarıdaki durumların ortaya çıkmasına neden olan faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dünya'nın geoit şeklinde olması
B) Yer ekseninin yörünge düzlemine eğik olması
C) Paralel ve meridyen sayılarının birbirine eşit olmaması
D) Dünya'nın Güneş etrafında elips şeklindeki bir yörüngede dönmesi
E) Dünya'nın kendi eksenini etrafında batıdan doğuya doğru dönmesi

8. Aşağıda, bir yöreye ait izohips haritası verilmiştir. Yörede muhtemel deniz seviyesi yükselmesine bağlı olarak sular altında kalacak yerler taranarak gösterilmiştir.

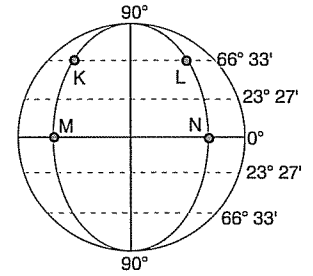

--- Muhtemel deniz alanı

Buna göre, haritadaki muhtemel deniz alanının yayılışına bakarak, deniz seviyesi yükselmesinin kaç metre olacağı söylenebilir?

- A) 25 B) 50 C) 75 D) 100 E) 150

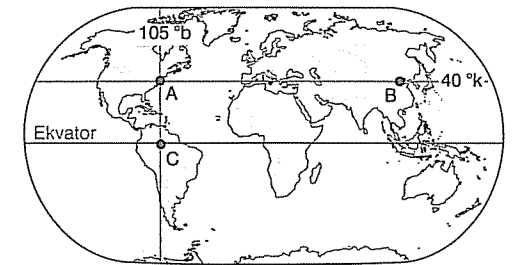
- 9.

Yukarıdaki şekilde coğrafi konumları gösterilen noktalara ilgili, aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

- A) K ve M merkezlerinin yerel saatleri yıl boyunca aynıdır.
B) L ve N merkezleri yıl boyunca Güneş'in karşısından aynı anda geçerler.
C) K merkezindeki gündüz süreleri yıl boyunca N merkezine göre daha kısadır.
D) M ve N merkezleri, güneş ışınlarını yıl boyunca K ve L merkezlerine göre daha büyük açıyla alırlar.
E) K ile L merkezleri arasındaki yatay uzaklık, M ile N merkezleri arasındaki yatay uzaklıktan daha azdır.

10. Aşağıdaki haritada A, B ve C merkezlerinin matematik konumları gösterilmiştir.

Buna göre, A ile B ve A ile C merkezlerinde yıl boyunca aynı olan durumlar, aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

A ile B	A ile C
A) Yerel saat	Yaşanan mevsim
B) Yaşanan mevsim	Çizgisel dönüş hızı
C) Yerel saat	Güneş'in doğuş saati
D) Gölge boyu	Yaşanan mevsim
E) Yaşanan mevsim	Yerel saat

1. Gerçek alan ile iz düşüm alanı arasındaki farkın az olduğu ülkelerde yer şekilleri fazla engebeli değildir.

Ülkeler	Gerçek alan(km ²)	İz düşüm alan(km ²)
I	24 001	23 576
II	254 813	238 276
III	187 427	182 105
IV	48 926	46 095
V	312 168	304 238

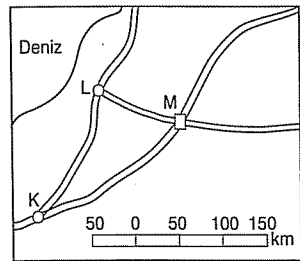
Buna göre, tabloda gerçek ve iz düşüm alanları verilen ülkelerden hangisinin yer şekilleri daha az engebelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki yer şekillerinden hangisinin gerçek yüz ölçümü ile iz düşüm yüz ölçümü arasındaki fark en azdır?

- A) Obruk Platosu B) Kaçkar Dağları
C) Taşeli Platosu D) Ağrı Dağı
E) Bafra Ovası

3.

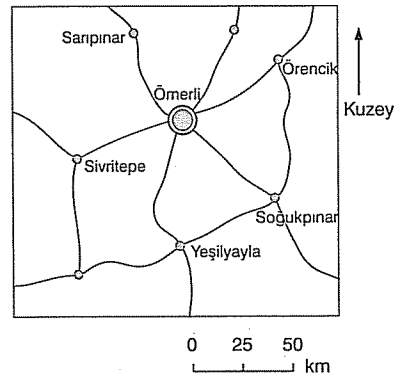
○ Nüfusu 50 000'den fazla
□ Nüfusu 100 000'den fazla

Yukarıdaki haritada verilenlere göre;

- I. K kentinin yükseltisi,
II. M kentinin iklim özellikleri,
III. K ile M kentleri arasındaki gerçek uzaklık,
IV. K, L ve M kentlerinin nüfus özellikleri
bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Aşağıdaki haritada, bazı yerleşim merkezleri ile bu yerleşim merkezlerini birbirine bağlayan kara yolları gösterilmiştir.

Ömerli beldesinden yola çıkan bir kişi güneydoğu yönünde yaklaşık elli kilometre gittikten sonra, yön değiştirip güneybatı yönünde tekrar elli kilometre yol almıştır.

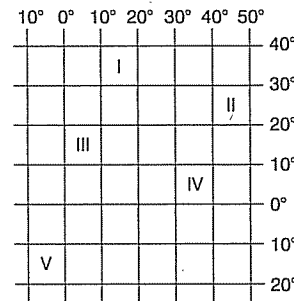
Buna göre, söz konusu kişi, yolculuğu sonunda hangi merkeze ulaşmıştır?

- A) Sarıpınar B) Örencik
C) Soğukpınar D) Yeşilyayla
E) Sivritepe

5. 1/200 000 ölçekli bir haritada 25 cm ölçülen bir uzunluk, gerçekte kaç km'dir?

- A) 10 B) 20 C) 50 D) 100 E) 150

6. Aşağıdaki şekilde numaralandırılan bölgelerin, aynı ölçek kullanılarak haritaları hazırlanmıştır.

Buna göre, hangi bölgenin haritası diğerlerine göre daha küçüktür?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Genel haritalar konuları gereği geniş bir kesim tarafından kullanılan ya da yararlanılan haritalardır. Örneğin fiziki, siyasi ve idari haritalar genel harita grubundadır. Özel haritalar ise belli bir konunun uzmanları tarafından yapılan ve kullanılan haritalardır.

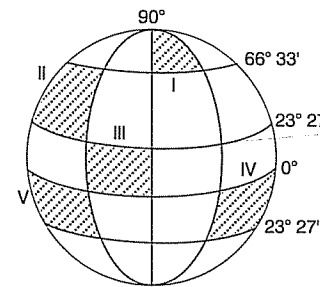
Buna göre, Doğu Anadolu Bölgesi'ne ait bir fiziki harita, aşağıdakilerden hangisinin belirlenmesi için elverişli değildir?

- A) Van Gölü'nün gerçek alanının
B) Yükseltisi 1500 metreden fazla olan yörelerin
C) Bölgede IV. jeolojik zamanda oluşan volkanik arazilerin
D) Ağrı Dağı'nın Çıldır Gölü'ne göre hangi yönde yer aldığı
E) Bölgenin kuzey ve güney uç noktaları arasındaki kuş uçuşu gerçek uzaklığın

8. 1/1 000 000 ölçekli bir haritada 16 cm ile gösterilen A ile B şehirleri arasındaki uzaklık, aşağıda ölçekleri verilen haritaların hangisinde 32 cm ile gösterilir?

- A) 1/100 000 B) 1/250 000
C) 1/500 000 D) 1/1 000 000
E) 1/2 000 000

9. Yer'in şeklinden dolayı haritalar hazırlanırken bozulmalar meydana gelir. Bozulmaları en aza indirmek için harita çizim yöntemleri geliştirilmiştir. Bunlara iz düşüm yöntemleri adı verilir.

Buna göre, Yerküre üzerinde verilen taralı alanlardan hangisinin haritası çizilirken silindirik projeksiyon yöntemi kullanılırsa bozulma oranı en fazla olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. 30x40 ebadındaki beş ayrı kâğıda yüz ölçümleri farklı olan ülkelerin haritaları çizilmiştir. Yüz ölçümü geniş olan ülkelerin haritalarındaki bozulmalar fazla iken ayrıntılar oldukça azdır. Buna karşılık yüz ölçümü küçük olan ülkelerin haritalarındaki bozulmalar daha az, ayrıntılar daha fazladır.

Bu durum, aşağıdakilerin hangisiyle açıklanabilir?

- A) Haritaların kabataslak çizilmesiyle
B) Harita çiziminde farklı metotların kullanılmasıyla
C) Haritalarda farklı işaret ve sembollerin kullanılmasıyla
D) Haritaların çiziminde kullanılan ölçeklerin farklı olmasıyla
E) Haritası çizilen ülkelerin matematik konumlarının farklı olmasıyla

11. Gerçek alanı 200 km² olan Burdur Gölü, 1/500 000 ölçekli bir haritada kaç cm² lik alan kaplar?

- A) 40 B) 20 C) 16 D) 8 E) 4

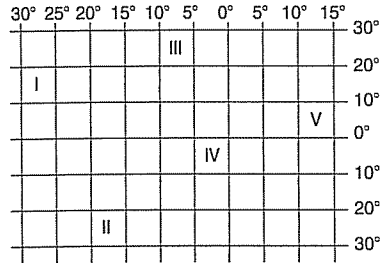
12. Aşağıda, büyük ölçekli ve küçük ölçekli haritaların özellikleri karışık şekilde verilmiştir.

1) İzohipsler arasındaki yükselti farkı azdır.	a) İzohipsler arasındaki yükselti farkı fazladır.
2) Ayrıntıyı gösterme gücü fazladır.	b) Ayrıntıyı gösterme gücü azdır.
3) Bozulma oranı fazladır.	c) Bozulma oranı azdır.
4) Geniş alanlar gösterilir.	d) Dar alanlar gösterilir.
5) Ölçeğinin paydası küçüktür.	e) Ölçeğinin paydası büyüktür.

Buna göre, numara ve harflerle gösterilen özelliklerden hangileri, büyük ölçekli haritalara aittir?

- A) a, b, 3, 4, e B) 1, b, 3, 4, e
C) 1, 2, 3, 4, 5 D) a, b, c, d, e
E) 1, 2, c, d, 5

1. Fırtınaya yakalanan ve batma tehlikesi olan bir yük gemisinin kaptanı acil yardım çağrısı yapmaktadır. Kaptan, yardım çağrısında Ekvator'un 1665 km kuzeyinde bulunduklarını ve yerel saatlerinin başlangıç meridyeninin yerel saatinden geri olduğu bilgisini vermiştir.

Buna göre, yük gemisi şekilde numaralandırılan alanların hangisinde yer almaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aynı boylam üzerinde bulunan, iki paralel arası kuş uçuşu uzaklık 111 km'dir. Türkiye 36° - 42° kuzey paralelleri arasında yer alır.

Buna göre, Türkiye'nin en kuzeyi ile en güneyi arasındaki kuş uçuşu uzaklık kaç km'dir?

- A) 333 B) 666 C) 888
D) 1110 E) 2220

3. 20. yüzyıl içindeki iletişim ve ulaşım alanlarındaki teknolojik yenilikler ülkeler arasındaki ilişkileri oldukça artırmıştır. Ülkeler saat sistemlerinin ortaya çıkardığı sorunlarını ortadan kaldırmak için uluslararası saat birliğini kurmuşlardır. Bu uygulamaya göre başlangıç meridyeninin 7° 30' doğusu ve 7° 30' batısı arasında kalan 15° lik alan başlangıç saat dilimi olarak kabul edilir. Başlangıç saat diliminin doğusunda 12, batısında 12 olmak üzere Dünya 24 saat dilimine ayrılmıştır.

Buna göre, aşağıda eşleştirilen kıtaların hangilerinin toprakları kesinlikle aynı saat diliminde yer almaz?

- A) Afrika - Asya
B) Avrupa - Afrika
C) Asya - Avustralya
D) Avustralya - Afrika
E) Kuzey Amerika - Güney Amerika

4. Aşağıda, K merkezine ait bazı özellikler verilmiştir.

- I. Yerel saati başlangıç meridyeninin yerel saatinden 80 dakika geridir.
II. Günlük ve yıllık sıcaklık farkları azdır.
III. Ekvator'a kuş uçuşu uzaklığı 1443 km'dir.
IV. Yağışların yıl içindeki dağılımı düzenlidir.

Buna göre, verilen özelliklerden hangileri K merkezinin matematik konumu hakkında daha çok bilgi verir?

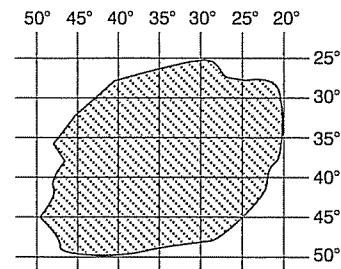
- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. 44° doğu meridyeni üzerinde bulunan Iğdır'da Güneş 06.02'de doğarken Balıkesir'de 07.06'da doğmuştur.

Buna göre, Balıkesir hangi meridyen üzerinde yer alır?

- A) 26° doğu B) 28° doğu C) 32° doğu
D) 42° doğu E) 44° doğu

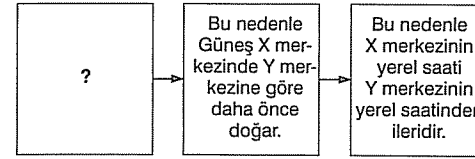
6. Aşağıdaki şekilde, bir ülkenin coğrafi konumu taranarak gösterilmiştir.

Buna göre, şekilde taranarak gösterilen ülkede, kuzeydoğudan güneybatıya doğru gidildikçe aşağıdaki değişikliklerden hangisi gözlenmez?

- A) Orman üst sınırının yükseltisi azalır.
B) Dünya'nın çizgisel dönüş hızı azalır.
C) Güneş ışınlarının düşme açısı küçülür.
D) Gece ve gündüz süreleri arasındaki fark azalır.
E) Aynı boydaki cisimlerin öğle vakti ölçülen gölge boyları uzar.

7. Aşağıdaki şemada, birbirine bağlı olarak ortaya çıkan durumlar verilmiştir.

Buna göre, soru işareti olan kutucuğa aşağıdakilerden hangisinin yazılması daha uygundur?

- A) X merkezi, Y merkezinin doğusundadır.
B) X ve Y merkezleri aynı meridyen üzerindedir.
C) X ve Y merkezleri farklı paraleller üzerinde yer alır.
D) X merkezi, Y merkezine göre Ekvator'a daha yakındır.
E) X merkezindeki gündüz süresi, Y merkezindekine göre daha kısadır.

8. Türkiye, 26° - 45° doğu meridyenleri ile 36° - 42° kuzey paralelleri arasında yer alır.

Buna göre, yukarıdaki bilgiden yararlanarak Türkiye ile ilgili aşağıdakilerden hangisi öğrenilemez?

- A) Yer şekillerinin eğim durumu
B) Bulunduğu matematik iklim kuşağı
C) Yengeç dönencesine göre konumu
D) Doğu batı doğrultusundaki yerel saat farkı
E) Güneydeki en uç noktasının Ekvator'a uzaklığı

9. K noktasında Güneş, yıl boyunca L noktasına göre daha geç doğmaktadır.

Buna göre, K ve L noktalarıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesinlikle doğrudur?

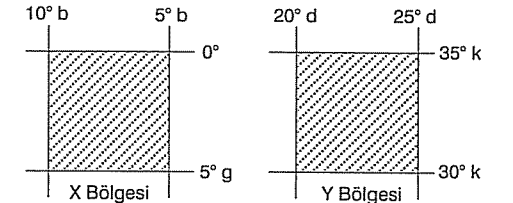
- A) K noktası, L noktasının batısındadır.
B) K noktası ile L noktası aynı kıta üzerindedir.
C) K noktası ile L noktası farklı yarım kürededir.
D) K noktası ve L noktası aynı boylam üzerindedir.
E) K noktası başlangıç meridyeninin doğusunda, L noktası ise batısındadır.

10. K merkezi, Ekvator ile başlangıç meridyeninin kesiştiği noktada yer almaktadır.

Buna göre, aşağıda özellikleri verilen merkezlerden hangisinin K merkezinin güneyinde yer aldığı kesin olarak söylenebilir?

- A) 21 Haziran'da kış mevsimi başlayan
B) 21 Haziran'da en uzun gündüz yaşanan
C) 23 Eylül'de gece ve gündüz süresi eşit olan
D) 21 Mart'ta öğle vakti güneş ışınlarını 45° açı ile alan
E) 21 Aralık'ta gece süresi gündüz süresinden uzun olan

11. Aşağıdaki şekillerde, X ve Y bölgelerinin coğrafi koordinatları verilmiştir.

Bu bölgelerle ilgili olarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

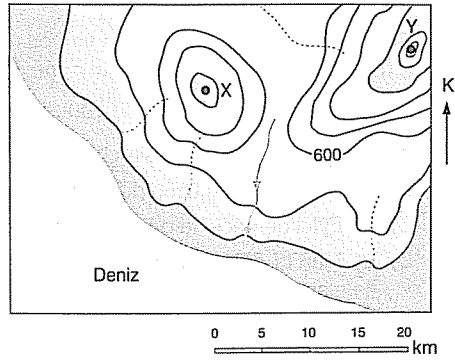
- A) Y bölgesindeki mevsim farklılığı X bölgesine göre fazladır.
B) X ve Y bölgelerinin gerçekte kapladıkları alanlar birbirine eşittir.
C) X ve Y bölgelerinin kuzeyi ile güneyi arasındaki kuş uçuşu uzaklıkları aynıdır.
D) X bölgesi, güneş ışınlarını 23 Eylül ve 21 Mart tarihleri arasında iki kez dik açıyla alır.
E) Y bölgesindeki yatay bir düzleme, güneş ışınları hiçbir zaman 90° lik açı ile düşmez.

12. 21 Mart tarihinde, Iğdır ve Zonguldak'ta Güneş 48 dakika ara ile doğmaktadır.

Bu durum, Iğdır ile Zonguldak'ın aşağıdakilerden hangisi bakımından farklı olduğuna kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Gündüz süresi
B) Ekvator'a uzaklık
C) Meridyen derecesi
D) Deniz seviyesinden yükseklik
E) Öğle vakti güneş ışınlarının düşme açısı

1. Aşağıda, bir yöreye ait izohips haritası verilmiştir.

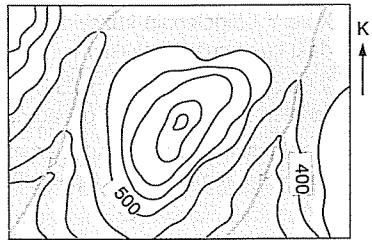

Bu izohips haritasıyla ilgili, aşağıdaki bilgilerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Eş yükselti eğrileri 200 metre arayla çizilmiştir.
B) Sürekli akarsuyun uzunluğu 10 km'den fazladır.
C) X dağının yükseltisi, Y dağına göre daha azdır.
D) Yörede çok sayıda mevsimlik akarsu bulunmaktadır.
E) Yörede güneybatıdan kuzeydoğuya doğru gidildikçe yükselti azalır.

© Güvender Yayınları

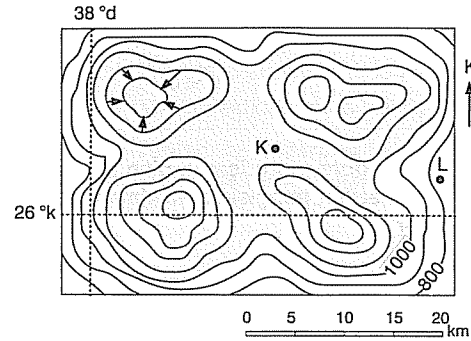
2. Aşağıda, bir bölgenin eş yükselti eğrileriyle çizilen haritası verilmiştir.

Haritadaki bilgilere göre, aşağıdaki yargıların hangisi **kesinlikle doğrudur**?

- A) Yörede yükseltileri farklı üç ayrı tepe vardır.
B) Eş yükselti eğrileri 100 metre aralıklarla çizilmiştir.
C) Yöredeki akarsular kuzeybatı - güneydoğu yönünde akmaktadır.
D) Akarsuların denize döküldüğü yerde geniş delta ovaları oluşmuştur.
E) Yörede en yüksek ve en alçak nokta arasındaki yükselti farkı 1500 metreden fazladır.

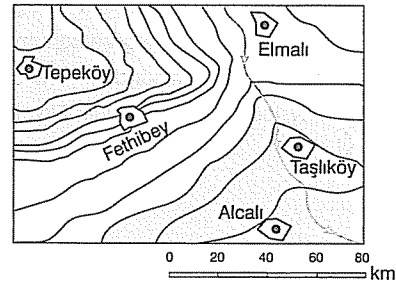
3. Fatih, aşağıdaki izohips haritasında K ve L merkezleri arasındaki kuş uçuşu uzaklığı 17 km olarak ölçmüştür.

Buna göre, Fatih K ve L merkezleri arasındaki kuş uçuşu uzaklığı ölçerken aşağıdakilerin hangisinden yararlanmıştır?

- A) Yön okundan
B) Çizgi ölçekten
C) Paralel ve meridyen çizgilerinden
D) Haritadaki toplam izohips sayısından
E) İki eş yükselti eğrisi arasındaki yükselti farkından

4. Aşağıda, bir bölgenin eş yükselti eğrileriyle çizilen haritası gösterilmiştir.

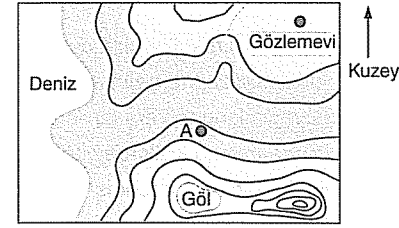

Haritada beş farklı köy yerleşmesinin konumları gösterilmiştir. Köylerin bulunduğu yörelerin jeolojik yapıları, toprak tipleri ve iklim özellikleri birbirine benzemektedir.

Buna göre, köy yerleşmelerinden hangisinde **heyelan ve toprak kayması olasılığı diğerlerine göre daha yüksektir**?

- A) Tepeköy
B) Alcalı
C) Taşlıköy
D) Fethibey
E) Elmali

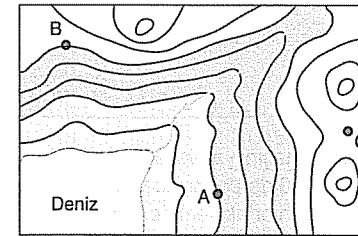
5. Aşağıda, bir yörenin eş yükselti eğrileriyle çizilen haritası gösterilmiştir.

Haritada yer alan delta ovaları, krater gölü ve gözlemevinin A noktasına göre hangi yönlerde bulunduğu aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

Göl	Gözlemevi	Delta
A) Güney	Kuzeybatı	Doğu
B) Kuzey	Güneydoğu	Doğu
C) Güney	Kuzeydoğu	Batı
D) Doğu	Kuzeybatı	Güney
E) Batı	Kuzeybatı	Güney

6. Aşağıda, bir yörenin eş yükselti eğrileri ile çizilen haritası verilmiştir.

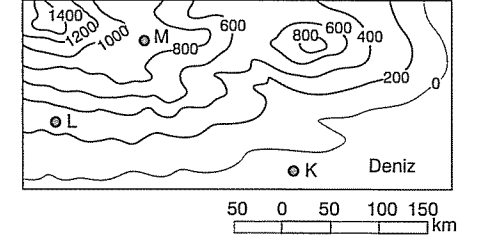

Haritada A noktasında bulunan bir kişi, B noktasına ulaştığında ilk bulunduğu yere göre 600 metre daha yükseğe çıkmıştır.

Buna göre, aşağıdaki bilgilerden hangisine **ulaşamaz**?

- A) A noktasının yüksekliği 400 metredir.
B) B noktasının yüksekliği 1000 metredir.
C) C noktasının yüksekliği 1200 ile 1400 metre arasındadır.
D) B noktasının yüksekliği, C noktasının yüksekliğinden daha fazladır.
E) Eş yükselti eğrileri 200 metre yükselti farkı oluşturacak şekilde çizilmiştir.

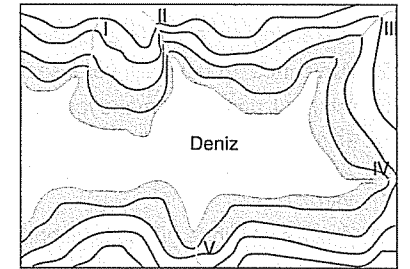
7. Aşağıda, bir yörenin eş yükselti eğrileriyle çizilen haritası gösterilmiştir.

Buna göre, aynı yörenin haritası renklendirme yöntemiyle hazırlırsa K, L ve M noktalarının bulunduğu yerler hangi renklerle gösterilir?

K	L	M
A) Mavi	Sarı	Turuncu
B) Yeşil	Turuncu	Sarı
C) Mavi	Açık yeşil	Sarı
D) Sarı	Kahverengi	Yeşil
E) Mavi	Turuncu	Sarı

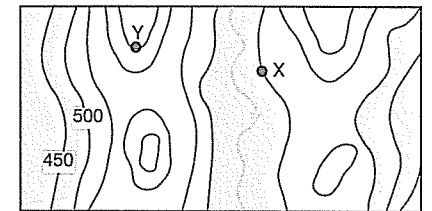
8.

Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş yukarıdaki haritada, numaralandırılan akarsulardan hangisinin vadisinin yamaçları **daha eğimlidir**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

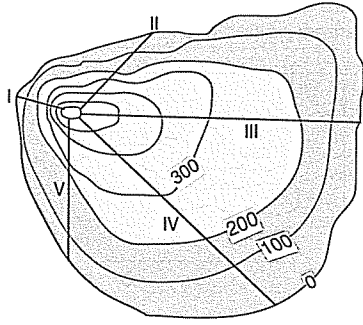
9.

Yukarıdaki haritada gösterilen X ve Y noktaları arasında kaç metre yükseklik farkı vardır?

- A) 50 B) 100 C) 150 D) 200 E) 250

1.

Yukarıdaki izohips haritasında zirveye çıkılan yollardan hangisinde, gerçek uzaklıkla kuş uçuşu uzaklık arasındaki fark **daha fazladır**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

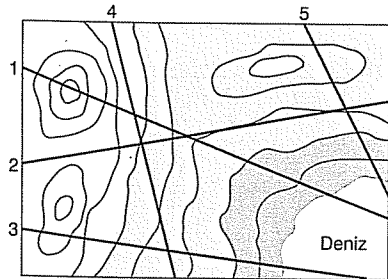
2. Ankara 33° doğu meridyeni ve 40° kuzey paraleli üzerinde, İstanbul 29° doğu meridyeni ve 41° kuzey paraleli üzerinde yer alır.

Buna göre, Ankara ve İstanbul ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

- A) Ankara'nın yerel saati daha ileridir.
B) Aralarında 16 dakikalık yerel saat farkı vardır.
C) İstanbul başlangıç meridyenine daha yakındır.
D) Ankara ile İstanbul arasında 111 km uzaklık vardır.
E) Ankara yıl içinde güneş ışınlarını daha büyük açıyla alır.

© Güvender Yayınları

3. Aşağıdaki haritada, iki izohips eğrisi arasındaki yükselti farkı 50 metredir.

Buna göre, hangi doğrultuda **en yüksek** ve **en alçak** nokta arasındaki fark **daha fazladır**?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

4. Plan çizimlerinin haritalar arasında kabul edilmesi, bu çizimlerin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle **en çok** ilişkilidir?

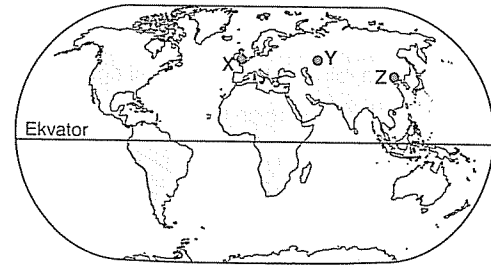
- A) Kullanımlarının kolay olması
B) Bir düzlem üzerine çizilmeleri
C) Bina yapımlarında yararlanılmaları
D) Alanında uzman kişilerce çizilmeleri
E) Belirli bir ölçeğe göre kuş bakışı olarak çizilmeleri

5. Aralarında 120 dakikalık yerel saat farkı olan M ve N kentlerinin ortasından başlangıç meridyeni geçmektedir.

M kentinde Güneş daha erken doğduğuna göre, N kenti hangi boylamdadır?

- A) 15° doğu B) 15° batı C) 30° doğu
D) 30° batı E) 45° doğu

6. Aşağıdaki haritada, Türkiye'den üç farklı branşta ki takımın maç yapacağı merkezler gösterilmiştir.

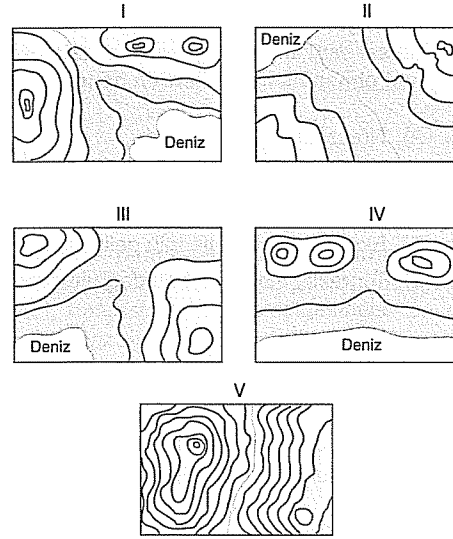
Maçlar, maçın yapılacağı merkezin yerel saatine göre 12.00'de başlayacaktır. Takımların maçlarının Türkiye'nin ortak saatine göre başlama vakitleri ise şu şekildedir:

- Futbol takımının maçı: 10.00
- Basketbol takımının maçı: 06.00
- Voleybol takımının maçı: 14.00

Buna göre futbol, basketbol ve voleybol takımlarının maç yapacağı merkezler, aşağıdakilerin hangisinde **doğru** eşleştirilmiştir?

	Futbol	Basketbol	Voleybol
A)	X	Y	Z
B)	X	Z	Y
C)	Y	Z	X
D)	Y	X	Z
E)	Z	Y	X

7. Aşağıda, beş ayrı yörenin izohips haritası verilmiştir.

Hangi yöredeki akarsu, diğerlerine göre **daha derin** vadi içinde akmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Türkiye'de yerel saat kullanılsa, 28° doğu boylamında yer alan Aydın'da saat 10.00 iken Ağrı'da 11.00 olur.

Buna göre, Ağrı hangi boylam üzerindedir?

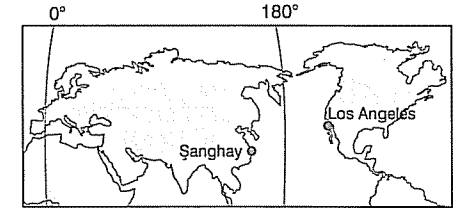
- A) 26° doğu B) 29° doğu C) 36° doğu
D) 43° doğu E) 45° doğu

9. Aşağıdaki çizgi ölçeklerin hangisiyle yapılmış bir haritada yer şekillerinin ayrıntısı **en azdır**? (Çizgi ölçeklerin uzunlukları 5'er cm'dir.)

- A) 5 0 5 10 15 20 km
B) 10 0 10 20 30 40 km
C) 15 0 15 30 45 60 km
D) 20 0 20 40 60 80 km
E) 25 0 25 50 75 100 km

10. Aşağıdaki haritada, Şanghay ve Los Angeles şehirlerinin konumları gösterilmiştir.

Dünya'nın şeklinden dolayı bir yarısında gündüz yaşanırken diğer yarısı gecedir. Bu nedenle başlangıç meridyeninin tam karşısında yer alan 180° meridyeninin geçtiği yerde tarih değiştirmesi yapılır. Diğer bir deyişle tarih değiştirme çizgisinin doğusundaki tarih, batısından 1 gün geridedir.

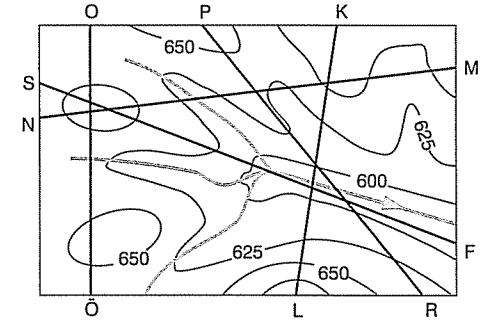
Şanghay 120° doğu, Los Angeles ise 120° batı meridyeninde yer aldığına göre;

- I. Los Angeles ve Şanghay aynı saat diliminde yer alır.
II. Şanghay'da 10 Ekim Pazar günü yerel saat 14.00 iken, Los Angeles'ta 9 Ekim Cumartesi yerel saat 22.00'dir.
III. Los Angeles tarih değiştirme çizgisinin doğusunda, Şanghay ise batısında yer alır.

yargılarından hangisi **yanlıştır**?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

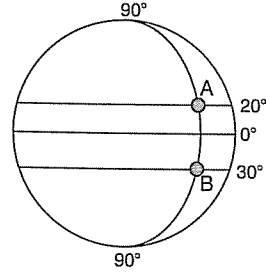
11.

Yukarıda izohips yöntemi ile çizilmiş harita üzerindeki doğrulardan hangisi üzerinde yükselti farkı **daha azdır**?

- A) K - L B) P - R C) O - Ö
D) N - M E) S - F

1. Ardışık iki paralel arasındaki uzaklık 111 km'dir. Aşağıdaki küre üzerinde işaretlenen A ve B noktalarının arası 50 cm olarak ölçülmüştür.

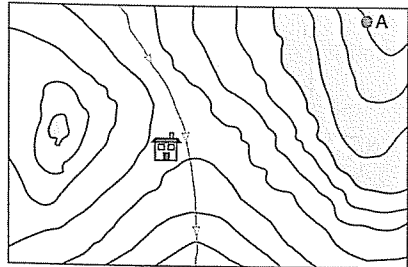
Buna göre, kürenin ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1/50 000 B) 1/100 000 C) 1/111 000
D) 1/1 100 000 E) 1/11 100 000

2. Türkiye'de yerel saat kullanılsa, 42° doğu boylamında yer alan Siirt'te yerel saat 14.12 iken, 28° doğu boylamındaki Balıkesir'de yerel saat kaç olur?

- A) 13.00 B) 13.08 C) 13.16
D) 14.12 E) 15.08

3. Aşağıdaki izohips haritasında, eş yükselti eğrileri 50 metre yükselti farkı oluşturacak şekilde çizilmiştir.

A noktası deniz seviyesinden 1150 metre yüksekte yer aldığına göre, akarsuyun kenarındaki gözlem istasyonu hangi yükseltiler arasında yer alır?

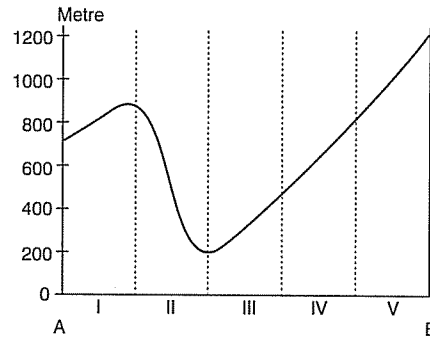
- A) 700 - 750 B) 750 - 800
C) 800 - 850 D) 850 - 900
E) 950 - 1000

4. Rusya Federasyonu'nda 11, Kanada'da 6, Brezilya'da 2, ABD'de 5 ayrı yerel saat ulusal saat olarak kullanılır.

Buna göre, söz konusu ülkelerde birden fazla ulusal saat kullanmayı zorunlu hâle getiren temel etmen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nüfuslarının fazla olması
B) İletişim olanaklarının fazla olması
C) Kuzey Yarım Küre'de yer almaları
D) Ekonomik faaliyetlerinin gelişmiş olması
E) Topraklarının doğu batı doğrultusunda geniş alan kaplaması

5. Aşağıda, bir izohips haritasında belirlenen A - B doğrultusunun profili gösterilmiştir.

Buna göre, izohips haritasında A - B doğrultusunda numaralandırılan bölümlerin hangisinde eş yükselti eğrileri daha sıktır?

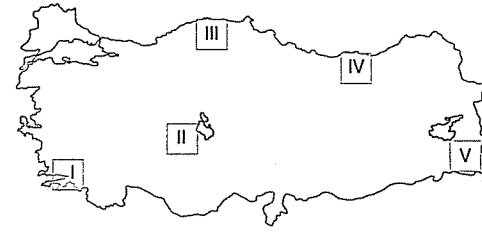
- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Burcu, coğrafya ödevi için aynı numaralı paralel ve meridyenin kesiştiği yeri harita üzerine işaretlemektedir. Örneğin ilk olarak harita üzerinde Ekvator ile başlangıç meridyeninin kesiştiği yeri işaretlemiştir.

Buna göre, Burcu'nun aşağıdaki işaretlediği koordinatlardan hangisi, Türkiye sınırları içinde yer alır?

- A) 45° kuzey ile 45° batı
B) 20° güney ile 20° batı
C) 30° kuzey ile 30° doğu
D) 40° kuzey ile 40° doğu
E) 25° güney ile 25° doğu

7. Aşağıdaki haritada numaralandırılan alanların aynı ölçeğe göre topoğrafya haritaları hazırlanmıştır.

Buna göre, numaralandırılan alanların yer şekilleri ve yükselti durumları göz önüne alındığında, hangisinin haritasında izohips sayısının daha az olması beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Yerel saati, başlangıç boylamının yerel saatinde 120 dakika ileri olan bir yerin boylamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 15° doğu B) 15° batı C) 30° doğu
D) 30° batı E) 45° doğu

9. Aşağıdaki tabloda, 1/20 000 000 ölçekli bir Dünya haritasında, bazı enlemler üzerinde yer alan iki merkez arasındaki uzaklıklar verilmiştir.

Merkezler	Enlem Derecesi	Haritadaki Uzaklık
K - L	20° Kuzey	5 cm
P - R	35° Kuzey	5 cm
M - N	45° Kuzey	5 cm
X - Y	65° Kuzey	5 cm
T - S	85° Kuzey	5 cm

Tablodaki bilgilere göre, aşağıdaki yargılardan hangisi söylenebilir?

- A) K - L arasındaki gerçek uzaklık en azdır.
B) Gerçek uzaklık en fazla T - S arasındadır.
C) X - Y arasındaki gerçek uzaklık P - R arasındakinden azdır.
D) Verilen merkezler arasındaki gerçek uzaklıklar birbirine eşittir.
E) Ekvator'dan kutuplara gidildikçe merkezler arasındaki gerçek uzaklıklar azalır.

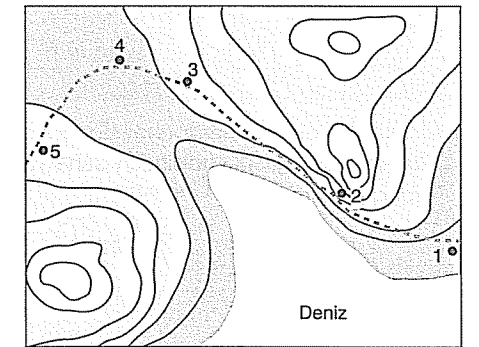
10. Aşağıdaki tabloda, beş ülkenin enlem ve boylam dereceleri yaklaşık olarak verilmiştir.

	Ülkeler	Enlem Dereceleri	Boylam Dereceleri
I	Mısır	22° - 32° K	25° - 37° D
II	Şili	18° - 55° G	68° - 72° B
III	Türkiye	36° - 42° K	26° - 45° D
IV	Güney Afrika Cumhuriyeti	22° - 35° G	15° - 33° D
V	Meksika	17° - 32° K	85° - 115° B

Tablodaki bilgilere göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Meksika, Türkiye'ye göre Ekvator'a daha yakındır.
B) Kuzey güney doğrultusunda en geniş ülke, Şili'dir.
C) Mısır'ın doğusu ile batısı arasında 12 meridyen fark vardır.
D) Güney Afrika Cumhuriyeti'nin topraklarından Oğlak dönencesi geçmektedir.
E) Tablodaki verilen ülkelerin tümünün doğu batı yönündeki yerel saat farkları aynıdır.

11. Aşağıdaki topoğrafya haritasında, bir bölgede yapımı planlanan kara yolunun güzergâhı gösterilmiştir.

----- Kara yolu güzergâhı

Eğimli arazilerden geçen kara yollarının kenarlarına toprak kaymalarını önlemek amacıyla istinat duvarları yapılır.

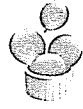
Buna göre, haritadaki kara yolu güzergâhında numaralandırılan yerlerin hangisinde kesinlikle istinat duvarı yapılmalıdır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

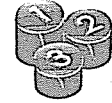
Doğru - Yanlış

- Çizgi ölçek, haritalardaki uzunluk hesaplamalarında kesir ölçeğe göre daha pratiktir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Genel haritalar, belli bir konunun uzmanları tarafından hazırlanan ve kullanılan haritalardır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- İzohips yöntemi, eğim yönünde çizilen farklı boylardaki çizgilerle gösterilen bir yöntemdir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Topoğrafya haritalarının ölçekleri 1/ 20 000 ile 1/ 200 000 arasında değişir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Başlangıç meridyeninin karşısındaki diğer meridyen (180° boylamı) tarih değiştirme çizgisi olarak adlandırılır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Her izohips eğrisi kendisinden daha yüksek bir izohipsi çevreler.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Eş yükselti eğrilerinin "V" şeklini aldığı yerler boyun olarak adlandırılır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Dünya üzerindeki bir noktanın Greenwich'e olan uzaklığının açı cinsinden değerine boylam denir.
Doğru ☐ Yanlış ☐

Boşluk Doldurma

- Yeryüzünün belli bir bölümünün ya da tamamının, belli oranda küçültülerek, bir düzlem üzerine aktarılmasıyla elde edilen çizimlere denir.
-, arazideki uzunlukların haritaya aktarırken kaç kez küçültüldüğünü gösteren orandır.
- Ölçeği 1/20 000'e kadar olan haritalara adı verilir.
- Harita üzerindeki sembollerin ne anlama geldiğini gösteren ve genellikle haritanın alt kesiminde yer alan bölüme adı verilir.
- Yeryüzünde kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan noktaların birleştirilmesiyle oluşturulan hayali çembere adı verilir.
- Dünya üzerindeki bir noktanın Ekvator'a olan uzaklığının açı cinsinden değerine denir.
- Bir meridyen üzerinde Güneş'in gün içindeki konumuna göre belirlenen saate denir.
-; eşit dilimlere ayrılmış bir çizgi üzerinde uzunlukların gerçek uzunluğa oranının gösterildiği ölçektir.
- Deniz seviyesinden itibaren aynı derinlikteki noktaların birleştirilmesiyle eğrileri elde edilir.
- Haritalarda birbirini çevrelemeyen komşu izohipsler arasında kalan yerlere adı verilir.

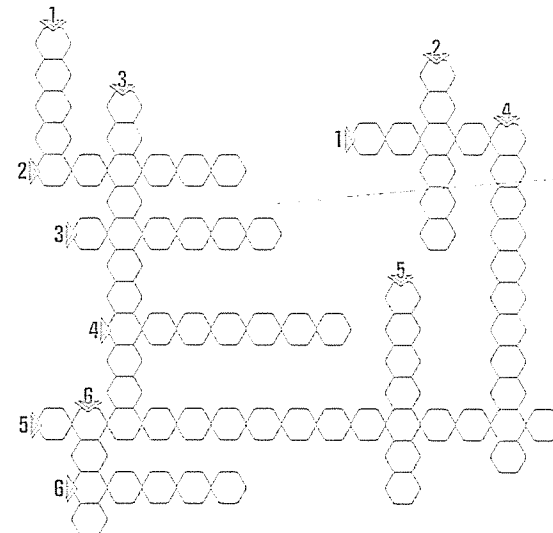
Bulmaca

SOLDAN SAĞA

- İzohips haritalarında yükseltisi çevresine göre daha az olan çukur sahalara verilen ad
- Eş derinlik eğrisi
- Harita anahtarı
- Eş yükselti eğrisi
- Ekvator'un 23° 27' kuzeyindeki enlem
- Ülkelerin kendi içindeki eyaletlerin, bölgelerin, illerin ve ilçelerin sınırlarının gösterildiği haritalar harita

YUKARIDAN AŞAĞIYA

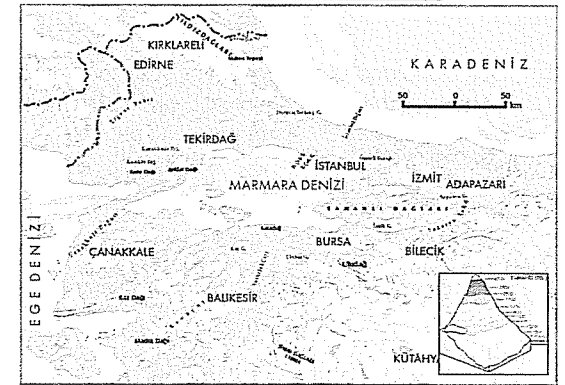
- Genellikle adres tariflerinde kullanılan, cadde, sokak, bina vb. nesnelerin gösterildiği kabataslak çizimlere verilen ad
- Başlangıç meridyeninin geçtiği şehir
- Harita çizimlerinin gerçeğe en yakın olması için geliştirilen bir çizim yöntemi
- Kara ile denizin birleştiği yerden geçen izohips
- Fiziki haritalarda 1000 ile 1500 metre arasındaki yükseltileri ifade eden renk
- İki nokta arasındaki yükselti farkının bu iki nokta arasındaki yatay uzaklığa oranı

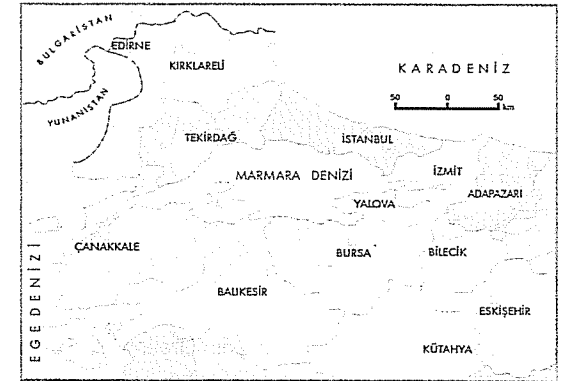
Etkinlik - 1

Aşağıda, Marmara Bölgesi'ne ait iki farklı harita gösterilmiştir.

1. Harita

2. Harita

Haritaları inceleyerek haritaların ortak özelliklerini ve ortak olmayan özelliklerini aşağıdaki tabloya uygun şekilde işaretleyiniz.

	Ortak özellik	Ortak olmayan özellik
Kuş bakışı görünüşe göre çizim	☒	☐
Yükselti değerlerinin gösterilmesi	☐	☐
İdari bölünüşün gösterilmesi	☐	☐
Düzleme çizilme	☐	☐
Uzunluk hesaplaması yapılabilmesi	☐	☐
Belli bir ölçeğe göre çizilme	☐	☐
Yer şekilleri hakkında bilgi vermesi	☐	☐

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

1. Şehir imar planlamalarında, kadastro çalışmalarında ve belediye çalışmalarında ayrıntısı az olan küçük ölçekli haritalar kullanılır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Gölgeleme yönteminde, yer şekilleri ayrıntılı gösterilemediği için çoğunlukla yardımcı yöntem olarak kullanılır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Kesir ölçeğin pay kısmında daima 1 rakamı bulunur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Ekvator'un 180 tane kuzeyinde, 180 tane güneyinde olmak üzere toplam 360 tane paralel bulunmaktadır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

5. Dünya üzerindeki bir noktanın Greenwich'e olan uzaklığının açısı cinsinden değerine denir.

6. Türkiye'de 30° doğu meridyeninin geçtiği'in yerel saati ortak saat olarak kullanılmaktadır.

7. İki izohips eğrisi arasındaki yükselti farkına denir.

8. İzohips eğrileri dağ doruklarında nokta hâlini alır. Buralar olarak tanımlanır.

9. yönteminde yükseltiler ve çukurluklar belli oranda küçültülerek, maket şeklinde gösterilir.

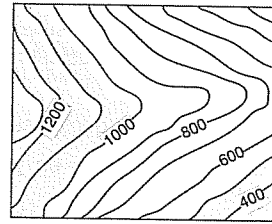
Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 5 puan değerindedir.)

10. Tarama yöntemiyle hazırlanmış bir haritada çizgilerin özelliği, yüzey şekilleri hakkında bilgi verir.

Buna göre, tarama yöntemiyle hazırlanmış bir haritada kısa çizgilerle sık biçimde taranan bir yerle ilgili aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) Eğim azdır.
B) Eğim fazladır.
C) Yükseltisi fazladır.
D) Deniz kıyısındadır.
E) Akarsuların akış hızı azdır.

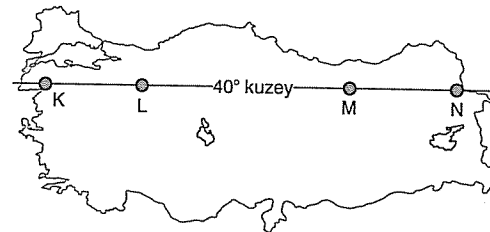
11.

Yukarıda eş yükselti eğrileriyle gösterilen yer şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Krater
B) Çukur
C) Sırt
D) Vadi
E) Boyun

12.

Haritada gösterilen K, L, M ve N noktaları, aşağıdakilerden hangisi bakımından yıl boyunca birbirlerinin ayındır?

- A) Gece ve gündüz süreleri
B) Güneş'in doğuş batış saatleri
C) Gece ile gündüz arasındaki sıcaklık farkı
D) Gün içinde en kısa gölge boyunun oluştuğu an
E) Başlangıç meridyeni ile aralarındaki yerel saat farkı

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız.

13. Renklendirme yönteminde kullanılan renklerin hangi yükseltileri ifade ettiğini aşağıdaki boşluklara yazınız. (6 puan)

0 - 200 metre:

200 - 500 metre:

500 - 1000 metre:

1000 - 1500 metre:

1500 - 2000 metre:

2000 metre ve üzeri:

14. Başlıca projeksiyon türlerini yazınız. (3 puan)

1)

2)

3)

15. İki meridyen arasındaki zaman farkının 4 dakika olmasının nedenini açıklayınız. (6 puan)

.....
.....
.....
.....

16. Bir çiziminin harita olabilmesi için taşınması gereken 3 özelliği yazınız. (3 puan)

1)

2)

3)

17. Özel harita nedir? Özel haritalara üç tane örnek veriniz. (6 puan)

.....
.....
.....

18. Aşağıda, büyük ölçekli haritalar ile küçük ölçekli haritalar belli özellikler yönünden karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada boş bırakılan yerleri doldurunuz. (12 puan)

BÜYÜK ÖLÇEKLİ HARİTA	KÜÇÜK ÖLÇEKLİ HARİTA
1) Ayrıntıyı gösterme gücü	a) Ayrıntıyı gösterme gücü
2) Hata oranı	b) Hata oranı
3) Gerçekte alanlar (mahalle, köy, şehir, bölge) gösterilir.	c) Gerçekte alanlar (ülke, kıta, Dünya) gösterilir.
4) Ölçeğin paydası	d) Ölçeğin paydası
5) İzohipsler arasındaki yükselti farkı	e) İzohipsler arasındaki yükselti farkı
6) Kâğıt üzerinde kapladığı alan	f) Kâğıt üzerinde kapladığı alan

19. Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe yeryüzünde görülen birçok durumun değişmesinde enlemin etkisi vardır. Enlemin etkili olduğu durumlardan altı tanesini yazınız. (12 puan)

1)

2)

3)

4)

5)

6)

20. Aşağıdaki ölçeklerin tanımlarını yazınız. (10 puan)

Çizgi ölçek:

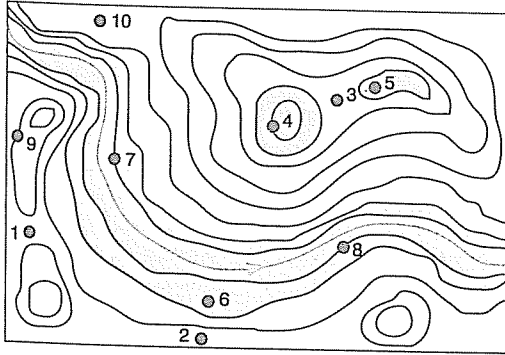
.....

.....

Kesir ölçek:

.....

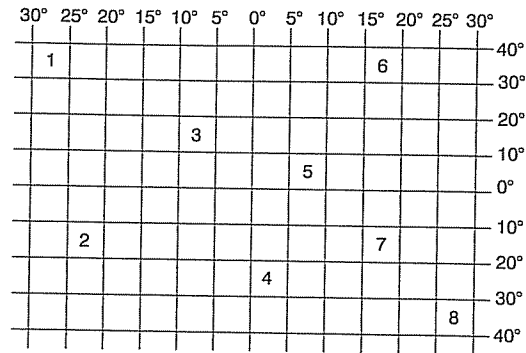
1. Aşağıda, bir bölgenin eş yükselti eğrileriyle çizilen haritası gösterilmiştir. Haritada eş yükselti eğrileri 100 metre yükselti farkı oluşturacak şekilde çizilmiştir.

Aşağıdaki soruları, haritayı inceleyerek cevaplayınız.

- Yükseltisi 500 metrenin altında olan noktalar hangileridir? (.....)
- Yükseltisi 500 - 1000 metre arasında olan noktalar hangileridir? (.....)
- Yükseltisi 1000 - 1500 metre arasında olan noktalar hangileridir? (.....)
- Yükseltisi aynı olan noktalar hangileridir? (.....)
- Yükseltisi kesin olarak belirlenebilecek noktalar hangileridir? (.....)
- Yükseltisi kesin olarak belirlenemeyen noktalar hangileridir? (.....)
- Boyun olarak nitelendirilen yerlerde yer alan noktalar hangileridir? (.....)
- 4, 7, 8 ve 9 numaralı noktaların yükseltileri kaç metredir?
4 numaralı nokta: (.....)
7 numaralı nokta: (.....)
8 numaralı nokta: (.....)
9 numaralı nokta: (.....)

2. Aşağıdaki şekilde, coğrafi koordinat sistemi içinde sekiz ayrı bölge numaralandırılarak gösterilmiştir.

Aşağıdaki soruları, şekli inceleyerek cevaplayınız.

- Güney Yarım Küre'de yer alan bölgeler hangileridir? (.....)
- Kuzey Yarım Küre'de yer alan bölgeler hangileridir? (.....)
- Başlangıç meridyeninin doğusunda kalan bölgeler hangileridir? (.....)
- Başlangıç meridyeninin batısında kalan bölgeler hangileridir? (.....)
- 2 numaralı bölgenin güneybatı köşesinin koordinatları nedir? (.....)
- 1 numaralı bölgenin batısından geçen meridyen ile 5 numaralı bölgenin doğusundan geçen meridyen yerel saatleri arasındaki zaman farkı ne kadardır? (.....)
- Aynı saat diliminde yer alan bölgeler hangileridir? (.....)
- 8 numaralı bölgenin güneydoğu köşesinin Ekvator'a kuş uçuşu uzaklığı kaç kilometredir? (.....)
- Sınırları içinden Oğlak dönencesi geçen bölge hangisidir? (.....)
- 21 Mart günü Güneş'in en erken doğduğu ve en geç battığı bölgeler sırasıyla hangileridir? (.....)

DÜNYA'NIN ŞEKLİ ve HAREKETLERİ

Bölüm 3

Kazanım Ölçme Testleri

Kazanım Değerlendirme Testleri

Aktivite Testi

Yazılıya Hazırlık Testi

Grafik ve Tablo Yorumlama

DOĞAL SİSTEMLER

1. Aşağıdaki tabloda, beş merkezde 21 Haziran ile 21 Aralık tarihlerinde yaşanan gündüz süreleri saat ve dakika olarak verilmiştir.

Merkezler	21 Haziran	21 Aralık
I	14.30	09.30
II	11.00	13.00
III	08.40	15.20
IV	12.00	12.00
V	11.45	12.15

Buna göre, hangi merkez Ekvator üzerinde yer alır?

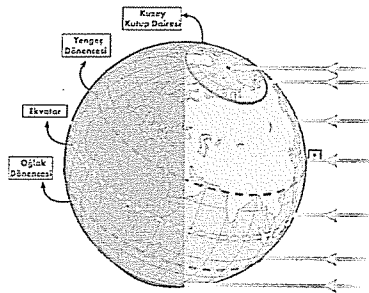
- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. 21 Mart ve 23 Eylül tarihlerinde, aydınlanma çizgisi kutup noktalarına teğet geçmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu duruma bağlı olarak ortaya çıkan bir sonuçtur?

- A) Okyanus akıntılarının halkalar oluşturması
B) Güneş ışınlarının dönencelere dik açıyla düşmesi
C) Gece ve gündüzün tüm enlemlerde eşit olması
D) Kuzey ve Güney yarım kürelerde yaşanan mevsim sürelerinin farklı olması
E) Kuzey Yarım Küre'de yaz yaşanırken, Güney Yarım Küre'de kış yaşanması

3.

Dünya yukarıdaki konumda iken, yeryüzünde aşağıdaki ülkelerin hangisindeki gündüz uzunluğu diğerlerinden daha fazladır?

- A) Norveç B) İtalya C) Mısır
D) Japonya E) Arjantin

Dünya'nın Şekli ve Hareketleri

4. Yer eksenini ile yörünge düzlemi arasında $66^\circ 33'$ lık açı vardır. Başka bir deyişle yer eksenini yörünge düzlemine $23^\circ 27'$ eğiktir.

Aşağıdakilerden hangisi üzerinde bu durumun bir etkisi yoktur?

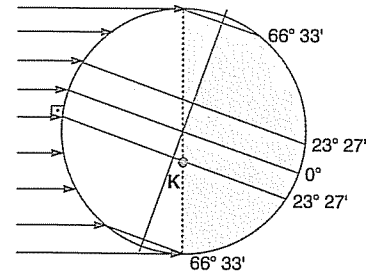
- A) Dönencelerin enlem derecelerinde
B) Kutup dairelerinin enlem derecelerinde
C) Matematik iklim kuşaklarının sınırlarında
D) Sıcaklık kuşaklarının geçtiği enlem derecelerinde
E) Farklı yarım kürelerde, aynı anda farklı mevsimlerin yaşanmasında

5. Kuzey Yarım Küre'de yaz koşulları yaşanırken Güney Yarım Küre'de kış koşulları yaşanmaktadır. Bu durum, Dünya'nın eksen eğikliğinin sonucudur.

Eksen eğikliğinin sözü edilen sonucu doğurması, aşağıdakilerin hangisinde meydana getirdiği değişiklikten kaynaklanmaktadır?

- A) Dünya'nın yıllık hareketinde
B) Güneş'in Dünya'ya olan uzaklığında
C) Güneş'in yaydığı ısı enerjisi miktarında
D) Kara ve denizlerin ısınmalarının farklılığında
E) Güneş ışınlarının yeryüzüne düşme açısında

6.

Dünya şekilde gösterilen konumdayken, K noktasıyla ilgili aşağıdaki durumlardan hangisi yaşanır?

- A) Gündüz uzunluğu 24 saattir.
B) Güneş ışınları en eğik açıyla gelir.
C) Geceler gündüzlerden daha uzundur.
D) Gece ve gündüz süresi birbirine eşittir.
E) Tam öğle vaktinde cisimlerin gölgesi oluşmaz.

Dünya'nın Şekli ve Hareketleri

7. Aşağıdaki tabloda, beş farklı merkeze güneş ışınlarının 21 Mart ve 21 Haziran tarihlerindeki düşme açıları verilmiştir.

Güneş ışınlarının düşme açısı				
Kent	I	II	III	IV
21 Mart	43°	43°	60°	60°
21 Haziran	$66^\circ 27'$	$19^\circ 33'$	$36^\circ 33'$	$83^\circ 27'$

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) I ve IV numaralı merkezler Kuzey Yarım Küre'dedir.
B) IV numaralı merkez, I numaralı merkezin kuzeyindedir.
C) Yengeç dönencesine en yakın olan IV numaralı merkezdir.
D) II ve III numaralı merkezlerde kış yaşanırken, I ve IV numaralı merkezlerde yaz yaşanır.
E) I ve III numaralı merkezler arasındaki enlem farkı, II ve IV numaralı merkezlerin arasındaki enlem farkından azdır.

8. Aşağıdakilerden hangisi, Yer'in şekli ve boyutlarıyla ilgili değildir?

- A) Dünya'nın eksenini etrafındaki dönüş hızının Ekvator'dan kutuplara doğru azalması
B) Ekvator çevresi ile kutupları birleştiren çemberin çevre uzunluklarının farklı olması
C) Deniz seviyesinde Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe yer çekiminin azalması
D) Dünya yüzeyinin haritalara aktarılırken kara ve denizlerin alanlarında bozulmalar olması
E) Cisimlerin gölge boylarının sabah ve akşam vakitlerinde uzun, öğle vaktinde kısa olması

9. Güneş ışınlarının dik düştüğü noktalar, yıl içinde Ekvator ile dönenceler arasında sürekli değişir.

Buna göre, 21 Aralık tarihinden sonra güneş ışınlarının dik düştüğü noktalar hangi doğrultuda yer değiştirir?

- A) Oğlak dönencesinden Ekvator'a doğru
B) Ekvator'dan Oğlak dönencesine doğru
C) Yengeç dönencesinden Ekvator'a doğru
D) Ekvator'dan Yengeç dönencesine doğru
E) Yengeç dönencesinden Oğlak dönencesine doğru

10. Hızları aynı olan beş uçaktan K uçağı Kuzey Kutup Dairesi, L uçağı Yengeç dairesi, M uçağı Ekvator, N uçağı Oğlak dönencesi, P uçağı Güney Kutup Dairesi çevresindeki turlarını tamamlıyorlar.

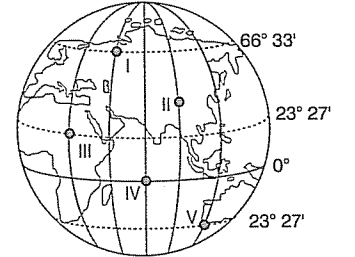
Buna göre, turunu en geç tamamlayan uçak aşağıdakilerden hangisidir?

- A) K B) L C) M D) N E) P

11. Herhangi bir yerin enlemi, aşağıdakilerden hangisiyle tesbit edilebilir?

- A) Cisimlerin gölge boyundaki değişimle
B) Yıllık ortalama sıcaklığın bulunmasıyla
C) Cisimlerin gölge yönlerinin belirlenmesiyle
D) Başlangıç meridyeniyle yaptığı açısal farkın bilinmesiyle
E) 23 Eylül'de öğle vakti yatay düzleme güneş ışınlarının düşme açısının bulunmasıyla

12.

21 Haziran günü şekilde numaralandırılarak verilen noktaların hangisine güneş ışınları öğle vakti dik açıyla gelir?

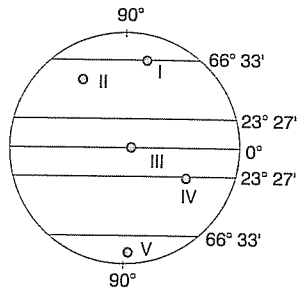
- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. Güneş ışınlarının Ekvator'a dik geldiği gün, yeryüzünde aşağıdakilerden hangisi gözlenmez?

- A) Ekvator'da gölge boyunun en uzun olması
B) Her yerde gece ve gündüz süresinin eşit olması
C) Yarım kürelerde bahar gün dönümlerinin yaşanması
D) Aydınlanma dairesinin kutup noktalarına teğet geçmesi
E) Aynı boylam üzerindeki noktalarda Güneş'in aynı saatte doğması

1.

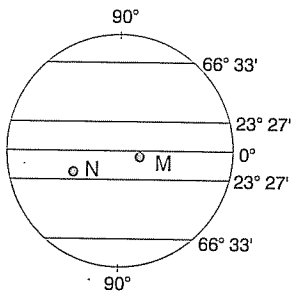
Yukarıdaki küre üzerinde işaretli noktaların hangisinde, gölge boyu değişimi yıl boyunca diğerlerinden daha azdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdakilerden hangisi, Ekvator düzlemi ile yörünge düzlemi arasında $23^\circ 27'$ lık bir açı olmasının sonucu değildir?

- A) Yerel saat farklarının oluşması
B) Aydınlanma dairesinin yıl içinde yer değiştirmesi
C) Dönencelerin sınırının $23^\circ 27'$ enlemlerinden geçmesi
D) Orta kuşakta mevsimlerin belirgin olarak yaşanması
E) Bir merkezde yıl içindeki gece ve gündüz sürelerinin değişmesi

3. Aşağıdaki şekilde, M ve N merkezlerinin konumları gösterilmiştir.

Buna göre, aşağıdaki tarihlerin hangisinde N merkezinde öğle vakti güneş ışınlarının atmosferdeki tutulma oranı, M merkezine göre daha azdır?

- A) 21 Mart B) 23 Eylül C) 21 Haziran
D) 21 Aralık E) 21 Mayıs

Dünya'nın Şekli ve Hareketleri

4. 21 Mart tarihinde, güneş ışınlarının düşme açısı Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe küçülür. Bu durum, aşağıdakilerden hangisinin sonucudur?

- A) Dünya'nın şeklinin
B) Kara ve deniz dağılışının
C) Yer şekillerinin baki durumunun
D) Dünya'nın Güneş çevresindeki hareketinin
E) Ekliptik düzlem ile Ekvator arasındaki açının

5. İsveç'in kuzeyinde haziran ve temmuz ayları boyunca hiç batmayan Güneş'e "gece yarısı güneşi" adı verilir.

Güneş'in iki ay boyunca hiç batmaması, aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Dünya'nın geoit şekliyle
B) İsveç'in soğuk bir ülke olmasıyla
C) Ekvator ile ekliptik arasındaki açıyla
D) Yer eksenini ile ekvator arasındaki açıyla
E) Dünya'nın Güneş çevresindeki yörüngesinin elips şeklinde olmasıyla

6. Kuzey Yarım Küre'de bulunan iki farklı noktada Kutup Yıldızı'nın farklı açılarla görünmesi, bu noktaların hangi bakımdan farklı olmalarına bağlanabilir?

- A) Enlem B) Yükselti
C) Boylam D) Özel konum
E) Denize göre konum

7. X ülkesinde buğday haziran ve temmuz ayında hasat edilirken, Y ülkesinde ocak ve şubat aylarında hasat edilmektedir.

Buna göre, X ve Y ülkeleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Y'de ortalama yükselti azdır.
B) İki ülke farklı yarım kürededir.
C) X'in yüzey şekilleri engebeldir.
D) X'te buğdayın yetiştirme süresi daha uzundur.
E) Y'de sıcaklık ortalamaları X'e göre daha fazladır.

Dünya'nın Şekli ve Hareketleri

8. Aşağıdakilerden hangisi, bir bölgenin Güney Yarım Küre'de bulunduğuna kanıt olarak gösterilemez?

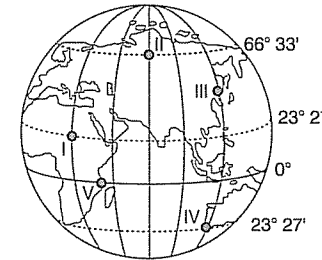
- A) Ocak ayında yaz yaşanması
B) Temmuz ayında kış yaşanması
C) Kuzeyden esen rüzgârların hava sıcaklığını yükseltmesi
D) Dağların kuzeye bakan yamaçlarında kar erimelerinin erken başlaması
E) Kuzeyden güneye doğru gidildikçe güneş ışınlarının geliş açısının büyümesi

9. Yerküre'nin kendi eksenini çevresindeki hızı, Ekvator'da yaklaşık 1670 km/saattir. Bu hız Ekvator'dan kutuplara doğru azalmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumun temel nedenidir?

- A) Dünya'nın şeklinin geoit olması
B) Meridyenlerin kutuplarda birleşmesi
C) Dünya'nın Güneş etrafında dönmesi
D) Paralellerin çevre uzunluklarının farklı olması
E) Yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru artması

10.

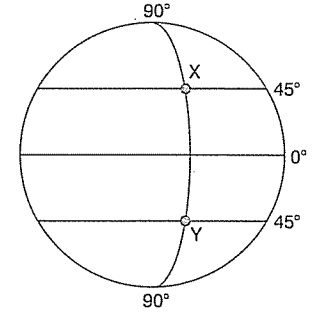

- 21 Haziran ve 21 Aralık tarihlerinde aydınlanma çemberi teğet olarak geçer.
- Dağların güneye bakan yamaçlarındaki karlar kuzeye bakan yamaçlara göre daha önce erir.
- Gündüz süresinin yıl içinde 24 saati bulduğu tarih olur.
- Güneş ışınlarını en küçük açıyla aldığı zaman 21 Aralık'tır.

Yukarıda verilen özelliklerin tamamı kürede gösterilen noktalardan hangisine aittir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11.

Aşağıdaki tarihlerin hangisinde, X merkezinde Güneş Y merkezine göre daha geç doğar?

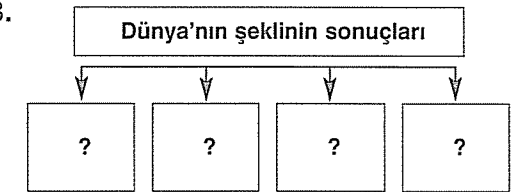
- A) 21 Mart B) 23 Nisan C) 23 Eylül
D) 21 Aralık E) 21 Haziran

12. Güneş ışınları, 21 Mart'ta Yerküre'nin tamamını kaplamasına rağmen, kutup bölgeleri daha az ısınır.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dünya'nın şeklinin yuvarlak olması
B) Atmosferin kutuplarda daha yoğun olması
C) Dünya'nın eksenini çevresinde hareket etmesi
D) Dünya'nın Güneş çevresinde hareket etmesi
E) Yer ekseniniyle yörünge düzlemi arasında $66^\circ 33'$ lık açı olması

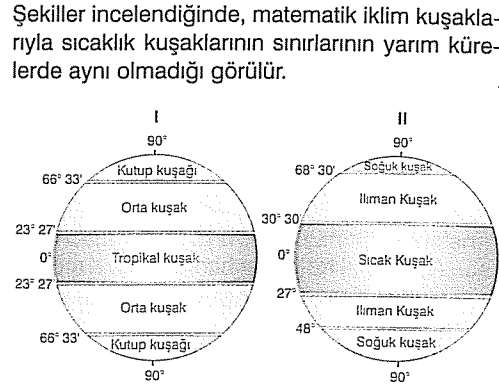
13.

Yukarıdaki şemada soru işareti ile gösterilen kutucuklara aşağıdakilerden hangisi yazılmaz?

- A) Okyanus akıntılarının halkalar oluşturmaları
B) Kutupların yıl boyunca buzullarla kaplı olması
C) Yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalması
D) Paralellerin çevre uzunluklarının Ekvator'dan kutuplara doğru küçülmesi
E) Güneş ışınlarının, Ekvator'dan kutuplara doğru küçülen açılarla düşmesi

1. Aşağıdaki şekillerden I.sinde yeryüzündeki matematik iklim kuşakları, II.sinde ise yeryüzündeki sıcaklık kuşakları gösterilmiştir.

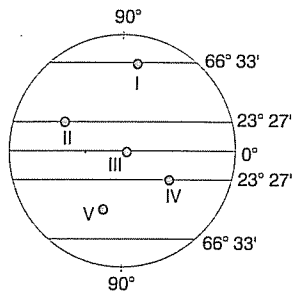
Bu durumun oluşmasındaki temel etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yer'in geoit şekli
B) Yeryüzündeki kara ve deniz dağılımı
C) Yörünge düzleminin Ekvator düzlemiyle yaptığı 23° 27' lik açı
D) Dünya üzerindeki paralel ve meridyen sayılarının farklı olması
E) Dünya'nın Güneş çevresindeki yörüngesinin elip şeklinde olması

2. Ankara'da, aşağıdaki ayların hangisinde hem geceler gündüzlerden uzun olur, hem de gece süreleri uzamaya devam eder?

- A) Mart B) Haziran C) Temmuz
D) Şubat E) Ekim

3. Güneş ışınlarının atmosfer içindeki yolunun uzaması, ışınların tutulmasını artırır. Güneş ışınlarının tutulma miktarı arttıkça da sıcaklık değerleri azalır.

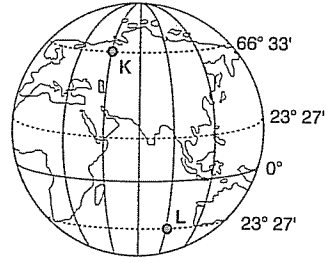

Buna göre, küre üzerindeki noktaların noktalardan hangisinde 21 Mart tarihinde sıcaklık değerlerinin en düşük olması beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Dünya'nın Şekli ve Hareketleri

4.

Yukarıdaki küre üzerinde gösterilen K ve L noktalarıyla ilgili, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

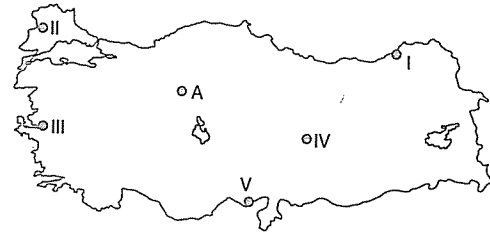
- A) Yıl boyunca L noktasının yerel saati, K noktasınınkinden ileridir.
B) 21 Aralık günü, L noktasında gündüz süresi 12 saatten fazladır.
C) K ve L noktaları arasında 9990 km'lik kuş uçuşu uzaklık vardır.
D) 21 Haziran günü K noktasındaki gündüz süresi 24 saate yakındır.
E) Yıl boyunca L noktasının çizgisel dönüş hızı, K noktasınınkinden fazladır.

5. Dünya'nın Ekvator çevresi 40 076 km iken, kutuplar çevresi 40 009 km'dir.

Bu durumun, aşağıdakilerden hangisi üzerinde daha fazla etkili olması beklenir?

- A) Yer çekimi
B) Sıcaklık değerleri
C) Mevsimlerin oluşumu
D) Güneş ışınlarının düşme açısı
E) Gece ve gündüz sürelerinin değişimi

6.

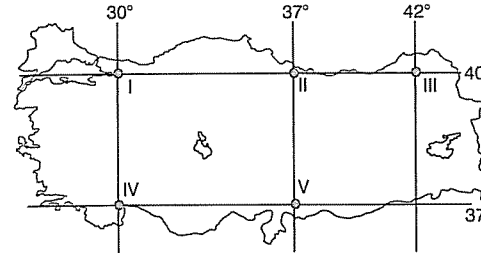

21 Haziran tarihinde A noktasından numaralandırılan yörelerin hangisine gidildiğinde, gündüz süresinin daha fazla kısaldığı gözlenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Dünya'nın Şekli ve Hareketleri

7.

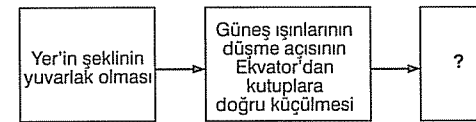
21 Haziran tarihinde, Güneş'in en geç doğup, en geç battığı noktalar haritada hangi numaralarla gösterilmiştir?

	En geç doğan	En geç batan
A)	I	III
B)	III	II
C)	IV	I
D)	IV	V
E)	V	IV

8. 23 Eylül günü öğle vakti, birbirinden farklı konumlarda yer alan iki merkezin güneş ışınlarını aynı açıyla alması aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Boylamlarının aynı olmasıyla
B) Aynı yarım kürede yer almalarıyla
C) Yükselti değerlerinin aynı olmasıyla
D) Ekvator'a uzaklıklarının aynı olmasıyla
E) Denize göre konumlarının aynı olmasıyla

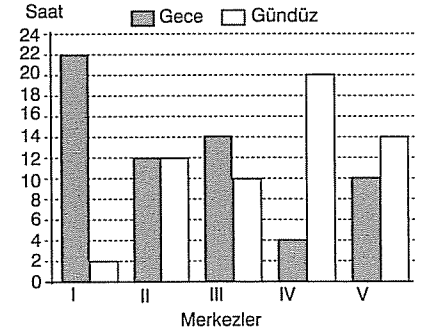
9.

Yukarıdaki şemada, neden - sonuç ilişkisi göz önüne alındığında soru işareti ile gösterilen kutucuğa aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi daha uygundur?

- A) Mevsimlerin oluşması
B) Gece ve gündüzün oluşması
C) Dinamik basınç kuşaklarının oluşması
D) Yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru azalması
E) Sıcaklık değerlerinin Ekvator'dan kutuplara doğru azalması

10. Aşağıdaki grafikte, 21 Aralık tarihinde beş merkezdeki gece ve gündüz süreleri verilmiştir.

Buna göre, bu merkezlerden hangisi Kuzey Kutup Dairesi'ne daha yakındır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Türkiye'de;

- yazların daha sıcak, kışların daha soğuk olması,
- gece ve gündüz süreleri arasındaki farkın artması,
- güneş ışınlarının bir merkeze düşme açısının yıl içinde daha fazla değişmesi

gibi durumların yaşanması, aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Dönencelerin ortadan kalkmasına
B) Yer ekseninin Ekvator düzlemi ile çakışmasına
C) Dünya'nın yörüngesinin tam daire şeklinde olmasına
D) Dünya'nın eksen etrafındaki dönüş hızının artmasına
E) Ekvator düzlemi ile yörünge düzlemi arasındaki açının artmasına

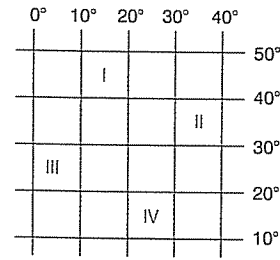
12. Türkiye'nin yıl içinde dört mevsimi belirgin olarak yaşaması;

- I. Dünya'nın şekli,
- II. kara ve deniz dağılışı,
- III. Dünya'nın eksen eğikliği,
- IV. Dünya'nın yıllık hareketi

gibi etmenlerden hangilerinin sonucudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve IV E) III ve IV

1. Güneş ışınları, Yer'in eksen eğikliğine bağlı olarak yıl içinde dönencelere bir defa, dönenceler arasına iki defa dik açıyla gelir.

Buna göre, yukarıda coğrafi koordinatları verilen bölgelerden hangilerine güneş ışınları yıl içinde yatay bir düzleme kesinlikle dik açıyla gelmez?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıdakilerden hangisi, Ekvator ile yörünge düzlemi arasındaki açının artmasıyla ortaya çıkacak durumlardan biridir?

- A) Mevsimlerin sürelerinin artması
B) Gün uzunluğunun 24 saatten fazla olması
C) Ekvatorial bölgedeki sıcaklık ortalamalarının artması
D) Orta kuşaktaki gece ve gündüz sürelerinin değişiminin artması
E) Güney Yarım Küre'deki Oğlak dönencesinin Ekvator'a yaklaşması

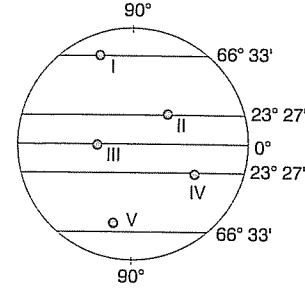
3. Aşağıda, üç ülkeye ait bazı özellikler verilmiştir.

- I. Ülkede gece gündüz sürelerinin değişimi mevsimlere göre azdır.
II. Ülkede kuzeyden esen rüzgârlar hava sıcaklığını azaltmaktadır.
III. Ülkede dağların kuzey yamaçları, güney yamaçlarından daha sıcaktır.

Buna göre, ülkeler hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. ülke Ekvator'a daha yakındır.
B) II. ülke Kuzey Yarım Küre'dedir.
C) III. ülke Güney Yarım Küre'dedir.
D) I. ülkede mevsimler belirgin olarak yaşanır.
E) II. ve III. ülkede dağların sıcak olan yamaçları farklı yöndedir.

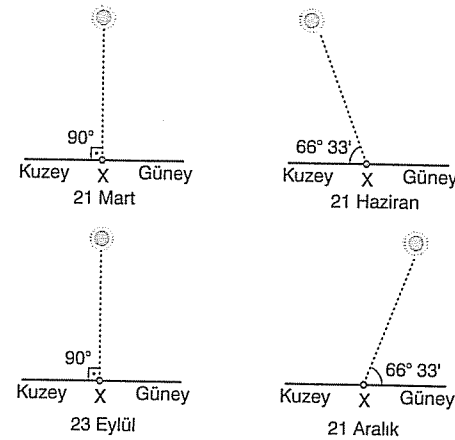
4.

Yukarıdaki kürede numaralandırılan merkezlerle ilgili olarak, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) 21 Aralık'ta en uzun gündüz I numaralı merkezde yaşanır.
B) 21 Haziran'da en uzun gündüz V numaralı merkezde yaşanır.
C) II ve IV numaralı merkezler 23 Eylül'de sonbahar mevsimini yaşarlar.
D) 21 Mart'ta II ve IV numaralı merkezler güneş ışınlarını aynı açıyla alırlar.
E) 21 Aralık'ta güneş ışınları III numaralı merkeze 23° 27' lik bir açı ile gelir.

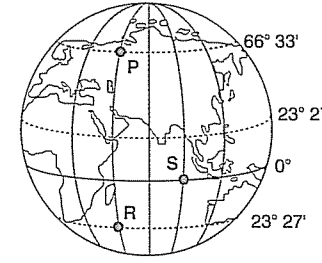
5. Aşağıdaki şekillerde, X noktasına değişik tarihlerde tam öğle vakti güneş ışınlarının düşme açısı gösterilmiştir.

Buna göre, X noktası aşağıdaki yerlerden hangisinin üzerinde yer alır?

- A) Ekvator
B) Oğlak dönencesi
C) Yengeç dönencesi
D) Kuzey Kutup Dairesi
E) Güney Kutup Dairesi

6.

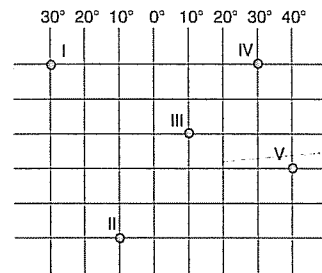
Küre üzerinde gösterilen P, R ve S noktalarıyla ilgili, aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yerel saati en ileri olan nokta S'dir.
B) P noktasında 21 Aralık günü 24 saat gece yaşanır.
C) R noktasının yıl içinde yaşadığı en uzun gündüz 21 Aralık'tadır.
D) S noktasında yıl boyunca gece ve gündüz süreleri birbirine eşittir.
E) S noktasında yıl içinde gölge boyunun en kısa olduğu tarihler 21 Haziran ve 21 Aralık'tır.

7. Aşağıdakilerden hangisi, diğer dördünün nedeni olarak gösterilebilir?

- A) Yer'in şeklinin geoit olması
B) Ekvator çevresinin kutuplar çevresinden daha uzun olması
C) İki meridyen arasındaki uzaklığın Ekvator'da en fazla olması
D) Güneş ışınlarının Ekvator'dan kutuplara doğru küçülen açılarla düşmesi
E) Dünya'nın kendi eksenini çevresindeki dönüş hızının Ekvator'dan kutuplara doğru azalması

8.

21 Haziran tarihinde, coğrafi koordinatları verilen noktaların hangisinden hangisine doğru gidildikçe gündüz süreleri daha uzun, yerel saat daha ileri olur?

- A) I'den II'ye B) I'den III'e C) III'ten II'ye
D) III'ten IV'e E) IV'den V'e

9. Aşağıdaki tabloda, beş paralelin uzunluğu verilmiştir.

	Uzunluk (bin km)
I	40
II	38
III	32
IV	23
V	12

Yer'in şekli ve boyutları göz önüne alındığında, hangi paralelin Ekvator'a en uzak olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

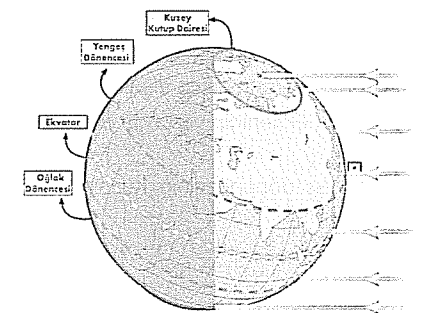
10. İstanbul'da yaşayan İrfan, bir ay boyunca;

- gündüz süresinin uzadığını,
- cisimlerin gölge boylarının kısalacağını,
- Güneş'in batışı ile doğuşu arasında geçen sürenin kısalacağını,
- sıcaklık ortalamalarının artmaya başladığını gözlemlemiştir.

Buna göre İrfan, gözlemlerini aşağıdaki ayların hangisinde yapmış olabilir?

- A) Temmuz B) Ağustos C) Mayıs
D) Ekim E) Kasım

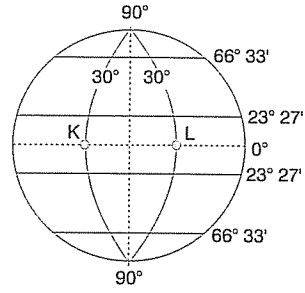
11.

Dünya Güneş'in karşısında yukarıdaki konuma geldiğinde, Antalya ve Sinop'ta gerçekleşen aşağıdaki durumlardan hangisi doğrudur?

- A) Her iki ilde de kış mevsimi başlar.
B) Gündüz süresi Sinop'ta daha uzundur.
C) Gündüz süresi Antalya'da daha uzundur.
D) Sinop'tan Antalya'ya doğru güneş ışınları küçülen açılarla düşer.
E) Bu tarihten sonra her iki ilde de gündüz süreleri uzamaya başlar.

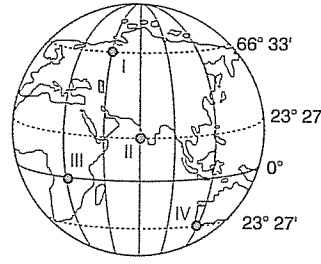
1.

Kürede gösterilen K ve L noktalarıyla ilgili olarak, aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) K'nın yerel saati L'ye göre daha ileridir.
 B) K ve L noktaları arası kuş uçuşu uzaklık 6660 km'dir.
 C) Gece ve gündüz süreleri yıl boyunca birbirine eşittir.
 D) 21 Mart'ta L'de Güneş doğduktan 4 saat sonra K'da doğar.
 E) Her iki nokta da 23 Eylül günü öğle vakti güneş ışınlarını dik açıyla alır.

4.

21 Haziran'da, küre üzerinde güneş ışınlarını en dik ve en eğik açıyla alan noktalar aşağıdakilerin hangilerinde doğru olarak verilmiştir?

	Güneş ışınlarının en dik geldiği nokta	Güneş ışınlarının en eğik geldiği nokta
A)	I	III
B)	II	IV
C)	III	II
D)	IV	I
E)	III	IV

5. Aydın, Konya ve Diyarbakır, 23 Eylül günü öğle vaktinde güneş ışınlarını aynı açıyla almaktadır.

Bu durum, illerin hangi bakımdan aynı olmalarıyla açıklanabilir?

- A) Yağış miktarı B) Enlem derecesi
 C) Boylam derecesi D) Yükselti değeri
 E) Doğal bitki örtüsü

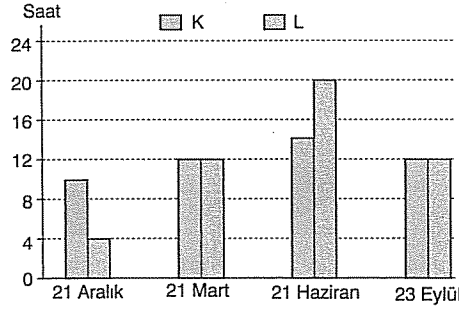
6. Ayşe, Dünya'nın şekli ve boyutlarının sonuçlarıyla ilgili bazı bilgileri defterine not olarak almıştır.

- I. Kutuplar yarıçapının Ekvator yarıçapından daha kısa olması
 II. Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe güneş ışınlarının yeryüzüne düşme açısının küçülmesi
 III. Dünya'nın bir yarısı aydınlık iken diğer yarısının karanlık olması
 IV. Gece ile gündüz sürelerinin değişiminin Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe artması
 V. Dünya'nın eksenini etrafındaki dönüş hızının Ekvator'dan kutuplara doğru azalması

Buna göre, Ayşe'nin defterine yazdığı bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki grafikte, K ve L kentlerinde yıl boyunca yaşanan gündüz süreleri gösterilmiştir.

Grakteki bilgilere göre, aşağıdaki yargılardan hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) L kenti, K kentinin kuzeyindedir.
 B) K kenti, Güney Yarım Küre'dedir.
 C) K kenti, L kentinin doğusundadır.
 D) K ve L kentleri aynı meridyen üzerindedir.
 E) L kenti, K kentine göre Ekvator'a daha yakındır.

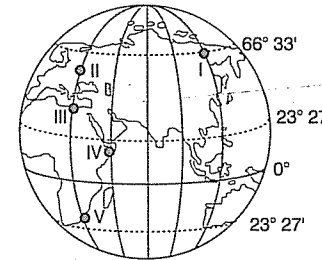
Video çözümleri

8. 23 Eylül günü, öğle vaktinde M noktasındaki bir cismin gölgesi oluşmazken, N noktasındaki bir cismin gölge boyu ile cismin boyu birbirine eşittir.

Buna göre, M ve N noktalarıyla ilgili olarak yapılan aşağıdaki yorumlardan hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) M noktası Greenwich'in batısındadır.
 B) N noktası, M noktasının kuzeyindedir.
 C) M ve N noktaları farklı yarım kürededir.
 D) M noktası yıl boyunca güneş ışınlarını daha büyük açıyla alır.
 E) M ve N noktaları arasındaki kuş uçuşu uzaklık 4440 kilometredir.

9.

Yukarıdaki şekilde gösterilen noktalardan hangisinde, 21 Haziran tarihinde Güneş'in ufukta kalma süresi daha uzundur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Ankara'da, 21 Mart tarihinde ölçülen gölge boyu 21 Haziran'dakine göre daha uzun, 21 Aralık'takine göre daha kısadır.

Buna göre, Ankara'da güneş ışınlarının düşme açıları ve gölge boyu değişimi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

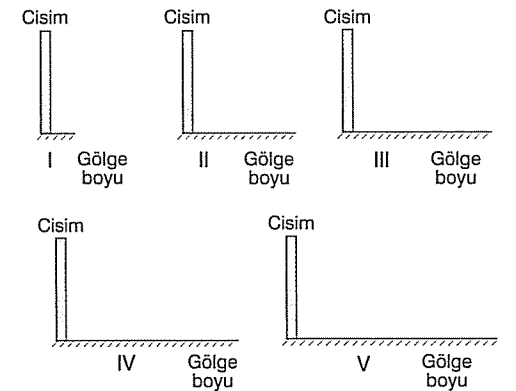
- A) Gölge boyları yıl içinde sürekli değişmektedir.
 B) Güneş ışınlarının düşme açısı ile gölge boyu ters orantılıdır.
 C) Güneş ışınlarının yere düşme açısı büyüdükçe gölge boyları kısalmaktadır.
 D) 21 Aralık ve 21 Haziran tarihlerinde Ankara'da güneş ışınlarının yere düşme açıları farklıdır.
 E) Ankara'da, 21 Haziran tarihinde güneş ışınlarının yere düşme açısı 21 Mart'a göre daha küçüktür.

11. İstanbul'da oturan bir kişi 21 Haziran'da başka bir kente gitmiştir. Gittiği yerde gündüz süresinin İstanbul'unkinden fazla olduğunu görmüştür.

Bu kişinin gittiği yer, Ankara'ya göre nerededir?

- A) Batıda B) Doğuda C) Güneyde
 D) Kuzeyde E) Güneybatıda

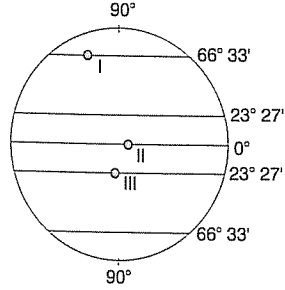
12. Aşağıdaki şekillerde, 23 Eylül günü aynı meridyen üzerinde yere dik olarak yerleştirilmiş eşit boydaki beş cismin öğle vaktindeki gölge uzunlukları gösterilmiştir.

Buna göre, hangi cismin Ekvator'a en yakın olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

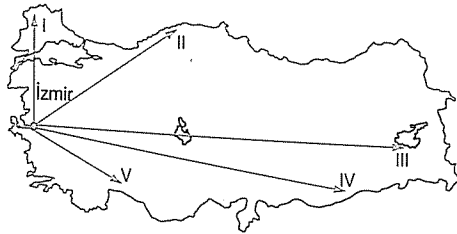
1. - 21 Aralık'ta M noktasında öğle vakti gölge oluşmaz.
- 21 Aralık'ta L noktasında gece gündüz eşittir.
- 21 Haziran'da K noktasında Güneş bir gün süreyle hiç batmaz.

Yukarıda verilen K, L ve M noktalarıyla ilgili özellikler göz önüne alındığında, bu noktaların her biri küre üzerinde numaralanmış noktaların hangileridir?

	I	II	III
A)	K	L	M
B)	L	K	M
C)	M	L	K
D)	K	M	L
E)	M	K	L

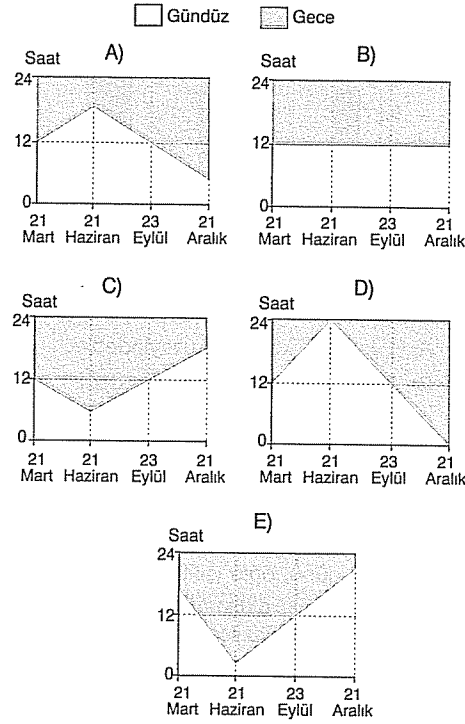
2.

İzmir'den 21 Haziran günü oklar yönünde hareket eden beş farklı grup, ulaştıkları yerlerde aşağıdakilerden hangisini gözleyemez?

- A) I yönünde giden grup Ekvator'dan uzaklaştığını
B) V yönünde giden grup gece süresinin daha kısa olduğunu
C) III yönünde giden grup gündüz süresinin fazla değişmediğini
D) II yönünde giden grup gündüz süresinin daha uzun olduğunu
E) IV yönünde giden grup güneş ışınlarının düşme açısının büyüdüğünü

3. Aşağıdaki grafiklerde, dört önemli tarihte gece ve gündüz sürelerinin uzunluğu verilen merkezlerden hangisi, Kuzey Yarım Küre'de orta kuşakta yer alan bir merkeze aittir?

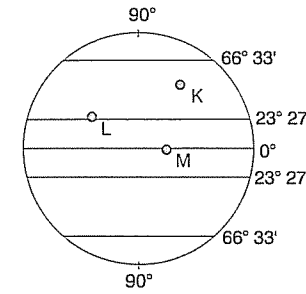
4.

Dünya'nın ekliptik düzlemiyle Ekvator düzlemi arasında $23^\circ 27'$ açısı olması	+	Dünya'nın Güneş çevresinde hareket etmesi	=	?
--	---	---	---	---

Yukarıdaki şemada soru işareti yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Yerel saat farklarının ortaya çıkması
B) Yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalması
C) Gece ve gündüzün belirli bir düzen içerisinde birbiri ardınca oluşması
D) Sürekli rüzgârların Kuzey Yarım Küre'de sağa, Güney Yarım Küre'de sola sapması
E) Kuzey Yarım Küre'de kış mevsimi yaşanırken Güney Yarım Küre'de yaz mevsimi yaşanması

5.

Küre üzerinde gösterilen K, L ve M noktalarıyla ilgili olarak, aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) K noktasında dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
B) L noktasına güneş ışınları 21 Haziran'da dik olarak gelir.
C) 21 Aralık'ta gece süresinin en uzun olduğu nokta K'dır.
D) M noktasında yıl boyunca gece ve gündüz süreleri birbirine eşittir.
E) 21 Haziran'da güneş ışınlarının tutulması en fazla L noktasında olur.

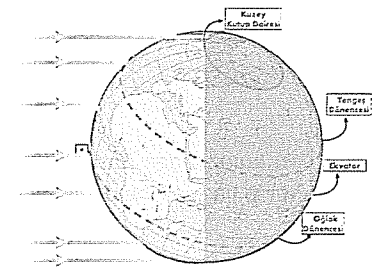
6.

.....?.....	→	Okyanus akıntılarının yönlerinde sapmaların olması
.....?.....	→	Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığının artıp azalması
.....?.....	→	Güneş ışınlarının yeryüzüne düşme açılarının yıl içinde değişmesi
.....?.....	→	Deniz seviyesinde yer çekiminin Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalması

Yukarıdaki eşleştirme tablosunda, soru işareti ile gösterilen yerlere, aşağıdakilerden hangisi yazılamaz?

- A) Dünya'nın kendi eksenini etrafında hareket etmesi
B) Dünya'nın şeklinin Ekvator'dan şişkin, kutuplardan basık olması
C) Dünya'nın eksenini ile yörünge düzlemi arasında $66^\circ 33'$ lık açı olması
D) Kuzey Yarım Küre'de karaların Güney Yarım Küre'ye oranla daha fazla olması
E) Dünya'nın Güneş çevresinde hareket ettiği yörüngesinin elips şeklinde olması

7.

Aşağıdakilerden hangisi, Dünya şekilde gösterilen konumdayken gerçekleşen bir durumdur?

- A) Kuzey Yarım Küre'de yaz mevsiminin yaşanması
B) Güneş ışınlarının Oğlak dönencesine dik gelmesi
C) Kuzeye doğru gidildikçe gündüz süresinin uzaması
D) Kuzey Kutup Noktası'nda gece süresinin başlaması
E) Aydınlanma çemberinin kutup noktalarına teğet geçmesi

8. Güneş'in doğarken ve batarken ufukta kaldığı süre Ekvator'dan kutuplara doğru uzar.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Yer'in eğik olmasıyla
B) Yer'in kutuplardan basık olmasıyla
C) Dünya'nın yörünge hızının değişmesiyle
D) Dünya'nın kendi eksenini etrafındaki hareketiyle
E) Dünya'nın dönüş hızının kutuplara doğru azalmasıyla

9. Farklı meridyenler üzerinde yere dikilen eşit uzunluktaki cisimlerin 21 Haziran ve 21 Aralık tarihlerindeki gölge uzunluklarının aynı olduğu tesbit edilmiştir.

Buna göre, merkezlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yerel saatleri aynıdır.
B) Aynı paralel üzerinde yer alırlar.
C) 21 Mart tarihinde Güneş aynı anda doğar.
D) Farklı yarım kürelerde ve Ekvator'a eşit uzaklıktadırlar.
E) Merkezlerde aynı anda farklı mevsimler yaşanmaktadır.

Doğru - Yanlış

1. Yerküre'nin kutuplardan basık, Ekvator'dan şişkince kendine has şekline geoit adı verilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Yerküre'nin eksenini etrafındaki dönüş hızı her yerde birbirine eşittir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Gece ve gündüzün belirli bir düzen içerisinde bir-biri ardınca oluşması, Dünya'nın Güneş çevresinde hareket etmesinin bir sonucudur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Yerküre'nin Güneş etrafında izlediği yola yörünge, bu yörüngeden geçen düzleme de yörünge düzlemi(ekliptik düzlem) adı verilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Mevsimlerin oluşmasının temel nedeni, yörünge düzlemi ile Ekvator düzlemi arasında $23^\circ 27'$ lik bir açının olmasıdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

6. 23 Eylül tarihinde Kuzey Yarımküre'de ilkbahar mevsimi başlarken, Güney Yarımküre'de sonbahar mevsimi başlar. Bu tarihten itibaren, Kuzey Yarımküre'de gündüzler gecelerden uzun olmaya başlar.

Doğru ☐ Yanlış ☐

7. Matematik iklim kuşaklarının sınırlarının belirlenmesinde ekvator düzlemi ve ekliptik düzlem arasındaki açı ($23^\circ 27'$) ile eksen ve ekliptik arasındaki açı dikkate alınmıştır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Boşluk Doldurma

1. Yerküre'nin yörüngesi elips şeklinde olduğu için, Güneş'e yaklaşıp, uzaklaşır. Yerküre'nin Güneş'e en yakın olduğu noktaya en uzak olduğu noktaya denir.

2. 21 Mart ve 23 Eylül tarihlerine (gece gündüz eşitliği), 21 Haziran ve 21 Aralık tarihlerine (gün dönümü) adı verilir.

3. 21 Haziran tarihinde, güneş ışınları Kuzey Yarımküre'deki Yengeç dönencesine dik gelir. Bu tarihe denir.

4. Ekvator'un $23^\circ 27'$ kuzeyinden geçen enleme, Ekvator'un $23^\circ 27'$ güneyinden geçen enleme denir.

5. Kutup Yıldızı'nın görünüm açısı Kuzey Yarımküre'de bulunulan yerin verir. Çünkü Kutup Yıldızı, Kuzey Kutup Noktası'nda 90° lik açı ile görünür.

6. Okyanus akıntılarının yönlerinde sapmalar olması, Dünya'nın dönmesinin sonuçlarından biridir.

7. Yerküre'nin yörüngesi şeklinde olduğu için, Kuzey Yarımküre'de yaz mevsimi kış mevsiminden uzun olur.

8. tarihinden itibaren güneş ışınlarının dik geldiği yerler, Oğlak dönencesinden kuzeye doğru kaymaya başlar ve 21 Mart tarihinde, güneş ışınları tekrar Ekvator'a dik olarak gelir.

9.'da Kuzey Yarımküre'de en uzun gündüz, en kısa gece yaşanır.

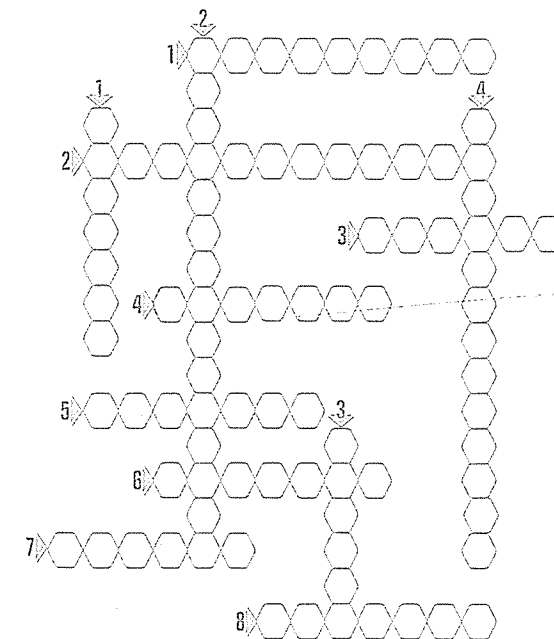
Bulmaca

SOLDAN SAĞA

- Kutup noktaları arasında uzandığı varsayılan çizgi
- Güneş ışınlarının Güney Yarımküre'deki Oğlak dönencesine dik geldiği 21 Aralık tarihi
- Güney Yarımküre'de gündüz süresinin en uzun olduğu ay
- Dünya'nın Güneş çevresinde izlediği yol
- 21 Mart ve 23 Eylül tarihlerine verilen ortak ad
- Dünya'nın Güneş'e en yakın olduğu nokta, günberi
- Dünya'nın yıllık hareketinin ortaya çıkardığı en önemli sonuç
- Ankara'ya yatay bir düzleme dikilen çubuğun gölgesinin en kısa olduğu ay

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- 21 Mart tarihinde güneş ışınlarının dik açıyla geldiği yer
- 21 Haziran'da güneş ışınlarının öğle vakti dik açıyla geldiği yer
- Dünya'nın Güneş'e en uzak olduğu ay
- Dünya'nın kendi eksenini etrafında batıdan doğuya olan hareketi

Etkinlik - 1

Aşağıdaki tabloda, verilen olayların hangi tarihlerde gerçekleştiğini karşısına işaretleyerek gösteriniz. (Bazı olaylarda birden fazla tarihi işaretleyebilirsiniz.)

	21 Mart	21 Haziran	23 Eylül	21 Aralık
Güneş ışınları Yengeç dönencesine dik olarak gelir.				
Güneş ışınları Ekvator'a dik olarak gelir.				
Güney Yarımküre'de yaz mevsiminin başlangıcıdır.				
Kuzey Yarımküre'de en uzun gündüz, en kısa gece yaşanır.				
Aydınlanma çemberi kutup noktalarına teğet geçer.				
Kuzey Yarımküre'de kış mevsiminin başlangıcıdır.				
Dünya'nın her yerinde gece ve gündüz süresi birbirine eşittir.				
Ekvator'dan kuzeye gidildikçe gündüz süresi uzar.				
Aydınlanma çemberi kutup dairelerine teğet geçer.				
Ekvator'daki cisimlerin gölgesi öğle vakti oluşmaz.				
Bu tarihten sonra KYK'de gündüzler kısalmaya başlar.				
Kuzey Kutup Noktası'nda 6 aylık gecenin başlangıcıdır.				
Güneş ışınları Oğlak dönencesine dik olarak gelir.				
KYK'de ilkbahar, GYK'de sonbahar mevsiminin başlangıcıdır.				
Güneş ışınları kutup noktalarına teğet geçer.				
KYK'de sonbahar, GYK'de ilkbahar mevsiminin başlangıcıdır.				
Kuzey Kutup Noktası'nda 6 aylık gündüzün başlangıcıdır.				
Kuzey Kutup Dairesi'nde gündüz süresi 24 saattir.				
Ekvator'da gece ve gündüz süresi birbirine eşittir.				
Oğlak dönencesindeki cismin öğle vakti gölgesi oluşmaz.				
Bu tarihten sonra KYK'de gündüzler gecelerden uzun olur.				
Güneş ışınları kutup dairelerine teğet geçer.				
Bu tarihten sonra KYK'de gündüzler gecelerden uzun olur.				
Bu tarihten sonra KYK'de gündüzler uzamaya başlar.				
Aynı meridyen üzerindeki tüm noktalarda Güneş aynı saatte doğar ve batar.				

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 2 puan değerindedir.)

1. Her iki yarım kürede tropikal kuşağın $23^{\circ} 27'$ dan, orta kuşağın $66^{\circ} 33'$ den geçmesinde Dünya'nın eksenini ile yörüngesi arasındaki açı etkilidir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Güneş ışınlarının dönencelere dik geldiği tarihlerde, Dünya'nın her yerinde gece ve gündüz süreleri birbirine eşittir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. 21 Haziran'da Güney Yarım Küre'de en uzun gündüz, en kısa gece yaşanır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Dünya'nın kendi eksenini etrafındaki dönüş hızı Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Güneş ışınlarının yeryüzüne gelme açıları yıl içinde değişir. Dönencelere bir kez, dönenceler arasındaki yerlere iki kez dik açıyla gelir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 2 puan değerindedir.)

6. Deniz seviyesinde kutuplardaki yer çekimi, Ekvator'dakinden fazladır. Bu durumun nedeni olmasıdır.

7. gece ve gündüz süreleri yıl içinde sürekli değişir.

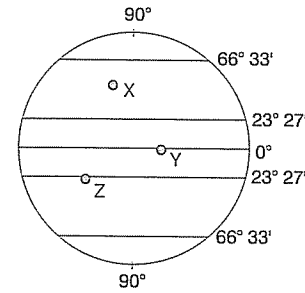
8. Dünya'nın Güneş çevresindeki hareketi sırasında olması sonucu mevsim süreleri birbirine eşit olmaz.

9. tarihinde Kuzey Kutup Noktası'nda Güneş doğar.

10. Güneş ışınlarının Ekvator'a dik geldiği, Dünya'nın her yerinde gece ve gündüzün eşit olduğu tarihlerle adı verilir.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 5 puan değerindedir.)

11.

Yukarıdaki küre üzerinde işaretli noktalar için, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

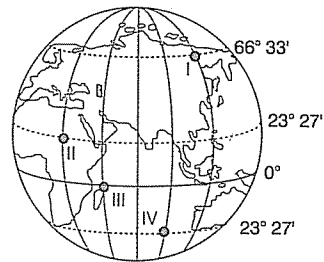
- A) X noktasında mevsimler belirgin olarak görülür.
B) Z noktasına güneş ışınları yılda bir kez dik gelir.
C) Dünya'nın dönüş hızının en fazla olduğu nokta Y'dir.
D) 21 Mart günü X noktasında sonbahar mevsimi başlar.
E) Y noktasındaki gece ve gündüz süreleri yıl boyunca aynıdır.

12. 21 Mart günü güneş ışınlarının atmosfer içindeki yolu Ekvator'dan kutuplara doğru uzar ve ışınların tutulma oranı artar.

Buna göre, 21 Mart günü aşağıdaki ülkelerin hangisinde güneş ışınlarının atmosferdeki tutulma oranı en fazladır?

- A) Cezayir B) Mısır C) İsveç
D) Türkiye E) İtalya

13.

Yer'in eksenini etrafındaki hareketi sırasında, küre üzerinde verilen noktalardan hangi ikisinin çizgisel dönüş hızları birbirine eşittir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız.

14. Dünya'nın kendi eksenini etrafındaki hareketinin sonuçlarından beş tanesini yazınız. (15 puan)

- 1)
2)
3)
4)
5)

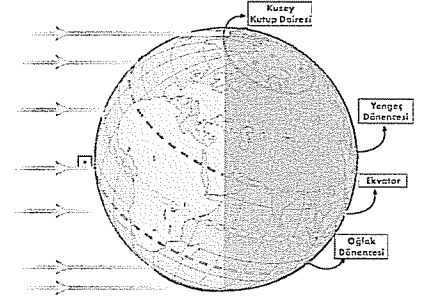
15. Dünya'nın eksen eğikliği ve yıllık hareketine bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlardan beş tanesini yazınız. (15 puan)

- 1)
2)
3)
4)
5)

16. 21 Haziran'da Kuzey Yarım Küre'de yaşanan özelliklerden beş tanesini yazınız. (15 puan)

- 1)
2)
3)
4)
5)

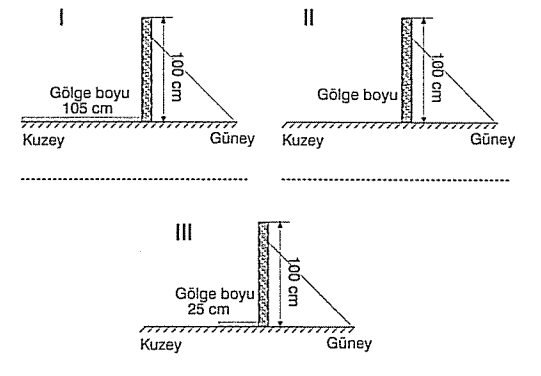
17.

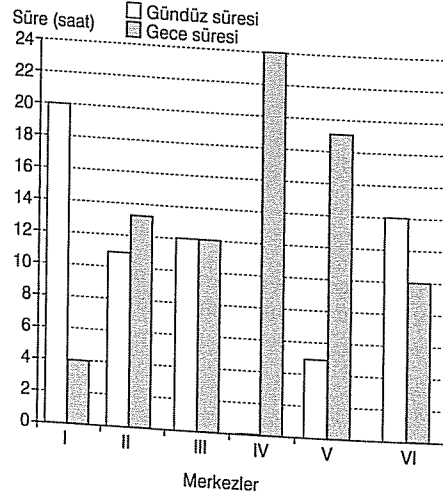
Dünya şekilde gösterilen konumdayken, Yeryüzünde yaşanacak durumlardan beş tanesini yazınız. (15 puan)

- 1)
2)
3)
4)
5)

18. Aşağıdaki grafiklerde, Yengeç dönencesi üzerine dikilen 100 cm boyundaki bir cismin 21 Mart, 21 Aralık ve 21 Haziran tarihlerinde öğle vakti gölge boyları verilmiştir. Altlarındaki boşluklara verilen tarihlerin hangisine ait olduğunu yazınız. (5 puan)

1. Aşağıdaki grafikte, 21 Haziran tarihinde altı merkezdeki gündüz ve gece süreleri gösterilmiştir.

Grafikteki bilgilere göre, aşağıda verilenlerin karşısına uygun olan merkezi yazınız.

- Ekvator üzerinde yer alan merkez (.....)
- Kuzey Yarım Küre'de yer alan merkezler (.....)
- Güney Kutup Dairesi üzerindeki merkez (.....)
- Ekvator'a en uzak olan merkez (.....)
- Gündüz ve gece süresinin yıl içinde en fazla değiştiği merkez (.....)
- Güney Yarım Küre'de yer alan merkezler (.....)
- Kuzey Kutup Dairesi'ne en yakın olan merkez (.....)
- Kuzey Yarım Küre'de orta kuşakta yer alan merkezler (.....)
- Güneş ışınlarını en düşük açıyla alan merkez (.....)
- Oğlak dönencesine en yakın olan merkez (.....)
- Yengeç dönencesine en yakın olan merkez (.....)

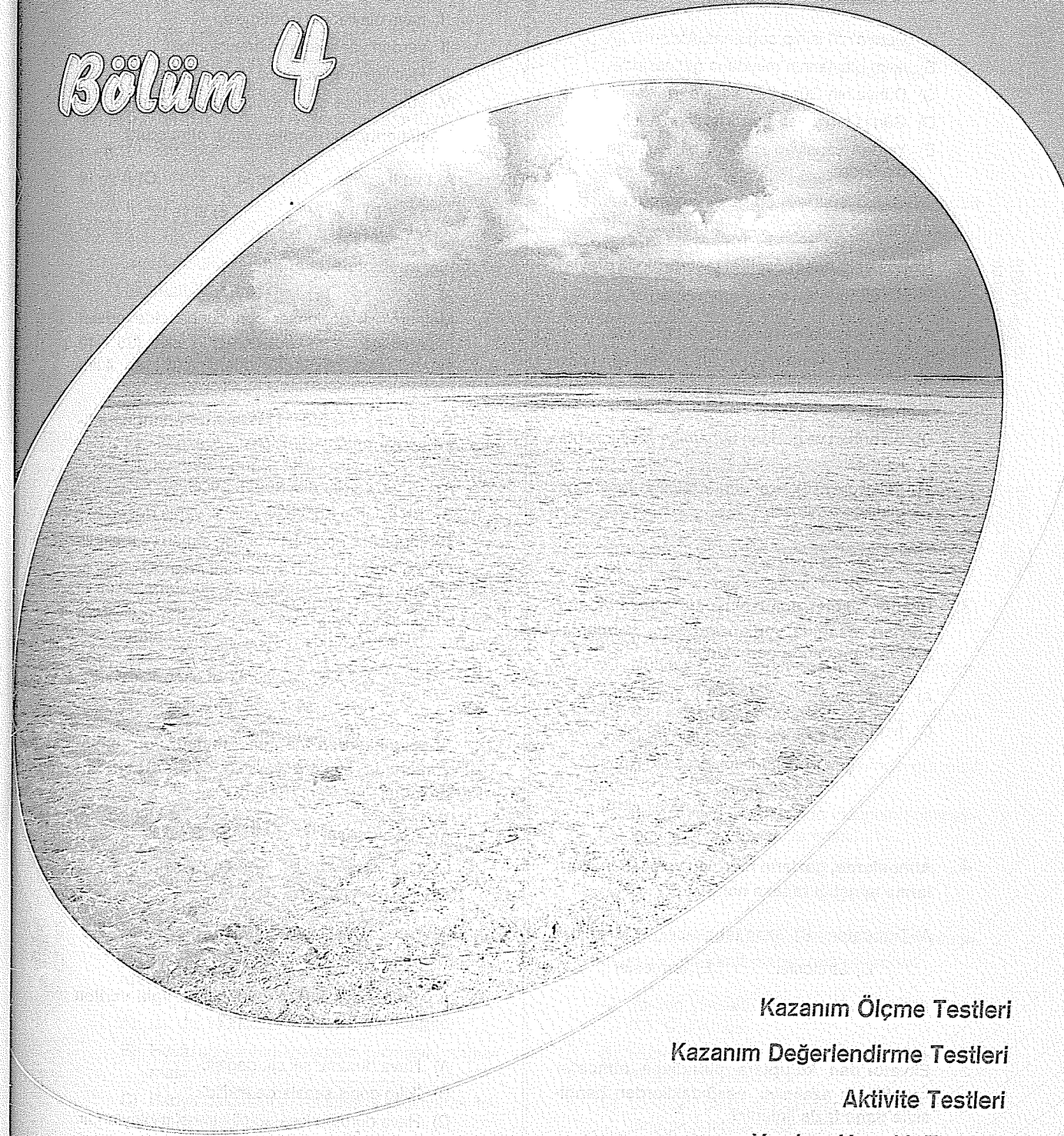
2. Aşağıdaki tabloda K ve L kentlerinde, belirtilen tarihlerdeki yaklaşık gündüz süreleri verilmiştir.

Kent	Gündüz süreleri (Saat)			
	23 Eylül	21 Aralık	21 Mart	21 Haziran
K	12	10	12	14
L	12	4	12	20

Buna göre, K ve L kentleri ile ilgili verilen aşağıdaki bilgileri doğru veya yanlış olarak değerlendiriniz.

- K kenti L kentine göre Ekvator'a daha yakındır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Her iki kentte Kuzey Yarım Küre'de yer alır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Yıl içinde gece ve gündüz sürelerinin değişimi K kentinde L kentine göre daha fazladır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Her iki kentte aynı enlem üzerinde yer alır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- L kenti Kuzey Kutup Dairesi'ne daha yakındır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- K kenti 21 Haziran tarihinde güneş ışınlarını daha büyük açıyla alır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 21 Aralık tarihinde L kenti güneş ışınlarını daha büyük açıyla alır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- L kenti Kuzey Yarım Küre'de orta kuşakta yer alır.
Doğru ☐ Yanlış ☐

Bölüm 4

Kazanım Ölçme Testleri
Kazanım Değerlendirme Testleri
Aktivite Testleri
Yazılıya Hazırlık Testleri
Grafik ve Tablo Yorumlama

1. Aşağıdakilerden hangisi üzerinde atmosferin etkisi yoktur?

- A) Dünya'nın ısınıp soğumasında
- B) İklim olaylarının meydana gelmesinde
- C) Dünya'nın Güneş'e yaklaşıp uzaklaşmasında
- D) Güneş'ten gelen zararlı ışınların tutulmasında
- E) Yerden yansıyan ışınların bir kısmının tutulmasında

2. Troposferin hangi özelliği meteorolojik olaylara neden olur?

- A) Güneş ışınlarının değişikliğe uğraması
- B) Daha çok yerden yansıyan ışınlarla ısınması
- C) Yoğunluğunun yükseltiyeye bağlı olarak azalması
- D) Su buharı ve gazların tamamına yakınının bulunması
- E) Kalınlığının Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalması

3. Rüzgâr, yağış, bulut oluşumu gibi atmosfer olayları, aşağıda verilen atmosfer katmanlarından hangisinde gerçekleşir?

- A) Troposfer
- B) Ozonosfer
- C) İyonosfer
- D) Stratosfer
- E) Mezosfer

4. Atmosferde, gazların hidrojen ve oksijen iyonlarına ayrıştığı tabaka hangisidir?

- A) Troposfer
- B) Ozon tabakası
- C) Mezosfer
- D) Stratosfer
- E) Termosfer

5. Ekvator'dan kutuplara gidildikçe atmosfer kalınlığının azalması, aşağıdakilerden hangisiyle daha fazla ilgilidir?

- A) Sıcaklık
- B) Yer çekimi
- C) Basınç
- D) Nem miktarı
- E) Bitki örtüsü

6. Troposferin alt katlarının üst katlarına göre sıcak olmasında;

- I. hava olaylarının görülmesi,
- II. yerden yansıyan ışınlarla ısınması,
- III. kalınlığının Ekvator'da fazla olması,
- IV. yükseldikçe gaz yoğunluğunun azalması

özelliklerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

7. Meteorolojik gözlemler sonucunda elde edilen hava olaylarına ait verilerin, uzun yıllar (35 - 40 yıl) boyunca gösterdiği ortalama durum iklim kavramı ile ifade edilir.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi iklimi yansıtmaz?

- A) Burada kışlar çok soğuk geçer.
- B) Bu aylarda Konya'ya çok az yağış düşer.
- C) Muğla'nın doğal bitki örtüsü orman ve makidir.
- D) Antalya'da kasım ayına kadar denize girilebilmektedir.
- E) İstanbul'da öğleden sonra yoğun kar yağışı beklenmektedir.

8. Aşağıdakilerden hangisi, meteoroloji istasyonlarında ölçümü yapılan değerlerden biri değildir?

- A) Akarsu akımı
- B) Sıcaklık
- C) Nemlilik
- D) Basınç
- E) Yağış miktarı

9. Aşağıda, hava durumu ve iklimle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Hava durumu sık sık değişir.
- B) İklim geniş sahalarda etkilidir.
- C) Hava durumu kısa süreli atmosfer olaylarıdır.
- D) İklim, hava olaylarının uzun süreli ortalamasıdır.
- E) Hava durumu o bölgenin karakteristik iklimini yansıtır.

10. Atmosferin olmaması durumunda, yeryüzünde aşağıdakilerden hangisi gerçekleşir?

- A) Gür bitki toplulukları oluşur.
- B) Kar yağışlarında artış meydana gelir.
- C) Aşırı ısınma ve soğuma meydana gelir.
- D) Yerden yansıyan ışınların tamamı tutulur.
- E) Güneş ışınlarının atmosferde yansımaları artar.

11. Aşağıdakilerden hangisi, atmosferin varlığı ile ilişkilendirilemez?

- A) Canlıların solunum yapması
- B) Hava olaylarının meydana gelmesi
- C) Yer yüzeyinde ışık, ses ve ısının iletilmesi
- D) Güneş'ten gelen zararlı ışınların engellenmesi
- E) Güneş ışınlarının geliş açısının Ekvator'dan kutuplara doğru azalması

12. Aşağıdakilerden hangisi, yerden yükseldikçe atmosfer yoğunluğunun azalması ile ilgili değildir?

- A) Nemin azalmasıyla
- B) Basıncın azalmasıyla
- C) Sıcaklığın düşmesiyle
- D) Güneş ışınlarının tutulmasının azalmasıyla
- E) Atmosfere giren ışınların kırılarak dağılmasıyla

13. Atmosferin canlılara sağladığı aşağıdaki yararlarından hangisi, ozonosfer tabakasında meydana gelir?

- A) Isı, ışık ve sesin iletilmesini sağlaması
- B) Hava olaylarının meydana gelmesini sağlaması
- C) Radyo dalgalarının iletilmesini sağlayarak iletişime katkı yapması
- D) Dünya'nın aşırı ısınmasını ve çeşitli hastalıkların oluşmasını engellemesi
- E) Güneş ışınlarının dağılmasını sağlayarak gölgelerin tam karanlık olmasını engellemesi

14. Aşağıdakilerden hangisi, atmosferin katlarından biri değildir?

- A) Troposfer
- B) Stratosfer
- C) Hidrosfer
- D) Mezosfer
- E) Termosfer

15. Atmosferin aşağıda verilen özelliklerinden hangisi troposfer katında gerçekleşir?

- A) Oksijen gazının bulunmaması
- B) Sıcaklığın her yerde aynı olması
- C) Yerden yansıyan ışınların tutulması
- D) Gaz iyonlarının radyo dalgalarını yansıtması
- E) Güneş'ten gelen ultraviyole ışınlarının tutulması

16. İklim koşulları doğal çevreyi ve insan faaliyetlerini doğrudan etkiler.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi iklimin etkilerine örnek olarak gösterilemez?

- A) Nemli iklim bölgelerinde madencilik gelişmiş olması
- B) Nüfusun yoğunluğunun ılıman iklim bölgelerinde toplanması
- C) Sıcak iklim bölgelerinde denizin tuzluluk oranının yüksek olması
- D) Sıcak ve yağışlı iklim bölgelerinde gür bitki örtüsünün görülmesi
- E) Soğuk iklim bölgelerinde insanların barınaklarını kar ve buzdan yapması

17. Aşağıdakilerden hangisi, atmosferin ısı ve ışığı yaydığına kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yerden yükseldikçe sıcaklığın her 100 m'de 0,5 °C düşmesi
- B) Güneş ışınlarının önemli bir bölümünün atmosferden yansımaları
- C) Uzaydan gelen gök taşlarının atmosfere sürünerek parçalanması
- D) Canlıların yaşaması için gerekli olan gazların atmosfer içinde bulunması
- E) Güneş ışınlarının doğrudan ulaşmadığı gölgede kalan yerlerin ısınıp aydınlanması

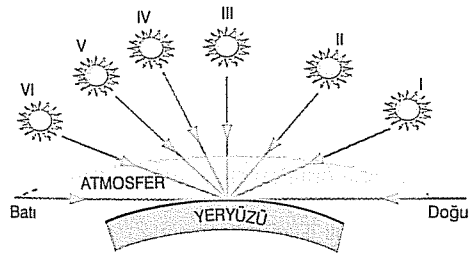

İklimin Temel Elemanı: Sıcaklık

1. Aşağıdakilerden hangisi, enlemin sıcaklık dağılışı üzerindeki etkisine örnek olarak gösterilemez?

- A) Ocak ayında en soğuk yerlerin Doğu Anadolu'da olması
B) Güneyden esen rüzgârların Türkiye'de hava sıcaklığını yükseltmesi
C) Temmuz ayında Karadeniz kıyılarında sıcaklığın çok yüksek olmaması
D) Akdeniz Bölgesi'ndeki tarım alanlarından yılda birden fazla ürün elde edilmesi
E) Akdeniz kıyılarında ocak ayı sıcaklıklarının Karadeniz kıyılarında daha yüksek olması

2. Aşağıdaki şekilde, bir merkeze gün içindeki güneş ışınlarının düşme açısı gösterilmiştir.

Güneş ışınlarının atmosfer tarafından tutulma oranı ile düşme açıları arasında ters orantı olduğu bilindiğine göre, kaç numaralı noktalar da tutulma oranları birbirine yakındır?

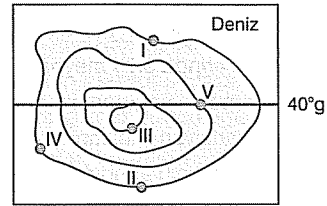
- A) I ve II B) II ve III C) II ve V
D) IV ve V E) IV ve VI

3. Yeryüzünde sıcaklık dağılışına neden olan en önemli faktörlerden biri enlemdir. Alçak enlemlerden yüksek enlemlere doğru gittikçe güneş ışınlarının yatay bir düzleme düşme açıları küçüldüğünden sıcaklık değerleri düşer. Ancak sıcaklığa etki eden bazı faktörler bu düzenliliği bozar.

Aşağıdakilerden hangisi, yukarıda sözü edilen düzenliliği bozan faktörlerden değildir?

- A) Yükselti
B) Bakı ve eğim
C) Dünya'nın şekli
D) Okyanus akıntıları
E) Denizellik - karasallık

4. Sıcaklık değerlerinin yüksek olduğu yamaçlarda aynı tür bitkilerin olgunlaşma süresi kısa olur.

Buna göre, haritada verilen merkezlerin hangisinde bu sürenin daha kısa olması beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıda verilenlerden hangisi, sıcaklık dağılışına etki eden bakı faktörüne bağlı olarak, Güneş'e dönük yamaçlarda görülen bir durum değildir?

- A) Orman sınırının daha yüksek oluşu
B) Güneşlenme süresinin daha uzun oluşu
C) Sıcaklık ortalamasının daha yüksek oluşu
D) Güneş ışınlarının daha dar açıyla düşmesi
E) Aynı tür bitkilerin daha erken olgunlaşması

6. Bir ülkede, kuzeyden güneye doğru gidildikçe sıcaklığın yıl boyunca azaldığı gözlenmektedir.

Bu durum, o ülkenin hangi özelliğinin bir sonucu olarak kabul edilebilir?

- A) Ekvator üzerinde bulunmasının
B) Güneyinde denizin bulunmasının
C) Kuzey Yarım Küre'de bulunmasının
D) Güney Yarım Küre'de bulunmasının
E) Kuzeyinin sıcak rüzgârlara açık olmasının

7. Aşağıdakilerden hangisi, sıcaklığın yeryüzündeki dağılışında en az etkilidir?

- A) Bitki örtüsü
B) Nem miktarı
C) Dünya'nın şekli
D) Kara ve deniz dağılışı
E) Güneş ışınlarının geliş açısı

İklimin Temel Elemanı: Sıcaklık

8. Aşağıdakilerden hangisi, Ekvator'dan kutuplara doğru sıcaklığın düşmesinin sonuçlarından biri değildir?

- A) Bitki kuşaklarının oluşması
B) Sıcaklık kuşaklarının oluşması
C) Ekvator'da kalıcı karların bulunması
D) Tarımın yükselti sınırının kutuplara doğru azalması
E) Denizlerin tuzluluk oranının kutuplara gittikçe azalması

9. Yeryüzü, Güneş'ten aldığı enerjiyi gece boyunca kaybederek soğur.

Atmosferin saydamlığı göz önüne alındığında, aşağıdaki yerlerin hangisindeki ısı kaybı en azdır?

- A) Yüksek dağlık bölgelerde
B) Tropikal bölgede çöllerde
C) Ekvatorial bölgede deniz kıyılarında
D) Kutup bölgelerinde deniz kıyılarında
E) Orta kuşak karalarının iç kısımlarında

10. Aşağıdakilerden hangisi, diğer dördünün nedenidir?

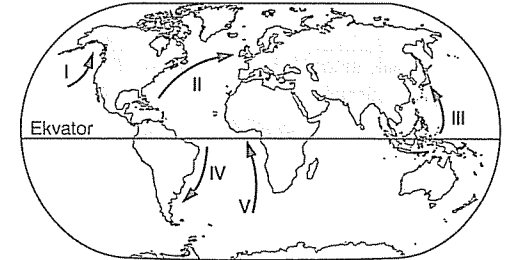
- A) Ekvatorial bölgede kalıcı karların bulunması
B) Bulutların yerden belirli bir yükseklikte yoğunlaşması
C) Ankara'daki buğdayın, Erzurum'dakinden önce olgunlaşması
D) Bir ovada yağmur yağarken, dağların yükseklerinde kar yağması
E) Troposferde deniz seviyesinden yükseldikçe sıcaklığın her 100 metrede 0,5 °C azalması

11. I. Paraleller arasındaki uzaklık
II. Tarım ürünlerinin olgunlaşma süresi
III. Denizlerin tuzluluk oranları
IV. Yer altı zenginlikleri

Yukarıdaki verilenlerden hangileri ile sıcaklık arasında bir ilişki vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Ekvator yönünden gelen okyanus akıntıları etkili oldukları kıyılarda sıcaklığı yükseltirken, kutup yönünden gelenler sıcaklığı düşürür.

Buna göre, haritada gösterilen okyanus akıntılarının hangisi etkili olduğu kıyının sıcaklığını düşürür?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. "Bir yerin ısınması sadece güneş ışınlarının geliş açısına bağlı olsaydı"

Yukarıda boş bırakılan yere, aşağıdakilerden hangisi yazılırsa doğru bir ifade elde edilir?

- A) Okyanus akıntıları oluşmazdı
B) Yüksek yerler daha sıcak olurdu
C) Deniz kıyıları daha soğuk olurdu
D) Ekvator çevresi en sıcak yer olurdu
E) Yeryüzünde hep aynı tür bitkiler bulunurdu

14. 1200 metre yükseklikte bulunan bir merkezde sıcaklık 16 °C'dir.

Bu merkez, sıcaklığa etki eden diğer faktörler sabit olmak kaydıyla deniz kıyısında olsaydı sıcaklığı kaç °C olurdu?

- A) 10 B) 16 C) 22 D) 26 E) 30

15. Aynı enlem üzerinde bulunan iki noktaya güneş ışınlarının düşme açısının farklı oluşu aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Bakıyla
B) Yükseltiyle
C) Denizlilikle
D) Ekvator'a olan uzaklıkla
E) Bulundukları meridyenle

1. Aşağıdakilerden hangisi, bir merkezin Güney Yarım Küre'de olduğunu kanıtlar?

- A) Dört mevsimin belirgin olarak yaşanması
- B) Yıllık sıcaklık farkının 10 °C'yi geçmemesi
- C) Yıllık sıcaklık ortalamasının 20 °C'nin üzerinde olması
- D) Güneş ışınlarının geliş açısının yıl içinde fazla değişmemesi
- E) Sıcaklık ortalamasının en yüksek olduğu ayların aralık ve ocak olması

2. Gerçek sıcaklık değeri ile indirgenmiş sıcaklık değeri arasındaki farkın az olduğu bir bölge için, aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) Nem miktarı azdır.
- B) Yer şekilleri engebesizdir.
- C) Karasallık derecesi fazladır.
- D) Deniz kıyısında yer almaktadır.
- E) Yıl içinde güneş ışınlarının geliş açısı fazla değişmemektedir.

3. Kuzey Yarım Küre'de, aynı enlem ve yükselti değerlerine sahip iki merkezden birincisinde, günlük sıcaklık farkı ikincisine göre daha fazladır.

Buna göre, merkezlerin günlük sıcaklık farklarının değişik olmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Yer şekilleri
- B) İklim kuşakları
- C) Atmosfer basınçları
- D) Mutlak nem miktarları
- E) Güneş ışınlarının düşme açısı

4. Yeryüzünde dikey ve yatay yönlerde hareket edildiğinde sıcaklık koşullarının değiştiği görülür.

Buna göre, yeryüzünde sıcaklığın dikey yönünde değişmesinde aşağıdakilerden hangisi etkilidir?

- A) Enlem
- B) Yükselti
- C) Rüzgâr
- D) Mevsim
- E) Baki

5. Sıcaklık koşullarını etkileyen faktörler göz önüne alındığında, aşağıdakilerden hangisinin sıcaklığı artırması beklenmez?

- A) Yükseltinin azalmasının
- B) Güneşlenme süresinin artmasının
- C) Güneş ışınlarının geliş açısının artmasının
- D) Ekvator kökenli rüzgârların etkili olmasının
- E) Güneş ışınlarının tutulma oranının artmasının

6. Denizler, karalara göre geç ısınıp geç soğur.

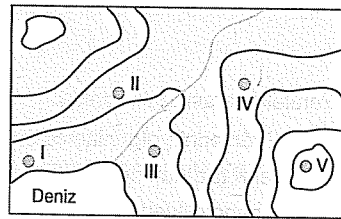
Aşağıdakilerden hangisi, denizlerin bu özelliğinin bir sonucudur?

- A) Denizlere bakan yamaçlarda bitki örtüsünün gür olması
- B) Güney Yarım Küre'deki karaların oranının daha düşük olması
- C) Deniz kıyılarının karaların iç kesimlerine göre daha fazla yağış alması
- D) Güneş ışınlarının geliş açısının denizlerde daha derinlere kadar ulaşması
- E) Denizlerden esen rüzgârların kışın ısıtıcı, yazın serinletici etki yapması

7. Sıcaklık dağılışı üzerinde yalnızca matematik konum etkili olsaydı, aşağıdaki paralellerden hangisinde sıcaklık ortalamasının daha yüksek olması beklenirdi?

- A) 10° kuzey
- B) 15° güney
- C) 40° kuzey
- D) 60° güney
- E) 80° kuzey

8.

Haritada numaralandırılan merkezlerin hangisinde havanın ısınıp soğuması daha hızlı bir şekilde gerçekleşir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

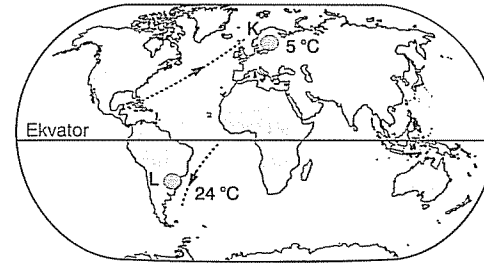

9. Dünya'da en yüksek sıcaklıklar Ekvator'da değil de Yengeç ve Oğlak dönencelerinin geçtiği kara içlerinde görülür.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumun nedeni- dir?

- A) Bitki örtüsünün seyrek olması
- B) Yer şekillerinin daha sade olması
- C) Kum örtülerinin geniş yer kaplaması
- D) Atmosferdeki nem oranının düşük olması
- E) Güneş ışınlarının geliş açısının daha dik olması

10. Aşağıdaki haritada, iki farklı okyanus akıntısı ile K ve L bölgelerinin yıllık ortalama sıcaklıkları verilmiştir.

Haritadaki bilgilere göre, K ve L bölgelerinin yıllık ortalama sıcaklıklarının farklı olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Enlem
- B) Denizellik
- C) Nemlilik
- D) Bitki örtüsü
- E) Okyanus akıntıları

11. Aşağıdakilerin hangisinde, güneş ışınlarının geliş açısı etkili değildir?

- A) Yerden yükseldikçe sıcaklığın azalmasında
- B) Öğle vaktinin sabah ve akşam vakitlerinden sıcak olmasında
- C) Ekvator'dan kutuplara doğru genel olarak sıcaklığın azalmasında
- D) Kuzey Yarım Küre'de haziran ayının sıcaklık ortalamasının aralık ayınınkinden yüksek olmasında
- E) Kuzey Yarım Küre'nin orta kuşağındaki dağların güney yamaçlarının kuzey yamaçlarından sıcak olmasında

12.

Merkezler	Sıcaklık (°C)	Yükselti (m)
I	15	2600
II	14	1200
III	18	800

Tablodaki merkezlerin deniz seviyesine indirgenmiş sıcaklıkları, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I (°C)	II (°C)	III (°C)
A)	30	30	32
B)	18	32	34
C)	26	28	30
D)	28	20	22
E)	24	26	22

13. Kutup bölgelerinde ve yüksek dağlarda yıl boyunca yerde kalan karlara "kalıcı kar" denir. Kalıcı karlara tropikal kuşakta 5000 - 6000 metrede rastlanırken, kutuplara gittikçe bu yükseltinin düştüğü görülür.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Denizellik
- B) Karasallık
- C) Enlem
- D) Bitki örtüsü
- E) Yükselti

14. Aşağıdakilerden hangisi, kara ve denizlerin ısınma özelliklerinin farklı olduğunu kanıtlayan bir örnektir?

- A) Karalarda nem miktarının az olması
- B) Enleme göre bitkilerin kuşak oluşturması
- C) Dönencelere yakın kara alanlarında çöl oluşması
- D) Denize yakın merkezlerde günlük ve yıllık sıcaklık farkının az olması
- E) Batı Avrupa kıyılarının Doğu Kanada kıyılarına göre daha ılıman bir iklime sahip olması

15. Sıcaklığın kutuplardan Ekvator'a doğru düzenli bir biçimde artmasını engelleyen temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bitki örtüsü
- B) Güneşlenme
- C) Hava kütleleri
- D) Yer şekilleri
- E) Yerküre'nin şekli

1. Dalmaçya kıyılarında, Dinar Alpleri'nden Adriya Denizi'ne doğru esen soğuk rüzgârlar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mistral B) Krivetz C) Bora
D) Sam yeli E) Etezyen

2. Atmosferin yeryüzünün herhangi bir kesimindeki ağırlığına basınç denilmektedir.

Buna göre, basıncın dağılımında aşağıdakilerden hangisi etkili değildir?

A) Isınma B) Yükselti C) Enlem
D) Yer çekimi E) Boylam

3. Ekvatorial bölgede, yıl içindeki basınç değişimlerinin az olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bitki örtüsünün gür olması
B) Yer şekillerinin sade olması
C) Denizel etkilerin fazla olması
D) Sıcaklık değişimlerinin az olması
E) Sürekli rüzgârların karşılaşma alanında yer alması

4. Rüzgâr, yüksek basınç alanlarından alçak basınç alanlarına doğru hareket eden yatay hava kütleleridir.

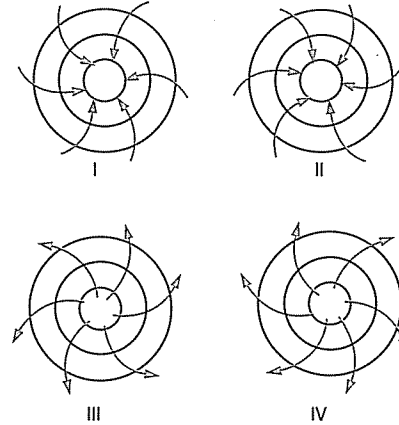
Aşağıdaki tabloda, beş bölgede deniz seviyesinde ölçülen yüksek ve alçak basınç değerleri gösterilmiştir.

Merkez	Yüksek basınç (mb)	Alçak basınç (mb)
I	1018	1009
II	1020	1011
III	1014	1007
IV	1016	998
V	1015	996

Buna göre, hangi bölgede söz konusu basınç merkezleri arasında ölçümün yapıldığı zamanda esen rüzgârın hızı daha fazladır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5.

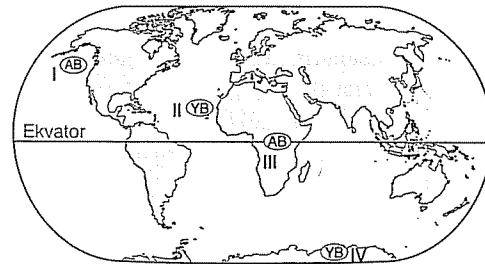
Yukarıdaki basınç merkezlerinin hangilerinde, yükselici hava hareketleri görülür?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıdaki rüzgârlardan hangisinin yeryüzünde yağışın dağılışı üzerindeki etkisi daha fazladır?

A) Muson B) Mistral C) Sirokko
D) Sam yeli E) Bora

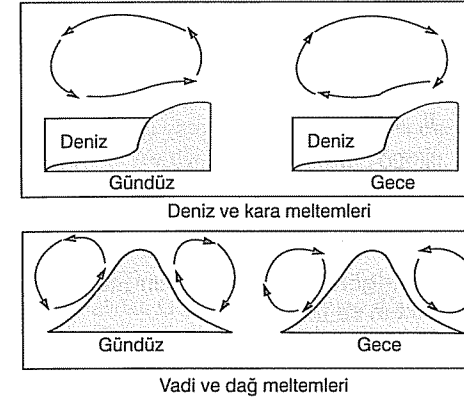
7. Hava sıcaklıklarının düşük olduğu alanlarda veya zamanlarda termik yüksek basınç, hava sıcaklıklarının yüksek olduğu alanlarda veya zamanlarda termik alçak basınç merkezleri oluşur.

Buna göre, haritada numaralandırılan basınç merkezlerinden hangilerinin oluşumunda hava sıcaklığının doğrudan etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

8.

Deniz ve kara meltemleri ile vadi ve dağ meltemlerinin, şekillerde görüldüğü gibi gün içinde yön değiştirmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dünya'nın geoit şekli
B) Dünya'nın yıllık hareketi
C) Dünya'nın eksen eğikliği
D) Dünya'nın günlük hareketi
E) Dünya'nın Güneş'e uzaklığı

9. I. Ekvator'daki alçak basınç
II. Kutuplardaki yüksek basınç
III. Dönencelerdeki yüksek basınç
IV. 60° enlemlerindeki alçak basınç

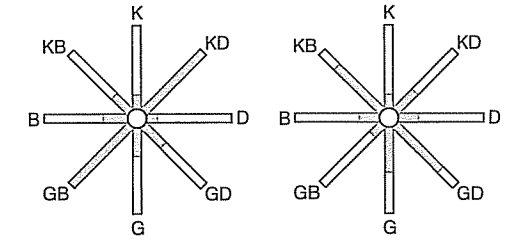
Yukarıdakilerden hangileri, yeryüzündeki sürekli termik basınç kuşaklarıdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Aşağıdakilerden hangisi, alize rüzgârlarının özelliklerinden biri değildir?

A) Esme yönleri değişmez.
B) 30° enlemlerinden Ekvator'a doğru eserler.
C) Okyanus akıntılarının bazılarının yönlerini belirlerler.
D) Sıcak kuşaktaki kıtaların doğu kıyılarında bol yağış bırakırlar.
E) Ekvator'da karşılaştıklarında cephe yağışlarına yol açarlar.

11. Aşağıda, iki farklı yöreye ait rüzgâr frekans gülü verilmiştir.

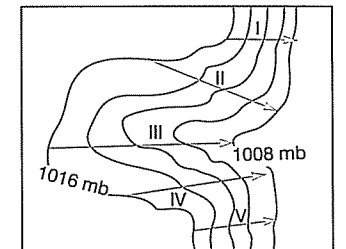
Buna göre, iki yörenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bakımından kesinlikle benzer olmadıkları söylenebilir?

A) Bakı
B) Yükselti
C) Matematik konum
D) Denize göre konum
E) Yer şekillerinin uzanış yönü

12. Aşağıdaki rüzgârlardan hangisi, estiği bölgenin iklim özelliklerinin oluşmasında etkili olmamıştır?

A) Batı rüzgârları B) Muson rüzgârları
C) Alize rüzgârları D) Meltem rüzgârları
E) Kutup rüzgârları

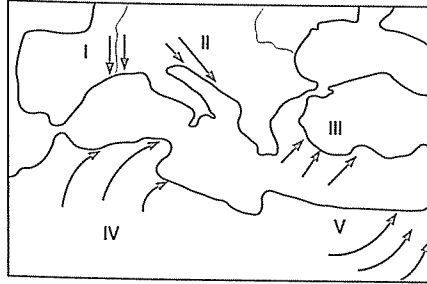
13. Aynı basınç farklarına sahip, birbirinden farklı uzaklıktaki noktalar arasında rüzgârların hızı farklıdır. Birbirine yakın olan noktalar arasında rüzgâr hızlı eserken, uzak olan noktalar arasında rüzgâr yavaş eser.

Buna göre, hangi doğrultuda esen rüzgârın hızı en azdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Aşağıdaki haritada, Akdeniz ve çevresinde etkili olan bazı rüzgârlar gösterilmiştir.

Buna göre, rüzgârlardan hangisinin etkili olduğu yörelere yağış getirme olasılığı daha yüksektir?

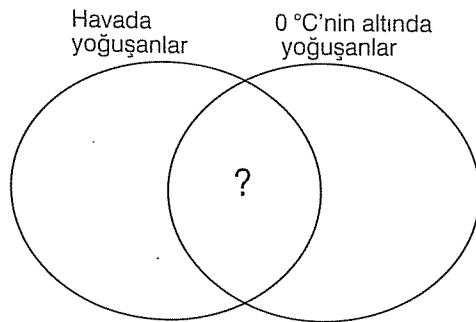
- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Sıcak hava kütlelerinin yükselmesi ile oluşan kümülüs ve kümülönimbüs bulutları gök gürültülü sağanak yağmur getirirler.

Buna göre, bu tür yağışlar daha çok nerelerde görülür?

- A) Kutup ve çöl bölgelerinde
B) Savan ve çöl bölgelerinde
C) Akdeniz ve muson bölgelerinde
D) Karasal ve ekvatorial bölgelerde
E) Tundra ve ılıman okyanus iklim bölgelerinde

3.

Yukarıdaki diyagramda "?" ile gösterilen alana aşağıdakilerden hangisinin yazılması uygun olur?

- A) Sis B) Kar C) Yağmur
D) Bulut E) Kırç

4. Aşağıda, bağıl nem oranları eşit beş merkezin mutlak nem miktarları verilmiştir.

- I. 5 g/m³
II. 10 g/m³
III. 20 g/m³
IV. 25 g/m³
V. 30 g/m³

Buna göre, hangi merkezin maksimum nem miktarı en fazladır?

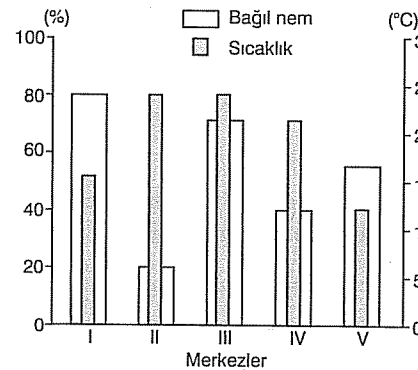
- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. – Kırağı
– Dolu
– Kar

Yukarıdaki yoğunlaşma ürünlerinin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Havada yoğunlaşmaları
B) 0 °C'nin altında yoğunlaşmaları
C) Bahar mevsimlerinde görülmeleri
D) Çeşitli zeminlerin üzerinde yoğunlaşmaları
E) Alçalcı hava hareketlerine bağlı olarak oluşmaları

6. Bir yerde yağışın meydana gelebilmesi için sıcaklık değerinin azalması, bağıl nem oranının artması gerekir.

Buna göre, grafikte sıcaklıkları ve bağıl nem oranları verilen merkezlerin hangisinde yağış olasılığı en fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. I. Yer'in üstünde asılı bir gri tabaka gibi duran koyu renkli bulutlardır. Yerden itibaren 3000 metre yüksekliklere kadar yer alırlar. Genelde yağışlara yol açarlar.
II. Saçak, tüy ya da ince iplikler biçimindeki bulutlardır. Yerden itibaren 7000 metrenin daha da üzerinde yer alırlar. Genelde yağış getirmezler.
III. Kümeler biçimindeki bulutlardır. Yerden itibaren 3000 - 7000 metre yükseklikleri arasında yer alırlar. Genelde alt kısımları düz ve siyah olur. Bu gruptaki bazı bulutlar yüksekliklere doğru büyür ve sağanak şeklinde yağmurlar getirir.

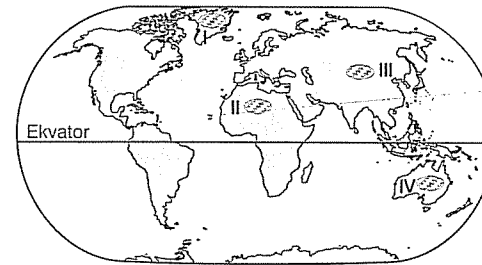
Yukarıda özellikleri verilen bulutlar, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
A) Sirüs	Stratüs	Kümülüs
B) Stratüs	Kümülüs	Sirüs
C) Stratüs	Sirüs	Kümülüs
D) Kümülüs	Stratüs	Sirüs
E) Kümülüs	Sirüs	Stratüs

8. Atmosferin sıcaklık ve nem bakımından aynı özelliği gösteren geniş parçaları aşağıdakilerden hangisi ile adlandırılır?

- A) Cephe B) Hava kütlesi C) Bulut
D) Bağıl nem E) Yoğuşma

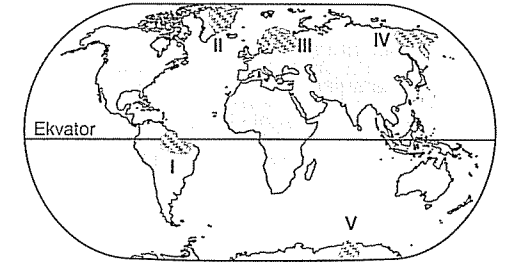
9. Aşağıdaki haritada, Dünya'nın az yağış alan bölgelerinden bazıları numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre, bölgelerin hangi ikisinde yağışların azlığının bağlı olduğu faktör aynıdır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Havadaki nem miktarı her yerde aynı değildir. Sıcaklığa bağlı olarak havanın nem alabilme kapasitesi değişir. Isınan hava çok nem alabilir.

Buna göre, haritadaki taralı bölgelerin iklim özellikleri düşünüldüğünde, hangisinde 1 m³ hava daha çok nem alabilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Aşağıdaki hava hareketlerinden hangisinin yağış oluşturmada beklenmez?

- A) Isınıp yükselen
B) Denizden karaya doğru esen
C) Bir dağ yamacı boyuca yükselen
D) Dinamik faktörlerin etkisiyle alçalan
E) Farklı karakterli hava kütleleri ile karşılaşarak yükselen

12. Havadaki nem miktarının artması veya azalması aşağıdakilerden hangisini etkilemez?

- A) Yerin ısı kaybını
B) Nadas alanlarını
C) Zeminin yapısını
D) Orman yangınlarını
E) Buharlaşma miktarını

13. Havadaki bağıl nemin arttığı bir yer için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bulutlanma artar.
B) Yağış olasılığı artar.
C) Güneşlenme süresi azalır.
D) Hava erken ısınır, erken soğur.
E) Yükselici hava hareketleri görülür.

1. Ekvatorial iklimin görüldüğü yerlerde, günlük sıcaklık farkının az olmasının nedeni, aşağıdakilerden hangisidir?

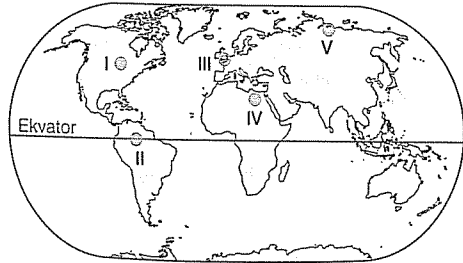
A) Nemin fazla olması
B) Bitki örtüsünün gür olması
C) Akarsuların bol su taşıması
D) Güneş ışınlarının büyük açıyla gelmesi
E) Yükselici hava hareketlerinin fazla olması

2. I. Alçalıcı hava hareketlerinin görülmesi
II. Deniz etkisine kapalı olması
III. Bitki örtüsünün cılız olması
IV. Yer şekillerinin sade ve ortalama yükseltinin az olması

Yukarıdakilerden hangileri, Dünya üzerinde bazı alanlarda çöl ikliminin oluşum nedenleri arasında gösterilemez?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Ilıman okyanus iklimi yazların çok sıcak, kışların çok soğuk olmadığı ve her mevsimin yağışlı olduğu bir iklimdir.

Buna göre, haritada numaralandırılan merkezlerin hangisinde ılıman okyanus iklimi özellikleri görülür?

A) I B) II C) III D) IV E) V

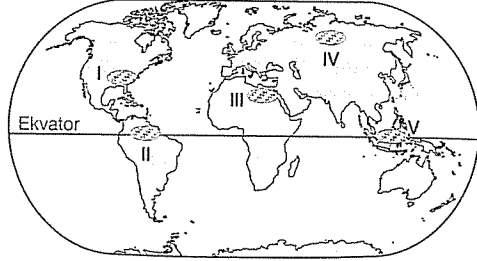
4. Step (bozkır) yağışlı mevsimde yeşillenen, yağışsız geçen yaz mevsiminde sararıp kuruyan ot topluluklarından oluşan bitki örtüsüdür.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde doğal olarak step görülür?

A) İngiltere B) İsveç C) Fransa
D) Hollanda E) Danimarka

Dünya'nın İklim Zenginliği

5. Kış erken gelir ve çok soğuk geçer. Kar, ortalama 180 gün yerde kalır. Yaz da geç gelir ve kısa sürer.

Yukarıdaki özelliklere sahip bir bölge, harita üzerinde numaralandırılan alanların hangisinde yer alır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdakilerden hangisi, bir yörede Akdeniz iklimi görüldüğünün kanıtlarından biridir?

A) Kar yağışının görülmesi
B) Zeytin tarımının yapılması
C) Doğal bitki örtüsünün orman olması
D) Kalkerli arazi yapısının yaygın olması
E) Yaz ve kış sıcaklıkları arasındaki farkın fazla olması

7. I. Karasal
II. Ekvatorial
III. Savan
IV. Muson

Yukarıda verilen iklim tiplerinden hangilerinin yağış rejimleri arasında benzerlik görülür?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Afrika Kıtası'nda savan iklimi görülen yerlerin geniş alan kaplaması aşağıdakilerin hangisiyle açıklanabilir?

A) Akarsu havzalarının geniş olmasıyla
B) Ortalama yükseltisinin fazla olmasıyla
C) Kıyılarında girinti ve çıkıntıların az olmasıyla
D) 10° - 20° enlemleri arasında topraklarının bulunmasıyla
E) Okyanus kıyılarında soğuk su akıntılarının etkili olmasıyla

Dünya'nın İklim Zenginliği

9. Kuzeybatı Avrupa kıyılarında ılıman okyanus iklimi özelliklerinin görülmesi, aşağıdakilerden hangisini etkilememiştir?

A) Güneşli gün sayısının az olmasını
B) Akarsu rejimlerinin düzenli olmasını
C) Taş kömürü yataklarının bulunmasını
D) Ormanların yaygın olarak görülmesini
E) Aynı enlemlerdeki kara içlerine göre kışların daha ılıman geçmesini

10. Yazlar kısa ve serin, kışlar uzun ve çok soğuk geçer. En sıcak ayın ortalaması 10 °C'yi geçmez. Sıcaklık farkı çoktur. Yağışlar ortalama 200 - 250 mm civarındadır. En fazla yağış yaz aylarında görülür.

Yukarıda bazı özellikleri verilen iklim tipi, aşağıdaki ülkelerden hangisinde daha yaygın olarak görülür?

A) Hindistan B) Hollanda C) Nijerya
D) Avustralya E) Rusya Federasyonu

11. Aşağıdaki iklim tiplerinden hangisinin doğal bitki örtüsü orman değildir?

A) Ekvator B) Muson
C) Ilıman okyanus D) Karasal
E) Savan

12. Aşağıdakilerden hangisi, ılıman okyanus iklimine ait bir özelliktir?

A) Yazlar kurak geçer.
B) Yağış rejimi düzenlidir.
C) Yıllık sıcaklık farkı çoktur.
D) Kışlar uzun ve sert geçer.
E) Kıtaların doğu tarafında görülür.

13. Aşağıdaki iklim tiplerinden hangisinde, yaz ve kış sıcaklıkları arasındaki fark az ve en yağışlı mevsimi yazdır?

A) Savan B) Muson C) Karasal
D) Ekvatorial E) Okyanusal

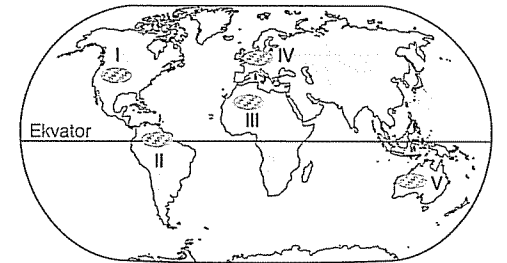
14. Aşağıdakilerden hangisi, Akdeniz ikliminin özellikleri arasında gösterilemez?

A) Kışlar ılık ve yağışlıdır.
B) Doğal bitki örtüsü makidir.
C) Yazlar sıcak ve kurak geçer.
D) En fazla yağış ilkbaharda alır.
E) Don olaylarının ve kar yağışlarının görülme ihtimali çok azdır.

15. Aşağıdakilerden hangisi, kurak iklim bölgelerinde görülen bir özelliktir?

A) Yağış rejiminin düzensiz olması
B) Doğal bitki örtüsünün gür olması
C) Toprağın yıl boyunca çok nemli olması
D) Günlük sıcaklık farklarının çok az olması
E) Rejimi düzenli akarsuların yaygın olması

16. - Buharlaşma çok hızlıdır.
- Bitki örtüsü gürdür.
- Yıl boyunca yükselici hava hareketleri görülür.

Yukarıda verilen özellikler, haritada taranarak numaralandırılan alanların hangisine aittir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

17. Aşağıdakilerden hangisi, Orta Avrupa ülkelerinin büyük bir bölümünde kışların soğuk ve uzun olmasının temel nedenidir?

A) Batı rüzgârlarının yağış getirmesi
B) Karasal iklim özelliklerinin görülmesi
C) İğne yapraklı ormanların yaygın olması
D) Soğuğa dayanıklı tarım ürünlerinin yetiştirilmesi
E) Akarsularının bazı bölümlerinin kış mevsiminde donması

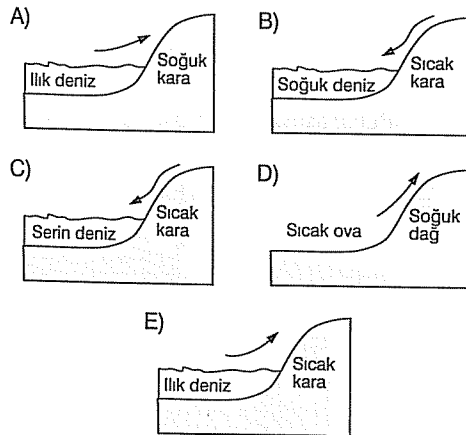
1. Yeryüzünün yüksek kesimleri, Güneş'ten daha fazla enerji aldıkları hâlde, ısıma ile daha çok enerji kaybettiklerinden sıcaklık değişimi daha fazladır. Gündüz kısa sürede ısınan bu yerler, gece hızlıca soğurlar.

Buna göre, yüzey şekilleri ve yükseltileri düşünüldüğünde, aşağıdaki ülkelerin hangisinde yıllık sıcaklık değişiminin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) İsviçre B) Danimarka C) Hollanda
D) Mısır E) İsrail

2. Hava sıcaklığı arttıkça havanın su buharı taşıma gücü artar.

Buna göre, aşağıdaki hava kütlelerinden hangisinde havanın nem taşıma kapasitesi azalır?

3. Akdeniz ikliminin etkili olduğu bölgelerdeki kış mevsiminde, aşağıdaki yağış türlerinden hangisi daha çok görülür?

- A) Yağmur B) Dolu C) Kırç
D) Kar E) Kırğı

4. Bir bölgede iklim çeşidinin fazla olması, aşağıdakilerden hangisine neden olmaz?

- A) Bitki örtüsünün çeşitli olmasına
B) Toprak türünün çeşitli olmasına
C) Ekili dikili alanların fazla olmasına
D) Akarsu rejimlerinin çeşitli olmasına
E) Tarım ürünleri çeşitliliğinin fazla olmasına

5. I. Isınma
II. Soğuma
III. Alçalıcı hava hareketi
IV. Yükselici hava hareketi

Yukarıda verilen olaylardan hangileri, bir yerdeki basınç değerlerinin azalmasına yol açar?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve IV
D) II ve IV E) III ve IV

6. Aşağıdakilerden hangisi, Avrupa Kıtası'nın güney kıyılarında yazların sıcak ve kurak geçmesinin başlıca nedenidir?

- A) Akarsu akımlarının azalması
B) Gündüz uzunluğunun artması
C) Yer altı sularının yetersiz olması
D) Kıyıya yakın sıradağların bulunması
E) Dinamik yüksek basınç alanının etkisinde kalması

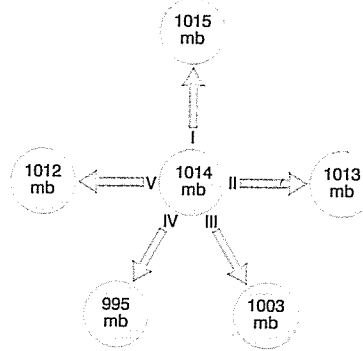
7. Hava sıcaklığının günlük ortalamasının çok üstüne çıktığı bir yerde;

- I. buharlaşma miktarının artması,
II. hava basıncının düşmesi,
III. bağıl nem oranının artması

olgularından hangileri meydana gelir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

8. Yüksek basınçtan alçak basınca doğru olan hava akımlarına rüzgâr denir.

Buna göre, şekilde esiş yönleri verilen rüzgârlardan hangisinin esiş yönü yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. I. Gobi
II. Kalahari
III. Taklamakan
IV. Büyük Sahra

Yukarıdaki çöllerden hangileri Afrika Kıtası'nda yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

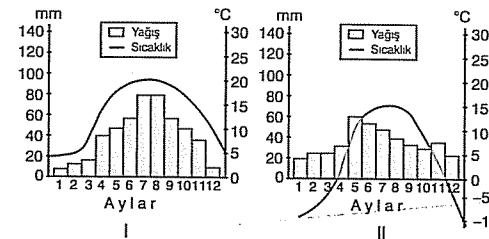
10. Aşağıdaki tabloda, üç merkezin sıcaklık ortalamaları ile yağış miktarları verilmiştir.

	Sıcaklık Ort. (°C)	Yağış Ort. (mm)
I	18,5	1030
II	10,6	307
III	23,7	1970

Buna göre, üç merkezin hangi iklim bölgesinde yer aldığı söylenebilir?

	I	II	III
A) Savan	Muson	Tropikal	
B) Akdeniz	Step	Savan	
C) Tropikal	Tundra	Okyanus	
D) Akdeniz	Bozkır	Okyanus	
E) Tropikal	Step	Savan	

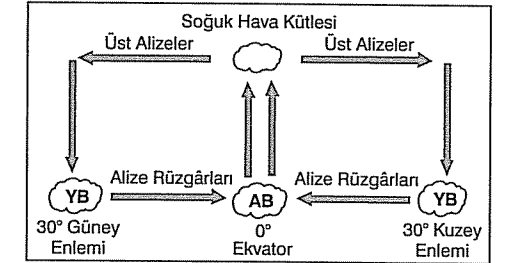
11. Aşağıda, iki merkezin aylara göre sıcaklık ve yağış grafikleri verilmiştir.

Grafiklerdeki bilgiler göz önüne alındığında, bu iki merkezle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Yaz yağışları I. merkezde daha fazladır.
B) Her iki merkezde de yaz yağışları görülür.
C) Yıllık yağış miktarı I. merkezde daha azdır.
D) Her iki merkez de Kuzey Yarımküre'dedir.
E) Yıllık sıcaklık farkı II. merkezde daha fazladır.

12. Aşağıdaki şekilde, Ekvator ile 30° enlemleri arasındaki hava dolaşımı gösterilmiştir.

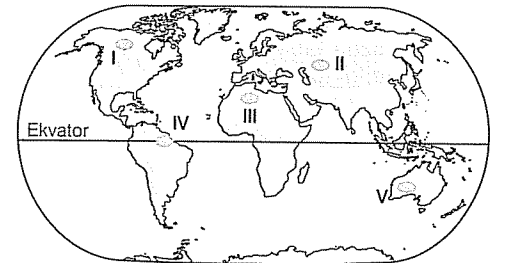
Şekildeki bilgilere göre, aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Üst alizeler 30° enlemlerinde alçalır.
B) 30° enlemleri yüksek basınç alanıdır.
C) Ekvator'da yükselici hava hareketleri vardır.
D) Üst alizeler, orta kuşakta kutup rüzgârları ile karşılaşır.
E) 30° kuzey ve güney enlemlerinde alçalıcı hava hareketleri görülür.

13. Aşağıdakilerden hangisi atmosferin etkilerindendir?

- A) Güneş ışınlarını kırarak dağıtması
B) Yoğunluğunun yerden yükseldikçe azalması
C) Kalınlığının kutuplarda az Ekvator'da fazla olması
D) Yer çekiminin etkisiyle Yerküre'yi çepeçevre sarması
E) Atmosferi oluşturan gazların yarıdan fazlasının alt katta bulunması

14. Yıllık yağış miktarı 1000 mm'den fazla olan yerler, yağışlı bölgeler olarak kabul edilir.

Buna göre, harita üzerinde numaralandırılan bölgelerden hangisi için bu genelleme yapılabılır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Troposfer, atmosferin en alt tabakası olup, kalınlığı Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalır. Ekvator'daki kalınlığı 16 km olan troposferin, kutuplarda 9 km olduğu görülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi, troposferin kalınlığının değişmesinin nedenleri arasında gösterilemez?

- A) Ekvator'da havanın ısınarak yükselmesi
B) Kutuplarda havanın soğuyarak alçalması
C) Yer çekiminin kutuplarda fazla, Ekvator'da az olması
D) Ekvator'daki bitki örtüsünün gür ormanlardan oluşması
E) Dünya'nın dönüş hızının Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalması

2. Atmosferi oluşturan gazların % 75'ine yakını troposfer katında bulunmaktadır. Atmosferin üst katlarına çıkıldıkça gazların yoğunluğu azalmaktadır.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

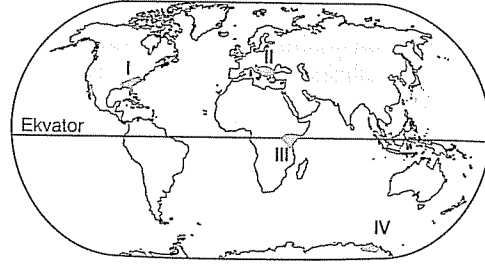
- A) Sıcaklığın yerden yükseldikçe azalmasıyla
B) Yer çekimi etkisinin yerden yükseldikçe azalmasıyla
C) Atmosferi oluşturan tabakaların kalınlıklarının farklı olmasıyla
D) Atmosferin alt katlarında yatay ve dikey yönde hava hareketlerinin görülmesiyle
E) Atmosferi oluşturan gazlardan karbondioksit ve su buharı oranının değişebilmesiyle

3. Son yıllarda ozon tabakasında incelmeler meydana gelmektedir. İncelme ve delinme tehlikesi daha çok kutuplara yakın alanlarda görülür.

Aşağıdakilerden hangisi, kutuplara yakın yerlerde ozon tabakasının incelmesinin fazla olmasının temel nedenidir?

- A) Kutuplarda yeryüzünün buzullarla kaplı olması
B) Kutuplarda 6 ay gece ve gündüzün yaşanması
C) Güneş ışınlarının kutuplara eğik açılarla düşmesi
D) Kutuplar çevresinde insanların fazla yaşaması
E) Dünya'nın eksenini etrafında dönmesi sonucunda savrulan gazların kutuplarda yığılması

4. Hava olayları yıl içinde fazla değişkenlik gösterdiği için, bir bölgenin hava durumuna bakılıp o bölgenin iklimi hakkında yargıda bulunulamaz.

Haritada numaralandırılan bölgelerden hangileri, bu açıklamaların dışında kalır?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve IV
D) II ve IV E) III ve IV

5. Aşağıdakilerden hangisi, Ekvator'da havanın ısınarak yükselmesine bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlardan biridir?

- A) Yıllık sıcaklık farkının az olması
B) Troposfer kalınlığının fazla olması
C) Kalıcı kar sınırının yüksekte olması
D) Ekvator'da denizlerin geniş yer tutması
E) Güneş ışınlarının büyük açılarla gelmesi

6. Aşağıdakilerden hangisi, bulundukları bölgenin sıcaklık ve yağış koşullarından etkilenmez?

- A) Akarsu rejimi B) Yer altı suları
C) Tarım ürünleri D) Jeotermal sular
E) Doğal bitki örtüsü

7. Aşağıdakilerden hangisi üzerinde, iklimin doğrudan bir etkisi yoktur?

- A) Yeryüzünde çok çeşitli bitki örtülerinin görülmesi
B) Akarsuların akım düzenlerinin her yerde aynı olmaması
C) Kutup bölgelerinde tarım faaliyetlerinin yapılamaması
D) Akıntıların geçtiği bölgelerin balıkçılığa elverişli olması
E) Dünya nüfusunun büyük bir bölümünün orta kuşakta bulunması

8. Pikniğe gitmeye karar verdiğimizde nisan ayıydı ve havalar yeni ısınmaya başlamıştı. Piknik alanına vardığımız zaman sis henüz dağılmamıştı. Bitkilerin üzerinde su damlacıkları vardı. Öğleye doğru sis dağıldı ve hava ısındı. Havada tek tük beyaz bulutlar belirdi. Hafif bir meltem esince bazı arkadaşlarımız üşümüştü. Akşama doğru çıkan kuvvetli ve nemli bir rüzgâr pikniğin sona erdiğini bildiriyordu. Ardından gökyüzünde siyah bulutlar belirdi. Şimşek ve gök gürültüsünden sonra yağmur damlalarının düşmesi gecikmemişti. Eşyalarımızı toparlayıp aracımıza sığındığımızda ise sağanak yağış çoktan başlamıştı.

Parçaya göre, meteorolojik olaylarla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Geniş alanlarda etkili olduğuna
B) Önceden tahminin zor olduğuna
C) Kısa süreli ve çok değişken olduğuna
D) Atmosferin üst katlarında görüldüğüne
E) Doğal bitki örtülerinin türlerini belirlediğine

9. Aşağıdaki ifadelerden hangisi, bir bölgenin iklimi için yargıda bulunmak için yeterlidir?

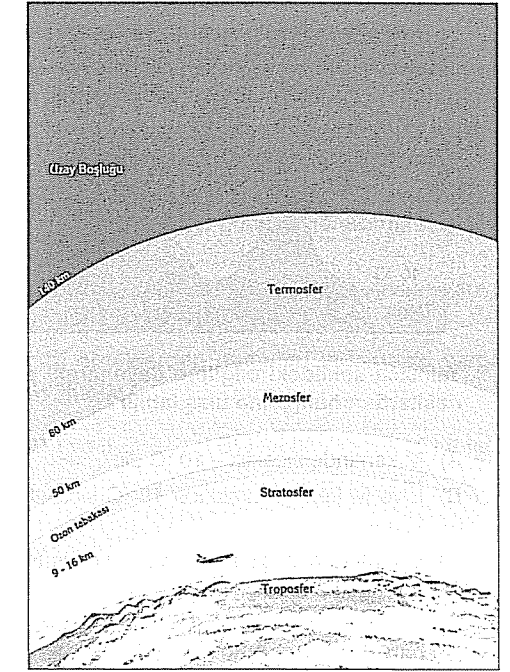
- A) Bugünlerde hava sıcaklıkları düşmeye başladı.
B) Bizim buralarda halkın geçim kaynaklarından biri de tatlı su balıkçılığıdır.
C) Ankara'dan Çankırı'ya giderken yol boyunca bozkır bitki topluluklarını gördüm.
D) Antalya'da aniden bastıran sağanak yağış ev iş yerlerinin sel suları altına kalmasına neden oldu.
E) Sabah saatlerinde İstanbul Boğazı'nda bastıran sis öğleye doğru etkisini kaybetmeye başladı.

10. I. Nemli iklim bölgelerinde akarsuların şekillendirici faaliyetleri yoğundur.
II. Kurak iklim bölgelerinde biyoçeşitlilik azdır.
III. Su döngüsü canlı yaşamı için önemli bir yere sahiptir.
IV. Yer kabuğunun hareketli kısımları aktif fay hatlarını barındırır.
V. Ay'da iklim olayları gerçekleşmez.

Yukarıda verilenlerin hangisinde atmosferin etkili olduğu söylenemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Aşağıdaki şekilde, atmosferin katları gösterilmiştir.

Şekil incelendiğinde, aşağıdakilerden hangisinin söylenmesi doğru olmaz?

- A) Ozon tabakası stratosferde bulunur.
B) Troposferin kalınlığı her yerde aynıdır.
C) Yeryüzüne en yakın tabaka troposferdir.
D) Kalınlığı en fazla olan tabaka termosferdir.
E) Mezosfer, termosfer ile stratosfer arasında bulunur.

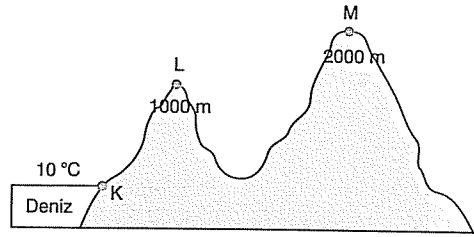
12. Güneş ışınlarının doğrudan ulaşamadığı gölgede kalan yerler ısınıp aydınlanmaktadır.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Atmosferin ısı ve ışığı yaydığına
B) Atmosferin kalınlığının kutuplardan Ekvator'a doğru arttığına
C) Yerden yükseldikçe sıcaklığın her 100 m'de 0,5 °C düştüğüne
D) Atmosfere ulaşan güneş ışınlarının çeşitli şekillerde tutulduğuna
E) Güneş ışınlarının Dünya'nın yıllık ve günlük hareketine bağlı olarak değiştiğine

1. Yükseklerle doğru çıkıldıkça sıcaklık her 100 metrede 0,5 °C azalır.

Aşağıdaki şekilde, aynı enlem üzerinde yer alan K, L ve M kentlerinin sıcaklık ve yükselti değerleriyle ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

Yalnızca şekildeki bilgilere dayanarak, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) M kentinde sıcaklık - 10 °C dir.
B) L ve M kentleri arasında 15 °C sıcaklık farkı vardır.
C) L kenti güneş ışınlarını K ve M kentlerine göre daha büyük açıyla alır.
D) M kentinde hava L ve K kentlerine göre daha çabuk ısınır ve çabuk soğur.
E) K kentinin gerçek ve indirgenmiş sıcaklık değerleri arasındaki fark fazladır.

© Güvender Yayınları

2. Aşağıda, Mert ile yurt dışında yaşayan arkadaşı Tolga ile olan telefon görüşmeleri verilmiştir.

Mert: Türkiye'ye ne zaman gelmeyi düşünüyorsunuz?

Tolga: Bu hafta gelmeyi düşünüyordum. Ancak yoğun kar yağışı nedeniyle uçak seferleri bir haftadır iptal ediliyor. Hava koşulları iyileşirse geleceğim.

Mert: Temmuz ayında kar mı olur? Çok enteresans. Biz burada sıcaktan bunalıyoruz. İnsanlar deniz kıyılarına akın etti.

Mert ile Tolga'nın telefondaki görüşmelerinden yola çıkarak;

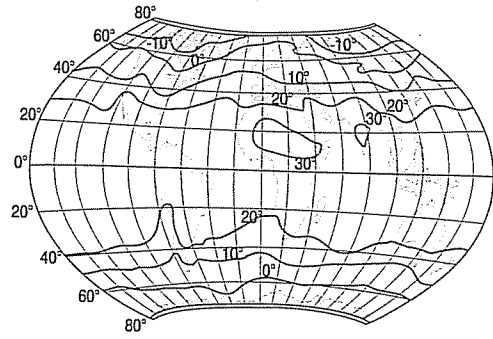
- I. Tolga, Güney Yarım Küre'de yer alan bir ülkede yaşamaktadır.
II. Türkiye ile Tolga'nın yaşadığı ülkeye güneş ışınları farklı açılarla düşmektedir.
III. Tolga'nın yaşadığı ülkede en düşük sıcaklıklar aralık ve ocak aylarında görülür.
IV. Türkiye'nin yıllık sıcaklık ortalaması Tolga'nın yaşadığı ülkeninkinden azdır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

İklimin Temel Elemanı: Sıcaklık

3. Aşağıda, Dünya temmuz ayı ortalama eş sıcaklık haritası verilmiştir.

Harita incelendiğinde, aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

- A) Afrika Kıtası'nın kuzey kesiminde buharlaşma miktarı fazladır.
B) Ekvator çevresinde ortalama sıcaklık 30 °C'nin üzerindedir.
C) Kuzey Yarım Küre'de ortalama sıcaklıkların 30 °C'yi geçtiği yerler vardır.
D) Eş sıcaklık eğrilerinin uzanışı Güney Yarım Küre'de daha düzgündür.
E) En yüksek sıcaklık ile en düşük sıcaklık arasındaki fark 40 °C'den fazladır.

4. Coğrafya öğretmeni bir bölgenin sıcaklık özelliklerini şöyle anlatmıştır:

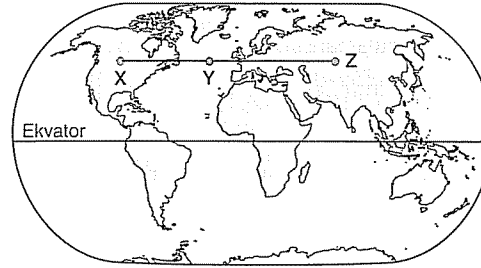
Sıcaklıklar güneş ışınlarının büyük açılarla geldiği ve güneşlenme süresinin uzun olduğu aralık ve ocak aylarında artmaktadır. Güneyden esen rüzgârlar sıcaklıkları düşürürken, kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklıkları artırmaktadır. Yaz ve kış mevsimi arasındaki sıcaklık farkı fazladır. Yıl boyunca dağların kuzey yamaçları güney yamaçlarına göre sıcaktır.

Buna göre, coğrafya öğretmenin sıcaklık özelliklerini verdiği bölge aşağıdakilerin hangisinde yer alabilir?

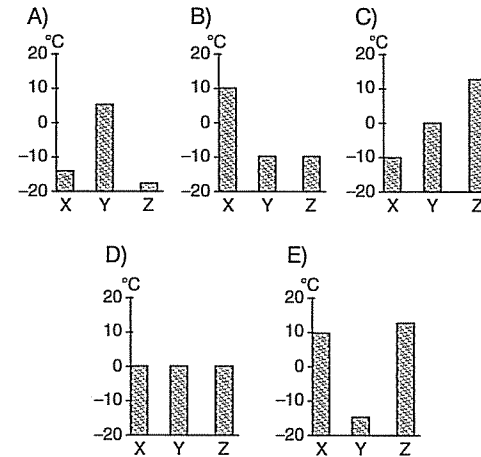
- A) Güney Yarım Küre'nin orta kuşağında kara içlerinde
B) Kuzey Yarım Küre'nin orta kuşağında kara içlerinde
C) Ekvator'la Oğlak dönencesi arasında kara içlerinde
D) Güney Yarım Küre'nin orta kuşağında deniz kıyısında
E) Kuzey Yarım Küre'nin orta kuşağında deniz kıyısında

İklimin Temel Elemanı: Sıcaklık

5. Kış mevsiminde karalar, denizlere oranla daha fazla soğurlar ve sıcaklıkları düşüktür. Denizler ise karalara göre daha sıcaktır.

Buna göre, ocak ayında haritada işaretli X, Y ve Z noktalarının sıcaklık grafiği aşağıdakilerden hangisine benzer?

6. Aşağıda, sıcaklık dağılışı ile ilgili bazı gözlemler verilmiştir.

- Günün en sıcak vakti tam öğle vakti olmayıp öğle vaktinden bir kaç saat sonrasındır.
- İngiltere kıyıları, aynı enlemlerdeki Kanada'nın doğu kıyılarından sıcaktır.
- Toros Dağları'nın güneye bakan yamaçlarındaki karlar, diğer yamaçlara göre erken erimeye başlamaktadır.
- Ekvator ve çevresindeki bazı bölgelerde kalıcı karlara rastlanmaktadır.

Bu gözlemlerde, sıcaklık dağılışı üzerinde aşağıdaki sıcaklık etmenlerinden hangisinin etkisi olmamıştır?

- A) Güneşlenme süresi B) Yükselti
C) Okyanus akıntıları D) Bakı
E) Denize göre konum

7. Atmosferdeki nem, sıcaklığı dengeleyici bir özelliğe sahiptir. Aşırı ısınma ve soğumayı önler.

Buna göre;

- I. kara içlerindeki sıcaklık farkının deniz kıyılarına göre daha fazla olması,
II. denizlerden karalara doğru esen rüzgârların kışın ılıtıcı, yazın serinletici etki yapması,
III. kışın havanın açık olduğu günlerin, havanın bulutlu olduğu günlere göre daha soğuk olması,
IV. deniz kıyılarında yıllık yağış miktarının kara içlerine göre daha fazla olması

gibi örneklerden hangileri yukarıdaki yargıyı destekler?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

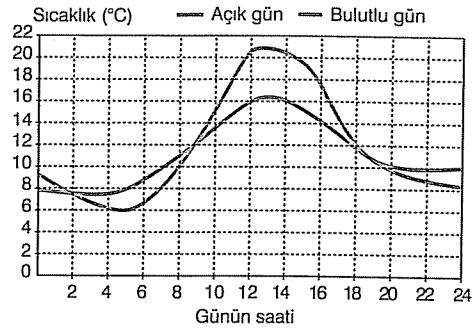
8. Ayça, Dünya'daki sıcaklık dağılışında etkili olan bazı faktörleri aşağıdaki kavram haritasını hazırlayarak göstermiştir.

Buna göre, Ayça'nın hazırladığı kavram haritasındaki kavramlardan hangileri yanlıştır?

- A) Yükselti - Rüzgârlar
B) Yükselti - Yer altı suları
C) Okyanus akıntıları - Bakı
D) Kara ve deniz dağılışı - Enlem
E) Yer altı suları - Kara ve deniz dağılışı

1. Aşağıdaki grafikte, bir merkezin açık ve bulutlu günlerde belirlenmiş sıcaklık değerleri verilmiştir.

Grafik incelendiğinde, bu merkezle ilgili söylenebilecek doğru ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Güney Yarım Küre'de bulunmaktadır.
B) Yıllık yağış miktarı 800 mm'den fazladır.
C) Bulutlu günde sıcaklık farkı daha azdır.
D) Açık günde sıcaklık farkı 20 °C'den fazladır.
E) Sıcaklıklar en düşük değere saat 24.00'de inmektedir.

3. Güneşlenme süresi, sıcaklık dağılışı üzerinde etkili olan faktörlerden birisidir. Güneşlenme süresi arttıkça sıcaklık değerleri de artış göstermektedir. Buna karşılık yaz dönemlerinde uzun güneşlenme süresine sahip kutuplar ve çevresinde sıcaklık ortalamaları düşüktür.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

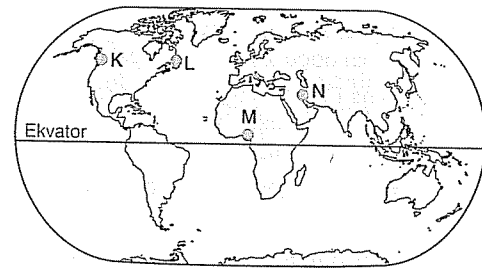
- A) Güneş ışınlarının geliş açısının büyüdükçe güneşlenme süresinin azaldığının
B) Güneşlenme süreleri eşit olan bölgelerin aynı sıcaklık değerlerine sahip olduğunun
C) Güneşlenme sürelerinin kara ve deniz dağılımına bağlı olarak değişkenlik gösterdiğinin
D) Sıcaklık dağılışında güneş ışınlarının geliş açısının güneşlenme süresinden daha etkili olduğunun
E) Her mevsimi yağışlı geçen bölgelerde güneşlenme süresinin az olmasından dolayı sıcaklık ortalamalarının düşük olduğunun

4. İsviçre'nin gerçek sıcaklık değerleri ile indirgenmiş sıcaklık değerleri arasındaki fark fazla iken, Hollanda'nın azdır.

Bu durum, İsviçre ile Hollanda'nın aşağıdaki özelliklerden hangisi yönüyle farklı olmasına bağlanabilir?

- A) Yüz ölçümü
B) Ortalama yükselti
C) Güneşlenme süresi
D) Atmosferdeki nem miktarı
E) Güneş ışınlarının geliş açısı

5. Aşağıdaki haritada, sıcaklıkları farklı dört merkez gösterilmiştir.

Buna göre, merkezlerden hangileri arasındaki sıcaklık farkının başlıca nedeni okyanus akıntılarıdır?

- A) K ve L
B) K ve N
C) L ve M
D) M ve N
E) N ve L

6. Güneş ışınları, karalarda 50 - 100 cm'lik bir derinliğe kadar etkilidir. Denizlerde ise güneş ışınları, 150 - 200 metre derinliğe kadar etkili olur. Her iki yüzeye de eşit miktarda enerji gelmesine rağmen, güneş ışınları denizlerde daha kalın bir tabakayı ısıttığı için, denizler daha az ve geç ısınır. Buna karşılık, güneş ışınları karalarda daha ince bir tabakayı ısıttığı için karalar daha çok ve hızlı ısınır. Ayrıca toprak ve suyun özgül ısılarının farklı olması da, karaların fazla ısınmasında etkilidir.

Parçaya göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Kışın Dünya'nın en soğuk yerleri deniz kıyısıdır.
B) Denizlerdeki yıllık sıcaklık farkı kara içlerine göre azdır.
C) Karaların ısınma ve soğuma süreleri denizlere göre kısadır.
D) Yazın denizden karaya doğru esen rüzgârlar sıcaklığı düşürür.
E) Kara içleri aynı enlem üzerindeki denizlere göre yazın daha sıcak kışın daha soğuktur.

7. Kuzey Yarım Küre'nin yıllık ortalama sıcaklığı Güney Yarım Küre'ye göre 2 °C daha fazladır.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisinin sonucudur?

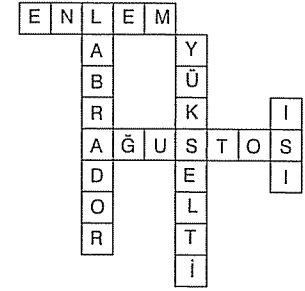
- A) Karaların oranının Kuzey Yarım Küre'de daha fazla olmasının
B) Güney Yarım Küre'de güneye doğru gidildikçe sıcaklık ortalamalarının düşmesinin
C) Güneş ışınlarının aynı anda Kuzey Yarım Küre ile Güney Yarım Küre'ye farklı açılarla gelmesinin
D) Kuzey Yarım Küre'de dağların güney yamaçlarındaki güneşlenme süresinin diğer yamaçlara göre fazla olmasının
E) Güney Yarım Küre'deki rüzgârların ve okyanus akıntılarının sapma yönünün Kuzey Yarım Küre'ye göre farklı olmasının

8. I. Kara ve deniz dağılımı
II. Bitki örtüsü
III. Enlem
IV. Yükselti

İndirgenmiş izoterm haritaları, sıcaklıkla yukarıdakilerden hangileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaz?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve IV
D) II ve IV
E) III ve IV

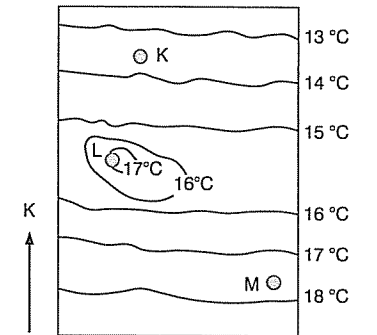
- 9.

Yukarıdaki çözümlü bulmacada, aşağıdaki tanım ve özelliklerden hangisinin cevabı yoktur?

- A) Bütün cisimlerde mevcut olan potansiyel enerji
B) Kuzey Yarım Küre'de denizlerin en sıcak olduğu ay
C) Kanada'nın doğu kıyılarında etkili olan soğuk su akıntısı
D) Aynı sıcaklığa sahip noktaların birleştirilmesiyle elde edilen eğriler
E) Sıcaklığın Ekvator'dan kutuplara doğru genel olarak azalmasına neden olan faktör

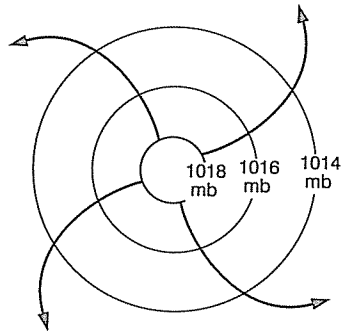
10. Aşağıda, bir bölgeye ait izoterm haritasındaki K, L ve M merkezleri gösterilmiştir.

Haritadaki bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) K merkezinin sıcaklığı 13 °C'den azdır.
B) Bölgedeki sıcaklık farkı 5 °C'den fazladır.
C) L merkezi yüksek sıcaklık adacığının üzerinde yer alır.
D) Sıcaklık genel olarak kuzeye doğru gidildikçe azalmaktadır.
E) M merkezi ile L merkezi arasındaki sıcaklık farkı, L merkezi ile K merkezi arasındaki sıcaklık farkından azdır.

1. Bir öğrenci, aşağıdaki şeklin Güney Yarım Küre'deki bir yüksek basınç merkezindeki hava hareketini gösterdiğini söylemiştir.

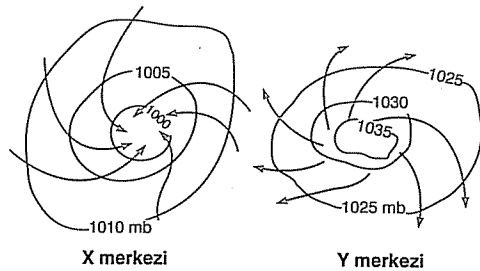
Öğrenci bu yargısına şekildeki;

- oklarla gösterilen hava hareketlerinin saat ibresinin dönüş yönünün tersine doğru sapması,
- basınç değerlerinin çevreden merkeze doğru artması,
- en yüksek basınç değeri ile en düşük basınç değeri arasındaki farkın 4 milibardan fazla olması

gibi özelliklerden hangilerine dayanarak ulaşmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. Aşağıdaki şekillerde, X ve Y merkezlerindeki hava hareketleri gösterilmiştir.

Buna göre, X ve Y merkezleriyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) Y merkezi deniz üzerinde yer alır.
B) Her iki merkez de farklı boylamlar üzerindedir.
C) X merkezi ile Y merkezi farklı yarım kürelerde dir.
D) X merkezinde alçalıcı hava hareketleri görülür.
E) X merkezi alçak basınç alanı, Y merkezi yüksek basınç alanıdır.

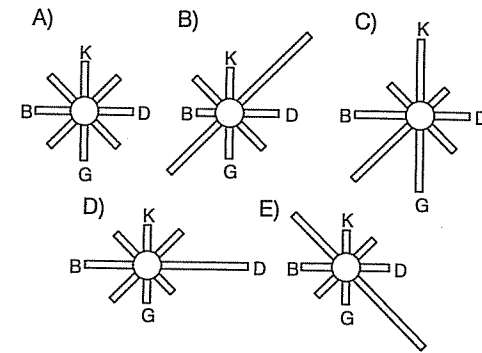
3. Dönencelerden Ekvator'a doğru esen rüzgârların yıl içinde süreklilik göstermesi, dönenceler çevresinin hangi özelliğine bağlanabilir?

- A) Yer şekillerinin sade olmasına
B) Bitki örtüsünün seyrek olmasına
C) Sürekli dinamik yüksek basınç alanı olmasına
D) Bağıl nem oranının yıl boyunca düşük olmasına
E) Yıllık sıcaklık ortalamasının ekvatorial bölgeninkinden daha yüksek olmasına

4. A merkezinin yıllık ortalama rüzgâr esiş yönleri ve sayısı aşağıdaki gibidir.

K	KD	G	GD	D	GB	B	KB
41	152	40	38	24	138	18	38

Yukarıdaki değerlere göre çizilen rüzgâr gülü grafiği aşağıdakilerden hangisidir?

5. Basınç farklarından doğan yatay hava hareketlerine rüzgâr denir. Rüzgârlar her zaman yüksek basınç alanlarından alçak basınç alanlarına doğru eser.

Buna göre, bir bölgede esen rüzgârların hızı çok fazla ve mevsimlere göre yön değiştiriyorsa;

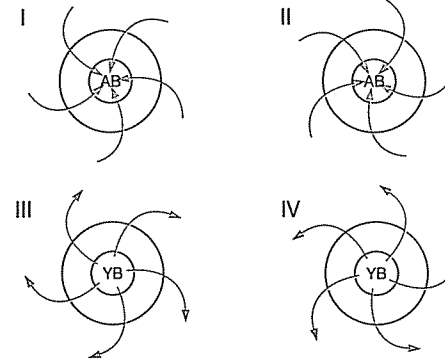
- Yıl içinde büyük basınç farkları oluşur.
- Basınç merkezlerinin konumu değişmez.
- Kara ve denizlerin mevsimlik ısınma farkları fazladır.
- Sürekli basınç merkezleri arasında yer alır.

yargılarından hangilerine kesinlikle ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Hava kütleleri, Dünya'nın batıdan doğuya doğru dönüşüne bağlı olarak, Kuzey Yarım Küre'de saat ibresi hareketi yönünde, Güney Yarım Küre'de ise saat ibresinin tersi yönünde sapma gösterir.

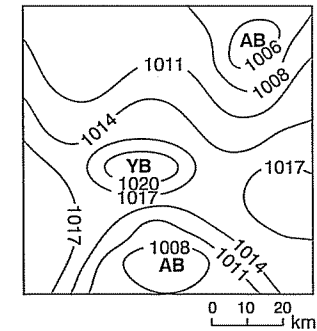
Aşağıda, dört farklı basınç alanı ve hava kütlelerinin sapma yönleri gösterilmiştir.

Buna göre, basınç alanlarından hangi ikisi Kuzey Yarım Küre'ye aittir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Aşağıdaki haritada, Kuzey Yarım Küre'de deniz yüzeyindeki bir bölgede ölçülen basınç değerleri eş basınç eğrileri ile gösterilmiştir.

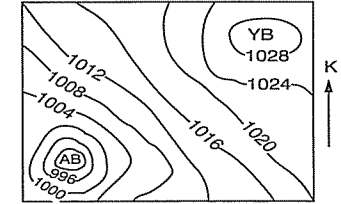
Bu haritadan ölçümün yapıldığı yerle ilgili olarak;

- iz düşüm alanı,
- ortalama yükseltisi,
- basınç merkezlerinin sıcaklık değerleri,
- bölgelerdeki basınç merkezlerinin sayısı

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

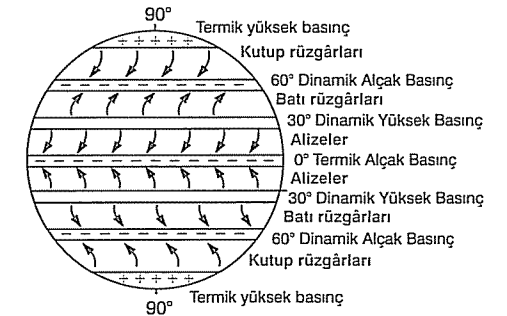
8. Aşağıdaki haritada, bir bölgedeki basıncın değerleri eş basınç eğrileri ile gösterilmiştir.

Haritadaki bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Bölgede en şiddetli rüzgârlar kuzeydoğudan eser.
B) Bölgedeki en yüksek basıncın değeri 1028 milibardan fazladır.
C) Bölgede bir yüksek basınç, bir de alçak basınç merkezi yer alır.
D) Bölgenin kuzeydoğu kesiminde yüksek, güneybatı kesiminde alçak basınç merkezi yer alır.
E) Bölgenin kuzeydoğu kesimindeki sıcaklık değeri, güneybatı kesimindeki sıcaklık değerinden yüksektir.

9. Aşağıdaki şekilde, Dünya üzerinde yer alan daimi basınç kuşakları ile sürekli rüzgârlar gösterilmiştir.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Sürekli rüzgârların yönlerinde sapma olmaz.
B) Alizeler, 0° termik alçak basınç alanlarında karşılaşırlar.
C) Kutuplarda termik yüksek basınç alanları oluşmuştur.
D) Kutup rüzgârları ve batı rüzgârları 60° enlemlerinde karşılaşırlar.
E) Sürekli rüzgârlar hem Kuzey Yarım Küre'de, hem de Güney Yarım Küre'de etkilidirler.

1. Aşağıdaki tabloda, 1 m³ havanın belli sıcaklıklarda doyma miktarı, mutlak ve bağıl nemleri ile yoğuşma miktarı verilmiştir.

Sıcaklık (°C)	Doyma Miktarı (g/m ³)	Mutlak nem (g/m ³)	Bağıl nem (%)	Yoğuşma miktarı (g)
+30	30,40	5	16,44	—
+20	17,32	5	28,86	—
+10	9,42	5	53,07	—
0	4,85	5	100+	0,15
-10	2,35	5	100+	2,65
-20	1,06	5	100+	3,94

Tablodaki bilgilere göre, aşağıdaki yargılardan hangisi doğru olur?

- A) Sıcaklık arttıkça doyma miktarı azalır.
B) Bütün sıcaklıklarda yoğuşma olmuştur.
C) Yağış olasılığı en fazla +30 °C sıcaklıktadır.
D) Sıcaklıklar azaldıkça yoğuşma miktarı artmıştır.
E) Doyma miktarı ile yoğuşma miktarı doğru orantılıdır.

2. Güneydoğu Asya'da, yaz mevsiminde denizden karaya doğru esen rüzgârlar kıyıya bol yağış bırakırlar.

Yukarıda bahsedilen yağışların biçimi konusunda, aşağıda verilen yargılardan hangisi en doğrudur?

- A) Konveksiyonel yağışlardır.
B) Genellikle yamaç yağışlarıdır.
C) Cephesel yağışlar söz konusudur.
D) Cephesel ve konveksiyonel yağışlardır.
E) Yağış türü rüzgârın durumuna göre değişir.

3. Sıcaklık arttıkça buharlaşma artacağından mutlak nem artmış olur. Ancak dönenceler çevresinde yer alan çöllerde sıcaklık ortalamaları yüksek olmasına rağmen, mutlak nem miktarı düşüktür.

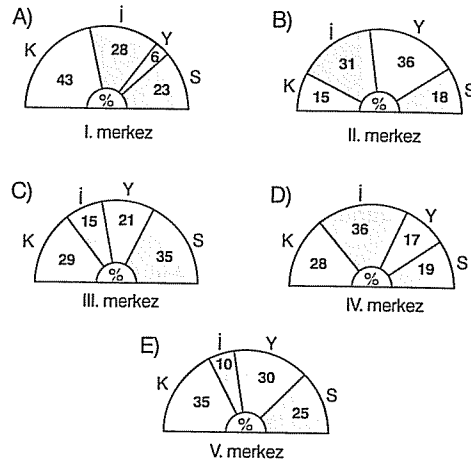
Bu durum, dönenceler çevresinde yer alan çöllerin aşağıdaki özelliklerinden hangisine bağlanabilir?

- A) Günlük sıcaklık farkının fazla olmasına
B) Doğal bitki örtüsünün seyrek olmasına
C) Yüzey ve yer altı sularının sınırlı olmasına
D) Maksimum nem miktarının yüksek olmasına
E) Yıl içinde gece ile gündüz süreleri arasındaki farkın az olmasına

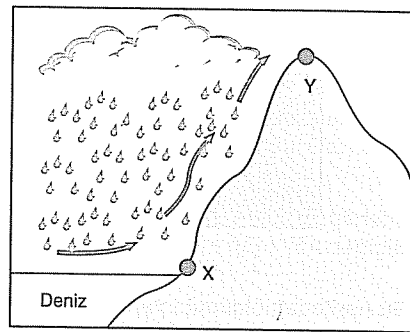
4. Aşağıdaki tabloda, beş merkezin yıllık yağış miktarları ve bunların mevsimlik dağılımları gösterilmiştir.

Merkezler	Mevsimler				Yıllık toplam yağış (mm)
	Kış	İlk bahar	Yaz	Sonbahar	
I	451	294	63	242	1050
II	90	186	216	108	600
III	348	180	252	420	1200
IV	98	126	59	67	350
V	175	50	210	65	500

Tabloda verilen bilgilere göre, aşağıdaki mevsimlik yağış grafiklerinden hangisi yanlış çizilmiştir?

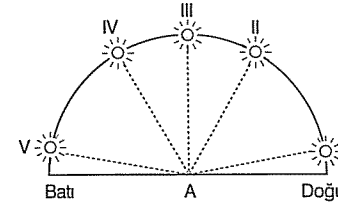
5.

Yukarıda oluşum şekli ve ortamı gösterilen hava hareketiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Orografik yağış oluşmaktadır.
B) Bağıl nemi en düşük Y merkezidir.
C) En düşük sıcaklık Y merkezindedir.
D) Sıcaklığı en yüksek yer X merkezidir.
E) Mutlak nemi en fazla olan yer X merkezidir.

6. Aşağıdaki şekilde, A merkezinde Güneş'in gün içindeki konumları gösterilmiştir.

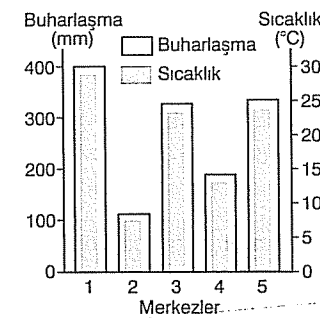
Sıcaklık arttıkça havanın taşıyabileceği nem miktarı arttığına göre, Güneş hangi konumda iken havanın taşıyabileceği nem miktarı en az olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Alçalan bir hava kütesinin taşıyabileceği nem miktarının artmasının nedeni, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sıcaklığın artması
B) Deniz etkisinin artması
C) Buharlaşmanın azalması
D) Atmosfer basıncının azalması
E) Güneş ışınlarının büyük açıyla gelmesi

8. Aşağıdaki grafikte, beş merkezin sıcaklık ve buharlaşma miktarları verilmiştir.

Grafikteki bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Ekvator'a en yakın olan merkez 1'dir.
B) Bitki örtüsü 2 numaralı merkezde bozktıdır.
C) Ortalama yükseltisi en fazla olan merkez 5'tir.
D) Sıcaklıkla buharlaşma miktarları doğru orantılıdır.
E) Yağış miktarıyla, buharlaşma miktarları ters orantılıdır.

9. Aşağıdaki tabloda, belirli sıcaklıklarda havadaki mevcut su buharı miktarı ile bu sıcaklıklarda havanın taşıyabileceği nem miktarı verilmiştir.

Sıcaklık (°C)	Havadaki mevcut su buharı miktarı (g/m ³)	Havanın taşıyabileceği nem miktarı (g/m ³)
-10°	1,4	2,35
0°	2,0	4,85
10°	7,50	7,00
20°	14,0	14,40
30°	18,0	26,20

Tablodaki bilgilere göre, kaç °C sıcaklıktaki hava yağış bırakır?

- A) -10 B) 0 C) 10 D) 20 E) 30

10. Konveksiyonel yağışlar, güneşli ve durgun havanın hakim olduğu zamanlarda oluşan yağışlardır. Orografik yağışlar, bir dağ yamacı boyunca yükselen nemli havanın soğuyarak yoğuşmasıyla oluşan yağışlardır. Cephe yağışları, sıcak ve nemli hava kütesinin soğuk hava kütlesi ile karşılaşarak soğuk hava kütlesi üzerinde yükselmesi sonucunda oluşan yağışlardır.

Yukarıda verilen tanımlardan yola çıkarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Yeryüzündeki yağışların çoğunluğunu yamaç yağışları oluşturur.
B) Cephe yağışları Ekvator ve çevresinde yaygın olarak görülür.
C) Konveksiyonel yağışların görüldüğü bölgelerde yağış rejimi düzenlidir.
D) Hava kütlelerinin yükselip soğuması yağış oluşumunun temel koşuludur.
E) Yıl boyunca sıcaklığın düşük olduğu bölgelerde yıllık yağış miktarı fazladır.

11. Bir hava kütesinin mutlak nemi yere ve zamana göre değişiklik gösterir.

Buna göre, aşağıdaki durumların hangisinde mutlak nemin artması beklenir?

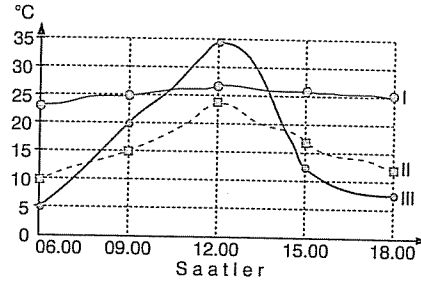
- A) Yerden yükseldiğinde
B) Hava sıcaklığı düştüğünde
C) Kıydan iç kesimlere gidildiğinde
D) Ekvator'dan dönencelere doğru gidildiğinde
E) Açık alanlardan ormanlık alanlara gidildiğinde

1. Norveç'in coğrafi koordinatları incelendiğinde, yaklaşık olarak 58° ile 70° kuzey enlemleri arasında yer aldığı görülür. Normal koşullarda bu enlemlerdeki bir ülkede ılıman okyanus ikliminin etkili olmaması gerekirken, Norveç'te bu iklim tipinin etkili olduğu yerler vardır.

Bunun nedeni, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Bitki örtüsünün gür olması
B) Bağıl nemin yüksek olması
C) Yer şekillerinin az engebeli olması
D) Kuzey kıyılarında fiyortların bulunması
E) Sıcak okyanus akıntılarının etkili olması

2. Aşağıdaki grafikte karasal, ekvatorial ve çöl ikliminin görüldüğü üç ayrı merkezde, yaz mevsiminde aynı gün içinde gündüz ölçülen sıcaklık değerleri numaralandırılan eğrilerle gösterilmiştir.

Buna göre, sıcaklık eğrilerinin her birinin hangi merkeze ait olduğu, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

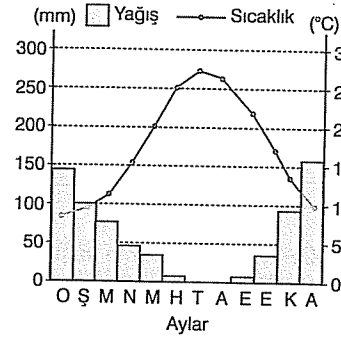
	Karasal	Ekvatorial	Çöl
A)	I	III	II
B)	II	I	III
C)	III	II	I
D)	II	III	I
E)	III	I	II

3. Bir bölgede en yağışlı mevsim yaz, yaz ve kış mevsimleri arasındaki sıcaklık farkı fazladır. Doğal bitki örtüsü yazın yeşeren uzun boylu çayırılar ile iğne yapraklı ormanlardır.

Buna göre, bölgeyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesindir?

- A) Yağış rejimi düzenlidir.
B) Karasallık etkisi fazladır.
C) Kuzeybatı Avrupa kıyılarındadır.
D) Antarktika Kıtası'nın iç kesimlerindedir.
E) Ekvatorial bölgede deniz seviyesindedir.

4. Aşağıda, bir yörenin aylara göre ortalama sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Grafikteki bilgilerden yararlanarak, bu yöreyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılır?

- A) Kuzey Yarım Küre'de yer alır.
B) Yıl boyunca 1 - 2 ay kar yağışı görülür.
C) Yıllık yağış miktarı 1000 mm'nin altındadır.
D) Yağışların mevsimlere dağılışı düzensizdir.
E) Yıllık ortalama sıcaklık değeri 15 °C'nin üstündedir.

5. 1 m³ havadaki nemin gram cinsinden değerine o havanın mutlak nemi denir.

Yeryüzünde görülen iklim tiplerinin genel özellikleri dikkate alındığında, aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla mutlak nemin en fazla ve en az olduğu iklimler verilmiştir?

- A) Muson - Kutup
B) Ekvatorial - Çöl
C) Ekvatorial - Kutup
D) Akdeniz - Tundra
E) ılıman okyanus - Çöl

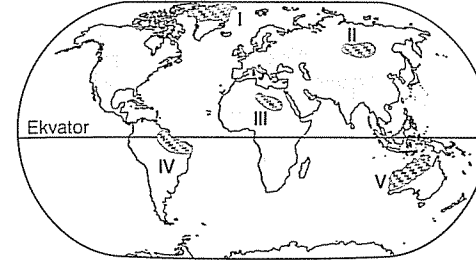
6. Muson ikliminin doğal bitki örtüsü geniş yapraklı ağaçlardan oluşan muson ormanlarıdır. Muson iklim bölgelerinde sıcaklık çok düşmemesine karşılık muson ormanları yapraklarını dökerler.

Bu durumun nedeni olarak, aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Muson rüzgârlarının hızlı esmesi
B) Yıllık yağış miktarının fazla olması
C) Belirgin bir kurak dönemin olması
D) Sıcaklık ortalamasının yüksek olması
E) Muson rüzgârlarının yıl içinde yön değiştirmesi

Video çözümü

7. ılıman iklimin karasal tipi, orta kuşakta deniz etkisinin sokulamadığı kalarların iç kısımlarında görülür. Buralarda, yaz ve kış mevsimleri arasındaki sıcaklık farkları fazladır. Yağışların oldukça azaldığı bu bölgelerde, yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlıdır.

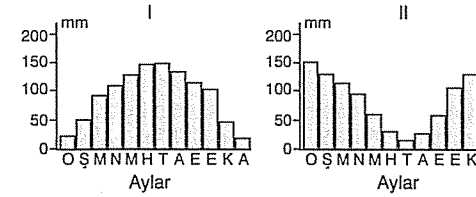

Buna göre, haritadaki taralı alanların hangisinde yukarıda sözü edilen özellikler görülür?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Video çözümü

8. Aşağıdaki grafiklerde, farklı iki merkeze ait yağışın yıl içerisindeki dağılışı gösterilmiştir.

Bu merkezlerin doğal bitki örtüsü maki olduğuna göre, merkezlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

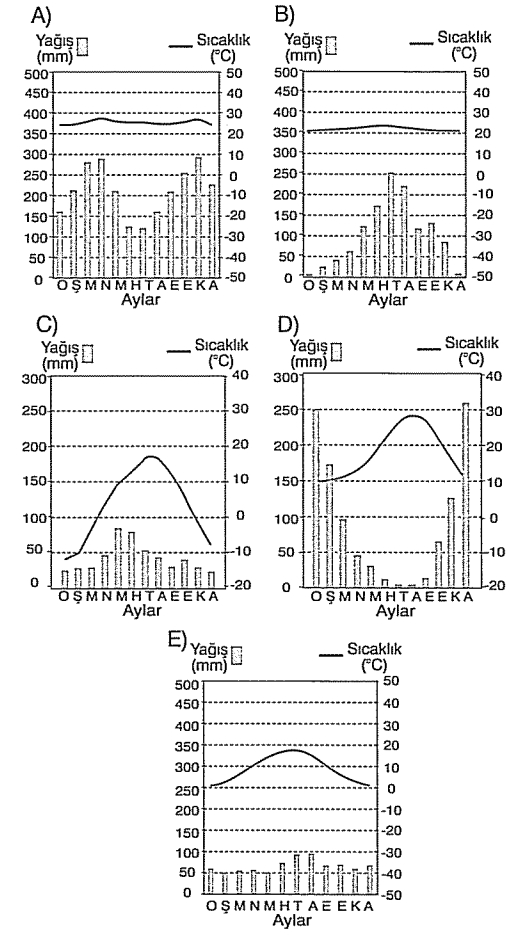
- A) I. merkezin yağış rejimi düzenlidir.
B) I. merkezde en yağışlı mevsim yazdır.
C) Her iki merkezde kış yağışları kar şeklindedir.
D) II. merkezin sıcaklık ortalaması daha yüksektir.
E) I. merkez Güney Yarım Küre'de II. merkez Kuzey Yarım Küre'de yer almaktadır.

9. Tropikal kuşakta yer almasına rağmen, hakim bitki örtüsü iğne yapraklı orman olan bir yöre ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Hava geç ısınır, geç soğur.
B) Ortalama yükseltisi fazladır.
C) Yıllık sıcaklık ortalaması yüksektir.
D) Yağışlar yıl boyunca yağmur şeklinde düşmektedir.
E) Dinamik alçalıcı hava hareketlerinin etkisinde kalmaktadır.

10. Yıllık ortalama sıcaklık 25 °C dolayındadır. Yıllık sıcaklık farkı 2 - 3 °C'dir. Yıllık yağış miktarı 2000 mm'yi geçer. Her mevsim yağışlı olmakla birlikte ekinoks tarihlerinde yağış maksimum düzeye ulaşır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen bir yörenin sıcaklık ve yağış grafiği, aşağıdakilerden hangisidir?

11. Dünya'nın en kurak ve en yüksek sıcaklıklarının yaşandığı yerler çöllerdir.

Buna göre, çöllerin oluşmasında;

- I. denizden uzak olma,
II. yükseltinin fazla olması,
III. alçalıcı hava hareketleri

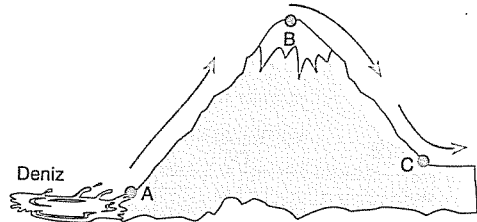
gibi özelliklerden hangilerinin etkisi daha fazladır?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

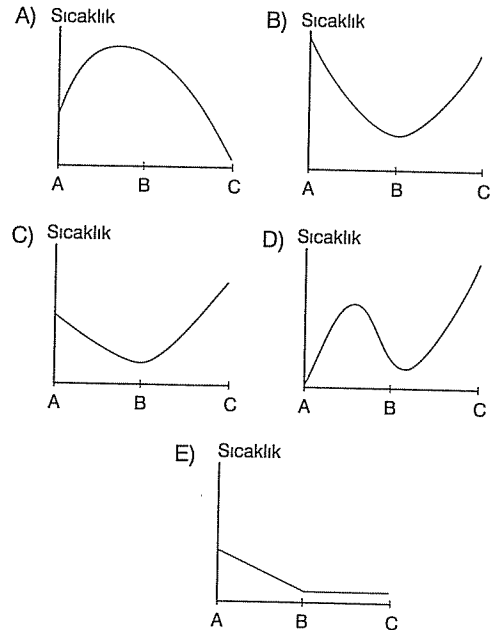
Video çözümü

1. Bir dağın yamacında yükselen hava kütesinin sıcaklığı her 200 metrede 1 °C azalırken diğer yamaça doğru alçalırken 100 metrede 1 °C artar.

Aşağıda, bir hava hareketinin A, B, ve C noktalarından geçişi gösterilmiştir.

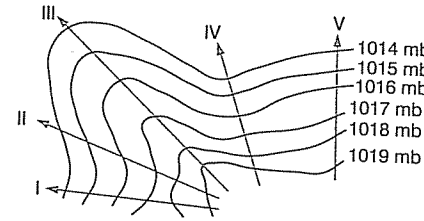
Buna göre, yukarıda gösterilen hava hareketindeki sıcaklık değişiminin grafiği aşağıdakilerden hangisidir?

2. Bir hava kütesinin bağıl nemi % 95'ten % 60'a düşmüş ise, bu hava kütesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine varılabilir?

- A) Hava kütesinin sıcaklığı artmıştır.
B) Hava kütesi bir dağ yamacı boyunca yükselmiştir.
C) Hava kütesi kendinden daha soğuk bir hava kütesi ile karşılaşmıştır.
D) Hava kütesinin bünyesinde bulunan nemin bir bölümü yoğunlaşmıştır.
E) Hava kütesinin bulunduğu alan alçak basınç merkezi durumuna geçmiştir.

3. Aşağıda, eş basınç haritası verilen yörede numaralanmış oklar yönünde rüzgârlar esmektedir.

Buna göre, rüzgâr şiddetinin III numaralı ok yönünde en az, IV numaralı ok yönünde en fazla olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Arazi eğiminin IV numaralı yerde fazla olması
B) Basınç farkının III numaralı yerde fazla olması
C) I numaralı yerde bitki örtüsünün bozkır olması
D) Yer şekillerinin IV numaralı yerde rüzgâr yönüne dik olması
E) Basınç merkezleri arasındaki uzaklığın IV numaralı yerde az olması

4. Aşağıdaki paraleller üzerinde yer alan bölgelerdeki dağlardan hangilerinin, yıl boyunca kuzey yamaçları diğer yamaçlarına göre daha az ısınır?

- A) 15° kuzey B) 20° güney C) 35° güney
D) 45° kuzey E) 65° güney

5. Aşağıdaki tabloda bazı merkezlerin sıcaklıkları, doyma miktarları, mutlak nem miktarları, bağıl nem oranları ve yoğunlaşma miktarları verilmiştir.

Sıcaklık (°C)	Doyma Mik. (g/m³)	Mutlak Nem (g/m³)	Bağıl Nem (%)	Yoğunlaşma Miktarı
30	30,40	5	16,44	—
20	17,32	5	28,86	—
10	9,42	5	53,07	—
0	4,85	4,85	100+	0,15
-10	2,35	2,35	100+	2,65
-20	1,06	1,06	100+	3,94

Tablodaki bilgilere göre, bu merkezlerin bağıl nem oranları ile;

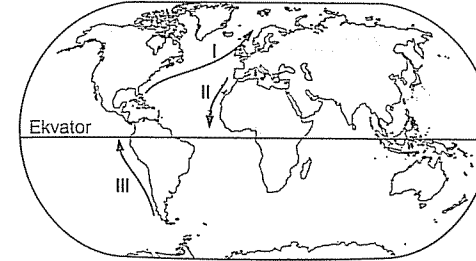
- I. sıcaklıkları,
II. doyma miktarları,
III. mutlak nem miktarları,
IV. yoğunlaşma miktarları

etmenlerinden hangilerinin arasında güçlü bir ilişki vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Ekvator yönünden gelen okyanus akıntıları sıcaklığı artırıcı etki yaparken, kutup yönünden gelen okyanus akıntıları sıcaklığı azaltıcı etki yapar.

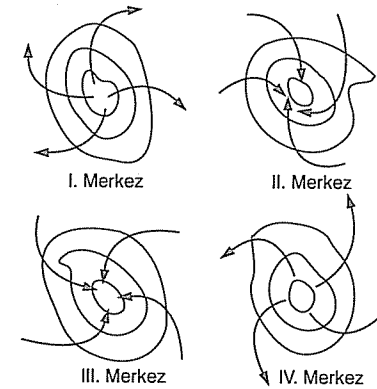
Aşağıdaki Dünya haritasında, bazı okyanus akıntıları numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre, bu okyanus akıntıları geçtikleri kıyıların sıcaklığını nasıl etkiler?

I	II	III
A) Yükseltir	Yükseltir	Azaltır
B) Yükseltir	Azaltır	Azaltır
C) Azaltır	Yükseltir	Yükseltir
D) Yükseltir	Yükseltir	Yükseltir
E) Azaltır	Azaltır	Yükseltir

7. Aşağıda, dört ayrı basınç merkezindeki hava hareketlerinin yönü verilmiştir.

- Alçak basınç alanlarında hava bulutlu, yüksek basınç alanlarında hava açıktır.
– Bulutlu gecelerde ısı kaybı az, bulutsuz gecelerde ise fazladır.

Buna göre, yukarıda numaralandırılan merkezlerden hangi ikisinde ısı kaybı daha fazladır?

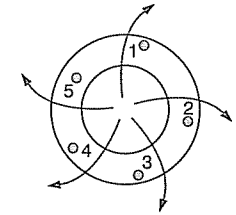
- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

8. Bütün yaşamımız çölün kızgın kumlarında ve kururucu sıcaklığında geçiyor. Gündüz sıcağından yanarken, gece üşüyoruz. Bizim en büyük sorumuz susuzluk. Yıllarca çöle bir damla yağmurun yağmadığı olur. Bu yüzden çölde tarımdan daha çok hayvancılıkla uğraşarak geçimimizi sağlarız. Özellikle uzun süre susuzluğa dayanabilen develer en çok beslediğimiz hayvanlardır.

Parçaya göre, çöl iklimi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Yıllık yağış miktarı azdır.
B) Doğal bitki örtüsü azdır.
C) Günlük sıcaklık farkı fazladır.
D) Sıcaklık ortalaması yüksektir.
E) Mevsimler belirgin olarak yaşanır.

9. Aşağıdaki şekilde, bir merkezdeki hava hareketinin oluşumu gösterilmiştir.

Sadece bu şekle bakarak, kaç numaralı merkezde etkili olan rüzgârın sıcaklığı daha çok artırması beklenir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

10. İzoterm eğrileri, ocak ayında Kuzey Yarım Küre'de karalar üzerinde güneye, denizler üzerinde ise kuzeye doğru çıkıntı yapar.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Kuzey Yarım Küre'de güneye doğru gidildikçe sıcaklığın azaldığının
B) Sıcak okyanus akıntılarının Kuzey Yarım Küre'de daha etkili olduğunun
C) Ocak ayında Kuzey Yarım Küre'deki denizlerin karalardan daha sıcak olduğunun
D) Kuzey Yarım Küre'deki karaların oranının Güney Yarım Küre'dekinden fazla olduğunun
E) Ocak ayında Kuzey Yarım Küre'de kara ile denizler arasındaki sıcaklık farkının azaldığının

Doğru - Yanlış

- Atmosferin üst katlarına doğru çıkıldıkça yoğunluk azalır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Su buharı ve karbondioksit atmosferde değeri hiç bir zaman değişmeyen gazlardır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Hava olayları, atmosferin troposfer katında meydana gelir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Bir yerin iklimi bulutlu, güneşli ve rüzgârlı gibi kelimelerle ifade edilir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- İklim, doğal çevreyi ve insan yaşamını çok yönlü etkiler.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Güneş ışınlarının geliş açısı büyüdükçe sıcaklık azalır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Yerden yükseldikçe her 200 metrede sıcaklık 1 °C düşer.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Güney Yarım Küre'de kuzey yönlerinden esen rüzgârlar hava sıcaklıklarını artırır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Karalar denizlere göre geç ısınır ve geç soğur.
Doğru ☐ Yanlış ☐

Boşluk Doldurma

- Yer çekiminin etkisiyle Dünya'yı çepeçevre saran gaz kütesine adı verilir.
- Dar bir alanda etkili olan kısa süreli ve değişken hava olaylarına denir.
- Meteorolojik gözlemler sonucunda elde edilen hava olaylarına ait verilerin, uzun yıllar (35 - 40 yıl) boyunca gösterdiği ortalama durumlar kavramı ile ifade edilir.
- Herhangi bir yerin Güneş'e göre konumuna denir.
-, bir yerin fazla ısınmasını ve soğumasını önler.
-, sıcaklıkları eşit olan noktaların birleştirilmesiyle elde edilen eğrilerdir.
- Labrador, Kanarya, Humbolt (Peru), Benguela, Kaliforniya ve Oya Şivo gibi okyanus akıntıları okyanus akıntılarıdır.
- Hava durumunu inceleyen ve gözleyen bilim dalına denir.
- Yeryüzündeki sıcaklığın Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe düzenli bir şekilde azalmasını ve kutuplardan Ekvator'a doğru gidildikçe düzenli bir şekilde artmasını engelleyen en önemli faktördir.
- Güneş ışınlarının dik açıyla geldiği vaktinde, aldığı yol kısa olduğundan dağılma ve tutulma azalır.

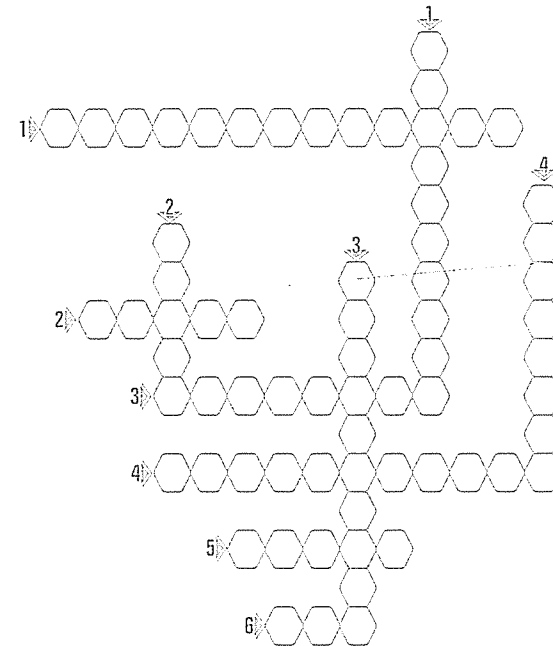
Bulmaca

SOLDAN SAĞA

- Karasallık derecesini belirlemede kullanılan bir ölçüt
- Ekvator'dan kutuplara doğru sıcaklık değerlerinin düşmesinin nedeni
- Yıldız kayması olarak da bilinen gök taşlarının yaması ve parçalanması olayının gerçekleştiği atmosfer katı
- İklimi inceleyen bilim dalı
- Kuzey Yarım Küre'deki dağların bakı etkisinde kalan yamaçlarının yönü
- Troposferde hava olaylarının görülmesini sağlayan gaz

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- Ozon tabakasının bulunduğu atmosfer katı
- Geniş bir alanda uzun yıllar devam eden hava olaylarının ortalaması
- Batı Avrupa kıyılarında etkili olan sıcak su akıntısı
- Sıcaklığın dikey yönde değişmesine neden olan sıcaklık faktörü

Etkinlik - 1

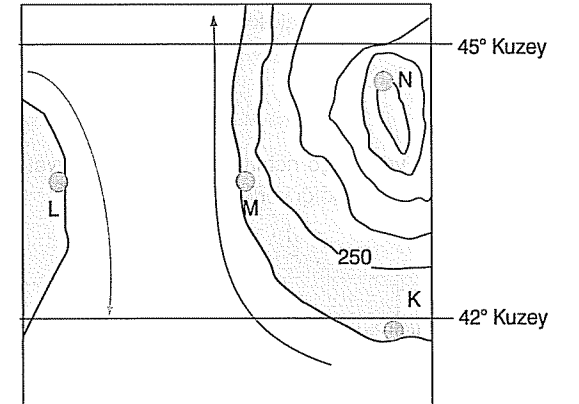
Aşağıdaki tabloda gerçek sıcaklıkları ve yükselti-leri verilen merkezlerin indirgenmiş sıcaklıklarını bulup tabloya yazınız.

Merkezler	Gerçek sıcaklık (°C)	Yükselti (m)	İndirgenmiş sıcaklık (°C)
I	12	400	
II	3	1000	
III	21	700	
IV	-5	1600	
V	0	500	

Etkinlik - 2

Aşağıdaki haritada, sıcaklıkları farklı dört merkez gösterilmiştir. Sıcaklık dağılışına etki eden faktörleri göz önüne alarak merkezlerin sıcaklıklarını azdan fazlaya doğru sıralayınız.

→ Soğuk okyanus akıntısı
→ Sıcak okyanus akıntısı

Doğru - Yanlış

1. Alçak basınç alanlarında yükselici hava hareketleri görülür.
Doğru ☐ Yanlış ☐
2. Rüzgâr alçak basınç alanlarından yüksek basınç alanlarına doğru olan hava hareketidir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
3. Yükseldikçe hava basıncı ortalama her 10,5 metrede 1 mm düşer.
Doğru ☐ Yanlış ☐
4. 30° enlemlerinden Ekvator'a doğru esen sürekli rüzgârlara Batı rüzgârları denir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
5. Buharlaşma arttıkça mutlak nem de artar.
Doğru ☐ Yanlış ☐
6. Konveksiyonel yağışlar, Güneydoğu Asya kıyılarında yaygın olarak görülür.
Doğru ☐ Yanlış ☐
7. Maksimum nem sıcaklıkla ters orantılıdır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
8. Amazon ve Kongo nehirlerinin havzaları Ekvatorial iklimin yaşandığı yerler arasındadır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
9. Tundra ikliminin doğal bitki örtüsü yoktur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
10. Savan ikliminin görüldüğü bölgelerde kış mevsimi kurak geçer.
Doğru ☐ Yanlış ☐

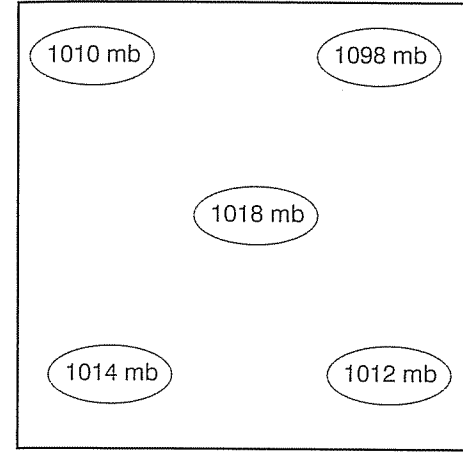
Boşluk Doldurma

1. Atmosferi oluşturan gazların yeryüzündeki cisimler üzerindeki ağırlığına denir.
2. 45° enleminde, deniz seviyesinde ve sıcaklığın 0 °C olduğu bir ortamda ölçülen basınç değeri değeri olarak kabul edilmiştir.
3. Kutup bölgelerinde sıcaklığın düşük olması yıl boyunca alçalıcı hava hareketlerine neden olur. Bu nedenle kutuplarda basınç oluşur.
4. Bir bölgede rüzgârın yıl içinde en çok estiği yöne denir.
5. 90° enlemlerindeki termik yüksek basınç alanlarından 60° enlemlerindeki dinamik alçak basınç alanlarına doğru esen soğuk ve kuru rüzgârlara denir.
6. 1m³ havanın içinde o an var olan nemin gram olarak ağırlığına denir.
7. Atmosferdeki su buharının katı veya sıvı hâle geçmesine denir.
8., özellikle bahar aylarında ve yaz mevsiminde sabah saatlerinde havadaki su buharının küçük su damlacıkları şeklinde yoğunlaşmasıdır.
9., sıcak ve soğuk karakterli hava kütlelerinin karşılaşma alanlarında meydana gelen yağışlardır.
10. Akdeniz ikliminin karakteristik bitki örtüsü adı verilen bodur ağaçlar ve çalılklardır.
11. Orta kuşakta karaların deniz etkisinden uzak iç kısımlarında ve kıtaların doğu kıyılarında iklim görülür.

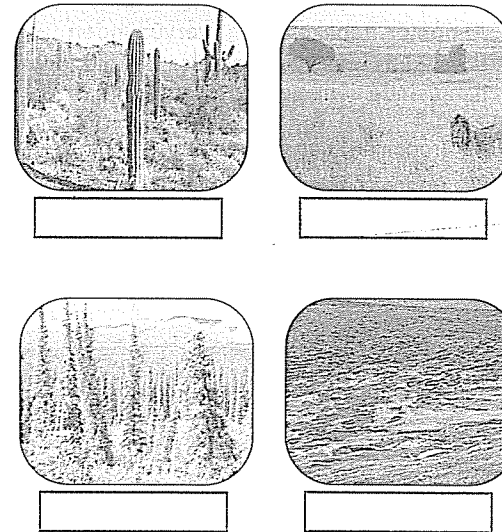
Etkinlik - 1

Aşağıda gösterilen basınç merkezleri arasında oluşabilecek olan rüzgârları oklarla gösteriniz. Bu rüzgârlardan en hızlı olanını gösterirken diğerlerinden farklı bir renk kullanınız.

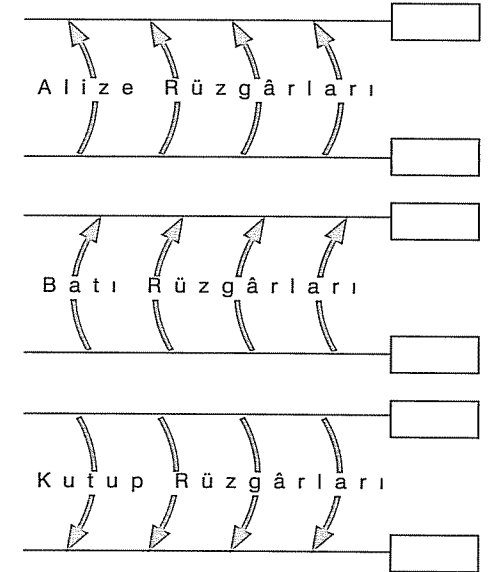
Etkinlik - 2

Aşağıdaki fotoğraflarda gösterilen bitki türlerinin hangi iklim türünün doğal bitki örtüsü olduğunu yazarak belirtiniz.

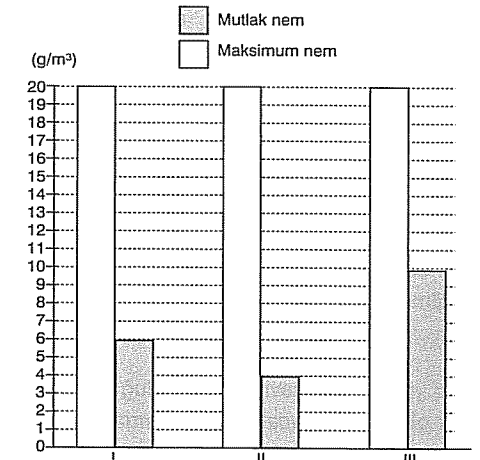
Etkinlik - 3

Aşağıda, Kuzey Yarımküre ile Güney Yarımküre'de esen sürekli rüzgârlardan bazılarının esiş yönleri oklarla gösterilmiştir. Okların yönlerinden yararlanarak verilen rüzgârların hangi paraleller arasında olduklarını boşluklara yazarak belirleyiniz.

Etkinlik - 4

Aşağıdaki grafikte gösterilen merkezlerin maksimum nem sütunlarını bağıl nemleri % 50 olacak şekilde boyayınız.

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 2 puan değerindedir.)

- Dünya'nın eksen eğikliği ve yıllık hareketi sıcaklık dağılışı üzerinde etkili olan faktörlerdendir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Dünya'nın en sıcak yerleri Ekvator ve çevresidir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Dünya'da yer çekimi olmasaydı atmosfer de olmazdı.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Bitki örtüsünün gür olduğu alanlar nemli ortamlar olduğu için, gündüz aşırı ısınmayı geceleyin ise aşırı soğumayı önler.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Kutuplarda sıcaklığın düşük olmasının nedeni güneşlenme süresinin uzun olmasıdır.
Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 2 puan değerindedir.)

- Kışın denizden karalara doğru esen rüzgârlar sıcaklığı
Yarım Küre'dedir.
- Ocak ayında Dünya'da en sıcak bölgeler
Yarım Küre'dedir.
- kalınlığı Ekvator üzerinde 16 km iken, kutuplarda 9 km'ye düşer.
- Atmosfer ışığı, ve sıcaklığı dağıtarak iletildiklerini sağlar.
- Her yerin deniz seviyesinde olduğu kabul edilerek oluşturulan sıcaklık haritalarına haritası denir.

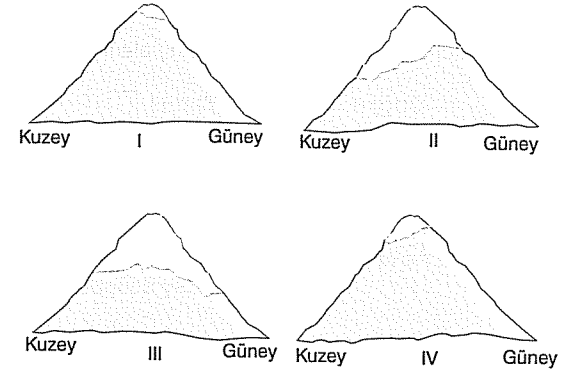
Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 3 puan değerindedir.)

- Aşağıdakilerden hangisi, iklimin coğrafi çevreye ve insan yaşamına etkisine örnek olarak verilebilir?
A) Avrupa ülkelerinin endüstride gelişmesi
B) Türkiye'de çeşitli kıyı tiplerinin görülmesi
C) Japonya'da nüfusun sık ve yoğun olması
D) İskandinav yarımadasının sürekli yükselmesi
E) Kanada'da endüstri ve tarımsal faaliyetlerin ülkenin güney bölümünde toplanmış olması
- Sıcaklık aşağıdaki aletlerin hangisiyle ölçülür?
A) Anemometre B) Pusula
C) Barometre D) Higrometre
E) Termometre
- I. Benguela
II. Oya Şivo
III. Madagaskar
IV. Alaska
Yukarıdaki akıntılardan hangileri sıcak su akıntısı özelliğindedir?
A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV
- Atmosfer tabakalarının yeryüzünden uzak boşluğuna doğru sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?
A) Troposfer, stratosfer, mezosfer, termosfer
B) Troposfer, mezosfer, stratosfer, termosfer
C) Mezosfer, termosfer, stratosfer, troposfer
D) Stratosfer, troposfer, termosfer, mezosfer
E) Termosfer, mezosfer, troposfer, stratosfer
- Aşağıdakilerden hangisi, güneş ışınlarının geliş açısını etkilemez?
A) Günün saati B) Mevsim
C) Dünya'nın şekli D) Bulutluluk oranı
E) Bakı ve eğim

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız.

- Atmosferin troposfer katının özelliklerinden dört tanesini yazınız. (20 puan)
1)
2)
3)
4)
- İklimin doğal çevre üzerinde olan etkilerinden beş tanesini yazınız. (10 puan)
1)
2)
3)
4)
5)
- Yükseltinin sıcaklık üzerindeki etkisini açıklayarak bir örnek veriniz. (5 puan)
.....
.....
.....
.....
.....
- Rüzgârın sıcaklık üzerindeki etkisini açıklayınız. (10 puan)
.....
.....
.....
.....
.....

20. Aşağıda, yükseltileri yaklaşık aynı olan dört dağın kalıcı kar sınırları gösterilmiştir. Aşağıdaki iki soruyu bu şekle göre cevaplayınız. (10 puan)

Dağların Ekvator'a olan uzaklıklarına göre yakından uzağa doğru sıralayınız.

Dağları bulundukları yarım küreye göre sınıflandırınız.
Kuzey Yarım Küre:
Güney Yarım Küre:

21. Aşağıdaki terimleri tanımlayınız. (10 puan)

Isı ve sıcaklık:
.....
.....
Meteoroloji:
.....
Güneşlenme süresi:
.....

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 2 puan değerindedir.)

1. Basınç farkı arttıkça rüzgârın hızı azalır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
 2. Ekvator sürekli termik alçak basınç alanıdır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
 3. Bağıl nem arttıkça havanın nem açığı azalır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
 4. Ekvatorial iklimde yıllık sıcaklık farkı 10 - 15 °C'dir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
 5. Karasal iklimde kışlar çok soğuk geçer ve uzun sürer. Yazlar ise sıcaktır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 2 puan değerindedir.)
6. Havanın içinde bulunan mutlak nemin, havanın o sıcaklıkta taşıyabileceği maksimum neme(doyma miktarına) oranına denir.
 7. Yüksek basınç alanlarından alçak basınç alanlarına doğru esen yatay hava akımlarına denir.
 8. İzobar haritalarında bazı alanların basınç değerleri normal basınç değerinin(1013 mb) altındadır. Bu alanlara denir.
 9. Gündüz vadilerden dağlara doğru esen bu rüzgârlara denir.
 10. Akdeniz ikliminde en fazla yağış, en az yağış görülür.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 4 puan değerindedir.)

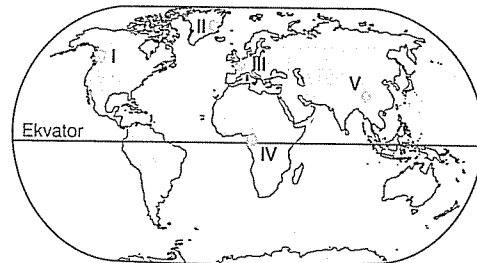
11. Bir dağ yamacından aşağı doğru esen rüzgârın sıcaklığı artar, çevrede nem açığı oluşturur. Bitkileri kurutucu etki yapan bu tip rüzgârlara föhn denir.
Buna göre, aşağıdakilerden hangisi föhn rüzgârının özellikleri arasında gösterilebilir?
A) Sis oluşumunu artırır.
B) Toprak nemini artırır.
C) Kar erimelerini hızlandırır.
D) Basınç değerlerini düşürür.
E) Buharlaşma miktarını azaltır.

12. I. Föhn
II. Bora
III. Sirokko

Yukarıdaki rüzgârlardan hangileri, etkili olduğu yerlerde hava sıcaklığını düşürür?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

13. Sıcak ve soğuk hava kütlelerinin karşılaşma sahalarına cephe, buralarda meydana gelen yağışlara da cephe yağışları adı verilir.

Buna göre, haritada numaralarla gösterilen yerlerden hangisinde cephe yağışları en az görülür?

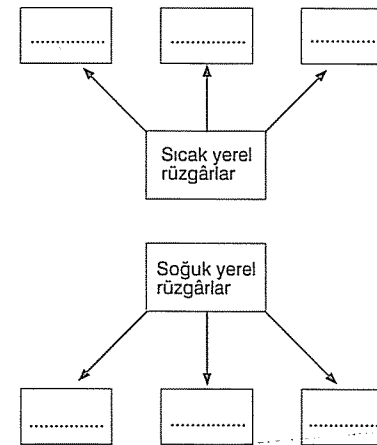
- A) I B) II C) III D) IV E) V

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız.

14. Bir küre çizerek üzerinde sürekli basınç kuşaklarını gösteriniz. (10 puan)

15. Rüzgârın hızını etkileyen faktörleri yazınız. (7 puan)

16. Aşağıdaki kavram haritasını uygun şekilde doldurunuz. (10 puan)

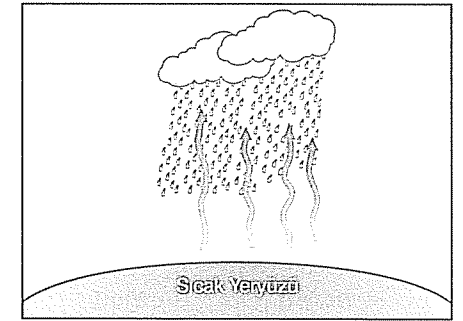
17. Savan ve step iklimlerinin yağış rejimlerini açıklayınız. (6 puan)

Savan iklimi:

Step iklimi:

18. Okyanusal iklimin genel özelliklerini ve doğal bitki örtüsünü yazınız. (10 puan)

19. Aşağıdaki yağış oluşum şeklinin adını, nasıl meydana geldiğini ve nerelerde yaygın olarak görüldüğünü yazınız. (10 puan)

20. Aşağıdaki terimleri tanımlayınız. (15 puan)

Çiy:

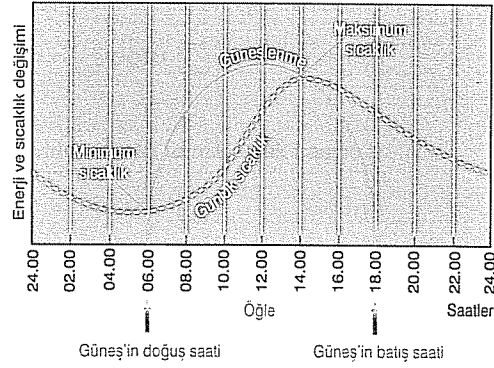
Bulut:

Kırç:

Hava kütlesi:

Cephe:

1. Aşağıdaki grafikte, gün içindeki güneşlenme süresi ile enerji ve sıcaklık değişimi gösterilmiştir.

Grafiğe göre verilen aşağıdaki bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu işaretleyerek gösteriniz.

- a) Günü en soğuk zamanı 24.00 civarındır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- b) Günü en sıcak zamanı gün içinde güneş ışınlarının en dik açıyla geldiği saatin iki saat sonrasındır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

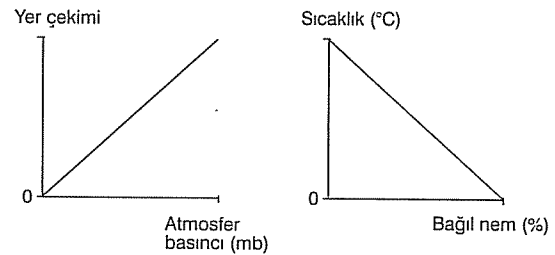
- c) Güneşlenme süresi uzadıkça sıcaklık artar.

Doğru ☐ Yanlış ☐

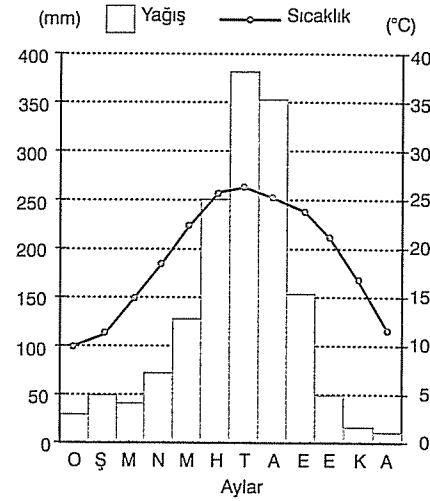
- d) Saat 12.00'den sonra sıcaklık düşmeye başlar.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Aşağıdaki grafiklerin ifade ettikleri anlamları altlarındaki boşluklara yazınız.

3. Aşağıdaki grafikte, bir bölgenin aylara göre sıcaklık ve yağış ortalamaları verilmiştir.

Grafikten yararlanarak, aşağıdaki sorulardan hangilerinin cevaplarının bulunup bulunamayacağını işaretleyerek gösteriniz.

- a) Yıllık yağış miktarı ne kadardır?

Bulunur ☐ Bulunamaz ☐

- b) En fazla yağışın düştüğü mevsim hangisidir?

Bulunur ☐ Bulunamaz ☐

- c) Yağış oluşum şekli nasıldır?

Bulunur ☐ Bulunamaz ☐

- d) Yıllık sıcaklık farkı yaklaşık kaç °C'dir?

Bulunur ☐ Bulunamaz ☐

- e) Yağış rejimi üzerinde etkili olan faktörler nelerdir?

Bulunur ☐ Bulunamaz ☐

- f) Buharlaşan nemin % kaç yağış olarak düşmektedir?

Bulunur ☐ Bulunamaz ☐

- g) Sıcaklık ortalamasının en yüksek olduğu ay hangisidir?

Bulunur ☐ Bulunamaz ☐

- h) Maksimum nemin en düşük olduğu ay hangisidir?

Bulunur ☐ Bulunamaz ☐

4. Aşağıdaki tabloda, üç merkezin en soğuk ay, en sıcak ay sıcaklık değerleri, yağışın mevsimlere göre dağılışı oranları ve yıllık ortalama yağış miktarları gösterilmiştir.

	En soğuk ay ort. (°C)	En sıcak ay ort. (°C)	Yağışın Mevsimlere Dağılışı (%)				Yıllık yağış miktarı (mm)
			İlk. b.	Yaz	Snb.	Kış	
I	5,4	26	19	3	18	60	1196
II	8,6	27,6	21	2	20	57	691
III	7,3	22,9	23	17	32	28	834

Tabloya göre verilen aşağıdaki bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu işaretleyerek gösteriniz.

- a) III. merkezin yağış rejimi daha düzenlidir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- b) II. merkezin sıcaklık farkı daha fazladır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- c) I. merkezin yıllık yağış miktarı III. merkezin kından fazladır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- d) II. merkez en fazla yağışı ilkbahar ve sonbahar mevsiminde almaktadır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- e) III. merkeze düşen yağışların büyük bölümü kar şeklindedir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- f) Üç merkeze de en az yağış yaz mevsiminde düşmektedir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- g) I. merkezin yağış rejimi düzensizdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

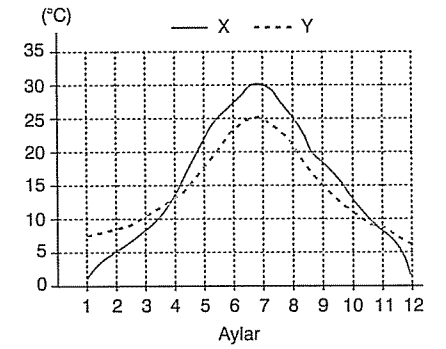
- h) Yaz sıcaklığı en yüksek olan II. merkezdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- i) II. merkez, I. ve III. merkezlere göre güneş ışınlarını daha dik açıyla almaktadır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Aşağıdaki grafikte, X ve Y merkezlerinin aylara göre ortalama sıcaklık değerleri verilmiştir.

Grafiğe göre verilen aşağıdaki bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu işaretleyerek gösteriniz.

- a) X ve Y merkezleri Kuzey Yarımküre'de yer almaktadır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- b) Y merkezinin yıllık sıcaklık farkı daha fazladır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- c) X ve Y merkezlerinin sıcaklık ortalamaları 4. ve 11. aylarda eşitlenmiştir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- d) Y merkezinin sıcaklık ortalaması yılın hiç bir ayında 5 °C'nin altına düşmez.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- e) Y merkezinin karasallık derecesi daha fazladır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- f) X merkezinde kışlar daha ılık geçmektedir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

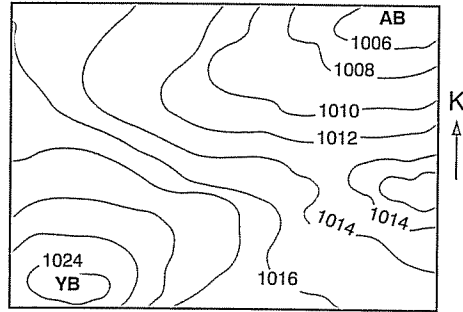
- g) X merkezinin yıllık sıcaklık farkı 25 °C'nin üstündedir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- h) X ve Y merkezleri aynı iklim bölgesinde yer almaktadır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

6. Aşağıda, bir bölgenin izobar haritası gösterilmiştir.

Haritadan yararlanarak aşağıdaki bilgilerden hangilerinin öğrenilip öğrenilemeyeceğini işaretleyerek gösteriniz.

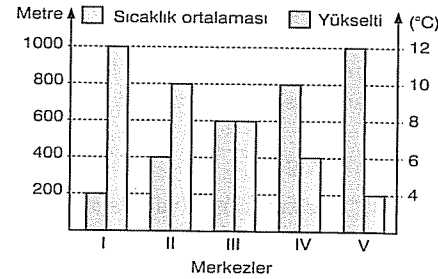
- a) İzobar eğrilerinin kaç milibar aralıklarla çizildiği
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐
- b) Basınç değerlerinin genel olarak hangi yöne doğru artış gösterdiği
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐
- c) Bölge kaç tane yüksek basınç merkezi bulunduğ
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐
- d) Rüzgârların ortalama hızının kaç km/saat olduğu
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐
- e) Rüzgârın hangi yönden esmesinin beklendiği
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐
- f) Yer şekillerinin uzanış doğrultusu
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐
- g) Bölgedeki yaklaşık basınç farkı
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐
- h) Basınç merkezlerinin termik ya da dinamik kökenli olup olmadığı
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐
- ı) Basınç merkezleri arasındaki uzaklık
Öğrenilir ☐ Öğrenilemez ☐

7. Aşağıdaki tabloda, beş farklı hava kütesinin mutlak nemi ile doyma miktarları verilmiştir.

	Mutlak nem (g/m ³)	Doyma miktarı (g/m ³)
I	0,75	2,35
II	1,54	4,85
III	5,38	7,50
IV	13,90	14,40
V	10,62	26,20

Aşağıdaki soruları tabloya göre cevaplandırınız.

- a) Bağıl nemi en düşük olan hava kütlesi hangisidir?
- b) Bağıl nemi en fazla olan hava kütlesi hangisidir?
- c) Sıcaklığı en yüksek olan hava kütlesi hangisidir?
- d) Sıcaklığı en düşük olan hava kütlesi hangisidir?
- e) Bağıl nemi % 50'nin üzerinde olan hava kütleleri hangileridir? ve
8. Aşağıdaki grafikte, aynı enlem üzerinde yer alan beş merkezin yükseltileri ile ortalama sıcaklıkları gösterilmiştir.

Grafiğe göre verilen aşağıdaki bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu işaretleyerek gösteriniz.

- a) I. merkezin hem gerçek sıcaklığı hem de indirgenmiş sıcaklığı en fazladır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- b) V. merkez diğer merkezlere göre güneş ışınlarını daha eğik açıyla almaktadır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- c) IV. ve V. merkezlerin indirgenmiş sıcaklıkları birbirine eşittir.
Doğru ☐ Yanlış ☐

YERİN ŞEKİLLENMESİ

Bölüm 5

Kazanım Ölçme Testleri

Kazanım Değerlendirme Testleri

Aktivite Testleri

Yazılıya Hazırlık Testleri

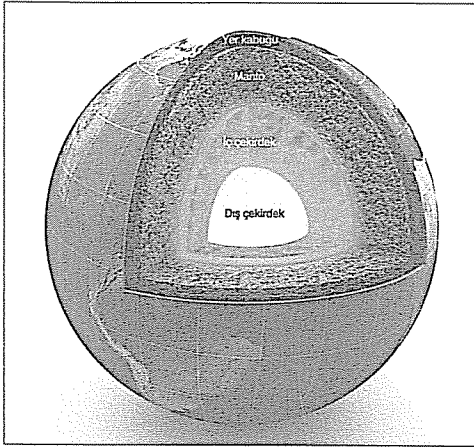
Grafik ve Tablo Yorumlama

1. I. Sial
II. Sima
III. Manto
IV. Çekirdek

Yukarıdakilerden hangileri, yer kabuğunun bölümleridir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıdaki şekilde, yerin yapısına ait bir kesit gösterilmiş ancak bir yanlışlık yapılmıştır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi yapıyı yanlışlık giderilmiş olur?

- A) İç ve dış çekirdeğin isimleri yer değiştirilirse
B) Manto ile iç çekirdeğin isimleri yer değiştirilirse
C) Yer kabuğu ile dış çekirdeğin isimleri yer değiştirilirse
D) İç çekirdeğin kalınlığı, dış çekirdeğinkinden fazla hâle getirilirse
E) Yer kabuğunun kalınlığı, mantonunkinden fazla hâle getirilirse

3. Bilimsel araştırmalarda canlıların tarihi ve yapısı hakkında en sağlıklı bilgi, aşağıdakilerden hangisinden sağlanır?

- A) Depremlerden B) Fosillerden
C) Uzay gözlemlerinden D) Metallerden
E) Meteorolojik verilerden

Yer'in Yapısı ve Oluşum Süreci, Jeolojik Zamanlar

4. Linyit, taş kömürüne göre daha az enerji veren bir madendir.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

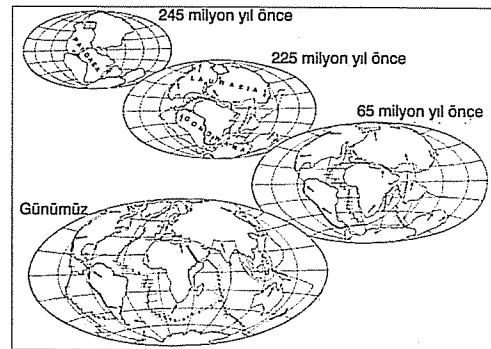
- A) İklim özellikleriyle
B) Yeryüzü şekilleriyle
C) Bulunduğu derinlikle
D) Tabakaların durumuyla
E) Oluştugu jeolojik zamanla

5. Hindistan ve Antarktika levhalarında aynı canlılara ait fosillere sıkça rastlanmaktadır.

Bu durum, söz konusu levhalarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisini kanıtlamaktadır?

- A) Yüz ölçümlerinin aynı olduğunu
B) İnsan yaşamına elverişli olduklarını
C) Aynı iklim koşullarının hüküm sürdüğünü
D) Biyoçeşitlilik bakımından zengin olduklarını
E) Çok uzun bir dönem önce birleşik olduklarını

6. Aşağıda, kıtaların bir arada bulunduğu Pangea hâlinde günümüzdeki hâle gelme süreci gösterilmiştir.

Kıtaların bu oluşum sürecinde aşağıdakilerden hangisi başlıca etkindir?

- A) İklimsel değişimler
B) Deniz seviyesindeki değişimler
C) Magmadaki konveksiyonel akıntılar
D) Dünya'nın şeklinin küreye benzemesi
E) Okyanuslarda güçlü akıntıların olması

Yer'in Yapısı ve Oluşum Süreci, Jeolojik Zamanlar

7. Yer kabuğu, bir yapboz gibi birbirine tutturulmuş on büyük ve çok sayıda küçük levhadan oluşur. Bu levhalar birbirine doğru ya da birbirinden uzaklaşır şekilde hareket eder. Bu hareketlilik sonucunda levha sınırlarında çeşitli durumlar meydana gelir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumlardan biri değildir?

- A) Okyanus B) Sıradağ
C) Volkanizma D) Buzullaşma
E) Deprem

8. Aşağıdakilerden hangisi, yer kabuğunun yapısı hakkında bilgi sahibi olmak için uygulanan yöntemlerden biridir?

- A) Bitki türlerinin incelenmesi
B) Toprak yapılarının incelenmesi
C) Deniz ve okyanus sularının incelenmesi
D) Volkanizmayla açığa çıkan maddelerin incelenmesi
E) Meteorolojik gözlemlerin sonuçlarının incelenmesi

9. I. İstanbul Boğazı
II. İskandinav Dağları
III. Gondwana ve Laurasia

Yukarıdaki oluşumların jeolojik yaşı en eski olandan en yeni olana doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) I, II ve III B) I, III ve II C) II, I ve III
D) II, III ve I E) III, II ve I

10. İlk zaman (Antekambriyen)'de;

- I. kıtaların çekirdek kısımlarının oluşması,
II. su yosunu (alg) türünden bitkilerin oluşması,
III. Atlas ve Hint okyanuslarının oluşması,
IV. Egeid karasının çökmesi

olaylarından hangileri meydana gelmiştir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. teorisi, alman jeofizikçi Alfred Wegener tarafından 1912'de ortaya konmuş ve dönemin ünlü jeologları ile yeni zamanların tanınmış jeofizikçileri tarafından benimsenmiş ve desteklenmiştir. Bu teoriye göre; kıtalar okyanus tabanlarından farklı yapıdadırlar. Onlara sınırsız bağlı da değildir. Aksine buzdağlarının denizde yüzdükleri gibi kıtalar da derin deniz diplerinde (okyanus tabanlarında) açığa çıkan ve yoğunlukları kendilerinkinden fazla olan ağır maddeler üzerinde yüzerler kayarlar.

Parçada boş bırakılan yere, aşağıdaki teorilerin hangisi yazılmalıdır?

- A) Kıtaların kayması
B) Büzülme - Buruşma
C) Genişleme - Büyüme
D) Konveksiyon akımları
E) Ayrışma - Farklılaşma

12. Yer'in yoğunluğu en fazla olan katmanı çekirdektir.

Bu durum, çekirdeğin aşağıdaki özelliklerinin hangisiyle açıklanabilir?

- A) Kalınlığının az olmasıyla
B) Şeklinin küreye benzemesiyle
C) İki farklı katmandan oluşmasıyla
D) Bir bölümünün akışkan olmasıyla
E) Bileşiminde demir ve nikel elementlerinin bulunmasıyla

13. - Kretase, jura ve trias gibi devirleri bulunan,
- Alp orojenezine hazırlık dönemi olan,
- Gondwana ve Laurasia kıtalarının oluştuğu,
- Dinazorların ortaya çıktığı,
- Büyük oranda tortulaşma ve birikmelerin oluştuğu

jeolojik zaman, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlk zaman B) Paleozoik
C) Mezozoik D) Senozoik
E) Pleistosen

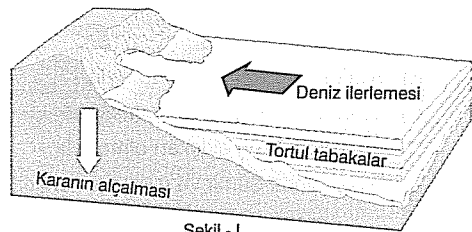
1. Aşağıdaki bazı sıradağlar ile bulunduğu kıta eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Alp Dağları - Avrupa
B) Himalaya Dağları - Asya
C) Atlas Dağları - Okyanusya
D) And Dağları - Güney Amerika
E) Kayalık Dağları - Kuzey Amerika

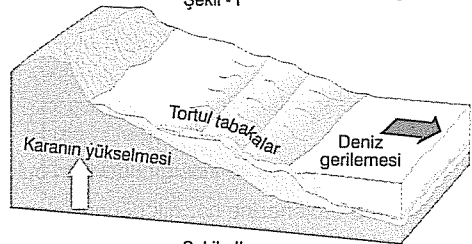
2. Aşağıdakilerden hangisi, depremin zararlarını azaltmak için alınacak önlemlerden biri değildir?

- A) Halkın deprem konusunda eğitilmesi
B) Alüvyal dolgulu zeminlere yerleşilmesi
C) Depremi önceden haber verecek sistemlerin geliştirilmesi
D) Yerleşim alanlarının fay hatlarından uzak zeminler üzerine kurulması
E) Binaların yapı malzemesi ile yapı tekniğinin depreme dayanıklı olması

3.

Şekil - I

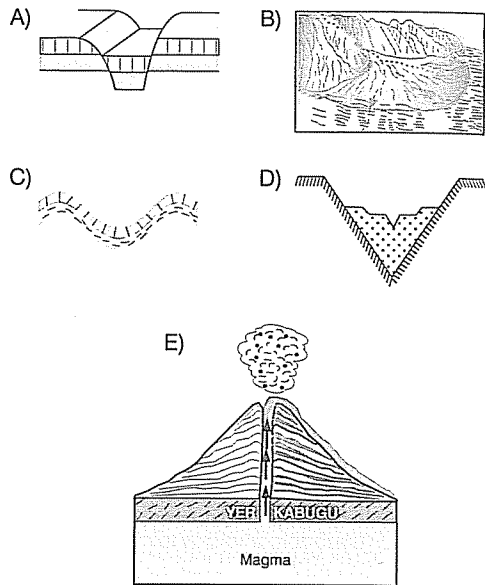
Şekil - II

Yukarıdaki süreç, aşağıdaki olayların hangisiyle gerçekleşmektedir?

- A) Depremlerle
B) Volkanizmayla
C) Akarsu aşındırmasıyla
D) Orojenez(Dağ oluşumu)le
E) Epirojenez(Kıta oluşumu)le

Derinlerden Gelen Güç: İç Kuvvetler

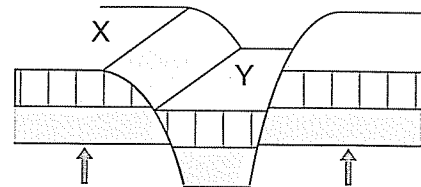
4. Aşağıdaki yer şekillerinden hangisinin oluşumunda volkanizma doğrudan etkili olmuştur?

5. Aşağıdakilerden hangisi, iç kuvvetler arasında gösterilemez?

- A) Depremler
B) Kıta oluşumu
C) Dağ oluşumu
D) Volkanik hareketler
E) Delta ovası oluşumu

6.

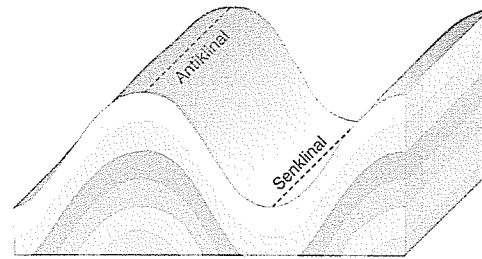

Yukarıda X ve Y ile gösterilen yer şekilleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

X	Y
A) Graben	Horst
B) Jeoantiklinal	Jeosenklinal
C) Antiklinal	Senklinal
D) Horst	Graben
E) Jeosenklinal	Jeoantiklinal

Derinlerden Gelen Güç: İç Kuvvetler

7.

Yukarıda kesiti gösterilen yeryüzü şekli, aşağıdaki olaylardan hangisinin sonucunda meydana gelmiştir?

- A) Heyelan
B) Dağ oluşumu
C) Kıta oluşumu
D) Volkanizma
E) Dalga aşındırması

8. Yeryüzünün çok eski zamanlarından beri kıvrılmış ve oturmuş bölgelerinde deprem ve volkanizma olayları fazla görülmez.

Buna göre, aşağıdaki yerlerden hangisinde deprem ve volkanizma olaylarının görülme olasılığı daha azdır?

- A) Avustralya
B) Japon Adaları
C) İber Yarımadası
D) Akdeniz ülkeleri
E) Balkan Yarımadası

9.

Yer kabuğunu oluşturan levhalar manto üzerinde yoğunluklarına göre belirli bir dengede durur. Bu dengeye "izostatik denge" adı verilir. Bu denge çeşitli nedenlerle bozulduğunda levhalar dikey yönde alçalarak ya da yükselerek epirojenik hareketleri oluşturur.

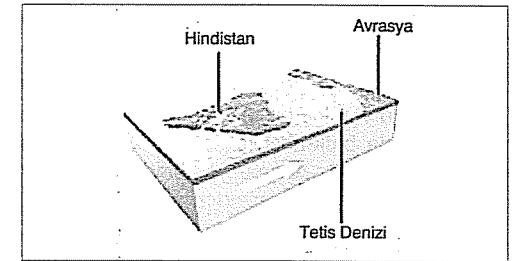
Buna göre, aşağıdakilerden hangisi izostatik dengeyi bozarak epirojenik hareketlere neden olan olaylardan biri değildir?

- A) Yeni bir dağ oluşumu
B) Akarsuların menderesler oluşturması
C) Deniz çukurlarında aşırı birikmelerin olması
D) Kara yüzeylerinde buzul alanlarının artması
E) Karalarda yüksek alanların fazla miktarda aşınması

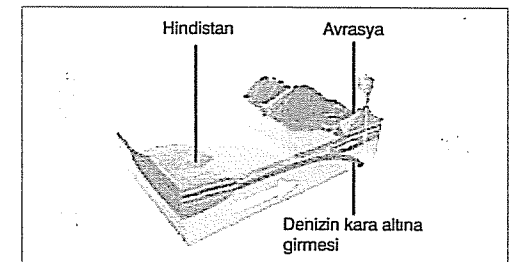
10. Aşağıdakilerden hangisi, derinlik volkanizması sonucu oluşan şekillerden biri değildir?

- A) Dayk
B) Lakolit
C) Krater
D) Sil
E) Batolit

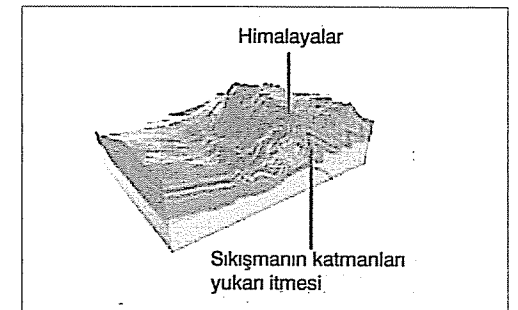
11. Aşağıdaki çizimde, Hindistan levhasının Avrasya levhasına doğru olan hareketi gösterilmiştir.

Şekil - 1

Şekil - 2

Şekil - 3

Hindistan levhasının bu hareketiyle;

- I. volkan,
II. magma,
III. sıradağ,
IV. okyanus

oluşumlarından hangileri meydana gelmiştir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

1. Bir bölgede rüzgâr erozyonu akarsu erozyonuna göre daha etkili ise, bu bölgeyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesin olarak söylenebilir?

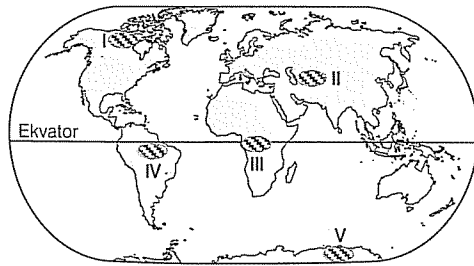
A) Bitki örtüsü cılızdır.
B) Deniz kenarında yer alır.
C) Bağıl nem oranı fazladır.
D) Ortalama yükseltisi fazladır.
E) Arazide eriyebilen kayalar yaygındır.

2. Akarsu tarafından taşınan malzemelerin yatak eğiminin ve akış hızının azalması sonucu akarsu yatağında birikmesiyleX.....denilen şekiller oluşur. Akarsu yatağında eğiminin azaldığı yerlerde yana aşındırmanın bir sonucu olarakY..... denilen şekiller oluşur.

Parçada X ve Y boşluklarına yazılması gereken yer şekilleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

X	Y
A) Kum adası	Menderes
B) Menderes	Birikinti konisi
C) Delta	Kanyon
D) Birikinti konisi	Dev kazanı
E) Haliç	Delta

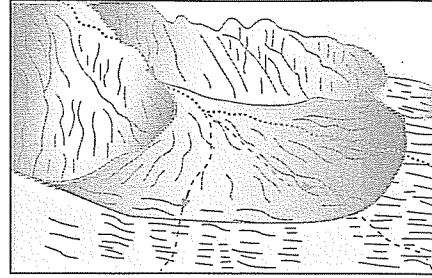
3. Mantar kaya, kurak bölgelerde rüzgârın taşıdığı kum ve ince unsurların rüzgâr tarafından havalandırılarak kayaların alt bölümlerine çarptırılması ve aşındırılmasıyla oluşan mantara benzer kaya şekilleridir.

Bu yer şeklinin oluşum koşulları göz önüne alındığında, haritada numaralandırılan taralı bölgelerin hangisinde daha yaygın olması beklenir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4.

Yukarıdaki yer şeklinin oluşumunda, aşağıdakilerden hangisi etkilidir?

A) İç kuvvetler
B) Akarsu biriktirmesi
C) Rüzgâr biriktirmesi
D) Akarsu aşındırması
E) Rüzgâr aşındırması

5. Çöllerde rüzgâr erozyonunun kuvvetli olmasının başlıca nedeni, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Arazinin engebeli olması
B) Yağışların yağmur olarak düşmesi
C) Yer altı su seviyesinin düşük olması
D) Farklı yapılar da kayaların bulunması
E) Bitki örtüsünün yok denecek kadar az olması

6. Rüzgâr aşındırması sonucunda;

I. barkan,
II. mantar kaya,
III. lapy

gibi yer şekillerinden hangileri oluşur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. Aşağıdaki yerlerden hangisinde, yeryüzünün şekillenmesinde akarsulara göre rüzgârlar daha etkilidir?

A) Kuzeybatı Avrupa B) Amazon havzası
C) Kanada'nın kuzeyi D) Kuzey Afrika
E) Güneydoğu Asya

8. Aşağıdaki tabloda, beş farklı akarsuya ait uzunluk, havza, debi ve ortalama eğim bilgileri verilmiştir. Bu akarsular içinde hidroelektrik potansiyeli en fazla olan I numaralı akarsudur.

Akarsu	Uzunluğu (km)	Havzası (km ²)	Debi (m ³ /sn)	Ortalama eğim (%)
I	5300	7 100 000	120 000	39
II	6530	3 600 000	75 000	25
III	6500	2 800 000	2 300	28
IV	3694	1 459 000	6 240	5
V	2775	673 000	1 200	12

Buna göre, bu akarsuyun hidroelektrik potansiyelinin fazla olmasında;

I. debi,
II. eğim,
III. uzunluk,
IV. havza büyüklüğü

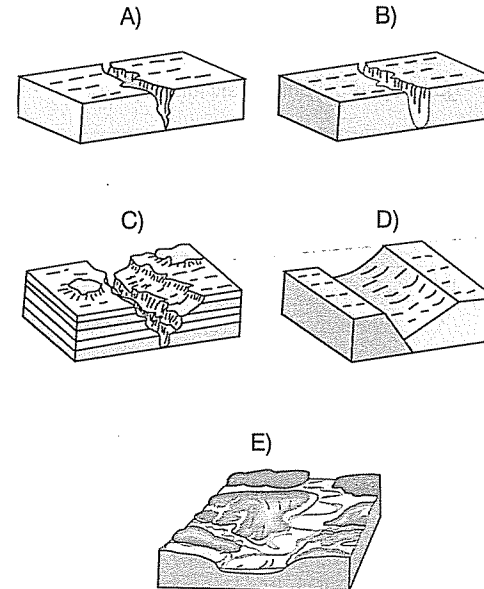
özelliklerinden hangilerinin etkisi yoktur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve IV

9.

- Akarsuların eğimlerinin azaldığı yerlerde, taşıdıkları alüvyonları yataklarının çevresinde biriktirmesi sonucu tabanlı vadiler meydana gelir.

Buna göre, aşağıdaki şekillerden hangisinin tabanlı bir vadiye ait olduğu söylenebilir?

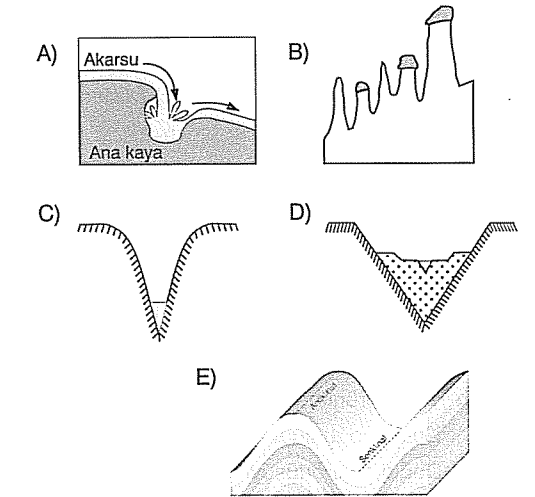

10. Akarsuların ve diğer dış kuvvetlerin yeryüzünü aşındırması sonucunda, deniz seviyesine yaklaşmış dalgalı düzlükler oluşur. Bu düzlüklere penneplen denir.

Aşağıdaki ülkelerin yer şekli özellikleri düşünüldüğünde, hangisinin daha uzun sürede penneplen hâline gelmesi beklenir?

A) Belçika B) Portekiz C) Hollanda
D) Mısır E) İspanya

11. Aşağıdaki yer şekillerinden hangisinin oluşumunda akarsuların bir etkisi yoktur?

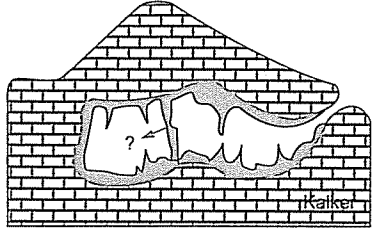

12. Bir bölgede, akarsu aşındırma şekillerinin, akarsu biriktirme şekillerinden yaygın olması bölgedeki akarsuların;

I. hidroelektrik potansiyellerinin düşük olduğu,
II. taşımacılıkta kullanıldıkları,
III. yatak eğimlerinin fazla olduğu
niceliklerinden hangilerini doğrular?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

1.

Yukarıdaki şekilde ? işareti ile gösterilen yerde aşağıdakilerden hangisi oluşur?

- A) Dolin B) Sütun C) Traverten
D) Mağara E) Düden

2. Aşağıdakilerden hangisi, karstik şekil olarak nitelendirilemez?

- A) Dolin B) Polye C) Mantar kaya
D) Mağara E) Düden

3. Bir bölgede yer altı suları bakımından zenginse, bu durum bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilgilidir?

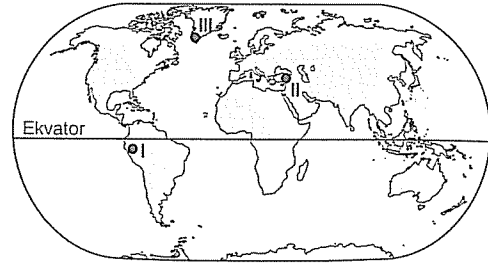
- A) Meridyenleriyle
B) Tarım ürünleriyle
C) Nüfus yoğunluğuyla
D) Doğal bitki örtüsüyle
E) İklim koşulları ve jeolojik yapısıyla

4. Vadi buzulları örtü buzullarına göre daha hızlı hareket eder.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumun başlıca nedenidir?

- A) Örtü buzullarının yüzeyinin kaygan olması
B) Buzul alanlarında havanın soğuk olması
C) Vadi buzullarının birikiminin uzun yıllar sürmesi
D) Vadi buzullarının bulunduğu arazinin daha eğimli olması
E) Örtü buzullarının üst bölümünde kar birikiminin devam etmesi

5. Sıcaklığın düşük olduğu bölgelerde yağan karlar donarak birikerek kalıcı (toktağan) karları oluşturur. Kalıcı karların başladığı yüksekliğe "toktağan kar sınırı" adı verilir.

Buna göre, haritada numaralandırılan yerlerin kalıcı kar sınırı en yüksek olandan en düşük olana doğru sıralanışı, aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

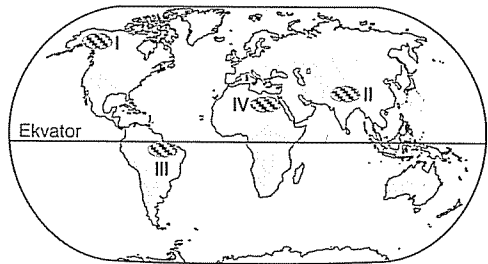
- A) I, II ve III B) I, III ve II C) II, I ve III
D) II, III ve I E) III, II ve I

6. Deniz yüzeyinde rüzgârların etkisiyle meydana gelen salınımlara adı verilir.

Parçada boş bırakılan yere, aşağıdaki kavramlardan hangisi yazılmalıdır?

- A) Gelgit B) Regresyon C) Tsunami
D) Dalga E) Transgresyon

7. Buzullar, sert kayaları çizerek ve cilalayarak hörguç kaya adı verilen şekiller oluşturur.

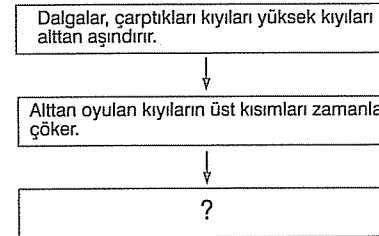
Coğrafi koşulları göz önüne alındığında, haritada numaralandırılan bölgelerin hangilerinde bu tür şekillerin görülme olasılığı daha azdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Karstik arazilerde çözünme sonucu meydana gelen en küçük ve en büyük karstik şekil, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

En küçük	En büyük
A) Kanyon	Dolin
B) Obruk	Uvala
C) Mağara	Traverten
D) Düden	Obruk
E) Lapy	Polye

9. Aşağıdaki diyagramda, dalgaların aşındırma faaliyetleriyle ilgili bir süreç gösterilmiştir.

Jeolojik süreç göz önüne alındığında, diyagramda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

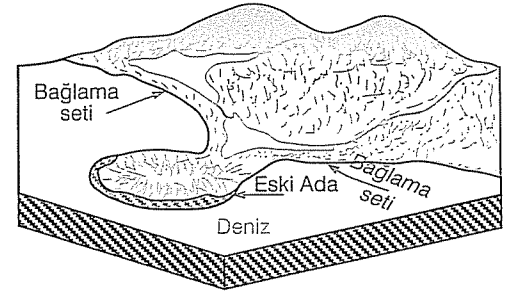
- A) Kıyı oku ve kıyı setleri oluşur.
B) Delta adı verilen kıyı ovaları oluşur.
C) Plaj adı verilen kumsal alanlar oluşur.
D) Kıyı derinliği azalır ve tombolo oluşur.
E) Falez adı verilen dik kıyı şekilleri meydana gelir.

10. Buzullar, Antarktika ve Grönland gibi bölgelerde çok geniş alanlara yayılmış örtü buzulları şeklindedir.

Bu durum, söz konusu bölgelerin aşağıdaki özelliklerinin hangisinden kaynaklanır?

- A) Yıllık yağış miktarının az olmasından
B) Kıyıların girintili çıkıntılı olmasından
C) Farklı yarım kürelerde bulunmalarından
D) Yüz ölçümlerinin birbirinden farklı olmasından
E) Sıcaklığın yıl boyunca 0 °C'nin altında olmasından

11. Aşağıdaki şekilde, tombolo(bağlama seti) oluşumu gösterilmiştir.

Buna göre, tombolo(bağlama seti)nün oluşumunda, aşağıdakilerden hangisi doğrudan etkili olmuştur?

- A) Buzul biriktirmesi
B) Dalga biriktirmesi
C) Dalga aşındırması
D) Deniz seviyesi yükselmesi
E) Buzul vadilerinin sular altında kalması

12. Aşağıdakilerden hangisi, buzulların aşındırma veya biriktirme faaliyetleri sonucu oluşan şekillerden biri değildir?

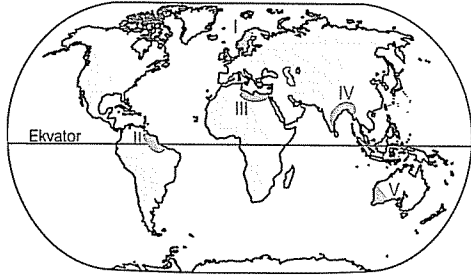
- A) Kırgıbayırlar B) Hörguç kayalar
C) Fiyortlu kıyılar D) Sirk gölleri
E) Moren setleri

13. Yeryüzüne çıkan suların bünyesindeki kalsiyum karbonatın çökmesiyle basamaklar hâlindeX..... adı verilen yer şekilleri meydana gelir. Karstik kayaların çözünmesi sonucunda meydana gelen küçük çukurlarY..... olarak adlandırılır.

Parçada X ve Y boşluklarına yazılması gereken yer şekilleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

X	Y
A) Lapy	Obruk
B) Uvala	Lapy
C) Obruk	Kanyon
D) Traverten	Dolin
E) Sarkit	Mağara

1.

Kıyılarının oluşum özellikleri düşünüldüğünde, haritada numaralandırılan bölgelerin hangisinde buzulların şekillendirdiği kıyılarının görülmesi beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

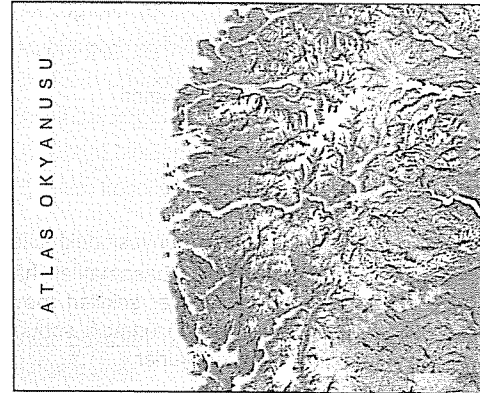
2.

Bir bölgede çözünme sonucu oluşan yer şekillerinin yaygın olması, aşağıdaki kayaç türlerinden hangisinin yaygın olmasına bağlanabilir?

- A) Andezit B) Mermer C) Kalker
D) Bazalt E) Granit

3.

Aşağıdaki haritada, Norveç'in Atlas Okyanusu kıyılarındaki fiyortlar görülmektedir.

Buna göre, bu kıyıların oluşumunda;

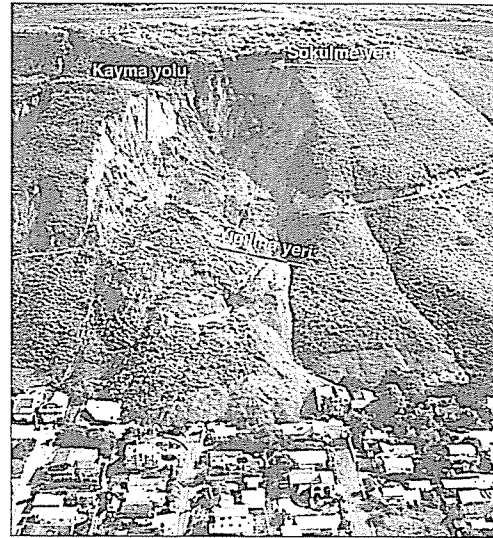
- I. buzullar,
II. volkanizma,
III. epirojenik hareketler,
IV. okyanus akıntıları
faktörlerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Toprak kayması riski olan bir yamaçta aşağıdakilerden hangisinin yapılması, bu riski azaltmaya yönelik olabilir?

- A) Taş ocağının açılması
B) Yer altı suyu kullanımının artırılması
C) Ağaçlandırma çalışmalarının yapılması
D) Toprağın eğim doğrultusunda sürülmesi
E) Yamaç boyunca yerleşmelerin kurulması

5. Aşağıdaki resimde, ABD'nin Kaliforniya eyaletinde bir yerleşim merkezinde meydana gelmiş olay görülmektedir.

Buna göre resimde gösterilen olay, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fiziksel çözülme B) Erozyon
C) Volkanizma D) Heyelan
E) Kimyasal çözünme

6. I. Orman örtüsünün bulunması
II. Killi toprakların yaygın olması
III. Yer altı su seviyesinin düşük olması
IV. Tabakaların eğim doğrultusunda uzanması

Bir yamaçta, yukarıdakilerden hangilerinin görülmesi heyelan olasılığını artırır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Fiyort ve skyer tipi kıyılar, oluşum koşulları yönünden karşılaştırılacaktır.

Bu karşılaştırılma yapıldığında, söz konusu kıyılar içinde aşağıdakilerden hangisinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) Girinti ve çıkıntılarının az olması
B) Oluşumlarında buzulların etkili olması
C) Akarsu biriktirmesi sonucu oluşmaları
D) Sıcak kuşak karalarında yaygın olmaları
E) Oluştukları karanın alçak ve engebesiz olması

8.

Can, coğrafya dersinde bir olayı daha iyi anlamak için bir deney yapmıştır. Bu deneyde tabağın içine koyduğu küp şekerlerin üzerine su dökmüş ve bir süre beklemiştir. Süre sonunda şekerlerin büyük bölümünün eridiğini gözlemlemiştir.

Can'ın yaptığı bu deney, aşağıdakilerden hangisini ispatlamaya yöneliktir?

- A) Heyelanı
B) Toprak kaymasını
C) Fiziksel çözülme
D) Tektonik hareketleri
E) Kimyasal çözünmeyi

9. Günlük sıcaklık farkının az olduğu sıcak ve nemli iklim bölgelerinde kimyasal çözünme hızlıdır.

Buna göre, aşağıdaki yerlerin hangisinde kimyasal çözünmenin en fazla olması beklenir?

- A) Çöllerde
B) Kutup altı bölgelerde
C) Ekvatorial ormanlarda
D) Dağların yüksek kesimlerinde
E) Orta kuşak karalarının iç kesimlerinde

10. Hırvatistan'ın Adriya Denizi'ndeki kıyıları, önünde çok sayıda adanın bulunduğu ilginç kıyı şekillerinden biridir.

Bu kıyılar, aşağıdaki kıyı tiplerinin hangisiyle adlandırılır?

- A) Enine B) Dalmaçya C) Fiyort
D) Skyer E) Boyuna

11. Aşağıdaki resimde, bir bölgedeki boyuna kıyılar gösterilmiştir.

Buna göre, boyuna kıyıların oluşumunda, aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Doğal bitki örtüsü
B) Deniz dolgu çalışmaları
C) Denize dökülen akarsular
D) Gün içindeki gelgit hareketleri
E) Kıyıya yakın ve paralel olan sıradağlar

12. İrlanda'nın güneybatı kıyıları, derin akarsu vadilerinin sular altında kalmasıyla oluşmuş tipi kıylara güzel bir örnektir.

Parçada boş bırakılan bölüme, aşağıdaki kıyı tiplerinden hangisi yazılmalıdır?

- A) Ria B) Skyer C) Fiyort
D) Dalmaçya E) Boyuna

13. Kayaçlardaki fiziksel ayrışma (ufalanma)nın gerçekleşmesinde suyun mekanik etkisi önemli bir etkidir. Suyun mekanik etkisi donma - çözünme yoluyla gerçekleşir. Kayaç yüzeyinde bulunan çatlak sistemlerine giren suların donarak hacim genişlemesi yoluyla yaptığı basınçlar kayacın parçalanmasına ve ufalanmasına neden olur.

Buna göre, aşağıdaki bölgelerin hangisindeki kayaçlarda, suyun bu etkisine bağlı mekanik çözülme yaygın olması beklenir?

- A) Nil Deltası
B) Kongo Havzası
C) Amazon Havzası
D) Doğu Akdeniz kıyıları
E) İskandinav Yarımadası

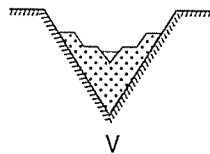
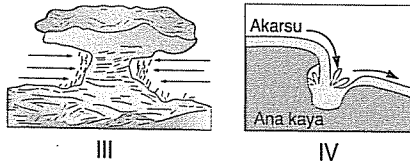
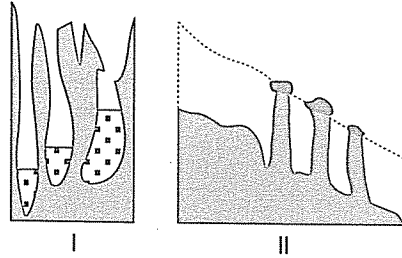
1. Aşağıdaki karstik şekillerden hangisi, çökme ve birikme sonucunda oluşmuştur?

A) Mağara B) Obruk C) Sarkıt
D) Uvala E) Kanyon

2. Aşağıdakilerden hangisi sonucunda gerçekleşen depremin etki alanı daha geniştir?

A) Kömür madeninin çökmesi
B) Volkan konisinin püskürmesi
C) Taş ocağında dinamit patlaması
D) Ana fay hattı üzerindeki yer kabuğu hareketi
E) Karstik arazideki yer altı mağarasının tavanının çökmesi

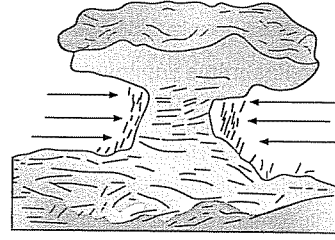
3. Aşağıda rüzgârların, akarsuların, yağmur ve kar sularının etkisiyle oluşmuş bazı şekiller gösterilmiştir.

Bunlardan hangilerinin oluşumunda, eğimin kesinlikle fazla olması gerekir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

4.

Yukarıda verilen yer şeklinin oluşumunda etkili olan kuvvet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Rüzgârlar B) Akarsular
C) Yağmur suları D) Buzullar
E) Dalga ve akıntılar

5. Kimyasal çözünme, sıcaklık farkının az olduğu sıcak ve nemli iklim bölgelerinde daha çok görülür.

Buna göre, aşağıda verilen yerlerin hangisinde kimyasal çözünme daha az görülür?

A) Endonezya B) Muson Asyası
C) Batı Avrupa D) Kuzey Afrika
E) Amazon Havzası

6. Bir bölgenin kıyılarında kıyı seti, falez, delta gibi farklı şekillerin oluşmasında;

I. dağların kıyılara göre uzanışının farklılık göstermesi,
II. akarsuların ve dalgaların farklı etkilerde bulunması,
III. yer yer balıkçılık faaliyetlerinin yapılması,
IV. güneşlenme süresinin farklılık göstermesi
faktörlerinden hangileri etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. İskandinav Yarımadası'nda, aşağıdaki dış kuvvetlerden hangisinin etkisi daha fazladır?

A) Akarsuların B) Buzulların
C) Yer altı sularının D) Rüzgârların
E) Dalga ve akıntılarının

8. Aşağıdaki yeryüzü şekillerinden hangisinin oluşumunda etkili olan kuvvet diğerlerinden farklıdır?

A) Kanyon vadi B) Delta
C) Birikinti konisi D) Peri bacaları
E) Tombolo

9. Aşağıdakilerden hangisinin oluşumunda iç kuvvetlerin etkisi yoktur?

A) Delta ovalarının
B) Kıvrım dağlarının
C) Volkanik dağların
D) Çöküntü ovalarının
E) Horst ve grabenlerin

10. Aşağıdakilerden hangisi, dış kuvvetlerin aşındırma şekilleri arasında gösterilemez?

A) Haliç B) Falez C) Mantar kaya
D) Traverten E) Dev kazanı

11. Dünya'mız oluşumundan beri üç büyük orojenez sahne olmuştur. Bu orojenezlerde Dünya'nın belli başlı sıradağları oluşmuştur.

Buna göre;

I. Ural,
II. Orta Ren,
III. Kayalık,
IV. And

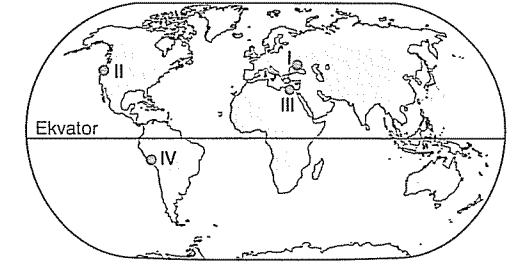
gibi dağlardan hangileri, Alpler ve Himalayalarla birlikte son orojenezde oluşmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Aşağıdaki devirlerden hangisi, paleozoike (birinci zaman) aittir?

A) Holosen B) Kambriyen C) Pliosen
D) Oligosen E) Miyosen

13. İç denizlerde büyük çaplı dalgalar, gelgit genliği ve güçlü akıntılar okyanuslara göre daha azdır. Bu nedenle bu denizlerde dalga birikim şekilleri ne daha çok rastlanır.

Coğrafi koşulları göz önüne alındığında, haritada numaralandırılan yerlerin hangilerinde dalga birikim şekillerine daha fazla rastlanır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

14. Aşağıda, bazı yer şekilleri ve bunların yaygın olarak görüldüğü yerler eşleştirilmiştir.

I. Kumullar → Büyük Sahra
II. Hörgüç kaya → Avustralya
III. Şelale ve dev kazanı → Arap Yarımadası
IV. Fiyort → İskandinav Yarımadası

Buna göre, eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?

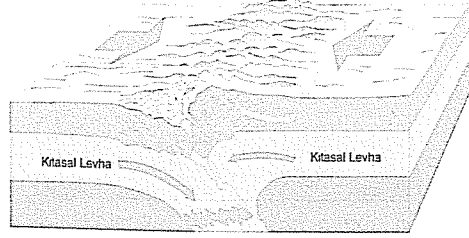
A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

15. Akarsuyun kolları ile birlikte sularını topladığı ve aktığı alanaX....., belirli bir bölümünden saniyede geçen su miktarınaY..... adı verilir.

Parçada X ve Y boşluklarına yazılması gereken kavramlar, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

X	Y
A) Rejim	Kaynak
B) Yatak	Rejim
C) Havza	Debi (akım)
D) Vadi	Rejim
E) Debi (akım)	Vadi

1. Aşağıdaki resimde, iki kıtasal levhanın birbirine doğru olan hareketi görülmektedir.

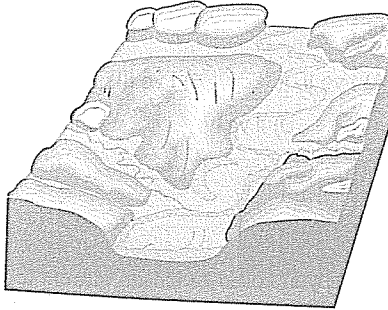
Kıtasal levhaların bu hareketi, karşılaşma alanlarında, aşağıdakilerden hangisinin oluşumuna neden olmaktadır?

- A) Sıradağ B) Okyanus C) Ada
D) Buzul gölü E) Tsunami

2. Richter ölçeği, aşağıdakilerden hangisinin şiddetini tespit için kullanılmaktadır?

- A) Akarsu B) Rüzgâr C) Dalga
D) Deprem E) Heyelan

3. Aşağıda, akarsu tarafından şekillendirilmiş bir bölgeye ait diyagram gösterilmiştir.

Diyagram incelendiğinde, söz konusu bölgede;

- I. menderes,
II. peri bacası,
III. tabanlı vadi,
IV. dev kazanı

oluşumlarından hangileri görülmektedir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

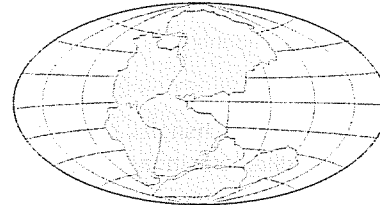
Yer'in Şekillenmesi(Karma)

4. I. Mantar kaya
II. Tafoni
III. Kumul
IV. Barkan

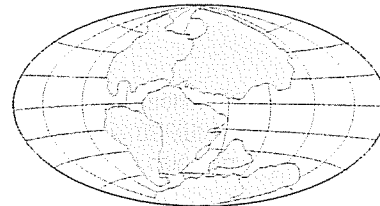
Yukarıdakilerden hangileri, rüzgârın taşıdığı ince unsurlu malzemelerin birikmesiyle oluşmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

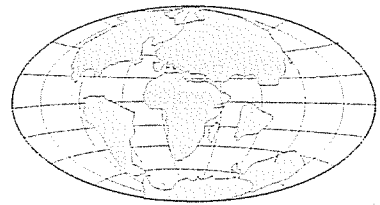
5. Aşağıda, yeryüzündeki kıtasal levhaların üç farklı dönemdeki hâlleri gösterilmiştir.

Şekil - 1

Şekil - 2

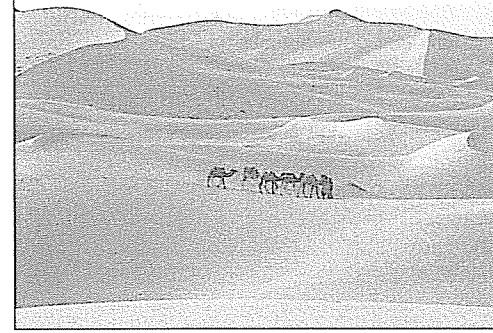
Şekil - 3

Buna göre, söz konusu şekillerin, levhaların en eski hâllerinden en yeni hâllerini gösterir şekilde sıralanışı, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1, 2 ve 3 B) 1, 3 ve 2 C) 2, 1 ve 3
D) 2, 3 ve 1 E) 3, 2 ve 1

Yer'in Şekillenmesi(Karma)

6.

Yukarıdaki bölgede, yeryüzü şekillenmesinde etkili olan başlıca etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kimyasal çözünme B) Akarsu
C) Rüzgâr D) Gelgit
E) Kar ve buzul erimeleri

7. I. Buzul erimesi
II. Rüzgâr
III. Akarsu aşındırması
IV. Deniz altındaki depremler

Yukarıdakilerden hangileri, denizlerde suyun salınım hareketi olan dalgaların oluşmasına neden olur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8.

- Ova
– Moren
– Barkan
– Tombolo

Yukarıdak oluşumların ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Oluşum sürelerinin aynı olması
B) Akarsuların biriktirme faaliyeti sonucu oluşması
C) Rüzgârların aşındırma faaliyeti sonucu oluşması
D) Dış kuvvetlerin biriktirme faaliyeti sonucu oluşmaları
E) Dalga ve akıntıların aşındırma faaliyeti sonucu oluşmaları

9. Bir akarsuyun yatak eğiminin fazla olması, bu akarsuyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinin göstergesi olabilir?

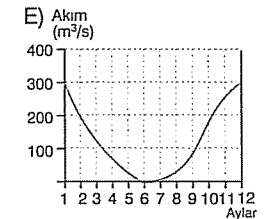
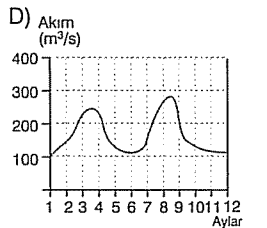
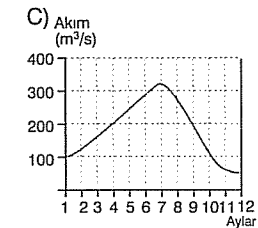
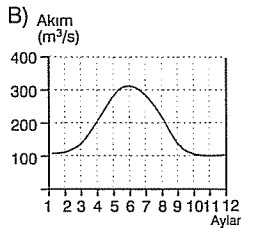
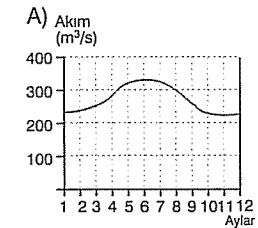
- A) Geniş tabanlı bir vadide aktığının
B) Taşımacılık için elverişli olduğunun
C) Enerji potansiyelinin az olduğunun
D) Aşındırma gücünün fazla olduğunun
E) Su toplama havzasının geniş olduğunun

10. I. Taşınan alüvyon miktarının fazla olması
II. Güçlü akıntıların olması
III. Gelgit genliğinin az olması
IV. Akarsu boyunun kısa olması

Yukarıdakilerden hangileri, bir kıyıda delta oluşabilmesi için gerekli koşullardandır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. Aşağıda yıllık akım grafiği verilen nehirlerden hangisinin rejimi daha düzenlidir?

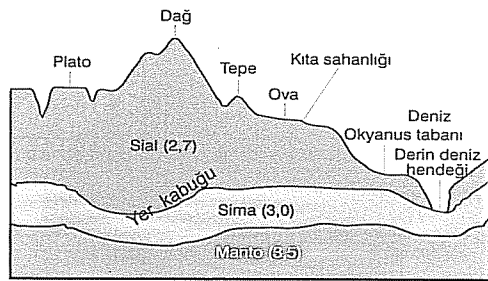

1. En genel anlamıyla fosil, uzun zaman önce yaşamış canlıların yapılarının, doğal koşullar altında korunarak günümüze kadar ulaşan izidir. Fosiller, kimi zaman organizmanın bir parçasının kimi zaman da canlının hayattayken bıraktığı izlerin (bunlara iz fosil denir) günümüze kadar gelmesidir. Ölen hayvan ve bitkilerin, çürümeden korunarak, yer kabuğunun bir parçası hâline gelmesiyle fosil oluşur. Fosilleşmenin meydana gelebilmesi için, hayvanın veya bitkinin (üzerini çoğunlukla bir çamur katmanının örtmesiyle) ani ve hızlı bir şekilde gömülmesi gerekir. Bu gömülmeyi genellikle kimyasal bir süreç takip eder. Bu süreçte yaşanan mineral değişimleri de koruma sağlanmış olur.

Parçaya göre, fosillerle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Yalnızca bitki kalıntılarından oluşur.
B) Fosiller, insan müdahalesi sonucu oluşur.
C) Fosilin kalıcı olması küçük olmasına bağlıdır.
D) Hayvan fosilleri, bitki fosillerinden daha kalıcıdır.
E) Fosil ölen canlının kalıntılarının doğal bir ortamda korunmasıyla oluşur.

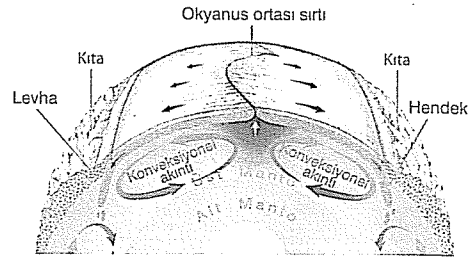
2. Aşağıdaki çizimde, yer kabuğunun yapısı gösterilmiştir.

Çizim incelendiğinde, yer kabuğunun yapısı ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Manto katmanının üzerinde yer alır.
B) Tüm kıtaların altında aynı kalınlığa sahiptir.
C) Okyanus tabanlarında ince, kıtaların altında kalındır.
D) Kıtaların altındaki sial katı, sima katından daha kalındır.
E) Farklı kalınlık ve yoğunluklardaki iki bölümden oluşur.

3. Aşağıdaki şekilde, magmadaki konveksiyonel akıntılar gösterilmiştir.

Şekil incelendiğinde, aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Manto yer kabuğunun altında yer alır.
B) Mantoda yatay ve dikey yönlü akıntılar vardır.
C) Mantonun sıcaklık ve yoğunluğu her yerde aynıdır.
D) Konveksiyonel akıntılar levha hareketlerine neden olmaktadır.
E) Mantonun sıcak olan bölümlerindeki maddeler yukarı doğru hareket eder.

4. Kuaterner, Senozoik zamanın yaşadığımız dönemidir. Dönem boyunca kıtaların bulundukları konum günümüzdekinden çok farklı değildi; fakat, yaşanan buzul çağına bağlı olarak değişen buzul ve deniz seviyeleri nedeniyle, coğrafya oldukça farklı ve değişkendi.

İki alt devirden oluşan dönemin büyük bölümünü kapsayan pleistosen, pek çok buzul çağı yaşanır. Pleistosen fauna ve florasında, günümüz faunasına ve florasının üyelerinin yanı sıra; mamutlar, kılıç dişli kaplanlar, dev gergedanlar gibi pek çok dev memeli de yaşıyordu. Pleistosen, insanın ortaya çıkıp yaygınlaştığı dönem olarak da önemlidir. Pleistosenin bitip holosenin başlamasıyla, buzul çağı biter ve dev memeliler ortadan kalkar, insan tüm kıtalarda yaygınlaşarak uygarlıklar kurar.

Parçaya göre, Kuaternerle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Senozoik zamanın en uzun devridir.
B) Deniz seviyesi değişimleri olmuştur.
C) İklim değişimleri meydana gelmiştir.
D) İnsan faaliyetlerinin başladığı devirdir.
E) Daha önceleri yaşayan bazı canlı türleri ortadan kalkmıştır.

5. ve 6. SORULARI AŞAĞIDA VERİLEN PARÇAYA GÖRE CEVAPLAYINIZ.

Manto, yer kabuğu ile çekirdek arasında kalan kısımdır. Yer kabuğunun en ince olduğu okyanus tabanlarında 5 km, en kalın olduğu büyük dağ sıralarının altında ise 70 km derinlikte başlar ve 2900 km derinliğe kadar devam eder. Yer Küre'nin toplam hacminin % 82'den fazlasını, kütle sinin ise % 67'sini oluşturur.

Manto katmanının yoğunluğu, yüzeyden derine doğru artarak 3,3 g/cm³ ten 6 g/cm³ e kadar değişir ve ortalama 4,5 g/cm³ kadardır. Sıcaklığı, çekirdek ile komşu alanlarda 4000 °C kadar, yer yüzeyine en yakın olduğu okyanus tabanlarında ise 100 °C kadardır. Ancak, manto tabakasının tüm derinliği boyunca genel olarak katı hâlde bulunduğu sanılmaktadır.

Mantonun yer kabuğuna komşu çok ince bir kısmı dışında plastik özellikler gösteren katı, belli bir akışkanlık derecesi ile yavaş bir konveksiyon hareketi gösterir. Bu yolla Yer Küre'nin derinliklerindeki sıcak materyal yavaşça yüzeye doğru çıkarak ısının yüzeye aktarılmasını sağlar. Yer kabuğu hareketlerinin ve sonuçta levha tektoniği etkinliğinin sürdürülmesini sağlayan güç, bu akımlardan kaynaklanır.

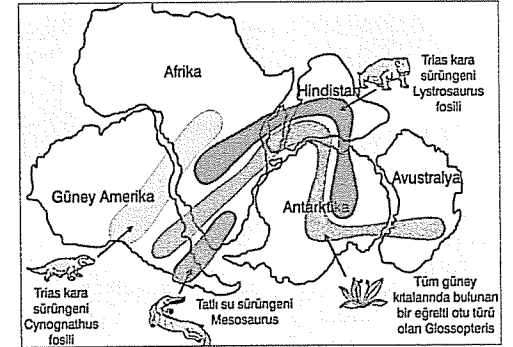
5. Parçaya göre, manto katı ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Sıcaklığı her yerde aynı değildir.
B) Her bölgesi sıvı akışkan özelliktedir.
C) Kalınlığı yer kabuğunkinden fazladır.
D) Derinlere doğru gidildikçe yoğunluğu artar.
E) Levha hareketlerinin kaynağı olan konveksiyonel akımlara sahiptir.

6. Mantonun sıcaklığının iç kesimlerinde fazla olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şeklinin küreye benzemesi
B) Mantonun hacminin geniş olması
C) İç kesimlerin çekirdeğe yakın olması
D) Yoğunluğunun her yerde aynı olmaması
E) Kalınlığının yer kabuğunkinden fazla olması

7. Aşağıdaki haritada, farklı kara parçalarında yapılan jeolojik araştırmalar sonucu elde edilen bitki ve hayvan fosillerinin bulunduğu bölgeler gösterilmiştir.

Fosillerin bu şekilde dağılışı göstermesinde, aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Kıta hareketleri
B) Beşerî faaliyetler
C) Okyanus akıntıları
D) Dünya'nın yıllık hareketi
E) Yer ekseninin yörünge düzlemine eğik olması

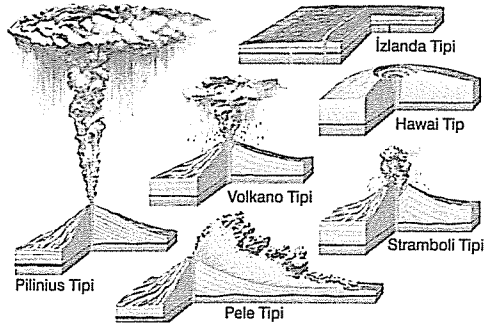
8. Yeryüzü yaşamı, onu, gezegenimizin cansız kısmından; havasından, suyundan, taşından, toprağından ayırarak anlaşılamaz. Yaşam, gezegenimizin bu üç bileşeninde meydana gelen değişimlerden önemli ölçüde etkilenir ve bunların etkisi altında biçimlenir.

Paleontoloji ve jeoloji bilimleri yeryüzünün ve yaşamın doğasını anlamak için kayaç ve fosilleri inceler, geçmişten bugüne geçirdiği değişimleri anlamaya çalışır. Doğanın tarihi Dünya'nın oluşumundan bugüne kadar geçen ve durmaksızın devam eden kesintisiz bir süreç olsa da bilim insanları çalışmayı ve anlaşılmayı kolaylaştırmak amacıyla yeryüzü tarihini denilen çeşitli dönemlere ayırır.

Parçada boş bırakılan yere, aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Teknoloji çağları
B) Tarih çağları
C) Jeolojik devirler
D) Sanayi çağı
E) Tarih öncesi devirler

1. Aşağıda, yeryüzünde farklı şekillerde oluşmuş volkan tipleri verilmiştir.

Yeryüzünde farklı şekillerde volkan tiplerinin oluşmasında;

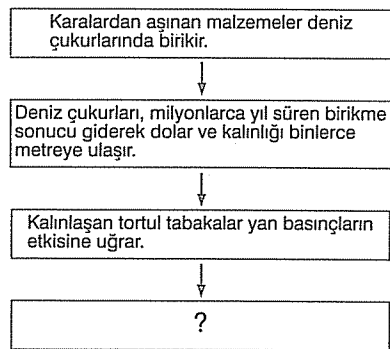
- I. iklim koşulları,
- II. çıkan lavların akışkanlık özelliği,
- III. püsküren malzemelerin türü,
- IV. toprak koşulları

özelliklerinden hangileri etkilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıdaki diyagramda, jelolojik bir süreç gösterilmiştir.

Jeolojik süreç göz önüne alındığında, diyagramda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Sıradağlar oluşur.
B) Volkanik faaliyetler durur.
C) Deprem olma olasılığı ortadan kalkar.
D) Okyanus tabanı yayılması meydana gelir.
E) Magmadaki konveksiyonel akıntıları zayıflar.

© Güvender Yayınları

Derinlerden Gelen Güç: İç Kuvvetler

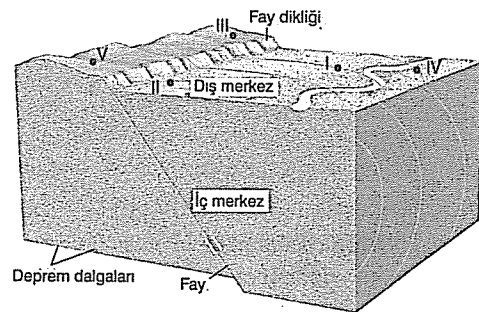
3. Volkanizma sırasında volkanlardan çıkan malzemelerin arasında volkanik gazlar önemli yer tutar. Günümüz volkanlarından alınan örnekler tüm volkanik gazların % 50 - 80'inin su buharı olduğunu gösterir. Düşük miktarlarda karbondioksit, azot, özellikle kükürt dioksit ve hidrojen sülfür olmak üzere kükürt gazları ve çok az miktarda karbon monoksit, hidrojen ve klor da vardır.

Püskürmeler sırasında açığa çıkan birçok gaz atmosfere çabucak yayılır. 1783 yılında İzlanda'da Laki yarığından çıkan, olasılıkla kükürt dioksit olmak üzere püsküren, toksik gazların yıkıcı etkileri olmuştur. Ülkedeki büyükbaş hayvan varlığının yaklaşık % 75'i ölmüş ve gaz kökenli pus, sıcaklık düşüşlerine ve ekin zararlarına yol açmıştır. İzlanda nüfusunun yaklaşık % 24'ü çıkan kıtlık sonucunda öldü. Ülke, 1783 - 1784 yıllarında uzun dönem ortalamasının 4,8 °C altındaki sıcaklıklarla son 225 yılın en soğuk kışını geçirdi.

Parçaya göre, volkanik gazlarla ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Etki alanları volkan konisiyle sınırlıdır.
B) Atmosfere su buharı sağlayan kaynaklardan biridir.
C) İklim koşullarında değişmelere neden olabilmektedir.
D) Çıkan gazlar doğrudan atmosfere karışabilmektedir.
E) Önemli bölümü canlıların solunumu için elverişli değildir.

4. Aşağıdaki resimde bir bölgede meydana gelmiş depremin iç ve dış merkezlerinin kesiti gösterilmiştir.

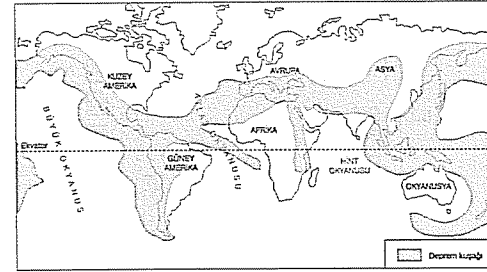
Buna göre, resimde numaralandırılan yerlerin hangisinde depremin şiddeti daha fazla olmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Derinlerden Gelen Güç: İç Kuvvetler

5. Aşağıdaki haritada, yeryüzünde depremlerin etkili olduğu alanlar gösterilmiştir.

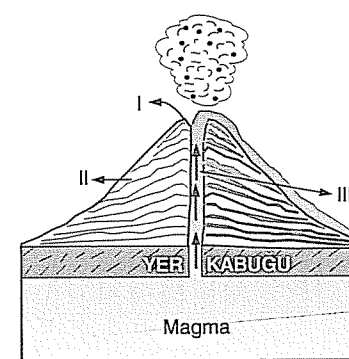

Bu dağılışa dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Sıcak iklimlerde depremler görülmez.
B) Karalarda depremler daha çok görülür.
C) Kıtaların orta kısımlarında depremler yoğunlaşmıştır.
D) Avrupa'nın büyük bir kısmı deprem tehlikesi altındadır.
E) Grönland, Kanada ve İskandinav Yarımadası'nda deprem tehlikesi yoktur.

6. Aşağıdaki şekilde, bir volkan konisinin kesiti gösterilmiştir.

Şekil incelendiğinde, aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Sönmüş bir volkandır.
B) II. yer koni bölümüdür.
C) III. yer baca bölümüdür.
D) I. yer krater(volkan ağzı)dir.
E) Volkan konisi tabakalı volkan konilerine benzerdir.

© Güvender Yayınları

7. Tektonik depremlerin yaygın olarak görüldüğü bölgelerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

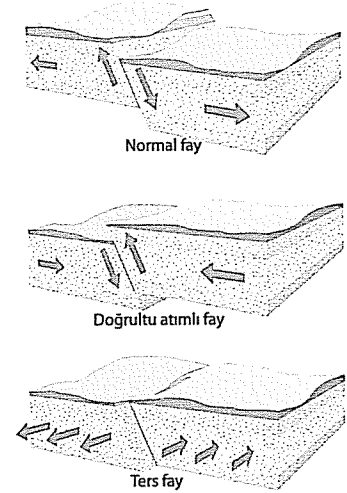
- A) İklim koşullarının benzer olması
B) Toprak özelliklerinin aynı olması
C) Kırık (fay) hatlarının yaygın olması
D) Ekvator'a uzaklıklarının aynı olması
E) Denizden yüksekliklerinin aynı olması

8. volkanik faaliyet sonucunda magma haznesindeki magmanın boşalarak dayanımsız hâle gelen hazne tavanının çökmesiyle oluşur. Bu çöküntü daha sonra suyla dolarak bir göl oluşabilir.

Parçada boş bırakılan yere, aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Lapilli B) Kaldera C) Baca
D) Koni E) Volkan bombası

9. Aşağıdaki resimde, fay türleri gösterilmiştir. Ancak resimlerin altına fayların isimleri yazılırken bir yanlışlık yapılmıştır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi yapılırsa yanlışlık giderilmiş olur?

- A) Resimlerdeki okların yönleri değiştirilirse
B) Üç fay resminin altına da normal fay yazılırsa
C) Normal fay ile ters fay isimleri yer değiştirilirse
D) Doğrultu atımlı fay ile ters fay isimleri yer değiştirilirse
E) Doğrultu atımlı fay ile normal fay isimleri yer değiştirilirse

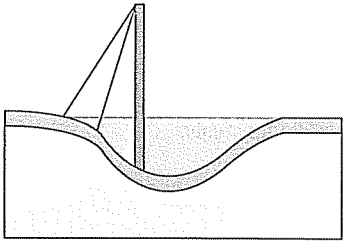
1. Ortalama yükseltisi az, her mevsimi yağışlı olan bir bölgedeki akarsularla ilgili;

- I. Rejimleri düzenlidir.
- II. Aşındırma güçleri azdır.
- III. Ulaşım elverişlidirler.
- IV. Derin vadilerden akarlar.
- V. Enerji potansiyelleri fazladır.

gibi yargılardan hangilerine kesinlikle ulaşamaz?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

2. Bir gözlemci, bir akarsuyun yatağına şekilde görüldüğü gibi ölçeklenmiş bir tahta parçası yerleştirmiştir. Gözlemci yıl boyunca akarsu hakkında bilgiler toplamıştır.

Buna göre, gözlemci akarsuyla ilgili;

- I. akış hızı,
- II. akım düzeni,
- III. su seviyesinin değişimi

bilgilerinden hangilerini elde edemez?

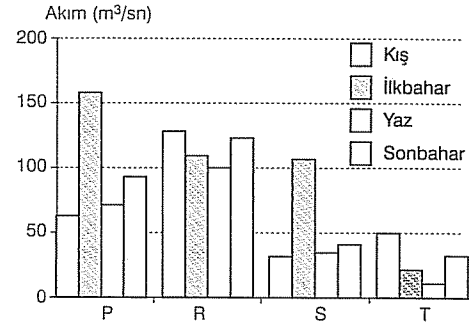
- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

3. Kuzeybatı Avrupa ülkelerinde bulunan akarsulardan yıl boyunca ulaşım bakımından yararlanılmaktadır.

Buna göre, bu bölge ve bu bölgedeki akarsular için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bölge her mevsim yağışlıdır.
- B) Akarsuların aşındırma gücü azdır.
- C) Akarsular denge profiline ulaşmıştır.
- D) Akarsular sık sık şelaleler yaparak akarlar.
- E) Akarsuların mevsimler arasındaki seviye farkı azdır.

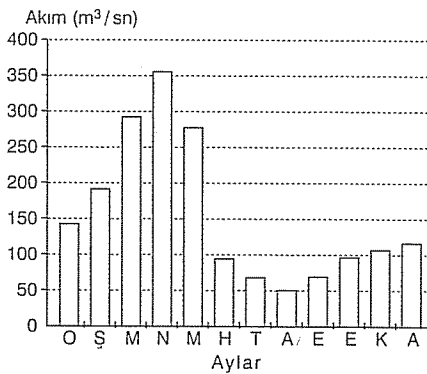
4. Aşağıdaki grafikte, dört farklı akarsuyun mevsimlere göre akım miktarları verilmiştir.

Grafikteki bilgilere göre, akarsularla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Rejimi en düzenli olan akarsu R'dir.
- B) Yazın en az akıma sahip akarsu S'dir.
- C) Yıl içinde ortalama en az su akıtan akarsu T'dir.
- D) S akarsuyunun kış ve yaz mevsimlerindeki akımı birbirine yakındır.
- E) R ve S akarsularının ilkbahar mevsimindeki akımları birbirine yakındır.

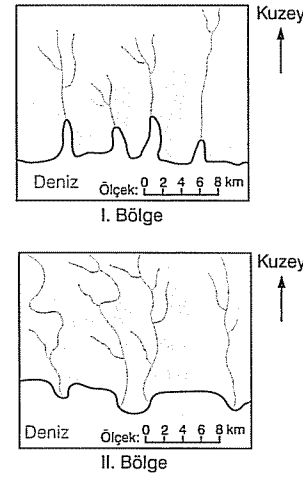
5. Aşağıdaki grafikte, Kuzey Yarım Küre'deki bir akarsuyun aylara göre ortalama akım değerleri gösterilmiştir.

Grafik incelendiğinde, aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) İlkbahar aylarında çevresine taşkın yapar.
- B) Ortalama akımı 100 m³/sn'nin üzerindedir.
- C) Akarsu, sürekli akarsular grubunda yer alır.
- D) Akım düzeni bakımından rejimi düzensizdir.
- E) Debinin en yüksek olduğu mevsim ilkbahardır.

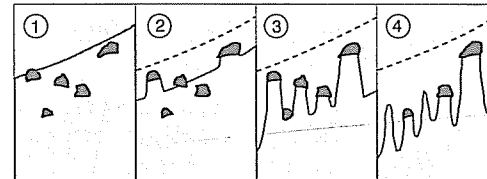
6. Aşağıdaki haritalarda, iki farklı bölgedeki akarsular gösterilmiştir.

Buna göre, haritalarda bu bölgelerle ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisini doğrulayacak bilgi yoktur?

- A) I. bölgedeki akarsular kuzeyden güney doğru akmaktadır.
- B) İki bölgede de akarsuların uzunlukları 4 km'den fazladır.
- C) Her iki bölgede de kuzeye doğru gidildikçe yükselti artar.
- D) I. bölgedeki akarsuların taşıdıkları su miktarı daha fazladır.
- E) I. bölgedeki akarsuların ağızlarında halic, II. bölgedeki akarsuların ağızlarında deltalar bulunur.

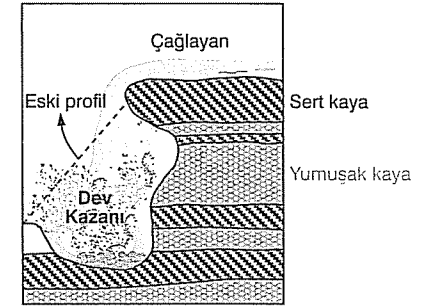
7. Aşağıda kesiti verilen şekillerde peri bacalarının oluşum aşamaları gösterilmiştir.

Buna göre, peri bacaları ve oluşumlarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Volkanik arazide oluşmuştur.
- B) Sel sularının etkisiyle oluşmuşlardır.
- C) Oluştugu arazide volkan tüfleri yaygındır.
- D) Oluştugu arazide heyelan olayları sık görülür.
- E) Türkiye'de Nevşehir, Ürgüp ve Göreme yörelerinde yaygındır.

8. Aşağıda, akarsular tarafından oluşturulmuş dev kazanının şekli verilmiştir.

Şekil incelendiğinde, aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Akarsu kapalı bir havzada yer alır.
- B) Akarsu denge profiline ulaşmıştır.
- C) Her çağlayanın altındaki dev kazanı büyüklüğü aynıdır.
- D) Dev kazanı oluşumunda akarsu biriktirmesi doğrudan etkilidir.
- E) Dev kazanının oluşumunda akarsuyun döküldüğü yükselti ile ana kayanın yapısı önemli etkenlerdir.

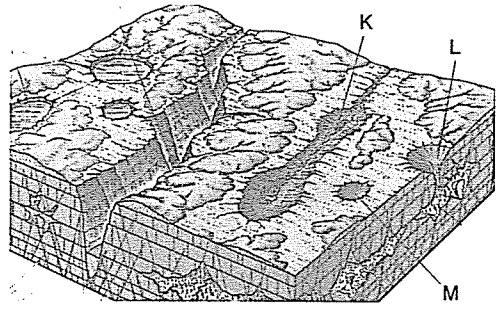
9. Coğrafya öğretmeni, aşağıdaki fotoğrafı sınıfa göstererek "Bu akarsu hidroelektrik enerji üretimi için fazla elverişli değildir." demiştir.

Buna göre, resimdeki akarsuyun aşağıdaki özelliklerinden hangisi, öğretmenin yargısına gerekçe olarak gösterilebilir?

- A) Açık havzada yer alması
- B) Debinin yüksek olması
- C) Yatak eğiminin az olması
- D) Yıl içinde akım değişimlerinin az olması
- E) Sularının içme suyu olarak kullanılabilmesi

1. Aşağıdaki resimde, bir bölgedeki karst topoğrafyası gösterilmiştir.

Buna göre, resimde K, L ve M harfleriyle gösterilen yer şekilleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

K	L	M
A) Obruk	Kanyon	Lapy
B) Kanyon	Dolin	Sütün
C) Uvala	Obruk	Dolin
D) Traverten	Lapy	Sütün
E) Obruk	Traverten	Dikit

2. Aşağıdaki resimde, dalgaların kıyıda oluşturduğu doğal bir köprü gösterilmiştir.

Dalgaların doğal köprü adı verilen şekilleri oluşturmasında;

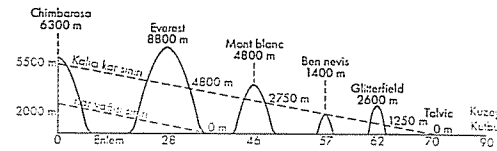
- I. dalga biriktirmesi,
- II. beşerî faaliyetler,
- III. kayaç yapısı,
- IV. dalganın aşındırma gücü

gibi etmenlerden hangileri etkilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Yer Altı Suları, Buzullar, Dalgalar ve Oluşturdukları Şekiller

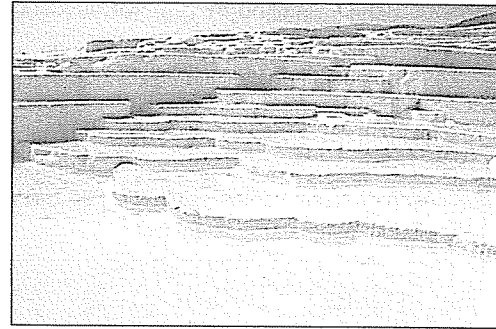
3. Aşağıdaki şekilde, Dünya üzerinde farklı enlemlerde yer alan yüksek dağlardaki kalıcı kar sınırı gösterilmiştir.

Şekil incelendiğinde, aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Ben Nevis Dağı'nın bitki örtüsü zayıftır.
B) Kalıcı kar sınırı Ekvator'dan kutuplara doğru alçalır.
C) Her enlemde yüksek dağlarda kalıcı kar sınırı yüksektir.
D) Kalıcı kar sınırı alçak olan dağlardaki kar miktarı daha fazladır.
E) Kuzey Yarım Küre'de dağların kuzey yamaçlarında kalıcı kar sınır daha yüksektir.

4. Aşağıdaki resimde, karstik arazilerde oluşan yer şekillerinden biri olan travertenler gösterilmiştir.

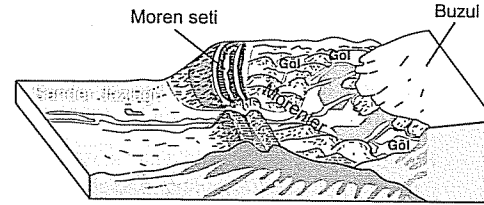

Resim incelendiğinde, traverten oluşumlarıyla ilgili olarak, aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Mevsimlik oluşumlardır.
B) Beyaz renkli olmaları, toprak özelliğinden kaynaklanmaktadır.
C) Andezit ve bazalt türü kayaçların bulunduğu sahalarda oluşurlar.
D) Oluşumunda ana kaya, arazi eğimi ve su özellikleri etkili olmuştur.
E) Yağmur sularının kireç taşlarını eritmesiyle oluşmuş erime şekillerindendir.

Yer Altı Suları, Buzullar, Dalgalar ve Oluşturdukları Şekiller

5. Aşağıdaki şekilde, bir bölgedeki buzul topoğrafyasını oluşturan başlıca şekiller gösterilmiştir.

Şekil incelendiğinde, aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Buzul kütlesi mevsimlere göre değişmez.
B) Moren setinin arkasında göl oluşumları görülür.
C) Buzulun erimesiyle oluşan sular sander düzlüğünde akmaktadır.
D) Buzul topoğrafyası aşındırma ve biriktirme faaliyetleriyle oluşmuştur.
E) Moren setleri buzulun erimesiyle oluşan sular tarafından aşındırılmıştır.

6. Aşağıdaki resim, Alp Dağları'nda yer alan bir buzul vadisine aittir.

Buna göre, bu vadiyle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

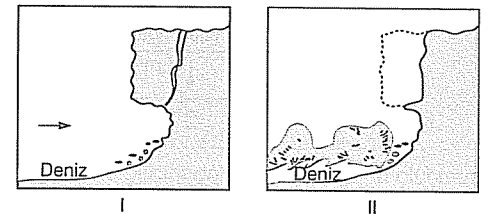
- A) Oluştugu yükselti deniz seviyesindedir.
B) Oluşumunda buzul biriktirmesi etkili olmuştur.
C) Yamaçlarındaki eğim oranı her yerde aynıdır.
D) İçinde oluşan buzullara örtü buzulu adı verilir.
E) Tabanı nisbeten geniş olup tekne görünümündedir.

7. "Bir bölgede yer altı suyu vardır." diyebilmek için üç ana koşulun bir arada olması gerekir. Birinci koşul; beslenme sahası, yani yağmur sularının üzerine düşerek yer altına bir kısmının sızacağı sahanın olmasıdır. İkinci koşul; kum, çakıl gibi taneli formasyonlar veya kaya çatlaklarından oluşan boşluklu bir yer yapısı olmasıdır. Kayalar içerisinde yer altı suyu taşımaya en uygun olanı kireç taşlarıdır. Atmosferden bir miktar CO₂ alan yağmur suyu kireç taşı üzerine düştüğünde yatay tabaka ve düşey çatlakları olan kireç taşına sızmakta ve zaman içerisinde çok büyük boşluk sistemlerini oluşturmaktadır. Üçüncü koşul ise boşluklu veya çatlaklı ortama sızan suların yer altında depolanabileceği, birikebileceği bir yapının var olmasıdır.

Parçaya göre, yer altı su potansiyeli yüksek bir bölge için aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

- A) Yıl boyunca yağış almaz.
B) Boşluklu ve gözenekli bir yer yapısına sahiptir.
C) Yer yapısı geçirirli ve geçirimsiz tabakalardan oluşur.
D) Bazı alanlarda yer altı suyunun yüzeye çıktığı kaynaklar bulunur.
E) Yüzey sularının yer altına sızmasına elverişli bir zemine sahiptir.

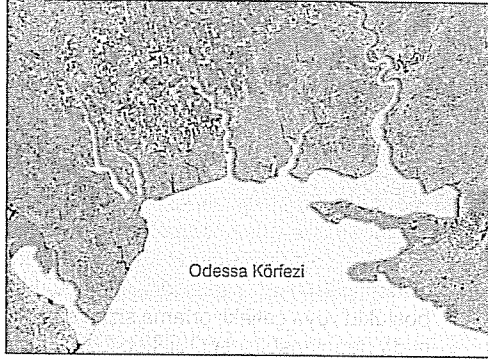
8. Aşağıda, dalgaların aşındırma faaliyeti sonucu oluşmuş bir yer şeklinin oluşumu aşamaları gösterilmiştir.

Buna göre, bu yer şekli ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

- A) Önünde kayalık alanlar bulunur.
B) Oluştugu kıyıda kıta sahanlığı dardır.
C) Kıyıya dönük bölümünde eğim fazladır.
D) Hermen gerisinde alçak düzlükler başlar.
E) Oluşumunda rüzgârın dolaylı bir etkisi vardır.

1. Aşağıdaki resimde, Ukrayna'nın Karadeniz'deki limanlı kıyıları gösterilmiştir.

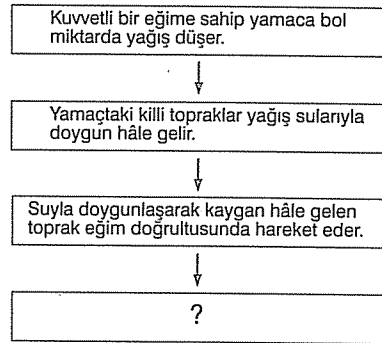

Buna göre, söz konusu kıyıları için aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Gelgit genliği fazladır.
B) Kıta sahanlığı geniştir.
C) Ortalama yükselti oldukça fazladır.
D) Ormanlar yönünden çok zengindir.
E) Gerçek uzunluk ile kuş uçuşu uzunluk arasındaki fark çok azdır.

2. Aşağıdaki diyagramda, bir yamaçta görülen jeolojik süreç gösterilmiştir.

Jeolojik süreç göz önüne alındığında, diyagramda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi yazılabilir?

- A) Yer altı su seviyesi yükselir.
B) Yamaç tarıma elverişli hâle gelir.
C) Yamaç üzerindeki bitki örtüsü gürleşir.
D) Yamaçın aşağısındaki akarsu vadisi tıkanır.
E) Yamaçın yukarı kesiminde toprak kalınlığı artar.

3. Kayaçların kimyasal yollarla ayrışması oksidasyon, karbonasyon, hidroliz, hidratasyon vb. yollarla gerçekleşir.

Oksidasyon; kayaç bileşiminde yer alan minerallerin oksijenle birleşmesi sonucu meydana gelen kimyasal değişimdir. Çoğunlukla demir mineralleri içeren kayaç yüzeylerinde gerçekleşir ve oluşumunda suyun etkisi büyüktür.

Karbonasyon; karbondioksitin kayaç mineralleri üzerinde yol açtığı kimyasal değişimdir. Genellikle su içerisinde erimiş hâli (karbonik asit) ile kayaç yapısını etkiler. Sudaki oranı sıcaklık ile ters orantılıdır. Karbonatlı çözeltilerin kimyasal yollarla çözünmesinde (karstlaşma) başlıca rolü oynar.

Hidroliz; kayaç yapısında suyun etkisiyle meydana gelen reaksiyon ve kimyasal değişimlerdir. Yeryüzünde en yaygın kimyasal ayrışma sürecidir.

Hidratasyon ise minerallerin yapısına su moleküllerinin katılması ile meydana gelen kimyasal değişimdir ve genellikle mineral hacminde büyümeye yol açar.

Buna göre, kimyasal süreçlerin ayrışmadaki rolü;

- I. kayacın yapısı,
II. iklim koşulları,
III. toprak kalınlığı,
IV. magmatik faaliyetler

faktörlerinden hangileriyle doğrudan ilişkili-dir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. K bölgesinde sıradağlar kıyıya çok yakın ve paralelken, Y bölgesinde sıradağlar kıyıya dik uzanmaktadır.

Bu durum, iki bölgenin

- I. maden rezervi,
II. dağların yükseltisi,
III. kıyı tipi,
IV. denizelliğin etki alanı

gibi özelliklerden hangileri bakımından farklı olmasına neden olur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. Orta kuşakta bir bölgenin önemli yüzey şekillerini deniz kıyısına paralel uzanan dağlar ve dağların arasındaki çöküntü ovaları oluşturmaktadır.

Buna göre bölgede;

- I. enine kıyı,
II. boyuna kıyı,
III. fiyortlu kıyı,
IV. skyer tipi kıyı

gibi kıyı tiplerinden hangisinin görüldüğü söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III
D) II, III ve IV E) III ve IV

6. Aşağıdakilerden hangisi, heyelan sonucunda oluşan yer şekillerinden biridir?

- A) Kaldera B) Kumsal C) Tombolo
D) Doğal set gölü E) Antiklinal

7. Gece ile gündüz arasındaki sıcaklık farkının fazla olduğu yerlerdeki kayaçlarda genellikle fiziksel ufalanma; hem sıcaklığın yüksek hem de yağışın fazla olduğu yerlerdeki kayaçlarda ise genellikle kimyasal çözünme görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, üç bölgede gözlenen gece ile gündüz arasındaki ortalama sıcaklık farkı, yıllık yağış miktarı ve yıllık ortalama sıcaklık verilmiştir.

	Gece gündüz arası ortalama sıcaklık farkı (°C)	Yıllık yağış miktarı (mm)	Yıllık ortalama sıcaklık (°C)
I	6	2600	22
II	18	200	15
III	4	500	22

Verilen bilgilere göre, bu bölgelerdeki kayaçlarda meydana gelen fiziksel ve kimyasal çözümlerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Üç bölgede de derin topraklar oluşur.
B) I. ve III. bölgenin iklim koşulları aynıdır.
C) I. bölgede kimyasal çözünme kuvvetlidir.
D) II. ve III. bölgelerde fiziksel çözülme şiddeti aynıdır.
E) III. bölgedeki kayaçlarda fiziksel çözülme yalnızca donma çözülme şeklinde gerçekleşir.

8. Kumsala vurup zamanla plajları oluşturan kumların büyük bir bölümü ölü deniz canlılarının çürümesi sonucu oluşmuş artıklardır. Birkaç milyon yıl gibi uzun bir zaman diliminde ölmüş deniz canlıları çürüyerek küçük parçacıklara bölünmüşler ve denizdeki akıntı ve dalgalarla kıyılara taşınmışlardır. Dışarıdan kamyonla getirilip dökülmemişse doğal kumsallardaki kuma yakından baktığınızda parçalanmış deniz kabukları mercanlar vs. olduğunu görürsünüz.

Kumun bir başka kaynağı da toprak erozyonudur. Akarsular kum ve alüvyonları karaların içlerinden denize taşırlar. Zamanla bu taşınan kum ve mil kıyılarda birike birike kumsalları oluşturmuştur.

Parçaya göre, doğal kumsallarla ilgili olarak;

- I. Kıta sahanlığının dar olduğu kıyılarda geniştirir.
II. Dalga ve akıntılarının biriktirme şekillerinden biridir.
III. Oluşumunda dış kuvvetlerin etkisi vardır.
IV. Deniz seviyesi değişmelerinden etkilenmezler.

yargılarından hangilerine varılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. I. Heyelan
II. Erozyon
III. Toprak kayması
IV. Kıyı oluşumu

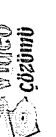
Yukarıdakilerden hangileri, kütle hareketleri arasında yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Yeryüzünde birbirinden farklı kıyı tipleri oluşmuştur.

Buna göre, bu kıyı tiplerinin oluşumunda aşağıdakilerden hangisinin bir etkisi yoktur?

- A) Akarsuların
B) Dalga ve akıntılarının
C) Yerli kaya göllerinin
D) Tektonik hareketlerinin
E) Buzul aşındırmasının

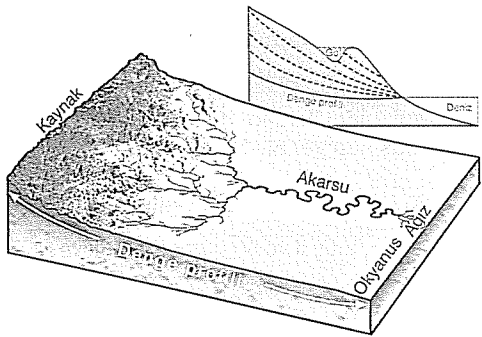

1. Sekoya ağacı üzerinde duran bir kelebeğe röportaj yaptığınızı düşünün. Sekoya ağacı binlerce yıl yaşarken kelebek ancak üç ya da beş gün yaşayabilir. Kelebeğe, üzerinde durduğu cismi canlı olarak algılayıp algılamadığını sorduğunuzda; "Ben üç gündür buradayım ve tek bir hareket bile hissetmedim." cevabını alırsınız. Aynı durum ortalama ömrü 60 ile 80 yıl arasında değişen insanoğlu için de geçerlidir. Üzerinde yaşadığımız yer kabuğunun hareketli olduğunu, ancak hissedebileceğimiz bazen de yıkıcı olabilen sarsıntılarla algılayabiliyoruz. Oysa yer kabuğu, ...

Parça, aşağıdaki ifadelerin hangisiyle devam ettirilirse daha uygun olur?

- A) İç kuvvetlerle ilişkili değildir.
B) Dünya'nın her yerinde aynı kalınlığa sahiptir.
C) Kalınlığı fazla olduğundan hareket etmemektedir.
D) Devamlı hareket eden dinamik bir sistemin parçasıdır.
E) O kadar hızlı hareket ediyor ki, fark etmemek mümkün değil.

2. Aşağıdaki şekilde, denge profiline ulaşmış bir akarsu gösterilmiştir.

Buna göre, söz konusu akarsuyla ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Kapalı bir havzada yer alır.
B) Yana aşındırma faaliyetleri artmıştır.
C) Döküldüğü kıyıda haliç oluşumu vardır.
D) Aşağı kesimlerinde dar ve derin vadiler oluşur.
E) Kaynağı ile ağız arasındaki yükselti farkı giderek artmaktadır.

3. Aşağıdaki resimde, yağışlara bağlı olarak oluşan selinti sularının bir araziye aşındırmasıyla oluşmuş kırgıbayır (badlands) gösterilmiştir.

Buna göre, kırgıbayır oluşumunun görüldüğü resimdeki araziyle ilgili olarak;

- I. Eğim fazladır.
II. Bitki örtüsü zayıftır.
III. İklim çok nemlidir.
IV. Toprak erozyonu görülmez.

yargılarından hangilerine varılabilir?

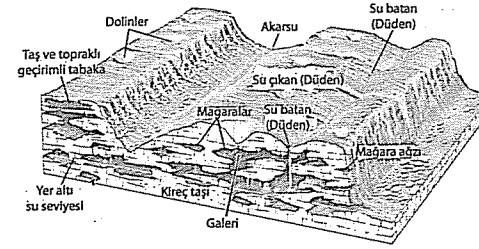
- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Çok dar olan kıyı şeridinin bölge topoğrafyası içinde ayrı bir yeri vardır. Kabaca 80 km uzunluğundaki kıyı şeridinin genişliği akarsu vadileri dışında ortalama 20 - 150 metre arasında değişmektedir. Çok sayıda akarsu tarafından kesilen bu şeridin en geniş düzlüklerini taban seviyesi ovaları oluşturur. Tümüyü akarsuların getirdiği alüvyonlardan oluşan bu düzlükler, akarsuların denize kavuştuğu noktadan itibaren içeriye doğru 500 - 600 metreye kadar taban seviyesi ovaları şeklinde, 9 - 10 km'ye kadar da taraça düzlükleri şeklinde uzanırlar.

Parçaya göre, söz konusu bölgeyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesindir?

- A) Arazi oldukça alçak ve engebesizdir.
B) Akarsularının tamamı denge profiline ulaşmıştır.
C) Kıta sahanlığı geniş olup, dalga birikim şekilleri yaygındır.
D) Akarsularının yukarı kesimlerinde vadileri tabanlı ve oldukça geniştir.
E) Kıyı şeridi akarsuyun denize döküldüğü bölümlerinde genişlemektedir.

5. Aşağıdaki şekilde, bir bölgenin arazi yapısı gösterilmiştir.

Resim incelendiğinde, söz konusu bölgenin arazi yapısıyla ilgili olarak aşağıdaki nitelermelerden hangisi yapılabilir?

- A) Volkanik B) Jeotermal C) Karstik
D) Engebesiz E) Geçirimsiz

6. Karbonatlı kayalardan meydana gelmiş yüksek dağlar arasında bulunan geniş düzlük veya ovalara "polye" adı verilir. Dolin ve uvala gibi erime çukurlarının birleşmesiyle ve erimenin geçirimsiz bir tabakada sona ermesiyle oluşan en büyük erime şekilleridir. 20 - 30 km'yi geçen boyutlarıyla ova görünümündedirler. Çok iyi tarım alanlarıdır. Bazılarında göller de bulunur.

Parçaya göre, polye oluşumlarıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesindir?

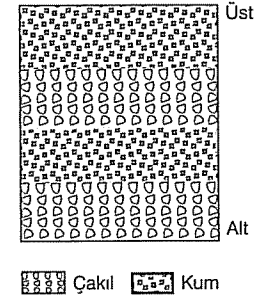
- A) Tabanları çok engebelidir.
B) Karstik arazilerde oluşurlar.
C) Yerleşim için elverişli değildir.
D) Su potansiyeli bakımından fakirdir.
E) Etrafındaki yamaçlar volkan konilerine aittir.

7. Yüzey şekillenmesinde buzulların etkili olduğu bölgelerde buzul kütlelerinin önünde oluşan morrenler, buzulun erimesiyle oluşan akarsular tarafından taşınarak eğimin azaldığı düzlüklerde birikir. Böylece adı verilen ovalar oluşur.

Parçada boş bırakılan yere, aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Uvala B) Dolin C) Sander
D) Delta E) Drumlin

8. Aşağıda, bir akarsuyun biriktirme yaptığı bir alandan alınan toprak kesiti gösterilmiştir.

Buna göre, söz konusu biriktirme süreci boyunca akarsudaki akım değişimleriyle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Sürekli olarak alçalmıştır.
B) Sürekli olarak yükselmiştir.
C) İki kez yükselmiş, iki kez alçalmıştır.
D) Üç kez yükselmiş, iki kez alçalmıştır.
E) Bir kez yükselmiş, bir kez alçalmıştır.

9. Aşağıdaki resimde, ana kaya üstündeki toprak kütlelerinin bir yamaç boyunca hareketi gösterilmiştir.

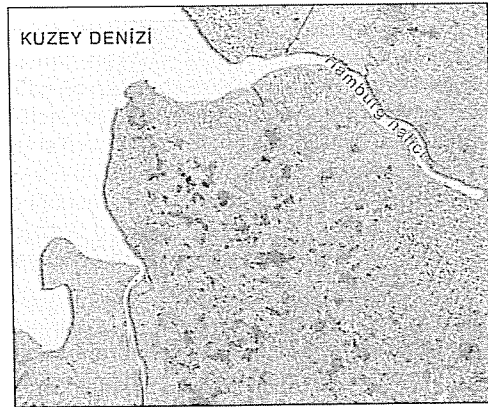
Buna göre, bu yamaç için;

- I. Eğimi fazladır.
II. Fazla yağış alır.
III. Kurak iklim bölgesinde yer alır.
IV. Heyelan riski yoktur.

yargılarından hangilerine varılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

1. Aşağıdaki haritada, Almanya'nın Kuzey Denizi'ndeki haliçli kıyıları gösterilmiştir.

Buna göre, Almanya'nın Kuzey Denizi'ndeki kıyılarında haliçlerin yaygın olmasında;

- I. akarsular,
II. gelgit,
III. buzullar,
IV. dalgalar

gibi dış kuvvetlerden hangileri etkili olmuştur?

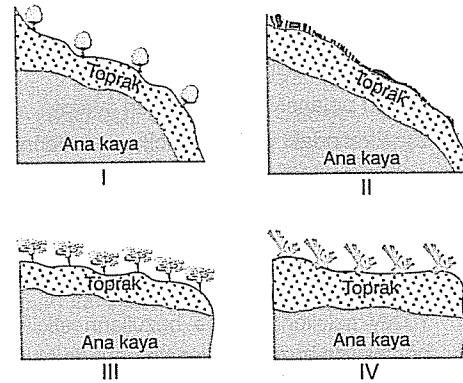
- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. - Karstik arazilerde yer altı mağaralarının tavamlarının çökmesiyle obruk adı verilen doğal kuyular oluşur.
- Yağmur suları ve eriyen kar sularının kireç taşları arasındaki çatlaklara girerek, bu çatlakları eritmesi ve genişletmesiyle lapyası adı verilen küçük delikler ya da oluklar oluşur.
- Yeryüzüne çıkan suların bünyesindeki kalsiyum karbonatın çökmesiyle traverten adı verilen yer şekilleri oluşur.

Bu bilgilere dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Lapyası oluşumları, obruk oluşumlarından büyüktür.
B) Karstik arazilerdeki sular kireç bakımından fakirdir.
C) Karstik arazilerdeki kayalar dayanıklı ve sert bir yapıdadır.
D) Yer altı su potansiyelinin fazla olması karstik süreçleri azaltır.
E) Karstik şekillerin oluşum koşulları ve boyutları farklılık gösterir.

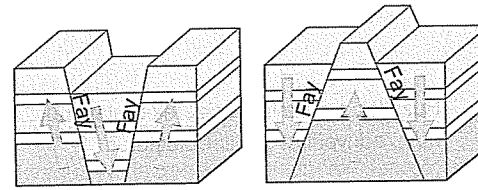
4. Geniş yapraklı orman İğne yapraklı orman Maki Dağ çayırı Bozkır

Yukarıda arazi profilleri ve bitki örtüleri gösterilen yamaçlara, çok fazla miktarda yağış düştüğü zamanda, hangilerinde toprak kayması ya da heyelan olasılığı daha fazladır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. Aşağıda, bir bölgeden alınan yer şekli kesiti verilmiştir.

Bu yer şeklinin yaygın olarak görüldüğü yöre hakkında aşağıdakilerden hangisi kesin değildir?

- A) Kırıklı bir yer yapısına sahiptir.
B) Karstik şekiller geniş alan kaplar.
C) Tektonik deprem olasılığı fazladır.
D) Kırıklı dağlar ve çöküntü ovaları görülür.
E) Termal kaynaklar görülme olasılığı yüksektir.

6. İnsanlar tarih boyunca İtalya'da, Hawaii'de, İzlanda'da, ABD'de, Meksika'da kısaca Dünya'nın birçok yerinde volkanlarla iç içe yaşamışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu durumun başlıca nedenidir?

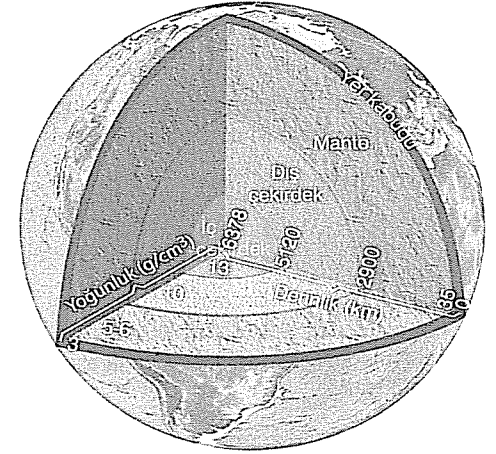
- A) Bitki örtüsünün gür olmaması
B) Bazı mevsimler yağışın artması
C) Volkanik püskürmelerin görülmesi
D) Zaman zaman depremlerin görülmesi
E) Volkanların çevresinde verimli toprakların bulunması

7. Bir akarsuyun biriktirme yaptığı alandan alınan toprak kesiti incelenmiştir. İnceleme sonucunda akarsuyun biriktirme sürecinde aynı boyuttaki malzemeleri biriktirdiği görülmüştür.

Buna göre, biriktirme süreci boyunca bu akarsuyla ilgili olarak, aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Düzensiz bir rejime sahiptir.
B) Akımı sürekli olarak alçalmıştır.
C) Akımı sürekli olarak yükselmiştir.
D) Bazı dönemlerde akarsu kurummuştur.
E) Belirgin bir akım değişimi olmamıştır.

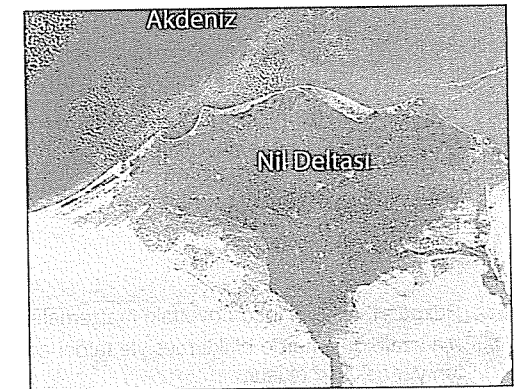
8. Aşağıda, Dünya'nın iç yapısını gösteren bir kesit verilmiştir.

Bu kesit incelendiğinde, aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Dünya iç ısıyı kaybetmiştir.
B) Manto ve çekirdeğin bileşimi aynıdır.
C) Dünya'nın yarıçapı her yerde aynıdır.
D) Yer kabuğunun kalınlığı, her yerde aynıdır.
E) Dünya'nın derinliklerine doğru gidildikçe sıcaklık ve yoğunluk artmaktadır.

9. Aşağıda, Nil Deltası'nın uzaydan çekilmiş resmi gösterilmiştir.

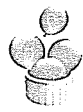
Resim incelendiğinde, aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Nil Nehri'nin akımı yazın azalır.
B) Deltanın kıyılarındaki gelgit genişliği fazladır.
C) Nil Nehri'nin taşıdığı alüvyon miktarı fazladır.
D) Deltanın kıyılarındaki kıta sahanlığı çok dardır.
E) Deltada alüvyon birikimi durmuş, derine aşındırma artmıştır.

Doğru = Yanlış

1. Yer kabuğu, Yer'in en dış katmanı olup sial ve si-
ma olmak üzere iki bölümden oluşur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
2. Kıtaların hareketlerini açıklamak için birçok teori
ileri sürülmüştür. Bunlardan kıtaların kayması teo-
risi Alman bilim insanı Macellan tarafından ortaya
konmuştur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
3. Hersinyen ve Kaledoniyen sıradağları ile İstanbul
ve Çanakkale boğazları aynı zamanda oluşmuş-
tur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
4. Orojenik hareketler sırasında esnek tortul taba-
kaların kıvrılarak kubbeleşen bölümlerine antikli-
nal, çanaklaşan bölümlerine senklinal denir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
5. Koy ve körfezlerin önlerinin kıyı okları ile kapan-
ması sonucu falezler meydana gelir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
6. Rüzgârın, taşıdığı ince boyuttaki malzemeleri hızı-
nın azaldığı yerlerde biriktirmesiyle tafoni adı veri-
len yer şekilleri oluşur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
7. Yıl içinde su seviyesinde belirgin bir değişiklik gö-
rülen akarsulara düzensiz rejimli, bu seviyenin
çok fazla değişmediği akarsulara düzenli rejimli
akarsular denir.
Doğru ☐ Yanlış ☐

Boşluk Doldurma

1. Buzullar, sert kayaları çizerek cilalayarak
..... adı verilen şekiller oluşturur.
2. Sular tarafından çözünen kalker tabakası üzerin-
de oluşan küçük oluklar şeklindeki 1 - 2
cm çapında, 1 - 2 metre derinlikte olabilmektedir.
3. Ana kaya üstündeki toprak kütesinin bir yamaç
boyunca eğim doğrultusunda yer değiştirmesi
....., toprak tabakasının ana kaya ile
birlikte yer değiştirmesi olarak adlandırılır.
4. Dağların kıyı çizgisine paralel uzandığı bölgeler-
de meydana gelen kıyılar sade bir gö-
rünüme sahiptir.
5. Kayaçlarda sıcaklık farkı, donma - çözülme vs.
gibi olaylar sonucu meydana gelen çözülmeye
..... denir.
6. Egeid Karası'nın çökerek Ege Denizi'nin oluşma-
sı, ilk insanın ortaya çıkması ve deniz seviyesin-
de değişmelerin olması zamanda ol-
muştur.
7. Karstik arazide yer altına sızan sular burada çat-
laklar boyunca kendisine yol bulur ve çözünmey-
le bu yolu genişletir. Çatlakların zamanla büyü-
yüp genişlemesi ile meydana gelir.
Birden fazla mağaranın birleşmesiyle de
adı verilen daha büyük mağaralar oluşur.
8. Denize paralel uzanan dağlar arasındaki vadiler,
denizin yükselmesi sonucunda sular altında kalır.
Böylece denizin içinde kalan dağ ve tepeler ada
görünümünü alarak kıyılar oluşur.

Yer'in Şekillenmesi

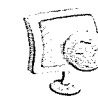
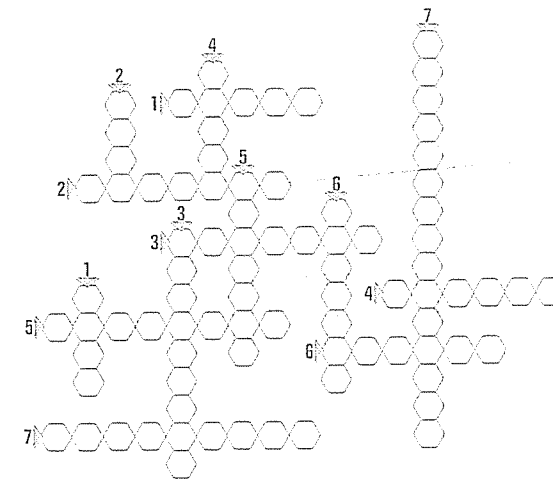
Bulmaca

SOLDAN SAĞA

1. Dalga aşındırma şekli
2. Okyanus ya da deniz tabanlarındaki depremler so-
nucu oluşan dev dalgalar
3. Bir kütle hareketi
4. Buzulların etkisiyle oluşmuş bir kıyı tipi
5. Çekirdek katmanının diğer adı
6. Mantar kayayı oluşturan dış kuvvet
7. Akarsu vadileri içinde yamaç eğimleri birbirinden
farklı olan vadi tipi

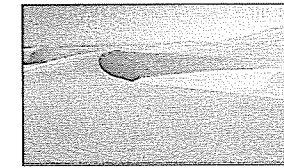
YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Derinlik volkanizması sonucu oluşan bir şekil
2. Çözünebilir kayaç türü olan alçı taşının diğer adı
3. Yeryüzü tarihindeki üç büyük orojenez hareketin-
den biri
4. Karstik bir erime şekli
5. Senozoik zamanın bölümlerinden biri
6. Volkanın tepe kısmının çökmesi ya da patlayarak
parçalanmasıyla oluşan çukurluk
7. Akarsu havzalarını birbirinden ayıran doğal sınır

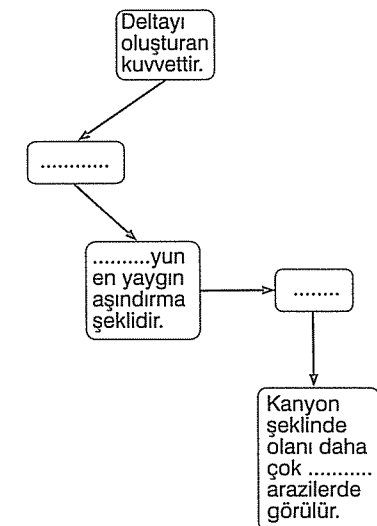
Etkinlik - 1

Aşağıdaki resimlerde görülen şekilleri, resimlerin
altlarındaki boşluklara yazınız.

Etkinlik - 2

Aşağıdaki kavram haritasında verilen boşluklara
uygun kavramları yazınız.

Doğru = Yanlış

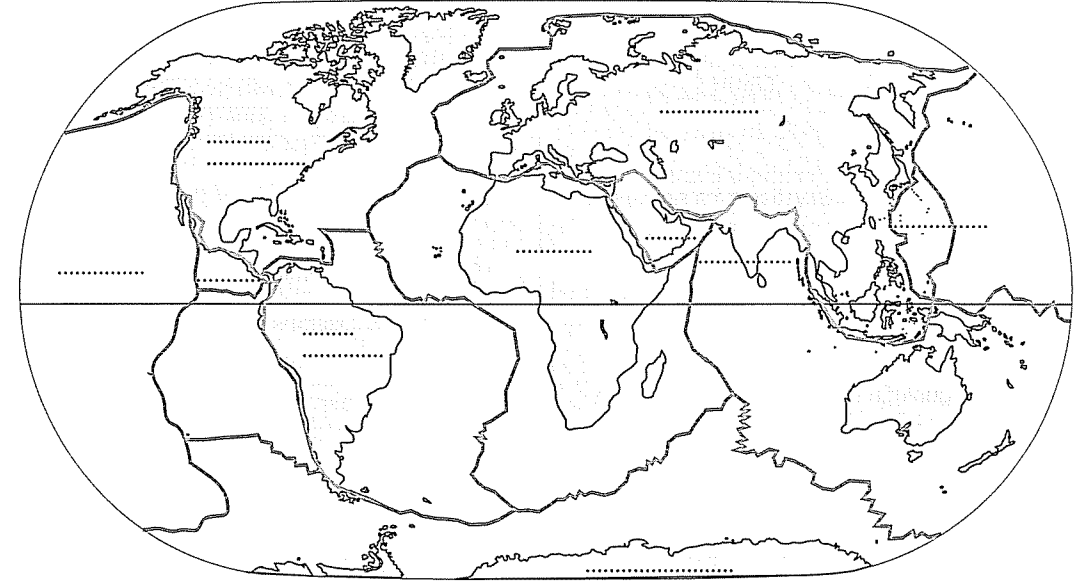

Boşluk Doldurma

Etkinlik - 1

Haritada bırakılan boşluklara ilgili levha isimlerini yazınız.

Levha sınırları

Etkinlik - 2

Aşağıdaki tabloda verilen yer şekillerinin akarsu, rüzgâr ve buzul faaliyetlerinin hangilerine ait olduklarını bularak karşılarna örnekteki gibi işaretleyiniz.

1. Yer kabuğu hareketleri sırasında sert tabakalar kırılmaya uğrar. Kırılan parçalar yatay ve düşey yönde birbirinden uzaklaşır. Bu parçalar arasında oluşan kırığa fay adı verilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Birkaç uvalanın birleşmesiyle polye adı verilen karstik ovalar oluşur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Akarsuların yatak eğiminin azaldığı yerlerde, akış hızının azalması ve yana aşındırmanın artması sonucu oluşturdukları kıvrımlara menderes adı verilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Haliçli kıyılar, gelgit genliğinin fazla olduğu kıyılarda, okyanus sularının akarsu ağızlarını genişletmesiyle oluşur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Buzul vadileri buzulun hızlı hareketi ve kuvvetli aşındırması nedeniyle dar ve dik yamaçlıdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

6. Bugüne kadar açılmış olan en derin sondaj kuyusu 10 km derinlikte olup Ruslar tarafından açılmıştır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

7. Ağrı Dağı, şekil bakımından kalkan biçimli volkanlara güzel bir örnektir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

8. Buzullar, Antarktika ve Grönland gibi büyük kara parçaları üzerinde şeklinde geniş alanlara yayılmıştır.

9. Kıtaların kayması teorisine göre, kıtaların tümü önce tek bir parça olan'yı oluşturuyordu.

10. Akarsular tarafından derin vadilerle parçalanmış geniş düzlükler olarak adlandırılır.

11. Enerjisini Yer'in derinliklerinden alan ve yeryüzünde kıtaların oluşumuna, dağların oluşumuna, depremlere ve volkanik faaliyetlere neden olan kuvvetlere denir.

12. Himalayalar'da Dünya'nın en yüksek yeri kabul edilen yer alır.

13. Volkanik arazilerde yer altında biriken gazların büyük bir basınçla patlama şeklinde yüzeye çıktığı yerlerde oluşan çukurlara adı verilir.

14. Akarsuyun yatağı üzerindeki eğim kırıklarının olduğu yerde yüksekten düşerek akmasıyla meydana gelir.

15. Yatay tortul tabakaların bulunduğu karstik arazilerde akarsular, yataklarını derine doğru aşındırarak adı verilen vadi şekilleri oluşturur.

16. Karstik arazilerde akarsular, adı verilen çukurlardan yer altına sızar.

YER ŞEKLİ	AKARSU			RÜZGÂR		BUZUL	
	Aşınım	Birikim	Aşınım ve birikim birlikte etkili	Aşınım	Birikim	Aşınım	Birikim
1- Seki(taraça)							
2- Vadi							
3- Peri bacası							
4- Dev kazanı							
5- Yardang							
6- Kırgıbayır							
7- Menderes			✓				
8- Tafoni							
9- Mantar kaya							
10- Lôs					✓		
11- Sirk çukuru						✓	
12- Hörgüç kaya							
13- Moren							
14- U tipi vadi							

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

1. Manto katının kalınlığı yer kabuğunkinden fazladır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Depremler ve volkanik faaliyetler levha sınırlarında görülmez.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Çekirdek yoğunluğu ve sıcaklığı en fazla olan katmandır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Dünya'daki petrol, tuz, bor ve linyit yatakları aynı jeolojik zamanda oluşmuştur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

5. tabakalar, dış kuvvetlerin taşıdıkları malzemelerin çukur ortamlarda çökmesiyle oluşur.

6. Deniz kıyılarındaki derin akarsu vadilerinin suların altında kalmasıyla tipi kıyılar oluşur.

7. Akarsuların biriktirme faaliyeti sonucunda oluşturdukları birikinti konilerinin zamanla büyüyerek birleşmesiyle oluşur.

8. Dalgaların denize dik uzanan kara parçalarını alttan aşındırmaları sonucu su kemerlerine benzer oluşumlar olan oluşur.

9. Yer kabuğu hakkında kısaca bilgi veriniz. (9 puan)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

10. Aşağıdaki terimleri tanımlayınız. (16 puan)

Heyelan:

Debi:

Tsunami:

Jeoantiklinal:

11. Volkanik faaliyetler sırasında açığa çıkan maddelerden beş tanesini yazınız. (5 puan)

1)
2)
3)
4)
5)

12. Rüzgârların oluşturduğu aşındırma ve biriktirme şekillerini yazınız. (6 puan)

Aşındırma şekilleri:

1)
2)
3)

Biriktirme şekilleri:

1)
2)
3)

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 5 puan değerindedir.)

13. Senozoik zamanın başlarında Kuzey Yarım Küre'de şiddetli soğuma görülmüş, bu soğumanın etkisiyle İskandinav Yarımadası ile Kanada'nın kuzey kesimleri buzullar altında kalmıştır. Daha sonra bu zamanın sonunda iklimin ısınmasıyla bu alanlardaki buzulların büyük bölümü erimştir.

Senozoik zamanda yukarıdaki bölgelerdeki buzul alanlarında görülen bu değişimler;

- I. epirojenik hareketlerin görülmesi,
II. fiyort ve skyer tipi kıyılarının oluşması,
III. volkanik faaliyetlerin artması,
IV. buzul şekillerinin azalması

durumlarından hangilerine neden olmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

14. Aşağıdaki devirlerden hangisi, günümüze da ha yakındır?

- A) Jura B) Holosen C) Permien
D) Kretase E) Paleosen

15. I. Karadeniz
II. Urallar
III. Ege Denizi
IV. Appalaşlar

Yukarıdakilerden hangileri, orojenik hareketler sonucu oluşmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

16. Aşağıdaki kayalardan hangisinin yaygın olduğu arazilerde karstik şekiller daha kolay gelişir?

- A) Granit B) Volkan camı
C) Kireç taşı (kalker) D) Andezit
E) Volkan bombası

17. Akarsuların kollarıyla birlikte sularını topladığı ve akıttığı alana havza adı verilir.

Buna göre, bir akarsuyun havzasının açık ya da kapalı olmasında;

- I. uzunluk,
II. bitki örtüsü,
III. yer şekilleri,
IV. iklim koşulları

durumlarından hangileri etkilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

18. I. Krater
II. Trangresyon
III. Regresyon
IV. Koni

Yukarıdakilerden hangileri, epirojenik hareketlerle ilgilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

19. I. Lapy
II. Dolin
III. Uvala

Yukarıdaki şekillerin, küçükten büyüğe doğru sıralanışı, aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) I, II ve III B) I, III ve II C) II, I ve III
D) II, III ve I E) III, II ve I

20. Aşağıdakilerden hangisi, akarsular tarafından taşınan malzemelerin dağlık bölgelerdeki çukur alanlarda birikmesiyle oluşmuştur?

- A) Plato B) Peri bacası
C) Menderes D) Dev kazanı
E) Dağ içi ovası

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

1. Diyarbakır yakınlarındaki Karacadağ Volkanı, şekil bakımından kalkan biçimli volkanlara güzel bir örnektir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Akarsuyun doğduğu yere ağız, denize ya da göle ulaştığı yere ise kaynak adı verilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Yüksek dağların zirvelerini örten buzullar örtü buzulunu oluşturur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Dalgalar tarafından alt kesimleri oyulan kıyıların üst bölümlerinin çökmesiyle oluşan kıyı dikliklerine falez adı verilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

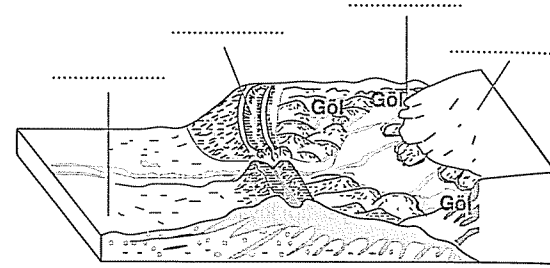
5. Rüzgârın taşıdığı ince boyuttaki malzemeleri hı-zının azaldığı yerde biriktirmesiyle oluşan toprak-lara adı verilir.

6. Deprem en kısa yoldan yeryüzüne ulaştığı nok-taya adı verilir.

7. Karstik kayaların çözünmesi sonucunda mey-dana gelen huni biçimindeki küçük çukurluklar olarak adlandırılır.

8. Akarsuyun yatağını ağızdan kaynağa doğru ola-cak şekilde derine aşındırmasına adı verilir.

9. Buzul ve oluşturduğu şekillerle ilgili aşağıdaki di-yagramda boş bırakılan yerlere ilgili kavramları tamamlayınız. (16 puan)

10. Aşağıdaki ifadeleri, uygun şekilde eşleştiriniz. (15 puan)

1) Litosfer	a) Kıyı seti gölü
2) Lagün	b) Kireç taşı
3) Kalker	c) Yer kabuğu
4) Dağ oluşumu	d) Krater
5) Volkan ağzı	e) Orojenez

11. Jeolojik zamanların isimlerini yazınız. (10 puan)

- 1)
2)
3)
4)

12. Karst topoğrafyası ile ilgili beş terim ismi yazınız. (5 puan)

- 1)
2)
3)
4)
5)

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 5 puan değerindedir.)

13. Peri bacalarının oluşumunda başlıca etken, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Buzul erimeleri
B) Rüzgârın biriktirme faaliyeti
C) Dalgaların aşındırma faaliyeti
D) Akarsuların biriktirme faaliyeti
E) Yağışlar sonucu oluşan yüzey suları

14. Aşağıdaki resim, karsitik arazide yer alan bir obru-ğa aittir.

Buna göre, bu oluşumla ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi söylenebilir?

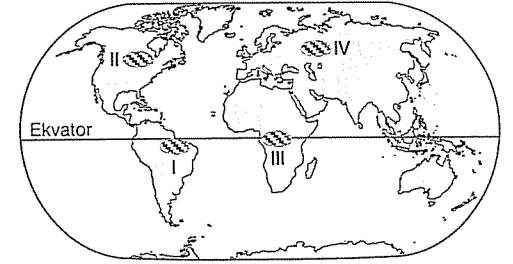
- A) Derinliği dibi görünecek kadar azdır.
B) Yamaçlarındaki eğim oranı her yerde aynıdır.
C) Yamaçlarındaki tabaklar aşınmayacak kadar çok serttir.
D) Yer altı boşluklarının tavanlarının çökmesi so-nucu oluşmuştur.
E) Volkanik faaliyetler sonucu oluşan gaz patla-malarının etkisiyle oluşmuştur.

15. I. Delta
II. Hörgüç kaya
III. Barkan
IV. Traverten

Aşağıdakilerin hangisinde, yukarıdaki yer şe-killerinden herhangi birini oluşturan kuvvet verilmemiştir?

- A) Akarsu B) Buzul C) Rüzgâr
D) Yer altı suları E) Dalga

16. Sıcaklığın ve nemin yüksek olduğu bölgelerdeki kayalarda kimyasal çözünme kuvvetlidir.

Coğrafi koşulları göz önüne alındığında, hari-tada numaralandırılan yerlerin hangilerindeki kayalarda kimyasal çözünmenin daha kuv-vetli olması beklenir?

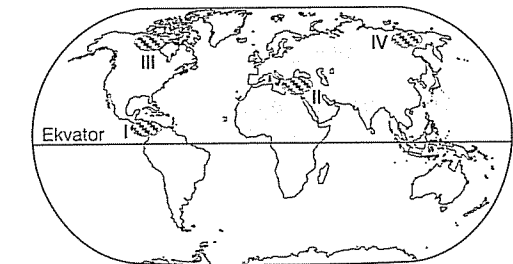
- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

17. I. Avrasya
II. Kuzey Amerika
III. Antarktika
IV. Avustralya

Yukarıdaki levhalardan hangileri, Kuzey Yarı-m Küre'de yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

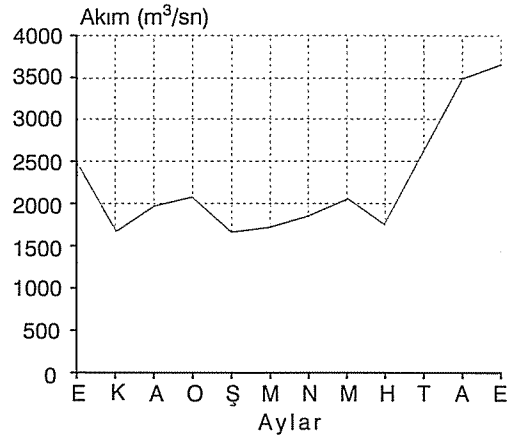
18. Tektonik depremler, yer kabuğunun hareketli ol-duğu fay hatları boyunca sıkça görülür.

Yer yapıları göz önüne alındığında, haritada numaralandırılan yerlerin hangilerinde tekto-nik depremlerin görülmesi daha çok beklenir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

1. Aşağıda, bir akarsuyun aylara göre akım grafiği gösterilmiştir.

Aşağıdaki ifadeleri, grafiğe göre doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

- a) Yıllık ortalama akım değeri 1000 m³/s'den fazladır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- b) Akımın en yüksek olduğu mevsim sonbahardır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- c) Akarsu yaz mevsiminde kurduğundan mevsimlik bir akarsudur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- d) Ocak ayı ortalama akım değeri 2000 m³/s'nin biraz üzerindedir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- e) Akım değişimleri belirgin olduğundan akarsu düzensiz bir rejime sahiptir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- f) Akarsuyun beslenmesinde yalnızca yağmurları etkili olmuştur.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- g) Akımın en düşük olduğu ay ile en yüksek olduğu ay arasındaki akım farkı 1000 m³/s'den fazladır.

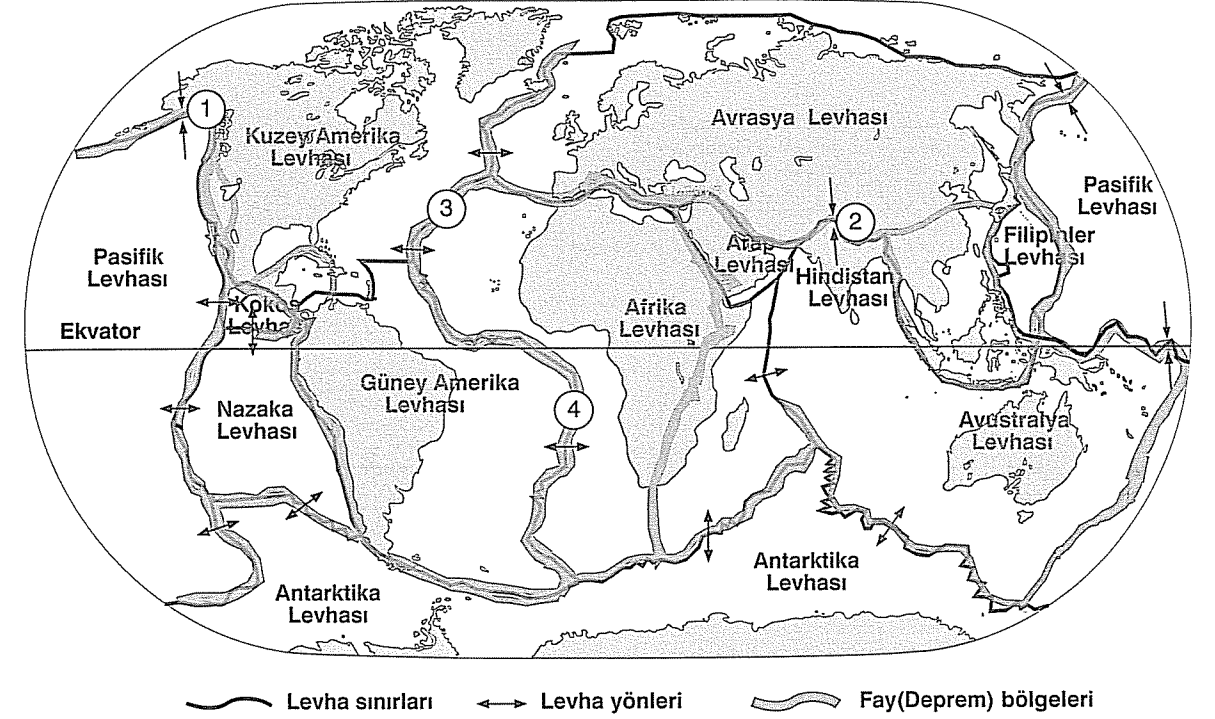
2. Aşağıdaki tabloda, beş akarsuya ait bazı özellikler verilmiştir.

Akarsu	Uzunluğu (km)	Havzası (km²)	Debisi (m³/sn)	Ortalama eğim (%)
I	5300	7 100 000	120 000	39
II	6530	3 600 000	75 000	25
III	6500	2 800 000	2 300	28
IV	3694	1 459 000	6 240	5
V	2775	673 000	1 200	12

Tabloya göre, aşağıdaki yargılara varılabilir, varılamaz şeklinde cümlelerin sonundaki boşluklara yazınız.

- a) Uzunluğu ve debisi en fazla olan akarsu aynı akarsudur. (.....)
- b) Akarsuların tümü taşımacılığa elverişlidir. (.....)
- c) Bir akarsuda yatak eğiminin artması debiyi artırıcı bir faktördür. (.....)
- d) Uzunluğu en fazla olan akarsuyun havzası da en geniştir. (.....)
- e) Havza büyüklüğü akarsuyun debisini etkilemez. (.....)
- f) Beş akarsuyun da havzalarına düşen yağış miktarı aynıdır. (.....)
- g) I. akarsuyun hidroelektrik potansiyeli diğerlerinden daha fazladır. (.....)
- h) Uzunluğu, havzası ve debisi en az olan akarsu aynı akarsudur. (.....)
- ı) Eğimi en az olan akarsu aynı zamanda uzunluğu en fazla olan akarsudur. (.....)
- i) Akarsuların tümü denge profiline ulaşmıştır. (.....)

3. Aşağıdaki haritada, yeryüzündeki levhaların dağılışı gösterilmiştir.

Haritaya göre, aşağıdaki ifadeleri, grafiğe göre doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

- a) 1 ve 2 numaralı bölgelerde levhalar birbirine doğru yaklaştığından, sıradağ oluşumu vardır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- b) 3 ve 4 numaralı bölgelerde levhalar birbirinden uzaklaşmaktadır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- c) Türkiye levhaların birbirinden uzaklaştığı bölgedir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- d) Deprem bölgeleri ile fay hatlarının dağılışı genel olarak paralellik gösterir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- e) Levhalar içinde yüz ölçümü en geniş olan Avrasya levhasıdır.
Doğru ☐ Yanlış ☐

- f) Her zaman büyük levhalar birbirine doğru yaklaşırken, küçük levhalar birbirinden uzaklaşır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- g) Kıta sınırları ile kıtaların bulunduğu levha sınırları her zaman çakışmaz.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- h) Antarktika levhası hareket etmeyen tek levhadır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- ı) Afrika levhası ile Avustralya levhaları aynı hızla hareket etmektedir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- j) Yer kabuğunu oluşturan levhalar bir yapbozu oluşturan parçalar gibi şekil yönünden birbiriyle uyum içindedir.
Doğru ☐ Yanlış ☐

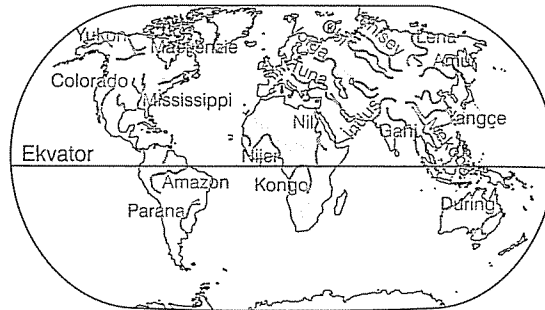
4. Aşağıdaki tabloda, Dünya üzerinde 1900 - 2005 yılları arasında meydana gelmiş depremler ve bu depremlerin yol açtığı zararlarla ilgili bilgiler verilmiştir.

Ülke	Deprem sayısı	Ölü sayısı (bin kişi)	Etkilenen kişi sayısı (milyon kişi)	Ekonomik hasar (dolar)
Çin	82	244	20,7	8
İran	67	100	2	10,9
Türkiye	38	24	6,1	16
Meksika	20	10	2,5	4,7
Afganistan	24	9	0,6	1,7
Endonezya	66	7	1,8	0,8
Japonya	28	6	3,2	132
İtalya	20	6	0,7	30
Yunanistan	21	340	0,9	7,2
ABD	21	145	0,06	25

Tabloya göre, aşağıdaki bilgiler bulunabilir, bulunamaz şeklinde cümlelerin sonundaki boşluklara yazınız.

- a) Ölenlerin cinsiyete göre dağılımı(.....)
- b) En şiddetli depremin görüldüğü ülke (.....)
- c) Deprem sayısının en fazla olduğu ülke (.....)
- d) Depremde meydana gelen zararların türlerine göre dağılışı (.....)
- e) Depremden etkilenen kişi sayısının en fazla olduğu ülke (.....)
- f) Ölü sayısının en fazla ve en az olduğu ülkeler arasındaki ölü sayısı farkı (.....)
- g) Japonya'da ölenler içinde kırsal ve kentsel nüfus oranları (.....)
- h) On ülkede meydana gelen toplam deprem sayısı (.....)
- i) Türkiye'de ve Yunanistan'da meydana gelen depremlerin şiddetleri arasındaki fark (.....)

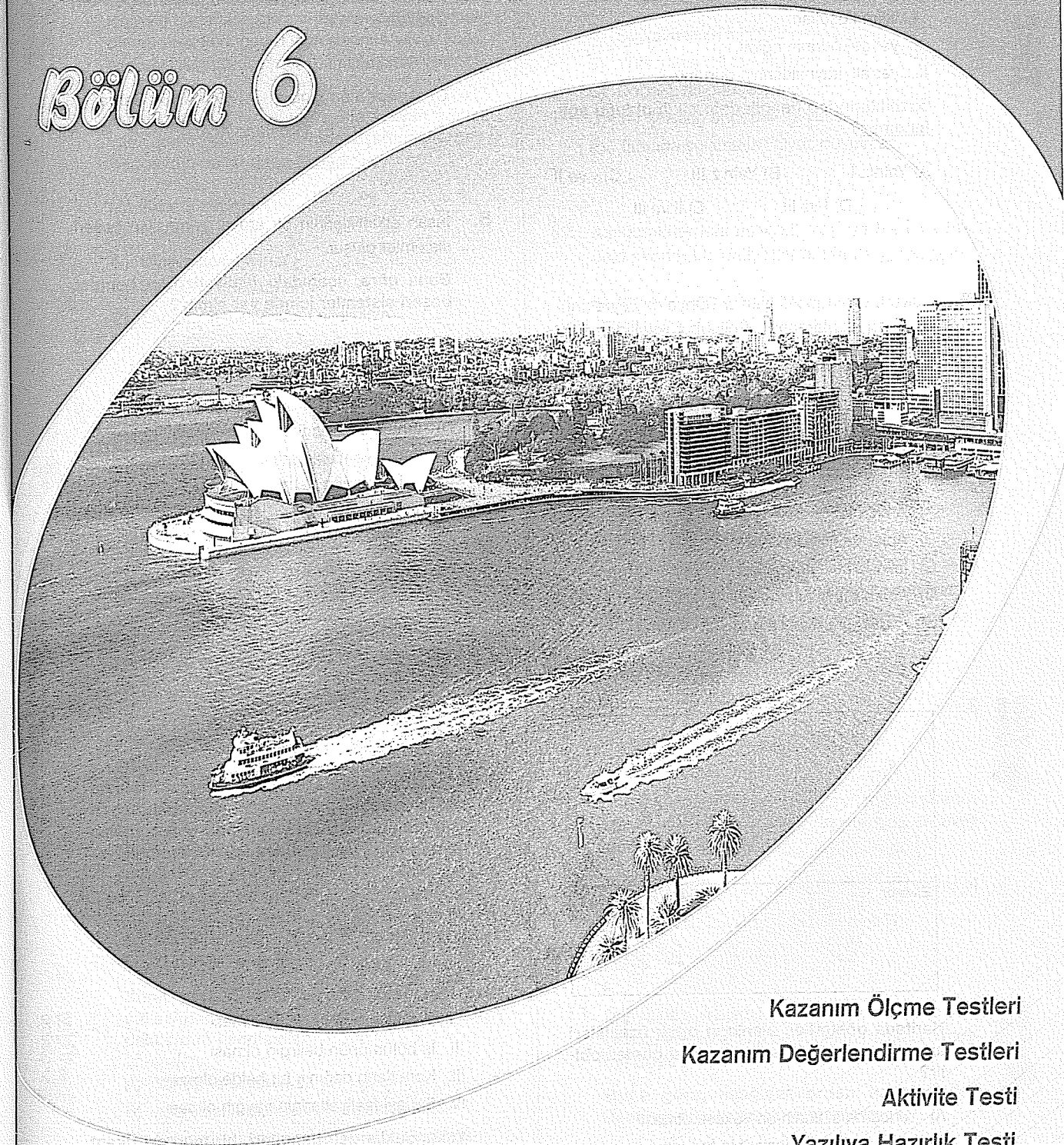
5. Aşağıdaki haritada, Dünya'daki başlıca akarsuların dağılışı gösterilmiştir.

Aşağıdaki ifadeleri, haritaya göre doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

- a) Asya Kitası, akarsular yönünden Afrika Kitası'na göre daha zengindir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- b) Asya Kitası'ndaki akarsuların tamamı okyanuslara dökülmektedir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- c) Güney Yarım Küre, akarsular yönünden Kuzey Yarım Küre'ye göre daha zengindir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- d) Nil Nehri Akdeniz'e dökülmektedir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- e) Kuzeybatı Avrupa kıyılarındaki akarsuların rejimleri düzensizdir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- f) Amazon Nehri Atlas Okyanusu'ndan doğup, Güney Amerika Kitası'na doğru akmaktadır.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- g) Mississippi Nehri Meksika Körfezi'ne dökülmektedir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- h) Tuna Nehri Karadeniz'e dökülmektedir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐

Bölüm 6

Kazanım Ölçme Testleri
Kazanım Değerlendirme Testleri
Aktivite Testi
Yazılıya Hazırlık Testi
Grafik ve Tablo Yorumlama

1. Bir bölgedeki yerleşme dokusunun dağınık veya toplu olmasında;

- I. iklim koşulları,
- II. yer şekillerinin eğimi,
- III. yer altı kaynaklarının durumu

özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu söylenemez?

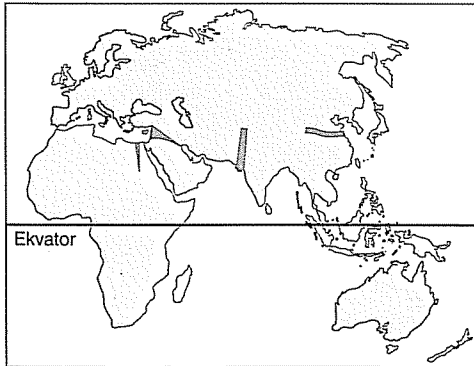
- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

2. Yüksek ve engebeli alanlar Dünya'da seyrek nüfuslanan alanlardır. Belli bir yükseltiden sonra iklim koşullarının değişmesi, ulaşım güçlüğü'nün yaşanması, tarıma elverişli arazilerin yetersiz olması gibi nedenlerden dolayı bu alanlarda nüfus seyrek olur.

Buna göre, aşağıdaki yerlerden hangisi yukarıdaki açıklamaya örnek olarak gösterilebilir?

- A) Amazon Havzası
- B) Apler ve Himalayalar
- C) İskandinav Yarımadası
- D) Afrika Kitası'nın kuzeyi
- E) Avustralya Kitası'nın büyük bölümü

3.

Haritada gösterilen alanların ortak özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Yerleşme sınırının en yüksek olması
- B) İlk yerleşim merkezlerinin bulunması
- C) Sıcak ve nemli iklim koşullarının görülmesi
- D) Sanayi ve ticaret şehirlerinin yaygın olması
- E) Yerleşmeye elverişli olmayan bölgeler olması

4. Aşağıdakilerden hangisi, yeryüzünde yerleşilebilen alanların seyrek olduğu yerlerden biri değildir?

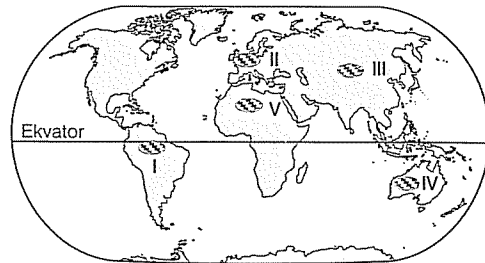
- A) Sibirya'nın kuzeyi
- B) Nil Havzası
- C) Amazon ormanları
- D) Büyük Sahra
- E) Grönland Adası

5. İnsan etkinliklerinin bir araya gelmesiyle beşerî sistemler oluşur.

Buna göre, aşağıdaki faaliyetlerden hangisi beşerî sistemler içinde yer almaz?

- A) Doğal afetler
- B) Sanayileşme
- C) Nüfus hareketleri
- D) Tarımsal faaliyetler
- E) Ulusal ve uluslararası organizasyonlar

6.

Haritada taranarak numaralandırılan bölgelerin iklim koşulları göz önüne alındığında, hangilerinde konutların yapımında ahşap malzemenin daha fazla kullanıldığı söylenebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

7. I. Yüz ölçümünün geniş olması
II. İş bölümünün belirgin olması
III. Konutların dağınık bir hâlde olması
IV. Sanayi faaliyetlerinin yaygın olması

Yukarıdakilerden hangileri, bir merkezin kent sayılması için ölçü olamaz?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

8. Kırsal yerleşmeler sürekliliğine göre kalıcı veya geçici yerleşmeler olarak ikiye ayrılır. Kalıcı yerleşmelere mahalle, divan, mezra ve çiftlik örnek olarak verilirken, geçici yerleşmelere yayla, kom, ağıl ve oba gibi yerleşmeler örnek olarak verilebilir.

Buna göre, bir kırsal yerleşme yerinin geçici veya kalıcı olması üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazladır?

- A) Gelir düzeyinin
- B) Kurulduğu yerin
- C) Ulaşım koşullarının
- D) Yerleşme dokusunun
- E) Ekonomik faaliyetlerin niteliğinin

9. Aşağıda bir yerleşmeye ait bazı özellikler numaralandırılarak verilmiştir.

(I) Nüfus, daha çok ovaların veya hayvancılığın yaygın olduğu platolarda yoğunlaşmıştır. (II) Kent nüfusu az olup, kır nüfusu fazladır. Son nüfus sayımına göre nüfusu 100 000'i aşan yerleşim merkezi yoktur. (III) Kentte Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait pek çok eser bulunmaktadır. (IV) Kırsal kesimlerde yayla, kom, ağıl ve oba türü geçici yerleşmeler yaygındır. (V) Köy yerleşmelerinin toplu olmasında, arazinin düz ve su kaynaklarının sınırlı olması etkili olmuştur.

Buna göre, numaralandırılarak verilen bilgilerden hangisi yerleşmenin tipi ve dokusu hakkında daha az bilgi verir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

10. Orta kuşakta kentler mümkün olduğunca alçak alanlarda kurulurken, Ekvatorial bölgede oldukça yüksek alanlarda kurulur. Bu şehirlerden biri de Bolivya'nın başkenti La Paz'dır. Şehir, 4000 metre yükseltide kurulmuştur.

Buna göre, Ekvatorial bölgedeki şehirlerin yükseklerde kurulmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yerleşme sınırının en yüksek olması
- B) Akarsuların rejimlerinin düzenli olması
- C) Yer şekillerinin engebeli ve yüksek olması
- D) Aşırı sıcak ve nemli iklim koşullarının yaşanması
- E) Bitki örtüsünün geniş yapraklı ve sık ormanlardan oluşması

11. Toplu kır yerleşmelerinin görüldüğü bir bölge için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Su kaynakları sınırlıdır.
- B) Yıllık yağış miktarı fazladır.
- C) Doğal bitki örtüsü ormandır.
- D) Yer şekilleri engebeli ve yüksektir.
- E) Tarımda sulamaya ihtiyaç duyulmaz.

12. Aşağıdakilerden hangisi, köy yerleşmelerindeki ekonomik faaliyetler arasında yer almaz?

- A) Tarım
- B) Sanayi
- C) Balıkçılık
- D) Ormancılık
- E) Hayvancılık

13. İnsanların göçebe hayat tarzını bırakıp yerleşik hayata geçişinde, aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Doğal afetlerin artması
- B) İklim koşullarının değişmesi
- C) Yeni doğal kaynakların keşfedilmesi
- D) Coğrafi Keşifler'le yeni kıtaların keşfedilmesi
- E) Tarım ve hayvancılık faaliyetlerine başlanması

14. I. Tarım
II. Hayvancılık
III. Arcılık

Dağınık kır yerleşmelerinin, yukarıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisine daha az elverişli olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

15. Dünya'da nüfus arttıkça irili ufaklı devletler ortaya çıkmış, bu devletlerin bir yönetim merkezi olmuştur. Böylece idari kentler ortaya çıkmıştır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi idari kentlere örnek olarak gösterilemez?

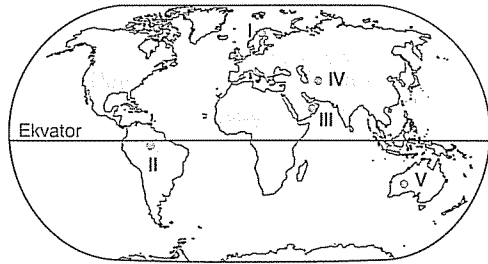
- A) Roma (İtalya)
- B) Paris (Fransa)
- C) Şam (Suriye)
- D) Kahire (Mısır)
- E) Mekke (Suudi Arabistan)

1. I. Mezra
II. Divan
III. Yayla
IV. Oba

Yukarıdaki kır yerleşmelerinden hangileri, sürekliliğine göre geçici yerleşmelerdendir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Yeryüzünde yerleşmeyi sınırlandıran faktörlerden biri de sıcak ve kurak iklim koşullarının yaşanmasıdır.

Buna göre, haritada numaralandırılan bölgelerin hangilerinde, yerleşmelerin sınırlı olmasında sıcak ve kurak iklim koşullarının etkisi olmamıştır?

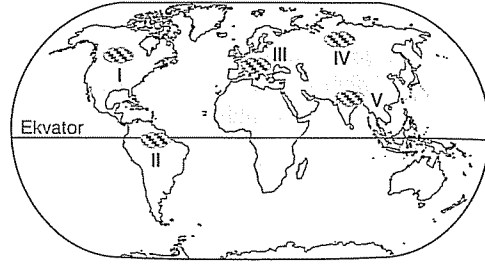
- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

3. – Rotterdam(Hollanda), Hamburg(Almanya), Sidney(Avustralya) ve Barselona(İspanya)
– Vatikan(İtalya), Mekke ve Medine(Suudi Arabistan)
– Ust Neira ve Dikson(Rusya Federasyonu), Zonguldak(Türkiye), JohannesburgGüney Afrika Cumhuriyeti)
– Osaka(Japonya), Manchester(İngiltere), Essen(Almanya) ve Kocaeli(Türkiye)

Yukarıda, aşağıdaki şehirlerden hangisine örnek verilmemiştir?

- A) Dini şehirlere
B) Liman şehirlerine
C) Turizm şehirlerine
D) Maden şehirlerine
E) Sanayi şehirlerine

4. Yükseklik arttıkça sıcaklık ve nem miktarı azalır. Buna bağlı olarak dağların yüksek kesimlerinde, yaşam koşulları alçak kesimlerdeki göre daha elverişsizdir.

Haritada numaralandırılan bölgelerin hangisinde yaşam koşulları, yukarıdaki sonuç yarısının aksine, dağların 2000 metre ve üzerinde daha elverişlidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Orta kuşakta Akdeniz kıyıları, Alp'ler'e oranla yerleşmeye daha elverişlidir.

Bu durum, iki bölgenin hangi bakımdan farklı olmasının bir sonucu olarak gösterilemez?

- A) Denize yakınlık B) İklim koşulları
C) Yer yapısı D) Yer şekilleri
E) Ulaşım olanakları

6. Dünya genelinde çok yüksek dağlık alanlar, kutuplara yakın bölgeler, yüksek sıcaklık ve şiddetli kuraklığın yaşandığı yerler, yerleşme için fazla uygun değildir. Ancak tüm olumsuz coğrafi koşullara karşın değerli maden yataklarına sahip olması, bazı yerleşmelerin kurulmasını ya da var olan küçük yerleşmelerin gelişmesini sağlamıştır.

Buna göre;

- I. La Paz (Bolivya),
II. Osaka (Japonya),
III. Zonguldak (Türkiye),
IV. Dikson (Rusya Federasyonu),
V. Hong Kong (Çin Halk Cumhuriyeti)

gibi yerleşmelerden hangileri, bu duruma örnek olarak gösterilebilir?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

7. Yerleşmelerle ilgili verilen aşağıdaki bilgilerin hangisinde, I.'de verilenin II.'nin nedeni olduğu söylenemez?

I.	II.
A) Arazinin düz ve su kaynaklarının sınırlı olması	Toplu yerleşmelerin yaygın olması
B) Arazinin engebeli ve su kaynaklarının bol olması	Dağınık yerleşmelerin yaygın olması
C) Tarım alanlarının birbirinden uzak ve parçalı olması, hayvanlar için otlak temini, devlet arazilerinin topraksız aileler tarafından kullanılması	Köy altı yerleşmelerinin oluşması
D) İnsanların gezme, görme ve dinlenme ihtiyaçlarının artması	Ticaret şehirlerinin oluşması
E) Denizler, kutuplar, yükselti, yer şekilleri, kuraklık, gür ormanlar ve bataklıklar	Yerleşmelerin sınırlandırılması

8. Aşağıdaki yerlerin hangisinde, köyler genellikle toplu yerleşme hâlinde yer alır?

- A) Ova veya platolarda yer alan
B) Akarsu ya da yol boylarında kurulan
C) Mera hayvancılığının geliştiği yerlerde kurulan
D) Arazinin engebesinin ve yükseltisinin fazla olduğu yerlerde bulunan
E) Yıllık yağış miktarının fazla ve su kaynaklarının bol olduğu yerlerde kurulan

9. Aşağıdaki etkinliklerden hangisi, bir yerleşimin yerinin nüfus artışında ve sosyo - kültürel yapısında diğerlerinden daha fazla değişime neden olur?

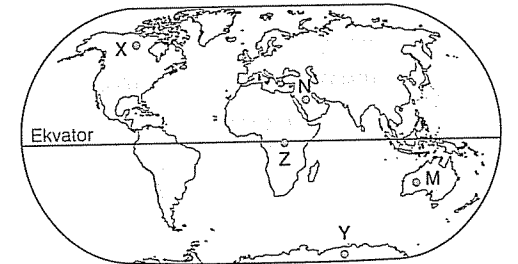
- A) Orman işletmesi açılması
B) Verimli arazilerin sulanması
C) Demir - çelik fabrikası kurulması
D) Tarım ürünleri çeşidinin artırılması
E) Mera hayvancılığının yaygınlaştırılması

10. I. Arazinin çok engebeli olduğu yerler
II. Çöl ikliminin görüldüğü yerler
III. Su kaynaklarının bol olduğu yerler
IV. Akarsu ya da yol boylarındaki yerleşmeler

Yukarıdakilerden hangilerinin görüldüğü bölgelerde, dağınık yerleşme dokusuna rastlanma olasılığı daha fazladır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. Aşağıdaki harita üzerinde, bazı yerleşim merkezleri gösterilmiştir.

Buna göre, haritada gösterilen yerleşmelere ait özelliklerden hangisi yanlıştır?

- A) M'de kuraklıktan dolayı yerleşmeler seyrek.
B) Y hiç yerleşik hayatın olmadığı bölgelerden biridir.
C) X'de düşük sıcaklıktan dolayı yerleşmeler seyrek.
D) Z yerleşme sınırının en yüksek olduğu bölgelerden biridir.
E) N'de yer şekilleri engebeli ve yüksek olduğundan yerleşmeler seyrek.

12. Roma(İtalya), Şam(Suriye) ve İstanbul(Türkiye) geçmişten günümüze önemini koruyabilen şehirler örnek olarak gösterilebilir.

Bu şehirlerin uzun yıllar önemini koruyabilmesi aşağıdakilerden hangisinin sonucudur?

- A) Bitki örtüsünün gür olmasının
B) Yüz ölçümünün geniş olmasının
C) Nüfus yoğunluğunun fazla olmasının
D) Coğrafi konumunun elverişli olmasının
E) Sağlık ve eğitim kurumlarının yeterli olmasının

1. I. Bataklıklar
II. Kutuplar
III. Kuraklık
IV. Gür ormanlar
V. Ovalık alanlar

Yukarıda verilenlerden hangisi, yerleşilebilen alanları sınırlandıran faktörlerden biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bir ülkede yer alan K limanından, yakın çevredeki tarım ürünleri ihracatı yapılırken; L limanından birçok bölgeden gelen çeşitli ürünlerin ihracatı yapılmaktadır.

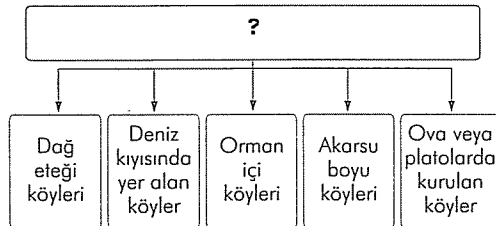
Buna durum, K ve L limanlarının;

- I. art bölgeleriyle olan ulaşım ağı,
II. yükleme kapasitesi,
III. çevresindeki iklim özellikleri,
IV. doğal ya da yapay olmaları

gibi özelliklerden daha çok hangileri bakımından farklı olmalarına bağlanabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Aşağıdaki şemada, bazı kırsal yerleşme türleri gösterilmiştir.

Şemada soru işareti ile gösterilen yere, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Büyüklüğüne göre köyler
B) Kurulduğu yere göre köyler
C) Dokusuna göre yerleşmeler
D) Sürekliliğine göre yerleşmeler
E) Fonksiyonlarına göre yerleşmeler

4. Aşağıdaki köy altı yerleşmelerinden hangisine kıyı bölgelerinde rastlanma olasılığı daha fazladır?

- A) Yayla B) Dalyan C) Oba
D) Çiftlik E) Mezra

5. Aşağıdakilerden hangisi, kırsal yerleşmeler arasında yer alan kasabaların(belde) özellikleri arasında gösterilemez?

- A) Çevre köylerin pazarı durumundadır.
B) Köy ile kent arasında geçiş özelliği göstermektedir.
C) Ekonomik etkinlikler yönüyle köyle benzerlikleri yoktur.
D) Nüfus miktarları, 2000 ile 10 000 arasında değişmektedir.
E) Köylerden farklı olarak bazı el sanatları ve meslekler gelişmiştir.

6. Aşağıdakilerden hangisi, teknoloji kentlerinin ortak özellikleri arasında gösterilebilir?

- A) Kutsal mekanların fazla olması
B) Ticari faaliyetlerin gelişmiş olması
C) Bilimsel araştırma merkezlerinin fazla olması
D) Endüstri kuruluşlarının sayısının fazla olması
E) Nüfus miktarlarının yıl içinde değişkenlik göstermesi

7. K yöresinin yerleşme dokusu incelendiğinde, evlerin birbirleriyle gruplaşma göstermedikleri görülür. Evlerin birbirinden uzak, aralarında bahçe ve tarlaların yer aldığı görülür.

K yöresinde bu durumun ortaya çıkmasında, aşağıdakilerden hangisinin etkisinin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Arazinin çok engebeli olmasının
B) Kara yolu ulaşımının gelişmiş olmasının
C) Bitki örtüsünün ormanlardan oluşmasının
D) Tarım ürünlerinin çeşidinin fazla olmasının
E) Su kaynaklarının belirli alanlarda toplanmasının

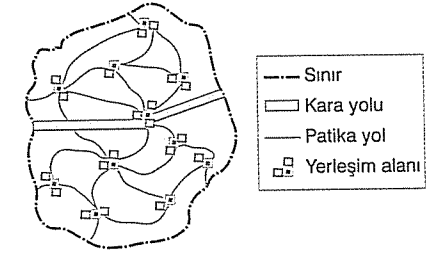
8. Aşağıdakilerden hangisi, beşerî coğrafyanın ilgilendiği konular arasında gösterilemez?

- A) Yer şekillerinin iklim üzerindeki etkileri
B) Maden yataklarının ve sanayi tesislerinin dağılışı
C) Ulusal ve uluslararası örgütlerin yapısı ve çalışmaları
D) İnsanların göç hareketlerinin nedenleri ve sonuçları
E) Kırsal kesimlerde konutların yapımında kullanılan malzeme cinsinin çevre koşullarıyla ilişkisi

9. Yerleşmelerin farklılaşması ve şehirlerin ortaya çıkmasıyla ilgili verilen aşağıdaki bilgilerin hangisinde, I.'de verilenin II.'ye ortam hazırladığı söylenemez?

I.	II.
A) Son yüzyılda bilgi ve iletişim alanında akıl almaz hızla değişim yaşanması. Sadece bilimsel çalışmaların yapıldığı kentlerin kurulmasının planlanması	Teknokent veya bilim kentlerinin kurulması
B) Yoğun çalışma ortamının stres ve yorgunluktan kurtulmak isteyen insanların yılın belirli dönemlerinde dinlenmek istemesi	Turizm etkinliklerinin yoğunlaştığı turizm kentlerinin ortaya çıkması
C) İnsanoğlunun yapmış olduğu buluşlarla Sanayi Devrimi'ni gerçekleştirmesi, atölyelerin ve fabrikaların kurulması	Sanayi kentlerinin ortaya çıkması
D) Demir, kömür, bakır gibi madenlerin bulunduğu yerlerde maden ocaklarının açılarak buraların işletmeye açılması	İdari kentlerinin ortaya çıkması
E) İnsanların deniz aşırı ülkelere ulaşma isteği, kıyı kesimlerinde yerleşim yerlerinin ve limanların kurulması	Liman kentlerinin ortaya çıkması

10. Aşağıdaki şekilde, bir yerleşme türünün dokusu gösterilmiştir.

Buna göre, yerleşme bölgesiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi kesindir?

- A) Köy altı yerleşmesidir.
B) Geçici yerleşim türüdür.
C) Toplu yerleşme hakimdir.
D) Nüfusu 2000'in altındadır.
E) Dağınık yerleşme görülür.

11. (1) Kent yerleşmeleri, nüfusu 10 000'den fazla olan yerleşmelerdir. (2) Çalışan nüfusun yarısından fazlası tarım dışı sektörlerde yer alır. (3) Şehir yerleşmelerinde genel olarak sanayi, madencilik, ticaret, ulaşım, bankacılık, kamu hizmetleri ve turizm faaliyetleri ön plandadır. (4) İş bölümü belirgindir. (5) Nüfus miktarları yıl içinde fazla değişiklik göstermez.

Yukarıdaki metinde numaralandırılan cümlelerden hangisi, kent yerleşmeleri için ortak bir özellik değildir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

12. 18. yüzyılda Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesiyle bazı tarihi şehirler zamanla sanayi ve maden şehirleri durumuna gelmiştir. Özellikle taş kömürü, demir cevheri, petrol ve altın gibi değerli madenlerin çıkarıldığı bölgelerde nüfuslanmanın artmasına bağlı olarak maden şehirleri oluşmuştur. Maden şehirleri içinde özellikle demir cevheri ve taş kömürü gibi sanayi için önemli olan yer altı kaynaklarının çıkarıldığı şehirler, çeşitli sanayi tesislerinin kurulmasıyla gelişerek sanayi şehirleri durumuna gelmiştir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi, bu tür sanayi kentlerinin fazla olduğu ülkelerden biri değildir?

- A) Fransa B) Almanya C) Mısır
D) ABD E) İngiltere

1. I. Önemli yolların kavşak noktasında yer alması
II. Stratejik açıdan önem taşıyan boğaz ya da geçitlere sahip olması
III. Geniş ve düz alanlarda kurulması
IV. Bitki örtüsünün gür orman olması

Bir yerleşim merkezinin uzun yıllar önemini koruyabilmesi, yukarıdakilerden hangileriyle daha çok ilgilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Bir yerleşim merkezinin büyüüp gelişmesinde, aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha azdır?

- A) Ticaret B) Sanayi C) Madencilik
D) Hayvancılık E) Turizm

3. Yeryüzünde ilk yerleşmelerin kurulduğu yerler arasında;

- I. Nil Havzası,
II. Mezopotamya,
III. Kuzey Amerika,
IV. İskandinav Yarımadası

gibi yerlerden hangileri gösterilebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Şehir yerleşmelerini kır yerleşmelerinden ayıran özellikler arasında;

- I. nüfus miktarı,
II. kadın ve erkek nüfus oranı,
III. kurulduğu yerin coğrafi konumu,
IV. çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımı

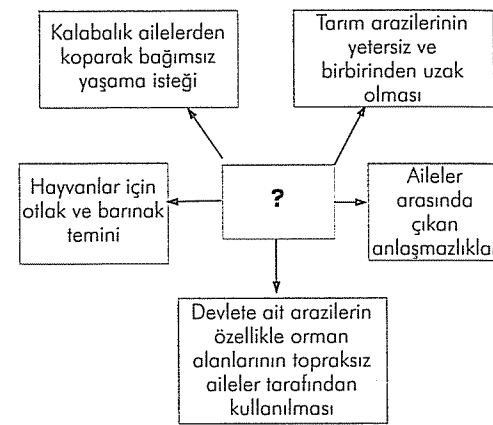
gibi etkenlerden hangileri gösterilemez?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. Ovalar gibi yer şekillerinin az engebeli olduğu sahalarda yerleşme çekirdeklerinin bir meydan etrafında toplandığı yerleşmeler, aşağıdakilerden hangisine örnek teşkil eder?

- A) Kıyı yerleşmelere
B) Dağınık yerleşmelere
C) Çizgisel yerleşmelere
D) Dairesel yerleşmelere
E) Yamaç boyu yerleşmelere

- 6.

Şemada soru işareti ile gösterilen yere, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Yerleşmeyi sınırlandıran faktörler
B) Köy altı yerleşmelerinin ortaya çıkmasının nedenleri
C) Kırsal yerleşmelerde konut tiplerini etkileyen faktörler
D) Köylerin toplu veya dağınık olmasını etkileyen faktörler
E) Anadolu'nun çok eski devirlerden beri yerleşim alanı olarak kullanılmasının nedenleri

- 7.

- I. Cezayir
II. İngiltere
III. Almanya
IV. Kazakistan

Yukarıdaki ülkelerin hangilerinde, sanayi şehirlerinin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. 1960'lara kadar küçük bir balıkçı kenti olan Dubai, 1990'lar sonrası uygulanan politikalar sonucunda bölgenin ticaret başkenti olmuştur. 2000'li yıllarda büyük projeler ile Dünya'ya adını duyurmuştur. Bunlardan en ilgi çekici olanları palmiye şeklindeki yapay ada ile Dünya şeklini alan takım adalardır. Son 20 yılda topraklarından petrol çıkarılmaya başlanmasıyla Dubai'nin yapısı değişmeye başlamıştır. Buna karşılık gelirin % 8'ini petrol oluşturur. Bunda bölgenin finans ve iktisat merkezi olması büyük rol oynar. Gümrüksüz devasa alışveriş merkezleri burayı kısa zamanda alışveriş cenneti yapmıştır. Şehir Dünya'nın en önemli turizm merkezlerinden biridir. Çok sayıda lüks otel bulunmaktadır. 1960 yılında 40 000 olan nüfusu, 2010 yılında 1 200 000'i geçmiştir. Dubai'de yaşayanların sadece % 20'si yerlidir. Geri kalanı ülkeye gelen yabancılardan oluşmaktadır.

Parçaya göre, Dubai kentiyle ilgili olarak aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

- A) Nüfus artışında göçle gelenleri payı fazladır.
B) Kentte ticari faaliyetlerin artmasında uygulanan politikaların payı fazladır.
C) Nüfus artışında doğal koşullardan çok beşerî faaliyetlerin etkisi daha fazladır.
D) İklim koşulları, insanların yaşamasına ve ekonomik faaliyetlere oldukça elverişlidir.
E) Turizm etkinliklerinin artması ve değerli maden yataklarına sahip olması gelişmesinde önemli etkenlerdir.

9. Yeryüzünde yerleşme alanlarını sınırlandıran faktörler göz önüne alındığında, aşağıdakilerden hangisinin Dünya'nın az nüfuslanmış bölgelerinden biri olduğu söylenemez?

- A) Çöl bölgeleri
B) Kutup bölgeleri
C) Muson bölgeleri
D) Ilıman kuşakta dağlık alanlar
E) Ekvatorial kuşağın ormanlık alanları

10. İlk yerleşim merkezlerinin yer seçiminde, aşağıdakilerden hangisinin etkisi olmamıştır?

- A) Yer şekillerinin
B) Verimli toprakların
C) Zengin su kaynaklarının
D) Elverişli iklim koşullarının
E) Sanayi ve ticari faaliyetlerin

11. – Maden yatakları

- Ulusal ve uluslararası örgütler
– İnsanların dinlenmek için yaptıkları faaliyetler
– Ham maddeleri mamul madde hâline getirme faaliyetleri

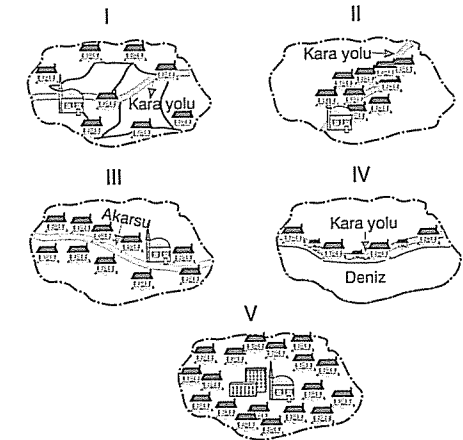
Yukarıda, insana ait faaliyetleri inceleyen beşerî coğrafyanın alt dalları arasında, aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Siyasi coğrafya
B) Enerji coğrafyası
C) Turizm coğrafyası
D) Sanayi coğrafyası
E) Ulaşım coğrafyası

12. Aşağıdakilerin hangisinde, beşerî faaliyetlerin etkisi yoktur?

- A) Küresel ve bölgesel örgütlerin kurulmasında
B) Akarsular üzerine barajların inşa edilmesinde
C) Tedavi olmak için çeşitli hastanelerin kurulmasında
D) Eğitim ve öğretim faaliyetleri için okulların kurulmasında
E) Güneydoğu Asya ülkelerinde sık sık sel ve taşkınların oluşmasında

13. Aşağıdaki şekillerde, beş bölgedeki yerleşim dokuları gösterilmiştir.

Buna göre, bu yerleşmelerden hangisi dağınık yerleşmelere örnek olarak gösterilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Doğru = Yanlış

1. Meskenlerde kullanılan malzeme cinsinin çevre koşullarıyla ilişkisini yerleşme coğrafyası inceler.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Yeryüzünde ilk yerleşim bölgeleri İskandinav Yarımadası, Sibirya ve Kanada'da yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Mahalle, divan, mezra ve çiftlik geçici kır yerleşmelerine örnek olarak gösterilebilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. İnsanların geçimini tarım ve hayvancılıktan sağladığı köy ve köy altı yerleşmelerine kırsal yerleşmeler denir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Kudüs, Mekke ve Medine dini fonksiyonu ön planda olan kentlerdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

6. Su kaynaklarının fazla, bitki örtüsünün gür olduğu, dağlık ve engebeli arazilerde toplu yerleşmeler görülür.

Doğru ☐ Yanlış ☐

7. Kasabalar(belde), köy ile kent arasında geçiş özelliği olan, ekonomik etkinlikler yönüyle köye benzeyen, fakat köylerden farklı olarak bazı el sanatları ve mesleklerin geliştiği yerlerdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Boşluk Doldurma

1. Su kaynaklarının sınırlı ve yüzey şekillerinin sade olduğu yerlerde yerleşmeler görülür.

2. Yayla, kom, ağıl, oba ve yazlık site sürekliliğine göre kır yerleşmelerine örnek olarak gösterilebilir.

3. Denizler, bataklıklar, kutuplar, çöller, dağlık alanlar ve kıyılara çok uzak adalar için elverişli olmayan yerlerdir.

4., Dünya'nın en soğuk kentidir. Rusya'da yer alan bu kentte sıcaklıklar sık sık - 60, - 70 °C'ye kadar düşer. Bu koşullara rağmen zengin doğal gaz yatakları nedeniyle kentte 10 000'i aşkın nüfus yaşamaktadır.

5. Bir yerleşim merkezinin uzun yıllar önemini koruyabilmesi elverişli olmasına bağlıdır.

6. İnsanların deniz aşırı ülkelere ulaşma isteği, kıyı kesimlerindeki yerleşmeler limanların kurulmasına neden olmuştur. Böylece kentleri ortaya çıkmıştır.

7. Demir, kömür, petrol gibi madenlerin bulunduğu yerlerde maden ocakları açılarak buralara maden işleme tesisleri kurulmuştur. Bu alanlarda nüfus artmış ve kentleri ortaya çıkmıştır.

8. Arabistan, Büyük Sahra, Orta Asya ve Avustralya'nın iç kesimleri dolayı yerleşmenin seyrek olduğu yerlerdendir.

9. yerleşmeleri, beşerî ve ekonomik nedenlerle köylerden ayrılanların kurduğu köylerden daha küçük olan, tek ev ile köy arasında geçiş tipi olan yerleşmelerdir.

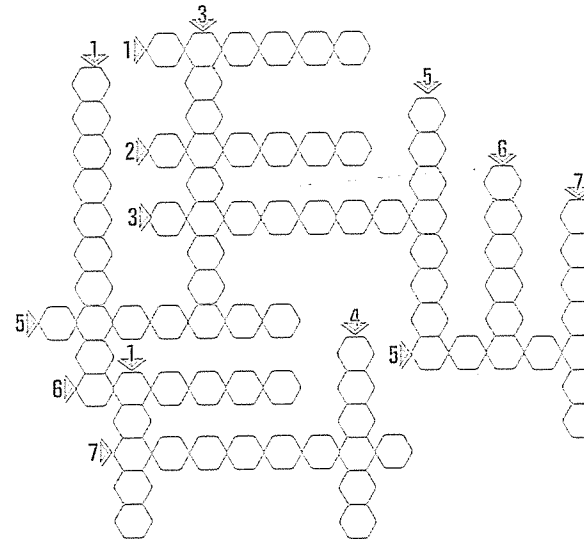
Bulmaca

SOLDAN SAĞA

- Yeryüzünün insan tarafından değiştirilmiş ve değiştirilmekte olan görünümünü inceleyen coğrafya ana bilim dalına coğrafya denir.
- Köy ile şehir arasında geçiş özelliği gösteren yerleşim birimi, belde
- Çin'de teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı şehir
- Geniş bir arazi üzerinde tarım veya hayvancılık ya da ikisini birlikte yürütmek amacıyla kurulmuş kalıcı köy altı yerleşme türü
- Rotterdam, Hamburg, Mersin, Sidney ve Barselona şehirlerine örnek olarak gösterilebilir.
- Aşırı sıcak ve nemli iklim koşullarından dolayı nüfusun seyrek olduğu Güney Amerika'daki havza
- Düşük sıcaklıklardan ve buzullardan dolayı yerleşmelerin seyrek olduğu bölge

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- Hiç yerleşik hayatın olmadığı kıta
- Dini fonksiyonu ile ön plana çıkan şehir
- Yerleşme üst sınırının en fazla olduğu bölge
- Osaka, Essen, Liverpool, Manchester gibi şehirlerin gelişmesinde ön plana çıkan fonksiyon
- Akarsu ya da yol boylarında bir hat şeklinde gelişen yerleşme türü, yerleşme
- Bodrum, Marmaris, Kuşadası, Antalya gibi şehirlerin gelişmesinde ön plana çıkan fonksiyon
- Su kaynaklarının fazla olduğu, dağlık ve engebeli yerlerde görülen yerleşme türü. yerleşme

Etkinlik - 1

Aşağıdaki kavram haritasında, boş bırakılan kutucuklara ilgili ifadeleri yazınız.

1	Kasaba(belde), köy ve köy altı (Mahalle, oba, mezra, yayla, kom, ağıl, divan, çiftlik)	⇒	
2	Dağ eteği, akarsu boyu, vadi içi, deniz kıyısı, orman içi, ova veya platolarda kurulmuş köyler	⇒	
3	Kalıcı (Mahalle, divan, mezra, çiftlik) ve geçici (Yayla, kom, oba, ağıl, yazlık site)	⇒	
4	Toplu ve dağınık yerleşme	⇒	

Etkinlik - 2

Aşağıdaki kavram haritasında verilen yerleşme dokularının özelliklerini altlarındaki boşluklara yazınız.

DOKUSUNA GÖRE	TOPLU YERLEŞME	- - - - -
	DAĞINIK YERLEŞME	- - - - -

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

1. İlk insanlar barınak olarak mağara ve ağaç kovuklarını yerleşim alanı olarak seçmişlerdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. İzmir'in Selçuk ilçesinde yer alan Efes ve Aydın'ın Didim ilçesinde yer alan Milet, bulundukları dönemin önemi sanayi kentleridir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Tarihte bilinen ilk yerleşim yeri, Mezopotamya'daki Ur şehridir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Orta kuşakta yükseltisi 1000 - 3000 metre arasında olan bölgeler yerleşmeye daha uygundur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Grönland, Alaska, Kanada'nın kuzeyi, Sibiry ve İskandinavya'nın kuzeyi yeryüzünün en seyrek nüfuslu yerleridir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

6. İlk yerleşim bölgeleri olan Mezopotamya, Mısır, Kuzey Çin ve Kuzey Hindistan gibi bölgelerde kurulan şehirlerin büyük bölümü ve ihtiyaçlara yönelik kurulmuştur.

7. şehirleri, özellikle taş kömürü, demir, petrol ve altın gibi değerli madenlerin çıkarıldığı bölgelerde kurulur.

8. Başlıca yerleşmeleri; mahalle, yayla, çiftlik, mezra, kom, oba, ağıl ve divandır.

9. Ovalar gibi yer şekillerinin az engebeli olduğu sahalarında yerleşme çekirdeklerinin bir meydan etrafında toplandığı yerlerde yerleşmeler oluşur.

10. şehirlerinde, mevsimlere göre önemli nüfus farklılıkları görülür.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 5 puan değerindedir.)

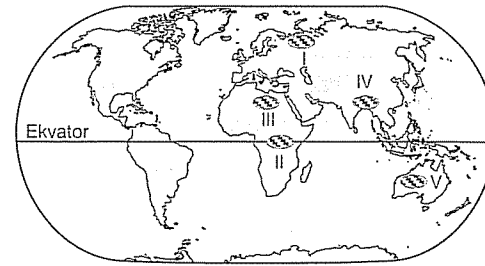
11. Aşağıdaki şehirlerin hangisinde, turizm faaliyetlerinin daha fazla olduğu söylenebilir?

A) Antalya B) Moskova C) Osaka
D) Zonguldak E) Bakü

12. Aşağıdakilerden hangisi, kuraklıktan dolayı yerleşmelerin seyrek olduğu yerlerden biridir?

A) Amazon Havzası B) Grönland
C) Himalayalar D) Arap Yarımadası
E) İskandinav Yarımadası

13.

Harita üzerindeki bölgelerin yerleşme özellikleriyle ilgili verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) II numaralı bölgede yerleşme sınırı en yüksektir.
B) V numaralı bölge ilk yerleşim alanlarının olduğu yerlerdendir.
C) III numaralı bölgede kuraklıktan dolayı yerleşmeler seyrekler.
D) Düşük sıcaklıktan dolayı I numaralı bölgede yerleşmeler seyrekler.
E) IV numaralı bölgede iklim koşullarının elverişli olmasından dolayı yerleşme yoğunudur.

14. Bir yerleşim merkezinin köy ya da kent sayılmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazladır?

A) Nüfus miktarının B) Yüz ölçümünün
C) İklim özelliklerinin D) Yükseltinin
E) Kadın ve erkek oranının

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız.

15. Yerleşmeyi sınırlandıran faktörleri yazınız. (15 puan)

1)
2)
3)
4)
5)
6)

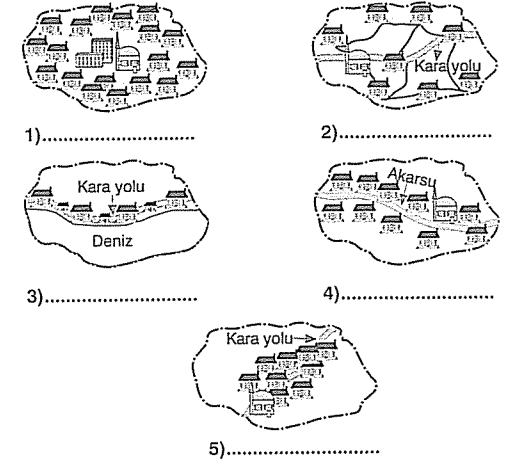
16. Köy altı yerleşmelerinin ortaya çıkmasında etkili olan faktörleri yazınız. (5 puan)

1)
2)
3)
4)
5)

17. Aşağıdaki şehirlere birer örnek veriniz. (10 puan)

Liman şehri:
Ticaret şehri:
Sanayi şehri:
Maden şehri:
İdari şehri:
Turizm şehri:
Dini şehir:
Teknoloji şehri:

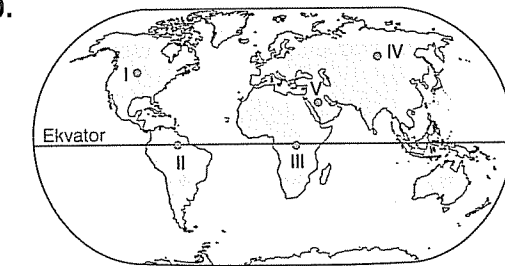
18. Aşağıdaki şekillerde beş ayrı köy yerleşmesi gösterilmiştir. Şekillerin alt kısımlarına dağılık yerleşme, toplu yerleşme, kıyı yerleşmesi, dairesel yerleşme ve çizgisel yerleşme türlerinden uygun olanı yazınız. (10 puan)

19. Yeryüzündeki yerleşmelerin kır ve kent yerleşmeleri olarak ikiye ayrılmasında etkili olan faktörleri yazınız. (4 puan)

1)
2)
3)
4)

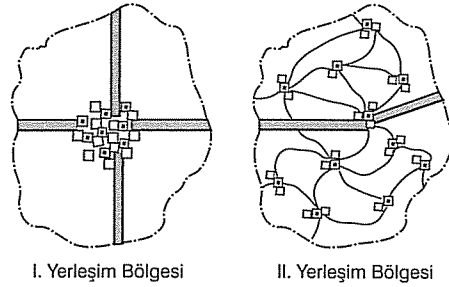
20.

Harita üzerinde numaralandırılan bölgelerin hangilerinde yükseltisi 1000 - 3000 metre arasında olan yerlerin yerleşmeye daha elverişli olduğunu yazınız. (3 Puan)

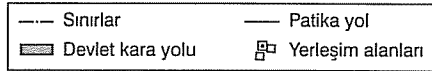
Cevap:

1. Aşağıda, iki farklı bölgedeki yerleşme dokusu gösterilmiştir.

I. Yerleşim Bölgesi

II. Yerleşim Bölgesi

Yalnızca şekildeki bilgilere göre, bu yerleşme dokularıyla ilgili aşağıdaki yargıları doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

- a) I. yerleşim bölgesinde toplu yerleşme görülürken, II. yerleşim bölgesinde dağınık yerleşme görülmektedir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- b) I. yerleşim bölgesi su kaynakları bakımından zengin iken, II. yerleşim bölgesi su kaynakları bakımından fakirdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- c) I. yerleşim bölgesi, yer şekilleri bakımından düz bir arazide yer alırken, II. yerleşim bölgesi engebeli ve dağlık bir bölgede yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- d) II. yerleşim bölgesindeki tarım arazileri parçalı ve dağınık iken, I. yerleşim bölgesindeki tarım arazileri geniş ve biraradadır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- e) I. yerleşim bölgesindeki yıllık yağış miktarı, I. yerleşim bölgesininkine göre daha fazladır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- f) I. yerleşim bölgesindeki yerleşmeler daha çok geçici iken, I. yerleşim bölgesindeki yerleşmeler kalıcıdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Aşağıdaki tabloda, bir yerleşim bölgesinin yıllara göre kır ve kent nüfusu verilmiştir.

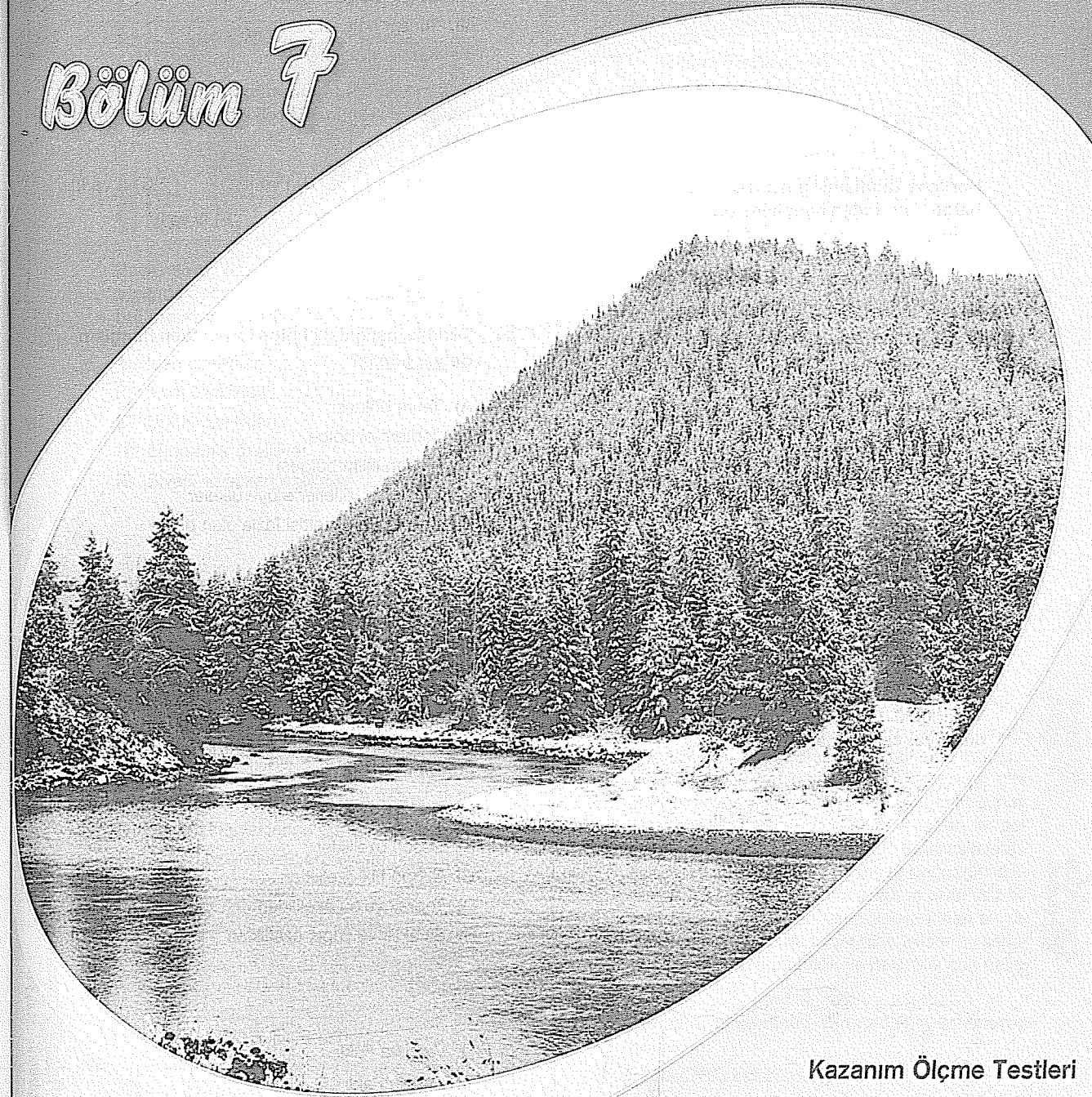
Yıllar	Kır nüfusu	Kent nüfusu
1927	25 638	7 163
1935	31 989	8 209
1940	33 810	8 154
1945	36 909	8 883
1950	42 333	10 719
1955	48 041	11 393
1960	34 756	13 924
1965	41 001	16 012
1970	44 760	20 075
1975	47 503	23 400
1980	49 332	25 611
1985	53 112	29 484
1990	54 713	56 872
2000	54 170	59 163
2010	51 909	62 811

Tablodaki bilgilere göre, aşağıdaki ifadeleri ulaşılabilir, ulaşılamaz şeklinde cümlelerin sonundaki boşluklara yazınız.

- a) Kent nüfusunun ilk kez kır nüfusunu geçtiği yıla (.....)
- b) Kadın nüfusu ile erkek nüfusu arasındaki oranın en fazla olduğu yıla (.....)
- c) Kır nüfus oranının toplam nüfus içinde en fazla olduğu yıla (.....)
- d) Verilen yıllarda toplam nüfusun sürekli artıp artmadığına (.....)
- e) 1950 ve 2010 yılında genç nüfusun yaşlı nüfusa oranına (.....)
- f) 1927 ile 2010 yılları arasında kır ve kent nüfusunun artış oranına (.....)
- g) Kent nüfusunun 1950 ile 2010 yılları arasında kaç kişi artmış olduğuna (.....)
- h) 2000 yılında okuryazar oranının kır ve kent nüfusunda ne kadar olduğuna (.....)
- ı) Herhangi bir yılda kent nüfusunda göçle gelenlerin payının ne kadar olduğuna (.....)
- j) 2000 ile 2010 yılları arasındaki nüfus artış oranının ne kadar olduğuna (.....)

ORTAK PAYDA: BÖLGE

Bölüm 7

Kazanım Ölçme Testleri

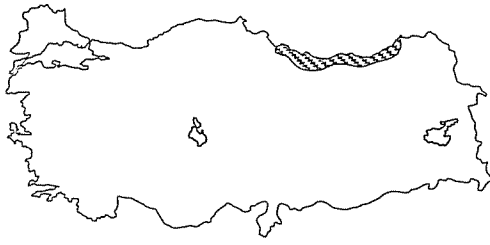
Kazanım Değerlendirme Testleri

Aktivite Testi

Yazılıya Hazırlık Testi

Grafik ve Tablo Yorumlama

1.

Haritada taranarak gösterilen alan, aşağıdaki bölge türlerinden hangisine örnek olarak gösterilemez?

- A) Çay ve fındık tarımının yapıldığı bölgelere
- B) Yer şekilleri bakımından engebeli bölgelere
- C) Su kaynakları bakımından zengin bölgelere
- D) Sıcaklık ve yağış özellikleri bakımından ılıman ve nemli bölgelere
- E) Kara ve demir yolu ulaşımının gelişmiş olduğu bölgelere

2.

- I. İngiltere
- II. Hindistan
- III. Almanya
- IV. Kazakistan

Yukarıdaki ülkelerden hangileri, hayat standardı yüksek bölgelerde yer alır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3.

Haritada numaralarla gösterilen yerlerdeki dağlardan hangileri volkanik bölgede yer alır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) IV ve V

4.

- I. Maden bölgesi
- II. Dağlık bölge
- III. Turizm bölgesi
- IV. Karstik bölge

Yukarıdaki bölge türlerinden hangileri oluşturulurken ekonomik özellikler dikkate alınmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

5.

Türkiye, aşağıdaki bölge türlerinden hangisinde yer almaz?

- A) Tarım bölgesi
- B) Jeotermal bölge
- C) Muson iklim bölgesi
- D) Birleşmiş Milletler'e üye ülkeler
- E) Ortalama yükseltisi fazla olan bölge

6.

NATO, Avrupa Birliği, İslam ülkeleri, Türk Dünyası gibi bölgeler oluşturulurken, göz önünde bulundurulur.

Yukarıdaki paragrafta, boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi daha uygun düşer?

- A) Doğal özellikler
- B) Beşerî özellikler
- C) Ekonomik özellikler
- D) Toprak ve su özellikleri
- E) Sıcaklık ve yağış özellikleri

7.

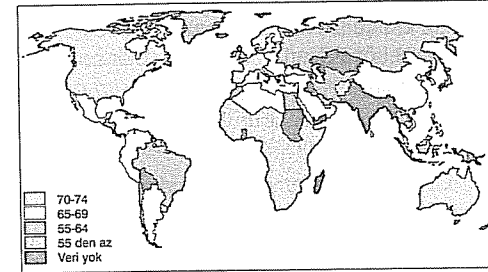
- I. Varşova Paketi
- II. Balkan Paketi
- III. Avrupa Birliği
- IV. Türk Dünyası

İşlevini yitirip tamamen ortadan kalkan bölgelere, yukarıdakilerden hangileri örnek olarak gösterilebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

8.

Aşağıdaki haritada, Dünya'daki yaşam sürelerine göre oluşturulan bölgeler gösterilmiştir.

Buna göre, haritada bölgeler oluşturulurken aşağıdaki özelliklerden hangisi göz önünde bulundurulmuştur?

- A) İdari özellikler
- B) İklim özellikleri
- C) Nüfus özellikleri
- D) Ekonomik özellikler
- E) Siyasi ve askerî özellikler

9.

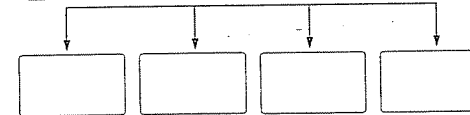
Bölgeler genel olarak fiziki(doğal) bölgeler ve beşerî - ekonomik bölgeler olarak ikiye ayrılır.

Buna göre, aşağıdaki bölgelerden hangisi beşerî - ekonomik özelliklere göre oluşturulmuş bir bölge değildir?

- A) İklim ve bitki örtüsü bölgeleri
- B) Kültürel özelliklere göre bölgeler
- C) Nüfus yoğunluğuna göre bölgeler
- D) Yer altı kaynaklarına göre bölgeler
- E) Askerî özelliklere göre oluşturulan bölgeler

10.

Ekonomik Özelliklerine Göre Bölgeler

Yukarıdaki şemada, boş olan kutucuklara aşağıdakilerden hangisinin yazılması uygun düşmez?

- A) Tarım bölgesi
- B) Sanayi bölgesi
- C) İklim bölgesi
- D) Turizm bölgesi
- E) Maden bölgesi

11. Aşağıdakilerden hangisi, bölgeleri doğal özelliklerine ayırırken kullanılan kriterlerden biri değildir?

- A) Kültürel özellikler
- B) Bitki örtüsü özellikleri
- C) Yer şekilleri özellikleri
- D) Su kaynakları durumu
- E) Sıcaklık ve yağış ortalamaları

12. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği'nin öncülüğünde NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)'ya karşı kurulan, ancak 1990'lı yıllarda işlevini yitirerek ortadan kalkan örgüt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Balkan Paketi
- B) Varşova Paketi
- C) Sadabat Paketi
- D) Birleşmiş Milletler
- E) Karadeniz Ekonomik İş Birliği Teşkilatı

13. İskandinav Yarımadası'na ilk gelen kavimler Normanlar ve Vikinglerdir. Yarımada'nın kıyıları girintili ve çıkıntılı, büyük kesimi düzlüklerle kaplıdır. Ayrıca pek çok göl bulunur. Yarımada'yı ağ gibi ören bir akarsu sistemi bulunur. Bölgenin güney kısımlarında kışları uzun ve soğuk, yazları ise serin geçen iklim özellikleri görülür. Batı kesimlerdeki bol yağış, doğuya ve güneye doğru gidildikçe azalır. Verimli toprakların azlığı ve elverişsiz iklim koşulları yüzünden tarım yapılan alan sınırlıdır. Buna karşılık burada yer alan ülkelerde sanayi, hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık çok gelişmiştir.

Parçada, İskandinav Yarımadası'nı oluşturan bölgenin;

- I. ekonomik durumu,
- II. siyasi ve askerî özellikleri,
- III. yer şekli ve iklim özellikleri,
- IV. nüfus ve yerleşme durumu

gibi özelliklerinin hangilerinden söz edilmiştir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

1. Dünya'da iklim bölgelerini gösteren harita incelendiğinde, aşağıdaki ülkelerden hangisinin farklı bir iklim bölgesinde yer aldığı söylenebilir?

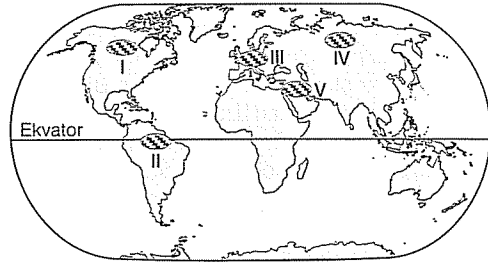
A) İspanya B) Endonezya C) Türkiye
D) İtalya E) Yunanistan

2. – Akdeniz iklim bölgesi
– Himalaya dağlık bölgesi
– ABD'deki Göller bölgesi
– Amazon ormanları bölgesi

Yukarıdaki bölgelerin ortak özelliği aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) Gelir düzeyine göre oluşturulan bölgeler olması
B) Sınırlarının zaman içinde değişiklik göstermesi
C) Ekonomik özelliklere bağlı olarak oluşturulan bölgeler olması
D) Bölge sınırlarının oluşturulmasında doğal unsurların kullanılması
E) Devletler arası siyasi ve askeri anlaşmalara bağlı birliklere bağlı olarak oluşturulmaları

3.

Haritada taranarak numaralandırılan alanlarla ilgili olarak, aşağıdaki yargıların hangisine ulaşamaz?

- A) II numaralı alan, gür bitki örtüsünün bulunduğu bölgede yer alır.
B) III numaralı alan, sanayi ve ticaretin gelişmiş olduğu bölgede yer alır.
C) IV numaralı alan, yerleşme bakımından sık nüfuslu bölgede yer alır.
D) V numaralı alan, petrol bakımından zengin Orta Doğu bölgesinde yer alır.
E) I numaralı alan, iklim koşulları bakımından soğuk ve nemli bölgede yer alır.

4. Bölge türlerinin özellikleriyle ilgili verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bölge sınırları oluşturulurken bölgelerin işlevsel özellikleri göz önünde bulundurulur.
B) Siyasi bölge sınırları oluşturulurken, göz önünde bulundurulmuş en önemli özellik nüfus özellikleridir.
C) Bölge sınırları oluşturulurken ele alınan ölçüt- lere göre, bölgeler arasındaki geçişler farklılık gösterebilir.
D) Devletler arasındaki siyasi ve askeri anlaşma- lara bağlı birlikliklerden oluşan bölgeler, za- manla işlevini yitirerek ortadan kaybolabilir.
E) Doğal (fiziki) özelliklerin değişimi çok uzun bir süreç gerektirdiğinden, bu özelliklere gö- re oluşturulan bölgelerin sınırları fazla de- ğişiklik göstermez.

5. Metin, coğrafya öğretmenin verdiği ödev için Tür- kiye'nin iklim tipleri haritasını hazırlamıştır. Haritada Türkiye'deki iklim tiplerini Akdeniz, Karadeniz ve karasal olmak üzere üç ayrı gruba ayırmıştır. Sınıflandırmada üç ayrı iklim tipini de kendi içerisinde farklı şekilde alt bölgelere ayırmıştır. Haritada her iklim bölgesini ayrı renklere boyamıştır.

Buna göre, Metin yaptığı sınıflandırmada;

- I. sıcaklık ve yağış değerleri,
II. kişi başına düşen yıllık gelir,
III. toprak ve su kaynakları durumu

özelliklerinden hangilerini göz önünde bulun- durmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

6. (1) Ülke muson ikliminin etkisi altındadır. (2) Ül- kede yer şekillerinden dolayı tarıma elverişli top- raklar oldukça azdır. (3) Dış satımında endüstri ürünlerinin payı çok yüksektir. (4) Yerleşim alan- larının ve sanayi tesislerinin büyük bölümü kıyı kesimdeki düzlüklerde toplanmıştır. (5) Beslen- me ve sağlık koşullarının iyi olması nedeniyle or- talama yaşam süresi fazladır.

Yukarıdaki metinde numaralandırılan cümlele- rin hangisi, Japonya'nın yer şekilleri bakımın- dan engebeli bir bölgede yer aldığını göste- rir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

7. Ortalama yükseltisi 1235 metre olan ülkeye yılda 1500 mm'den fazla yağış düşmektedir. Nüfus yo- ğunluğunun 50 kişi/km² olduğu ülkede, çalışan nüfusun % 63'ü tarım, % 15'i sanayi, % 22'si hiz- met sektöründe istihdam edilmiştir. Kişi başına düşen millî gelirin 3000 dolar olduğu ülkenin ih- raç ettiği ürünlerinin başında tarım ve işlenmemiş maden ürünleri gelmektedir.

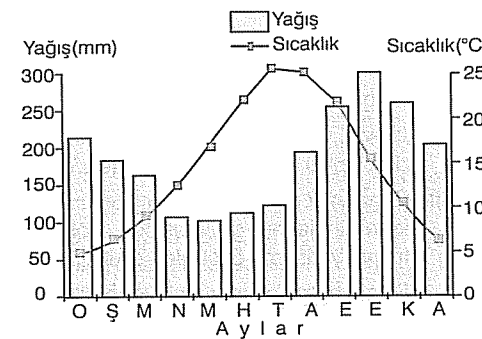
Yukarıdaki paragrafta sözü edilen ülke, aşağı- daki bölge türlerinden hangisinde yer almaz?

- A) Düşük gelirli bölgede
B) Tarım ve hayvancılık bölgesinde
C) Ortalama yükseltisi fazla bölgede
D) Nüfus yoğunluğunun seyrek olduğu bölgede
E) Sıcak ve kurak iklim özellikleri görülen bölgede

8. Aşağıdakilerden hangisi, siyasi özelliklere gö- re oluşturulan bölgelere örnek olarak gösteri- lemez?

- A) Avrupa Birliği
B) Birleşmiş Milletler
C) İslam Konferansı Örgütü
D) İskandinav Yarımadası ülkeleri
E) Kuzey Atlantik Antlaşması(NATO)

9. Aşağıdaki grafikte, bir merkezin aylara göre orta- lama sıcaklık ve yağış dağılışı gösterilmiştir.

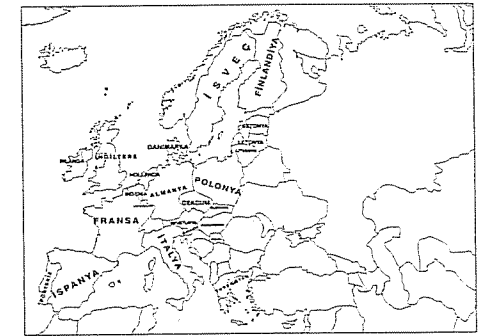
Yalnızca grafikteki bilgilere göre, bu merkezin, aşağıdaki bölgelerin hangisinde yer aldığı söylenebilir?

- A) Soğuk iklim bölgesinde
B) Akdeniz iklim bölgesinde
C) Ilman ve nemli bir bölgede
D) Ortalama yükseltisi fazla olan bölgede
E) Gelir düzeyi oldukça yüksek bir bölgede

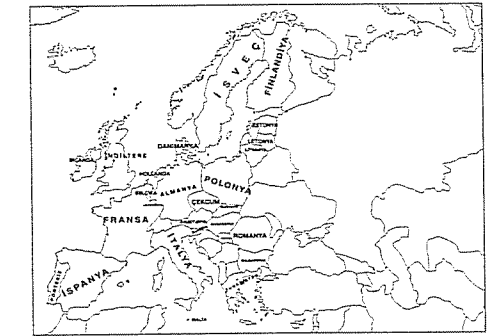
10. Dünya siyasi haritasından yararlanarak, aşağıdaki bölgelerden hangisinin sınırları daha kolay tespit edilebilir?

- A) Avrupa Birliği'nin
B) Dağlık bölgelerin
C) Sanayi bölgelerinin
D) Sık nüfuslu bölgelerin
E) Yıllık yağış miktarı fazla olan bölgelerin

11. Aşağıda, Avrupa Birliği'nin 2003 ve 2007 yılları haritaları gösterilmiştir.

2003 yılı

2007 yılı

Yalnızca haritalara göre, aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Bölge sınırları kesin sınırlarla birbirinden ayrılmaz.
B) Bazı siyasi bölgeler zamanla işlevini yitirip ortadan kalkabilir.
C) Belli özelliklere göre oluşturulan bölge sınırları zamanla değişebilir.
D) Bölge sınırlarının oluşturulmasında doğal unsurlar göz önünde bulundurulmuştur.
E) Haritaların sınırlarının değişmesinde bazı ülkelerin gelir düzeyinin artması etkili olmuştur.

1. Yeryüzünde doğal, beşerî ve ekonomik yönden birbirine benzer ya da farklı yerlerin olması çeşitli özelliklere göre bölgelerin oluşturulabilmesini sağlamıştır. Bu özelliklerdeki değişme bölge sınırlarının da değişmesine neden olmaktadır.

Buna göre, belli özelliklere dayanarak oluşturulan aşağıdaki bölgelerden hangisinin sınırlarında zamanla daha kolay değişme olması beklenir?

- A) Dağlık bölgeler B) Bozkır bölgeleri
C) Çöl bölgeleri D) Sulak bölgeler
E) Maden bölgeleri

2. I. Siyasi bölgeler zamanla işlevini yitirebilir.
II. Siyasi bölgeyi oluşturan ülkelerde dil, din ve ırk birliği vardır.
III. Siyasi bölge sınırları içerisinde kalan ülkelerin yönetim biçimleri farklı olabilir.
IV. Siyasi bölge sınırları yeni üye ülkelerin birliğe katılmasıyla genişler.
V. Siyasi bölgelerin tümünde, birliğe üye ülkeler ortak para birimi kullanır.

Siyasi bölgelerle ilgili olarak, yukarıdaki yargılardan hangileri yanlıştır?

- A) I ve III B) II ve V C) III ve V
D) I, II ve V E) I, III ve IV

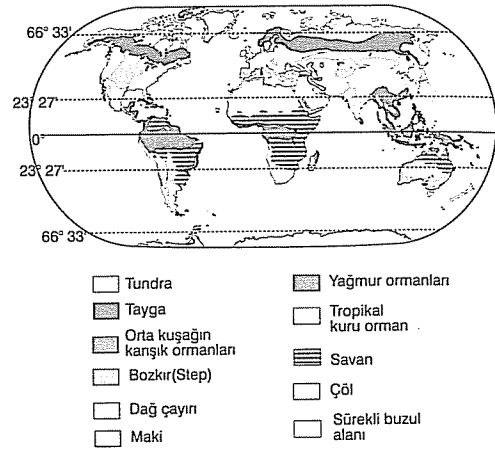
3. Aşağıdaki tabloda, beş bölgenin ocak ve temmuz aylarındaki ortalama sıcaklıkları verilmiştir.

Bölgeler	Ocak ayı (°C)	Temmuz ayı (°C)
I	-5	15
II	10	32
III	-3	28
IV	34	31
V	12	24

Tablodaki verilere göre, hangi bölgenin tropikal bölge içinde yer aldığı söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdaki haritada, yeryüzündeki bitki örtüsü bölgelerinin dağılışı gösterilmiştir.

Buna göre, haritadaki bitki örtüsü bölgelerinin aşağıdaki bölge türlerinden hangisiyle daha çok paralellik göstermesi beklenir?

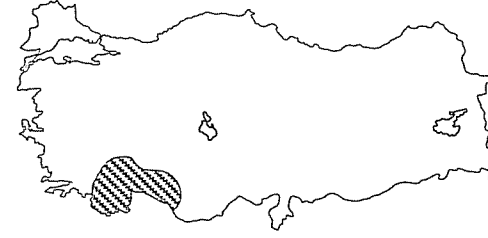
- A) İklim bölgeleriyle
B) Su kaynakları bölgeleriyle
C) Matematik iklim kuşakları bölgeleriyle
D) Beşerî özelliklere göre oluşturulan bölgelerle
E) Yer şekli özelliklerine göre oluşturulan bölgelerle

5. I. Ekonomik özelliklere bağlı olarak oluşturulan bölge sınırları zamanla değişebilir.
II. İşlevini ve fonksiyonunu yitiren bölgeler ortadan kalkar ve yerini yeni bölgelere bırakır.
III. Ekonomik özelliklere göre oluşturulan bölgelerin sınırlarının çizilmesinde, bölgelerin nüfus ve yerleşme özellikleri etkilidir.
IV. Siyasi bölge sınırları ile ekonomik özelliklere göre oluşturulan bölge sınırları her zaman birbiriyle çakışır.
V. Gelir düzeyi, tarım, sanayi, turizm, maden gibi ekonomik özelliklere göre oluşturulan bölgelerdir.

Ekonomik özelliklere bağlı olarak oluşturulan bölgelerle ilgili olarak, yukarıdaki yargılardan hangileri yanlıştır?

- A) I ve II B) II ve V C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

6.

Haritada taranarak gösterilen alan, aşağıdaki bölge türlerinden hangisinde yer almaz?

- A) Jeolojik bakımdan karstik bölgelede
B) Turunçgil tarımının yapıldığı bölgede
C) Yer şekilleri bakımından engebeli bölgede
D) Nüfus yoğunluğuna göre, çok yoğun nüfuslu bölgede
E) Ekonomik özelliğine göre, turizmin gelişmiş olduğu bölgede

7. Bölge sınırlarının çiziminde doğal unsurlar yaygın olarak kullanılan kriterler arasında yer alır.

Buna göre, aşağıdaki bölgelerden hangisinin sınırları oluşturulurken doğal unsurlar kriter olarak kullanılır?

- A) Tarım bölgeleri
B) İklim tipi bölgeleri
C) Siyasi ve askeri bölgeler
D) Sanayi ve ticaret bölgeleri
E) Yoğun ve seyrek nüfuslu bölgeler

8. Dünya üzerinde çeşitli ölçütlere uyularak belirlenen bölgeler, birtakım ihtiyaçlar ve özellikler bakımından zamanla değişim, birbirlerine bağımlılık ya da farklılık gösterebilir. Örneğin Japonya(I)..... bölgesi olarak öne çıkarken, Orta Doğu(II)..... bölgesi olarak dikkati çeker. İskandinav Yarımadası, Kongo ve Amazon havzaları ile Kuzey Amerika ise(III)..... bölgesi olarak öne çıkar.

Buna göre, yukarıdaki paragrafta numaralandırılarak verilen yerlere, aşağıdaki bölgelerden hangileri gelmelidir?

	I	II	III
A) Sanayi		Maden	Orman
B) Maden		Sanayi	Orman
C) Orman		Sanayi	Maden
D) Sanayi		Orman	Maden
E) Orman		Maden	Sanayi

9. Orta Doğu, Avrupa merkezîyetçi yaklaşımına dayanır ve İngilizlerin 19. yüzyılda kullanmaya başladıkları bir kavramdır. Bu tanımlamada İngiltere ve Avrupa ülkeleri merkez kabul edilmiştir. Orta Doğu, bilinen ilk medeniyetlerin kurulduğu topraklarda yer alır. Günümüzde ise, yüzlerce ürünle birlikte sanayileşme sürecinin vazgeçilmez ham maddesi olan petrolü topraklarında barındıran nadir bölgelerdendir. Bu nedenle büyük devletlerin ilgisini her zaman üzerine çekmektedir. Üç büyük dinin merkezi olması bölgeye ayrı bir önem kazandırır.

Buna göre, Orta Doğu Bölgesi belirlenirken, bölgenin;

- I. yer şekilleri özellikleri,
II. coğrafi konumu,
III. zengin petrol rezervleri,
IV. nüfus ve yerleşme özellikleri

gibi özelliklerinden hangileri dikkate alınmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. "İç Anadolu'nun Hitit devrinde görülen manzarası otlana otlana kele dönmüş, toprağı aşınıp gitmiş bozkırlar değildi kuşkusuz. Durumun böyle olmadığının Hititlerin bizlere kadar ulaşan ünlü Hitit geyiği heykelinden anlamak kolaylıkla mümkündür. Geyik, bozkır hayvanı değildir. Ormanlarda yaşar. Orman - bozkır yaşama ortamını benimseyen aslan üç bin yıl öncesine kadar Anadolu hayvan varlığının bir türü idi. Hepsinden önemlisi aslanları doyuracak kadar bol geyik, karaca, yaban koyunu vb. otobur hayvanlar barınıyordu çevrede. Ankara'daki ünlü Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde testilerin ağzı flamingo gagası biçimindedir. Demek ki, o zamanlar sulak sahalar henüz kurutulmamıştı. Flamingolar, turnalar kentlerden yüzlerce kilometre uzakta değil hemen yanı başlarında idi."

Parçaya göre, İç Anadolu'da aşağıdaki bölgelerden hangisinin kapladığı alanın zamanla azaldığı söylenebilir?

- A) Bozkır bölgelerinin
B) Akdeniz iklim bölgesinin
C) Sulak alanların ve orman bölgelerinin
D) Ekonomisi tarıma dayanan bölgelerin
E) Yer şekilleri engebeli ve yüksek olan bölgelerin

1. I. Fındık tarımı bölgesi
II. Menteşe Dağlık bölgesi
III. Antalya Serbest Ticaret Bölgesi
IV. Akdeniz Bölgesi'nde kızılçam ormanı bölgesi

Yukarıdaki bölgelerden hangileri, ekonomik özelliklere göre oluşturulmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Bölge sınırları zamanla değişebilir. İşlevini yitiren bölgeler zamanla ortadan kalkar ve yerini yeni bölgelere bırakır.

Bu genellemeye, aşağıdakilerden hangisi örnek olarak gösterilemez?

- A) Orta Anadolu'da geniş alan kaplayan ormanların yerini günümüzde bozkır bölgelerinin alması
B) Avrupa Birliği'nin ilk kurulduğu dönemdeki haritası ile son dönemdeki haritası arasında belirgin farkların olması
C) 1937 yılında Türkiye, İran, Irak ve Afganistan tarafından kurulan Sadabad Paketi'nin günümüzde işlevini yitirmesi
D) Nüfus planlaması için bölgeler oluşturulurken, nüfus verilerinden yararlanılarak da çeşitli bölgelerin oluşturulması
E) 1934 yılında Türkiye, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya tarafından kurulan Balkan Paketi'nin zamanla ortadan kalkması

3. Doğum oranından, ölüm oranının çıkarılmasıyla doğal nüfus artışı bulunur.

Aşağıdaki tabloda, beş ülkenin doğum ve ölüm oranları verilmiştir.

Ülke	Doğum oranı(binide)	Ölüm oranı(binide)
Çin	21	7
Hindistan	31	10
Fransa	13	10
Kenya	47	10
Meksika	17	6

Buna göre, nüfus artış hızını gösteren bir haritada hangi ülkenin doğal nüfus artışı hızı en yüksek olan bölgede yer aldığı söylenebilir?

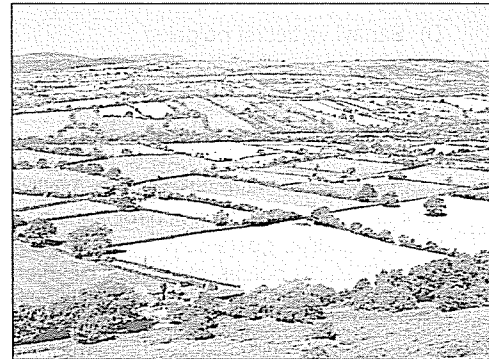
- A) Çin B) Hindistan C) Fransa
D) Kenya E) Meksika

4. Suudi Arabistan topraklarının büyük bir bölümü çöllerle kaplıdır. En bilinen önemli yer altı zenginliği petroldür. Dünya'da petrol rezervlerinin % 25'i bu ülkededir. Topraklarının ancak % 2'sinde tarım yapılabilir. Bu durumun nedeni iklim koşullarının elverişsizliğidir. Yıllık yağış miktarı çoğu yerde 100 mm'nin altındadır. En önemli tarım ürünü dışarıya da ihraç edilen hurmadır. Ham petrol, petrol ürünleri ve doğal gaz ihracatı, toplam ihracatın % 98'ini oluşturur. Ülkede İslam alevince kutsal sayılan çok sayıda mekan bulunmaktadır. Buna bağlı olarak Dünya'nın değişik ülkelerinden çok sayıda insan ülkeye hac maksadıyla gitmektedir.

Parçada, Suudi Arabistan'ın aşağıdaki bölgelerin hangisinde yer aldığı belirtilmemiştir?

- A) Çöl bölgesinde
B) Petrol üretim bölgesinde
C) Turizm faaliyetlerinin geliştiği bölgede
D) Tarım faaliyetlerinin gelişmemiş olduğu bölgede
E) Ortalama yaşam süresinin uzun olduğu bölgede

5.

Resimde gösterilen alanın, aşağıdaki bölge türlerinin hangisinde yer aldığı kesin olarak söylenebilir?

- A) Ekonomik özelliklerine göre tarım bölgesinde
B) İklim özelliğine göre Akdeniz iklim bölgesinde
C) Nüfus özelliklerine göre yoğun nüfuslu bölgede
D) Yer şekillerine göre engebeli ve yüksek bölgede
E) Yer altı kaynaklarına göre zengin maden bölgesinde

6. Yeryüzünde doğal, beşerî, ekonomik ve siyasi özellikleri açısından benzerlik gösteren alanlara bölge adı verilir. Bu nedenle bir ülke, sahip olduğu her özelliğe göre farklı bölgeler içinde yer alabilir.

Aşağıda, İngiltere'nin yer aldığı bazı bölge türleri verilmiştir.

- I. İklim tipine göre, ılıman okyanusal iklim bölgesinde yer alır.
II Nüfus yoğunluğuna göre, çok yoğun nüfuslu bölgede yer alır.
III. Ekonomik özelliğine göre, endüstrileşmiş bölgede yer alır.
IV. Yer altı kaynaklarına göre, maden kömürü bölgesinde yer alır.
V. Siyasi özelliğine göre, Avrupa Birliği bölgesinde yer alır.

Buna göre, İngiltere'nin bulunduğu bölge türlerinden hangisi oluşturulurken doğal özellikler göz önünde bulundurulmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. I. Kuzey Afrika
II. Arap Yarımadası
III. Amazon Havzası
IV. İskandinav Yarımadası

Yukarıdaki alanlardan hangileri, su kaynakları bakımından zengin bölgede yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Aşağıda, Türkiye'nin yer aldığı bölge türleri verilmiştir.

- I. NATO'ya üye olması
II. Akdeniz iklim bölgesinde yer alması
III. Maki, bozkır ve orman bölgesinde yer alması
IV. Alp – Himalaya sıradağlar kuşağında yer alması
V. Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü'ne üye olması

Buna göre, bu bölge türlerinden hangisinde askerî özellikler göz önünde bulundurulmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Serbest bölgeler; ülkenin siyasi sınırları içinde olmakla beraber gümrük hattı dışında sayılan, ülkede geçerli ticarî, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukukî ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı, sanayi ve ticarî faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerler olarak tanımlanabilir.

Buna göre, serbest bölgelerin Türkiye'ye sağladığı yararlar arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Yeni istihdam olanaklarının oluşturulması
B) Ülkeye yabancı sermaye ve teknolojilerin getirilmesine olanak sağlaması
C) Sağlanan teşvik ve avantajlarla düşük maliyetli mal üretilmesi ve ihraç edilmesi
D) Yurt dışından gelen malların transit olarak diğer ülkelere satılmasının kolaylaşması
E) Sanayicinin ihtiyaç duyduğu ham maddelerin zaman kaybı olmadan yurt içinden temin edilebilmesi

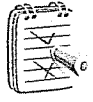
10. Bölge sınırlarının belirlenmesinde en fazla kullanılan kriter, istatistiki verilerin gruplara ayrılmasıdır. Örneğin, nüfus verilerine göre bölge oluşturulurken yoğun nüfuslu, orta ve seyrek nüfuslu yerler şeklinde bölgelendirme yapılır.

Bir yerin nüfus yoğunluğu, nüfus miktarının yüz ölçümüne oranlanmasıyla elde edilir.

Ülke	Nüfus (bin kişi)	Yüz ölçüm (bin km ²)
K	119 000	340
L	5 000	400
M	75 000	750

Buna göre, tabloda verilen ülkelerin yoğun nüfuslu, orta ve seyrek nüfuslu yerler şeklinde bölgelendirilmesi, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Yoğun nüfuslu bölge	Orta nüfuslu bölge	Seyrek nüfuslu bölge
A)	K	L	M
B)	L	M	K
C)	M	L	K
D)	K	M	L
E)	M	K	L

Doğru - Yanlış

1. Coğrafi bölgelerin belirlenmesinde etkili olan doğal faktörlerin başında yer şekilleri ve iklim özellikleri gelir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Yeryüzünde nüfus yapısı, dil, din, kültür, siyasi ve askeri özellikler gibi beşerî etkenlere bağlı olarak farklı bölgeler oluşturulabilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Doğal özelliklerin değişimi çok uzun bir süreç gerektirdiğinden, bu özelliklere bağlı olarak oluşturulan bölgelerin sınırları fazla değişiklik göstermez.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü), Avrupa Birliği, İslâm ülkeleri, Türk Dünyası gibi bölgeler oluşturulurken doğal unsurlar göz önünde bulundurulur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. Devletler arasındaki siyasi ve askeri anlaşmalara bağlı birlikliliklerden oluşan bölgeler, zamanla işlevini yitirerek ortadan kaybolur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

6. İşlevini yitirip tamamen ortadan kalkan bölgeler daha çok doğal bölgelerdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

7. Çok uzun bir süreç olsa da doğal unsurlara bağlı olarak oluşturulan bölgelerin sınırları da değişebilir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Boşluk Doldurma

- Bazı özellikler yönüyle çevresinden ayrılan, kendi sınırları içinde benzerlik gösteren en büyük coğrafi birime adı verilir.
- Bir yerin dağlık, ovalık, delta, platoluk, bataklık, volkanik, akarsu havzası, ada ya da yarımada olması gibi özellikler, o yerin bölge olarak tanımlanmasındaki özellikleridir.
- Petrol bölgeleri, tarım bölgeleri, sanayi bölgeleri, turizm bölgeleri gibi bölgelerin oluşturulmasında özellikler göz önünde bulundurulur.
- ve özelliklerin değişimi çok hızlı olduğundan, bu özelliklere göre oluşturulan bölgelerin sınırları zamanla daha kolay değişir.
- Sadabat Paketi ve Balkan Paketi işlevini yitirip tamamen ortadan kalkan bölgelere örnek olarak gösterilebilir.
- Nüfus miktarının artması veya azalmasına bağlı olarak bölgelerin sınırlarında değişim olabilir.
- bölgeleri gösteren haritalarda bölge sınırlarının ülke sınırlarını takip ettiği görülür.
- Yer şekillerine, iklim tiplerine, bitki örtüsüne, su özelliklerine göre oluşturulan bölgeler, özelliklerine göre oluşturulan bölgeler içinde yer alır.
- Gelir düzeyine göre oluşturulan bölgelerde, Norveç, Almanya, İsviçre gelirli ülkeler grubunda yer alır.

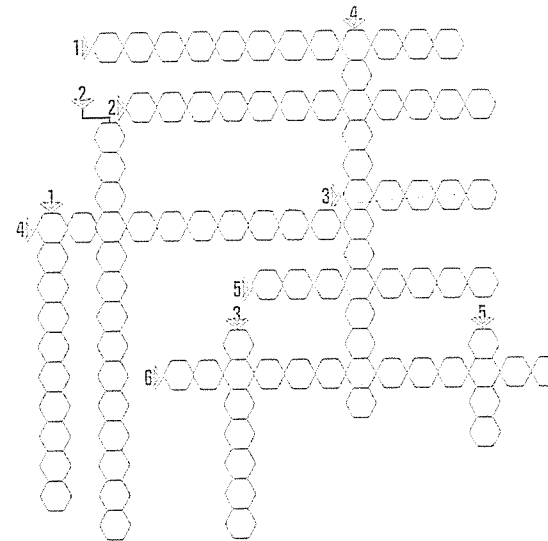
Bulmaca

SOLDAN SAĞA

- Sıcaklık ve yağış özellikleri göz önünde bulundularak oluşturulan bölge türü
- Coğrafi bölgelerin belirlenmesinde etkili olan doğal faktörlerin başında gelen özellik
- Yüzey şekilleri, iklim özellikleri, su durumu, bitki örtüsü esas alınarak oluşturulan bölgeler. özelliklerine göre bölgeler
- İklim tipleri bölgesiyle paralellik gösteren bölge. bölgesi
- yitiren bölgeler zamanla ortadan kalkar ve yerini yeni bölgelere bırakır.
- Siyasi bölge sınırları oluşturulurken, göz önünde bulundurulacak en önemli özellik

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- Afrika Kıtası'nın kuzeyinde yer alan, sıcak ve kurak iklim koşullarının hakim olduğu çöl bölgesi
- Yeryüzünde fay hatlarının geçtiği, volkanik faaliyetlerin görüldüğü ve sıcak su kaynaklarının zengin olduğu bölge.
- Türkiye, Yunanistan, İtalya ve İspanya'nın içinde bulunduğu iklim bölgesi. iklim bölgesi
- Kişi başına düşen gelir düzeyi dikkate alınarak yapılan, birbirine yakın gelir düzeyine sahip bölgelerin aynı sınıfta toplandığı bölge türü. göre bölgeler
- Devletler arası siyasi ve askeri anlaşmalara bağlı birlikliliklerden oluşan, Türkiye'nin de üye olduğu ve halen varlığını sürdüren kuruluş

Etkinlik - 1

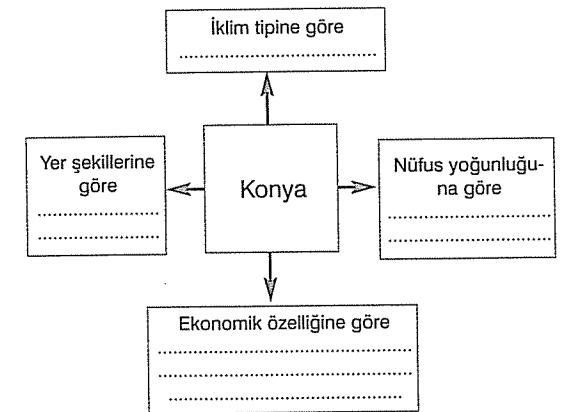
Aşağıdaki tabloda, verilen bölgelerin hangi özelliklere göre gerçekleştirildiğini karşısına işaretleyerek gösteriniz.

Bölge türü	Doğal Özellikler	Beşerî Özellikler	Ekonomik Özellikler
Tarım bölgesi			
İklim bölgesi			
Gelir durumuna göre bölgeler			
Siyasi ve idari bölgeler			
Askeri bölgeler			
Sanayi ve ticaret bölgeleri			
Turizm bölgeleri			
Nüfus özelliklerine göre bölgeler			
Jeotermal bölgeler			
Maden bölgesi			

Etkinlik - 2

Aşağıdaki şemada, İstanbul'un bulunduğu bölge türlerini altlarındaki boşluklara yazınız. (Boşluklara birden fazla bölge yazılabilir?)

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

1. Yüksek gelir düzeyine sahip bölgelerle, sanayi ve ticaretin gelişmiş olduğu bölgeler birbirleriyle paralellik gösterir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Karasal iklim bölgesinin bulunduğu yerler, aynı zamanda sıcak su kaynaklarının zengin olduğu bölgelerdir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Maki bölgelerinden orman bölgelerine doğru geçilirken, maki ve orman karışımından oluşan bitki bölgesi mevcuttur. Bu durum bölge sınırlarının kesin hatlarla birbirinden ayrıldığını gösterir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Ortalama yaşam süresini gösteren bölgeler oluşturulurken fiziki özellikler dikkate alınır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. İdari sınırlara göre oluşturulan bölgelerin sınırları kesin hatlarla birbirinden ayrılır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

6. Son yıllarda bölge sınırlarının çiziminde yaygın olarak kullanılan kriter, bölgelerin özellikleridir.

7. İşlevini yitirip tamamen ortadan kalkan bölgeler daha çok bölgelerdir.

8. Doğu Karadeniz'in kıyı kesimi bitki örtüsü özelliklerine göre oluşturulan bir haritada bölgesinde yer alır.

9. Nüfus yoğunluğuna göre oluşturulan bir haritada Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmı nüfuslu bölgede yer alır.

10. Ekonomik özelliklere göre oluşturulan bir haritada Orta Doğu, bölgesinde yer alır.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız. (Her soru 5 puan değerindedir.)

11. Örneğin, tarım bölgesi olan yerler daha sonra sanayi bölgesine dönüşebilir. Daha önce hiçbir çekici özelliği olmayan bazı yerler sonradan bulunan tarihi bir kalıntı, doğal bir güzellik veya farklı bir kültürel ayrıntıya bağlı olarak turizm bölgesine dönüşebilir.

Yukarıdaki örnek, aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemek amacıyla verilmiştir?

- A) Bölge sınırları çoğu zaman kademeli bir geçiş gösterir.
B) Ekonomik özelliklere bağlı olarak oluşturulan bölge sınırları zamanla değişebilir.
C) Gelir düzeyine göre bölgeler oluşturulurken, kişi başına düşen ulusal gelir dikkate alınır.
D) Bölge sınırlarının çiziminde doğal unsurlar yaygın olarak kullanılan kriterler arasında yer alır.
E) Tarım, sanayi, maden, ticaret ve turizm bölgeleri oluşturulurken ekonomik özellikler göz önünde bulundurulur.

12. Dağlık, ovalık, platoluk, delta bölgeleri oluşturulurken, aşağıdaki özelliklerden hangisi dikkate alınır?

- A) Toprak B) İklim C) Nüfus
D) Yer şekilleri E) Bitki örtüsü

13. I. Kanada
II. Brezilya
III. Finlandiya
IV. Suudi Arabistan

Yukarıdaki ülkelerden hangileri, hem orman hem de buzul bölgesinde yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

14. Afrika kıtası'nda, aşağıdaki bölge türlerinden hangisinin daha az yer kapladığı söylenebilir?

- A) Çöl bölgesi B) Orman bölgesi
C) Buzul bölgesi D) Tarım bölgesi
E) Petrol bölgesi

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız. (Her soru 10 puan değerindedir.)

15. Aşağıdaki tabloda verilen yer şekillerinin bulunduğu bölgeyi karşısına yazınız.

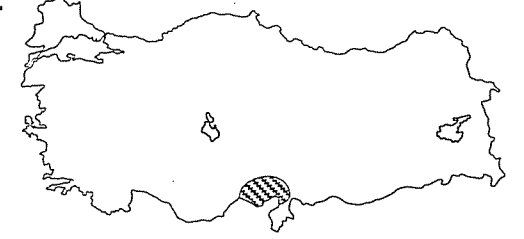
Yer şekli	Bulunduğu bölge
Lapya, dolin, uvala	Karstik bölge
Mantar kaya, kumul	Çöl bölgesi
Fiyort, moren	Buzul bölgesi
Barkan, lës	Çöl bölgesi
Hörgüç kaya, sirk gölü	Buzul bölgesi
Vadi, kırgıbayır	Akarsu bölgesi
Yanardağ	Volkanik bölge
Fay hatları	Deprem bölgesi
Tsunami	Deprem bölgesi
Falez (Yalıyar)	Kıyı bölgesi

Artvin, yer şekli özelliklerine göre	1
Antalya, iklim özelliklerine göre	2
Konya, bitki örtüsüne göre	3
Kocaeli, ekonomik özelliğine göre	4

Verilen eşleştirme tablosundaki numaralandırılan yerlere uygun olan bölge türlerini yazınız.

- 1)
2)
3)
4)

17.

Haritada taranarak verilen alanın bulunduğu bölgelerden beş tanesini yazınız.

- 1)
2)
3)
4)
5)
.....

18. Ekonomik özelliklere göre oluşturulan bölgelerden beş tanesini yazınız.

- 1)
2)
3)
4)
5)

19. Aşağıda verilen bölgeler oluşturulurken, hangi özelliklerin dikkate alındığını karşısına yazınız.

- 1) Karadeniz Ekonomik İş Birliği Teşkilatı:
2) Avrupa Birliği:
3) İskandinav Ülkeleri:
4) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO):
5) Petrol İhracat Eden Ülkeler Örgütü (OPEC):

1. Aşağıdaki tabloda, bir bölgeye ait aylara göre ortalama bazı iklim verileri gösterilmiştir.

Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sıcaklık (°C)	-9	-7	-3	5	11	14	19	20	15	8	2	-5
Nem oranı (%)	76	75	74	65	61	56	50	47	50	61	72	76
Yağışlı gün sayısı	12	11	12	13	16	11	7	5	5	10	11	12
Yağış miktarı (mm)	25	29	35	53	73	52	29	18	25	48	37	23
Karla örtülü gün sayısı	29	27	22	4						1	7	23

Aşağıdaki ifadeleri, tabloya göre doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

- a) Kış ayları soğuk ve kar yağışlı geçen bir bölgede yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- b) Karla örtülü gün sayısını gösteren bir haritada, karla örtülü gün sayısı 100 - 120 gün arasındaki bölgede yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- c) Aylara göre ortalama sıcaklık değerlerini gösteren bir haritada, yıllık sıcaklık ortalaması 10 °C'nin üzerindeki bölgelerde yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- d) 0 - 300 mm arasında yağış alan bir bölgenin az yağışlı, 300 - 600 mm arasında yağış alan bir bölgenin orta yağışlı, 600 - 1000 mm arasında yağışın fazla, 1000 mm ve üzerinin çok fazla yağışlı olduğu bir haritada az yağışlı bölgede yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- e) Kış aylarının sıcaklık ortalamasını gösteren bir haritada, kış sıcaklık ortalaması - 5 °C'nin altındaki bölgede yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

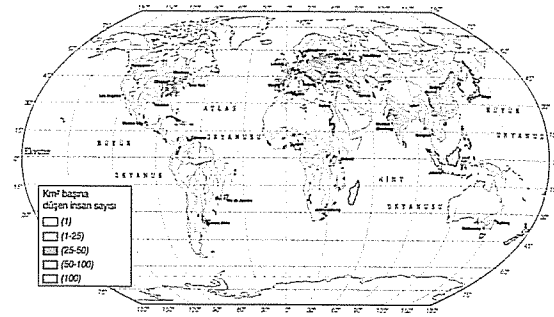
- f) Yıllık sıcaklık farklarını gösteren bir haritada, yıllık sıcaklık farkı 15 - 20 °C arasında yer alan bölgede yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

- g) İklim tiplerini gösteren bir haritada, Akdeniz iklim bölgesinde yer alır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Aşağıdaki haritada, yeryüzünde km² başına düşen insan sayısı gösterilmiştir.

1. Orta kuşaktaki insanlar şeker üretimi için iklim koşullarına uyum sağlamış şeker pancarı yetiştirir. Oysa sıcaklık ve yağışın fazla olduğu tropikal kuşakta şeker ihtiyacı, bu koşullara uyum sağlamış şeker kamışı tarımıyla karşılanır.

Buna göre, insanların ihtiyaçları için farklı ürünler yetiştirmelerinde belirleyici olan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teknoloji kullanımının farklı olması
B) Doğal ortam koşullarının farklı olması
C) Üretim metotlarının farklılık göstermesi
D) Ekonomik faaliyetlerin çeşitlilik göstermesi
E) İhtiyaç duyulan ürün miktarının farklı olması

4. İnsanların barınma ihtiyacını karşıladıkları konutlar ve konutlarda kullanılan yapı malzemesi bulundukları doğal çevreye göre değişik şekillerde olabilmektedir.

Buna göre, çöl bölgelerinde aşağıdaki yapı malzemelerinden hangisinin yaygın olarak kullanılması beklenir?

- A) Ahşap
B) Plastik(PVC)
C) Kerpiç
D) Betonarme
E) Tuğla

5. Yer şekillerinin engebeleri ve su kaynaklarının bol olduğu arazilerde dağınık yerleşmelerin görülmesi, kutup bölgelerinde yaşayan insanların genellikle balık yiyerek beslenmesi, sıcak iklim bölgelerinde yaşayan insanların ince giysiler giymesi, soğuk iklim bölgelerindeki meskenlerin dik çatılı ve küçük pencereci olması

Yukarıdaki cümlelerin, aşağıdakilerin hangisiyle sürdürülmesi daha uygundur?

- A) Doğanın insanın emrinde olduğunu göstermektedir.
B) İnsanın bazı doğa olayları karşısında aciz kaldığını göstermektedir.
C) İnsanın bazı faaliyetlerinin doğaya zarar verdiğini göstermektedir.
D) Doğanın insan yaşamı ve faaliyetleri üzerindeki etkisini göstermektedir.
E) İnsanın geçmişten günümüze doğayla mücadele içinde olduğunu göstermektedir.

6. İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak için doğadan yararlanır. Ancak ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı bazı faaliyetler doğaya zarar verebilmektedir.

Buna göre, aşağıdaki faaliyetlerden hangisi doğaya daha çok zarar verir?

- A) Kara içi sularda balık üretiminin artırılması
B) Hidroelektrik santrallerin yaygınlaştırılması
C) Tarım alanlarında sulamanın yaygınlaştırılması
D) Konutların ısıtılmasında jeotermal enerjiden yararlanılması
E) Gübre çözeltilerindeki azot ve fosfor gibi maddelerin akarsulara ve göllere bırakılması

7. İskandinav Yarımadası'nda yer alan Norveç'in büyük bölümü soğuk iklim kuşağında bulunduğu ve tarım yapılabilecek düzlükler sınırlı olduğundan, bu ülkede balıkçılık ve ren geyiği yetiştiriciliği önemli bir uğraştır.

Yukarıdaki metin, aşağıdaki yargıların hangisini açıklamak için iyi bir örnektir?

- A) Yer şekillerinin engebeleri olduğu ülkelerde nüfus dağılışı düzensizdir.
B) Yıl boyunca sıcaklığın çok yüksek olmadığı kutuplara yakın ülkelerde çoğunlukla kalın giysilere ihtiyaç vardır.
C) İnsanların barınma ihtiyacını karşıladıkları konutlar da bulundukları doğal çevreye göre değişik şekillerde olabilmektedir.
D) Sanayi Devrimi'nin gerçekleştirilmesiyle başlayan makineleşme süreci, gelişen teknolojiyle birlikte birçok alanda yaygınlaşmıştır.
E) Olumsuz iklim koşulları nedeniyle tarımın çok sınırlı olduğu ülkelerde, insanların doğal çevreden yararlanması daha çok balıkçılık ve hayvancılık faaliyetleri şeklindedir.

8. İnsanların çeşitli faaliyetlerine bağlı olarak oluşan sera gazlarının artması sonucunda, atmosferin yeryüzüne yakın kesimlerdeki sıcaklığın yapay olarak artması sürecine küresel ısınma denir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin küresel ısınmadaki payı daha fazladır?

- A) Balık çiftliklerinin
B) Termik santrallerin
C) Seracılık faaliyetlerinin
D) Kümes hayvancılığının
E) Hidroelektrik santrallerin

9. İnsan bulunduğu doğal çevrenin bir parçasıdır ve doğal çevreyi oluşturan doğal unsurlarla etkileşim içindedir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi insanın etkileşim hâlinde olduğu doğal unsurlardan biri değildir?

- A) Orman
B) Akarsu
C) Mera
D) Deniz
E) Fabrika

10. Doğal ortamla insan sürekli etkileşim hâlinindedir. İnsanların yaşadıkları çevrenin özelliği beslenme, barınma, sosyal ve ekonomik faaliyet gibi bir çok alanda belirleyici rol oynamaktadır.

Buna göre, gür bitki örtüsünün bulunduğu dağlık alanlar;

- I. tarım,
II. hayvancılık,
III. arıcılık,
IV. sanayi

gibi ekonomik faaliyetlerden hangileri için uygun koşullara sahiptir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

11. Bir ülkede belli bir süre içinde dış kuvvetlerin etkisiyle başka bölgelere taşınan toprak miktarının, aynı süre içinde doğal yolla oluşan toprak miktarından fazla olması, aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Toprak kirlenmesinin arttığının
B) Erozyon şiddetinin fazla olduğunun
C) Hava kirliliğinin ileri boyutlara ulaştığının
D) Sularda canlılara zarar verebilecek atıkların bulunduğu
E) Toprakların büyük bölümünün tarım faaliyetlerine ayrıldığı

12. Çevre kirliliği; bütün canlıların sağlığını olumsuz yönde etkileyen, cansız çevre varlıkları üzerinde maddi zararlar oluşturan ve onların niteliklerini bozan yabancı maddelerin hava, su ve toprağa yoğun olarak karışmasıyla meydana gelmektedir.

Buna göre, aşağıdaki yerlerin hangisinde çevre kirliliğinin daha fazla görülmesi beklenir?

- A) Deniz turizminin geliştiği yörelerde
B) Nüfusun fazla olduğu sanayi bölgelerinde
C) Ormancılıkla geçinen köy yerleşmelerinde
D) Yerleşim merkezlerinden uzak dağlık bölgelerde
E) Geleneksel tarım metotlarının uygulandığı kırsal bölgelerde

1. Çevre kirliliği; bütün canlıların sağlığını olumsuz yönde etkileyen, cansız çevre varlıkları üzerinde maddi zararlar oluşturan ve onların niteliklerini bozan yabancı maddelerin hava, su ve toprağa yoğun olarak karışmasıyla meydana gelmektedir.

Buna göre, aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisinin çevre kirliliğinin artmasındaki payı **daha fazladır**?

- A) Balıkçılık B) Tarım C) Sanayi
D) Turizm E) Hayvancılık

2. Bol miktarda fosfor içeren deterjanlı sular ile gübre çözeltilerindeki azot ve fosfor gibi maddeler akarsulara, göllere karıştığında yosun türü bitkilerin aşırı üremesine neden olmaktadır. Aşırı gelişme gösteren bu tür bitkiler, sulardaki oksijenin azalmasına neden olur.

Buna göre, bir bölgedeki akarsulara bol miktarda deterjanlı su karışması **öncelikle** aşağıdakilerin hangisine neden olur?

- A) Akarsuyun debisinin azalmasına
B) Akarsuyun akış hızının azalmasına
C) Akarsudaki canlı türü çeşidinin artmasına
D) Akarsuda toplu balık ölümlerinin görülmesine
E) Akarsu çevresindeki bitki örtüsünün gürleşmesine

3. Sanayileşmenin ürünü olan makineler, insanların doğal çevreyi değiştirme sürecini hızlandırmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, yukarıdaki yargıyı destekleyen bir örnektir?

- A) Balık tüketiminin artmasıyla kara içi sulardaki balık üretiminin artması
B) Küresel ısınma nedeniyle kutuplardaki buzulların bir bölümünün erimesi
C) Ovalık alanlarda tarım faaliyetleri yaygın iken, dağlık bölgelerde hayvancılığın yaygın olması
D) Ormanlık alanlarda ahşap konutlar yaygın iken, çöl bölgelerinde kerpiçten yapılan evlerin yaygın olması
E) Traktör kullanımının artmasıyla çayır ve mera alanlarının tarım alanlarına dönüştürülme sürecinin hızlanması

4. İhtiyaçlarını çeşitli biçimlerde doğal çevreden karşılayan insan, bulunduğu doğal çevrenin bir parçasıdır. İhtiyaçlarını karşılamada doğal çevreyi etkilediği gibi birçok faaliyette de doğal çevrenin etkisi altındadır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi insanın doğal çevrenin etkisi altında olduğuna örnek olarak gösterilebilir?

- A) Ormanların tahrip edilerek yerleşime açılması
B) Çayır ve meraların sürülerek tarla hâline getirilmesi
C) Eğimli yamaçlarda tarıcalama sistemiyle tarım yapılması
D) Akarsular üzerinde baraj inşa edilerek elektrik üretilmesi
E) Tropikal kuşakta meydana gelen fırtına ve kasırgaların can ve mal kayıplarına neden olması

5. Aşağıdakilerden hangisi, gürültü kirliliğine neden olan kaynaklar arasında **gösterilemez**?

- A) Atölyeler B) Akarsular
C) Ulaşım araçları D) Fabrikalar
E) Madencilik faaliyetleri

6. Hava kirliliğini oluşturan unsurlar içinde zarar derecesi en yüksek olan kükürtoksit gazıdır. Bu nedenle, bu gazın havadaki miktarı çoğunlukla hava kirliliği için bir ölçü kabul edilmektedir. Kükürtoksit gazı atmosfere karıştığında, su buharı ile birleşerek asit hâline dönüşmektedir. Solunumla doğrudan alındığında, solunum organlarındaki nem ile birleşerek yine asit hâline dönüşebilmekte ve çeşitli hastalıklara yol açmaktadır. Ayrıca bitkilerde bazı enzimlerin bileşimini ve madde alışverişi süreçlerini bozar. Böylece yapraklarının sararmasına ve bitkinin tamamen ölmesine neden olur.

Yukarıdaki açıklamada, hava kirliliğinin aşağıdakilerin hangisi üzerindeki etkisinden söz edilmiştir?

- A) Canlılar B) Tarihî yapılar
C) Toprak D) Kayaçlar
E) Ulaşım araçları

7. Küresel ısınma sonucunda sıcaklığın artması, büyük su kütlelerindeki buharlaşmayı artıracak ve buna bağlı olarak bu bölgelere yakın yerlerin yağış değerlerinde büyük artışlar görülecektir. Buna karşılık denizlerden uzak kara içlerindeki buharlaşmanın şiddetlenmesi kuraklığı artıracaktır. Yine sıcaklığın artmasıyla Dünya'daki buzul alanları eriyecek ve bugünkü deniz seviyesi yükselecektir.

Buna göre, Dünya genelindeki olası deniz seviyesi yükselmelerinin **öncelikle** aşağıdakilerin hangisine neden olması beklenir?

- A) Kıyı turizminin gelişmesine
B) Deniz ulaşımının yaygınlaşmasına
C) Deniz ürünleri üretiminin artmasına
D) Deniz ve okyanus kıyılarındaki gelgit genliğinin azalmasına
E) Deniz kıyısında yükseltisi az olan yerleşmelerin sular altında kalmasına

8. İnsanları rahatsız eden ve sağlığı etkileyen seslerin bütününe gürültü kirliliği denir.

Buna göre, geçmişten günümüze gürültü kirliliğinin artmasıyla aşağıdakilerin hangisindeki artış **daha çok** paralellik gösterir?

- A) Turizm faaliyetleri
B) Kültürel etkinlikler
C) Tarımsal etkinlikler
D) Teknoloji kullanımı
E) Hayvancılık faaliyetleri

9. Bir bölgedeki topraklardan tarım faaliyetleri için yararlanılamaması o bölgenin;

- I. yer şekilleri,
II. iklim özellikleri,
III. nüfus miktarı,
IV. yerleşme tipleri

gibi özelliklerden hangileriyle **daha çok** ilgilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Atmosferde toz, duman, gaz, koku ve su buharı şeklinde bulunabilen maddelerin, insan ve diğer canlılara zarar verebilecek miktarda yükselmesine ne ad verilir?

- A) Hava kirliliği B) Su kirliliği
C) Toprak kirliliği D) Gürültü kirliliği
E) Radyoaktif kirlilik

11. Aşağıda, bir bölgedeki beşerî faaliyetler verilmiştir.

- I. Mera hayvancılığı
II. Ormancılık
III. Balıkçılık
IV. Arıcılık
V. Madencilik

Buna göre, insanlar numaralandırılan beşerî faaliyetlerden hangisinin yürütülmesi sırasında bitki örtüsüyle doğrudan etkileşim hâlinde **değildir**?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

12. Küresel ısınmanın getirdiği en önemli sonuç,

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yerin, aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanması **daha uygundur**?

- A) Ulaşım ve iletişim olanaklarının artmasıyla kültürel etkileşimin artmasıdır.
B) Ekonomik faaliyetlerin yaygınlaşmasıyla birlikte insanların gelir düzeylerinin yükselmesidir.
C) Yerleşime uygun olmayan alanların coğrafi özelliklerinin değişmesi nedeniyle nüfus miktarının artmasıdır.
D) Doğadan yararlanma olanaklarının artmasıyla ekonomik faaliyetler için ham madde sağlanmasının kolaylaşmasıdır.
E) Dünya'daki iklim elemanlarının (sıcaklık, yağış, hava hareketleri ve nemlilik) uzun yıllar süren doğal değişiminin çok kısa bir süre içinde gerçekleşmesidir.

1. İnsanlar ilk dönemlerde yaşamlarını doğal sistemlerin işleyişi içinde kalarak devam ettirmişlerdir. Zamanla insanlar doğal sistemlerin işleyişine müdahale etmeye başlamışlardır. Günümüzde insanların doğaya müdahalesi en üst seviyeye ulaşmıştır.

Buna göre, insanların doğal sistemlerin işleyişine müdahalesinin artmasında;

- I. hızlı nüfus artışı,
- II. çevre kirliliğinin artması,
- III. teknolojinin gelişmesi,
- IV. ekolojik dengenin bozulması

gibi faktörlerden hangilerinin etkili olduğu söylenemez?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

2. Rüzgârdan geçmiş dönemlerde yel değirmenleri kullanılarak yararlanılırken, günümüzde rüzgâr türbinleri kullanılarak yararlanılması, aşağıdakilerin hangisine örnek olarak gösterilebilir?

- A) Doğal kaynakların değerinin azaldığına
- B) Doğal kaynak rezervlerinin bölgelere göre değiştiğine
- C) Doğal kaynak kullanımında teknolojiye yararlanıldığına
- D) Doğal kaynak potansiyelinin iklim koşullarına bağlı olduğuna
- E) Geçmiş dönemlere göre günümüzde doğal kaynak kullanımının azaldığına

3. Ozon tabakasındaki incelmelerin devam etmesi durumunda, bilim adamlarınca aşağıdakilerden hangisi öngörülmektedir?

- A) Gelgit genliğinin artmasının
- B) Orman alanlarının genişlemesinin
- C) Su kaynaklarının rezervinin azalmasının
- D) Deprem ve volkanizma faaliyetlerinin artmasının
- E) Cilt kanseri ve çeşitli göz hastalıklarının artmasının

4. Kömür ve petrol gibi fosil yakıtların yakılması sonucu atmosferde kükürt ve azot içeren gazlar birikir. Bu gazlar havadaki su buharıyla birleşince bir kimyasal tepkime meydana gelir. Bu tepkime sonucunda sülfirik asit ve nitrik asit damlaları oluşur. Güneş ışığı bu tepkimelerin hızını artırır. Yeryüzündeki sular Güneş'in etkisiyle ısınınca, bunların bir kısmı buharlaşarak yükselir ve atmosfere karışır. Böylece yükselen nemli havadaki su buharı yoğunlaşarak yeniden sıvı durumuna geçer. Bunlar da bulutları oluşturur. Bulutlardaki su damlacıkları birleşerek yağmur damlaları şeklinde yeryüzüne düşer.

Yukarıdaki açıklamada, aşağıdakilerin hangisinden söz edilmiştir?

- A) Su kirlenmesinden
- B) Gürültü kirliliğinden
- C) Asit yağmurlarından
- D) Katı atık kirliliğinden
- E) Ozon seyrelmesinden

5. Doğal koşulları göz önüne alındığında, çöl bölgelerinde aşağıdaki faaliyetlerden hangisinin en önemli geçim kaynağı olduğu söylenebilir?

- A) Ormancılık
- B) Balıkçılık
- C) Hayvancılık
- D) Turizm
- E) Sanayi

6. 1986 yılında Rusya'daki Çernobil nükleer santralinde meydana gelen kaza sonucu ortaya çıkan radyoaktif sızıntının etkisi Batı Avrupa'ya kadar yayılmıştır. Bu etkinin 30 yılı aşkın bir süre daha devam edeceği tahmin edilmektedir.

Bu açıklamadan yola çıkarak, nükleer santrallerde meydana gelen radyoaktif sızıntılarla ilgili;

- I. etki alanının geniş olduğu,
- II. doğal çevreye zarar vermediği,
- III. etkilerinin uzun süreli olduğu,
- IV. yalnızca su kaynaklarını etkilediği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

7. İnsanlar tarafından kaynaklanan etkiler sonucunda istenmeyen zararlı maddelerin suyun niteliğinin bozulmasını sağlayacak oranda ve miktarda suya karışmasıyla su kirliliği oluşur.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi su kirliliğine neden olmaz?

- A) Sanayi atıklarının sulara bırakılması
- B) Kanalizasyon sularının deniz suyuna karışması
- C) Sulama amaçlı baraj ve gölet yapımının artması
- D) Katı atıkların akarsulara yakın alanlara depolanması
- E) Tarım alanlarında kullanılan ilaç ve gübre kalıntılarının yüzey sularına karışması

8. Dünya'daki toplam tarım alanlarından, yılda yaklaşık 24,5 milyar ton verimli üst yüzey toprağı erozyonla taşınıp yok olmaktadır. Bu durum, tarım alanlarının verim değerini düşürdüğü gibi toprağın oluşumunu sağlayan mikroorganizmaları da yok ettiğinden doğal dengenin bozulmasına yol açmaktadır.

Buna göre, bir bölgedeki tarım alanlarında görülen şiddetli erozyonun öncelikle aşağıdakilerin hangisine neden olması beklenir?

- A) Ürün çeşidinin artmasına
- B) Tarımsal üretimin azalmasına
- C) Makine kullanımının yaygınlaşmasına
- D) Ürünlerin hasat süresinin kısalmasına
- E) Birim alandan alınan verimin artmasına

9. Karasal iklim bölgelerinde buğday tarımı yaygın iken, Güneydoğu Asya ve tropikal kuşakta yer alan ülkelerde pirinç tarımının yaygın olması, söz konusu bölgelerin aşağıdakilerden hangisi bakımından farklı olmasından kaynaklanır?

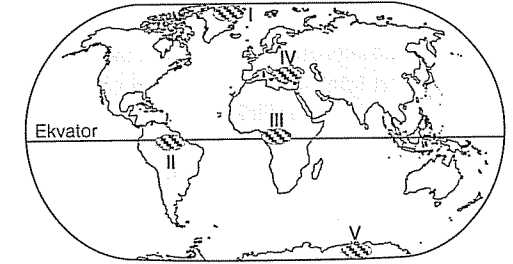
- A) Yer şekilleri
- B) Nüfus özellikleri
- C) Yerleşme özellikleri
- D) Teknolojik olanaklar
- E) Sıcaklık ve yağış özellikleri

10. Ormanlar sağladıkları ekonomik ve ekolojik yararları nedeniyle Dünya'nın en önemli yer üstü zenginlikleri arasında gelmektedir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi ormanların ekolojik yararlarına örnek olarak gösterilemez?

- A) Oksijen üretmesi
- B) Erozyonu ve sellenmeyi önlemesi
- C) Canlılar için barınma ortamı sağlaması
- D) Yapacak ve yakacak maddeler elde edilmesi
- E) Atmosferdeki fazla karbondioksiti depo etmesi

11. "Bazen sıcaktan kaçırız gölgelere sığınırız, bazen de soğuktan kaçırız sıcak mekânlar ararız."

Yukarıdaki ifade, haritada taranarak numaralandırılan bölgelerin hangisinde söylenmiş olabilir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

12. İnsanların çeşitli faaliyetlerine bağlı olarak oluşan sera gazlarının artması sonucunda, atmosferin yeryüzüne yakın kesimlerdeki sıcaklığın yapay olarak artması sürecine küresel ısınma denir.

Buna göre, insanların aşağıdaki faaliyetlerinden hangisinin küresel ısınma üzerindeki etkisi daha fazladır?

- A) Orman alanlarının genişletilmesinin
- B) Fosil yakıtların kullanımının artırılmasının
- C) Mera hayvancılığının yaygınlaştırılmasının
- D) Hidroelektrik santrallerin yaygınlaştırılmasının
- E) Tarım alanlarında sulamanın yaygınlaştırılmasının

1. 19. yüzyılda Dünya'nın ortalama sıcaklığı 0,5 °C artmıştır. Bilim adamları artışın 2030 yılına kadar 1,5 ile 4,5 °C arasında olacağını tahmin etmektedirler. Yaşanan bu küresel ısınma sonucunda kutuplardaki buzulların bazıları eriyecek ve deniz seviyesini 3 metreye kadar artıracaktır. Deniz seviyesinin artması ile birlikte, Mısır'ın İskenderiye Limanı, Hollanda kıyıları, İngiltere'nin bazı kıyı bölgeleri ve Dünya'nın bir çok kıyı bölgesinin deniz altında kalma riski vardır.

Yukarıdaki açıklamaya göre, küresel ısınmadan olumsuz yönde en fazla etkilenecek olan yerler hangileridir?

- A) Göl kıyıları B) Ormanlık alanlar
C) Yüksek platolar D) Dağlık alanlar
E) Deniz ve okyanus kıyıları

2. Aşağıdakilerden hangisi, insanların ulaşım ihtiyaçları için doğada yaptıkları yapılara örnek olarak gösterilebilir?

- A) Köprü B) Çeşme C) Gölet
D) Değirmen E) Fabrika

3. Erozyon, toprağın yağış suları ve rüzgârlar tarafından aşındırılıp taşınması olayıdır. Bu durum üzerinde iklim koşulları (kuraklık, sağanak yağışlar, yağış miktarı, yağış rejimi ve rüzgâr hızı), yer-yüzü şekilleri (yüksekti ve eğim durumu), toprak yapısı ve bitki örtüsü gibi doğal koşullarla insandan kaynaklanan etkilere sahiptir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi bir bölgedeki tarım alanlarındaki erozyonun fazla olmasında, insandan kaynaklanan etkilere örnek olarak gösterilebilir?

- A) Nöbetleşe ekim uygulamalarının yaygınlaştırılması
B) Eğimli arazilerdeki çayır ve meraların sürülerek tarla hâline getirilmesi
C) Suni gübre kullanımının azaltılarak doğal gübre kullanımının artırılması
D) Ürünlerin hasat edildikten sonra sap ve kök kısımlarının tarlada bırakılması
E) Geleneksel sulama yöntemleri yerine damlama sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması

4.1..... ve2..... gibi elektron yayan maddelerin doğal denge hâlindeki diğer maddelerin atom yapılarını bozmasına nükleer kirlilik denir. Bu kirlilik radyoaktif maddelerin hava, su ve toprağa karışmasıyla gerçekleşir.

Yukarıdaki açıklamada, 1 ve 2 ile gösterilen yerlere yazılması gereken kelimeler aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

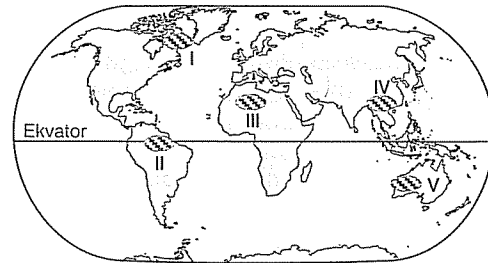
1	2
A) Mermer	Granit
B) Demir	Bakır
C) Taş kömürü	Linyit
D) Uranyum	Toryum
E) Cıva	Kükürt

5. 14 milyon kilometrekarelik Antarktika Kıtası'na insan yerleşmezken, 10 milyon kilometrekarelik Avrupa Kıtası'nda 700 milyon insan yaşamaktadır.

Bu durum, söz konusu kıtaların hangi bakımdan farklı olmasından kaynaklanmaktadır?

- A) Yüz ölçümü
B) Jeolojik yapı
C) Doğal koşullar
D) Yer altı kaynakları
E) Bulunulan yarım küre

6. Coğrafya öğretmeni, köpeklerin çektiği bir kızakla ulaşımını sağlayan bir eskimonun fotoğrafını göstererek haritadan fotoğrafın ait olabileceği yeri bulmalarını istemiştir.

Öğretmenin fotoğrafını gösterdiği fotoğraf, haritada taranarak numaralandırılan bölgelerin hangisine ait olabilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Video çözüm

7. İnsanların doğadan yararlanırken yaptıkları bazı çalışmalar doğal çevrede değişikliklere neden olur.

Buna göre, bir yörede ortaya çıkan set gölü, doğada yapılan aşağıdaki çalışmalardan hangisinin sonucudur?

- A) Köprü ve viyadük yapılmasının
B) Akarsu üzerinde baraj kurulmasının
C) Eğimli yamaçların ağaçlandırılmasının
D) Evsel atıkların su kaynaklarına bırakılmasının
E) Çayır ve meraların tarlaya dönüştürülmesinin

8. Aşağıdaki yerlerin hangisinde, konutların yapımında ahşap malzeme daha yaygın olarak kullanılır?

- A) Çöl bölgelerinde
B) Ormanlık alanlarda
C) Volkanik bölgelerde
D) Şehir merkezlerinde
E) Deprem riski fazla olan bölgelerde

9. Yıl boyunca sıcaklığın çok yüksek olmadığı kutuplara yakın ülkelerde çoğunlukla kalın giysilere ihtiyaç vardır. Sıcaklığın yıl boyunca yüksek olduğu ekvatorial bölgedeki insanların ise daha ince elbiselere ihtiyaçları vardır. Dört mevsim özelliklerinin yaşandığı ülkemizde bahar mevsimlerinde, yazın ve kışın farklı giysilere ihtiyaç duyar.

Yukarıdaki metinden çıkarılabilecek en doğru yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanların giyinme ihtiyacı doğal çevreyle yakından ilişkilidir.
B) İnsan bulunduğu doğal çevrenin bir parçasıdır ve doğal çevreyi oluşturan doğal unsurlarla etkileşim içindedir.
C) İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamada doğal çevreyi etkilediği gibi birçok faaliyette de doğal çevrenin etkisi altındadır.
D) İnsanların doğada meydana getirdiği değişiklikler kimi zaman doğal dengenin bozulmasına neden olmaktadır.
E) İnsanların barınma ihtiyacını karşıladıkları konutlar da bulundukları doğal çevreye göre değişik şekillerde olabilmektedir.

10. Biz mi doğadan etkileniyoruz yoksa doğa mı bizden etkileniyor? Karşılıklı etkileşim varsa hangi tarafın etkisi daha fazladır? Farkında olmadan sanki doğanın isteklerine boyun eğiyoruz. Teknolojik gelişmelere paralel olarak doğal olaylara karşı koymaya çalışıyoruz; ama doğayla dayanişmaya mecburuz.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi doğanın insandan etkilendiğine örnek olarak gösterilebilir?

- A) Şiddetli kasırgaların can ve mal kayıplarına neden olması
B) Deprem sonrası oluşan tsunaminin yerleşim birimlerini etkilemesi
C) Volkanik faaliyetlerin olduğu yerlerdeki yerleşmelerin boşaltılması
D) Yağmur ormanlarının tahrip edilmesi sonucu yeni tarım alanlarının ortaya çıkması
E) Okyanus kıyısındaki limanlarda yükleme ve boşaltma faaliyetlerinin gelgite göre ayarlanması

11. I. Arıcılık
II. Kümes hayvancılığı
III. Mera hayvancılığı
IV. İpek böcekçiliği

Yukarıdaki ekonomik faaliyetlerden hangileriyle uğraşanlar, doğal ortam koşullarının değişmesinden dolayı mevsimlere göre yer değiştirirler?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12.

	Neden	Sonuç
I	Ormanların tahrip edilmesi	Sel ve taşkınların artması
II	Fabrika bacalarına filtre takılmaması	Hava kirliliğinin artması
III	Çayır ve meraların tarlaya dönüştürülmesi	Erozyonun artması
IV	Evsel atıkların akarsulara bırakılması	Su kirliliğinin artması
V	Tarımsal sulamanın yaygınlaştırılması	Ozon tabakasının delinmesi

Yukarıdaki tabloda numaralandırılan neden - sonuç ilişkilerinden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Doğru = Yanlış

1. İnsanların barınma ihtiyacını karşıladıkları konutlar bulundukları doğal çevreye göre değişik şekillerde olabilmektedir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Dünya üzerindeki birçok ülkede, erozyonla kaybolan toprak miktarı, aynı süre içinde doğal yolla oluşan toprak miktarından azdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Doğal koşullar insanların yerleşme faaliyeti üzerinde etkili değildir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. İnsanların beslenme ihtiyacı tarım ve hayvancılık faaliyetlerini, barınma ihtiyacı inşaat faaliyetlerini, iletişim ve ulaşım ihtiyacı yolların ve haberleşme ağlarının kurulmasını, çeşitli araç ve gereç ihtiyacı da sanayi faaliyetlerini ortaya çıkarmıştır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

5. İnsanlar tarafından toprağın içine ya da üzerine bırakılan ya da başka şekillerde toprağa karışan zararlı maddelerin toprağın niteliğini bozmasına toprak kirliliği denir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

6. Yarı kurak ve kurak bölgelerde evlerin çatıları dik, pencereleri küçüktür.

Doğru ☐ Yanlış ☐

7. Bir bölgedeki ekonomik faaliyetler o bölgenin doğal koşullarına göre şekillenir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Boşluk Doldurma

1. Atmosferde toz, duman, gaz, koku ve su buharı şeklinde bulunabilen maddelerin, insan ve diğer canlılara zarar verebilecek miktarda yükselmesine denir.

2. İnsanların çeşitli faaliyetlerine bağlı olarak oluşan sera gazlarının artması sonucunda, atmosferin yeryüzüne yakın kesimlerindeki sıcaklığın yapay olarak artması sürecine denir.

3. Atmosferin stratosfer tabakası içinde yeryüzünden yaklaşık 20 km ile 50 km arasındaki yükseklikte kalan bölüme denir.

4., yağış sularının toprak içine sızmasını ve dolayısıyla yer altında depolanmasını sağlar.

5. ihtiyacı hidroelektrik santrallerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

6. Verimli toprakların bulunduğu alanlarda faaliyetleri yaygın iken, çayır ve meraların geniş alan kapladığı yerlerde faaliyetleri gelişmiştir.

7. İnsanlar tarafından kaynaklanan etkiler sonucunda istenmeyen zararlı maddelerin suyun niteliğinin bozulmasını sağlayacak oranda ve miktarda suya karışmasıyla oluşur.

8. ihtiyacı tarımsal faaliyetlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

9. Deniz kenarındaki yerleşmelerde balıkçılık ve deniz taşımacılığı yaygın iken yer altı kaynaklarının fazla olduğu yerlerde faaliyetleri daha çok gelişme göstermiştir.

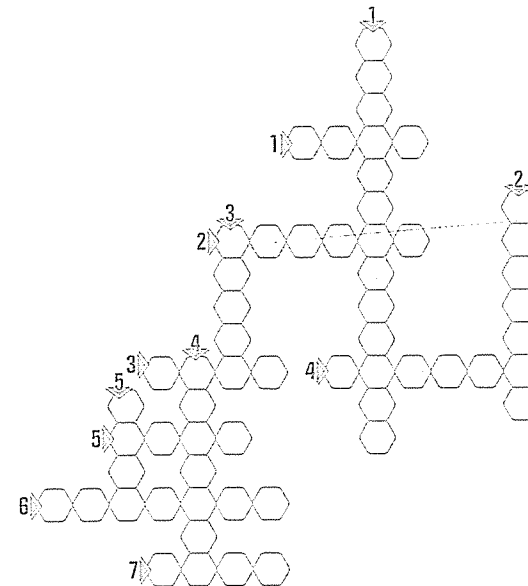
Bulmaca

SOLDAN SAĞA

- Kutuplarda kar ve buz kullanılarak yapılan kulübelere verilen ad
- Duvar örmek için balık şeklinde tahta kalıplara dökülerek Güneş'te kurutulan yapı malzemesi
- Küresel ısınmaya neden olan gazlara verilen genel ad gazları
- Belli bir bölgede insanların çeşitli ihtiyaçları için çeşitli bina veya yapıların oluşturulma aşaması
- Güneş'ten gelen zararlı ışınlarının büyük bölümünün tutulduğu tabakadaki gazın adı
- Nükleer santrallerde yakıt olarak kullanılan bir yer altı kaynağı
- Ürünler hasat edildikten sonra tarlada kalan sap ve kök kısımlarına verilen ad

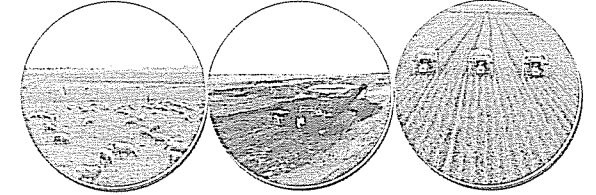
YUKARIDAN AŞAĞIYA

- İnsan ve diğer canlıların varlık ve gelişmelerini doğal yapılarına uygun bir şekilde sürdürebilmeleri için gerekli olan şartların bütünü
- İnsanlarda ısıtma sorunlarına yol açan bir kirlilik türü
- Küresel ısınmanın artmasının nedenleri arasında gösterilen bir yakıt türü
- Toprağın üst kısmının dış kuvvetler tarafından başka alanlara taşınması
- Kendini sürekli olarak yenileyen ve değiştiren, canlı ve cansız maddelerden oluşan varlıkların hepsini kapsayan bir terim

Etkinlik - 1

Aşağıdaki fotoğrafları inceleyerek insanların doğadan nasıl yararlandıklarını altlarındaki boşluklara yazınız.

a) b) c)

Etkinlik - 2

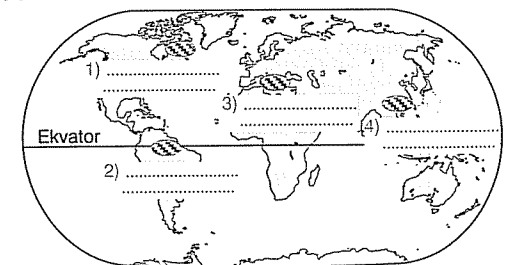
Aşağıda verilenleri neden oldukları kirlilik türüyle uygun şekilde eşleştiriniz.

a) Yüksek ses	1) Hava kirliliği
b) Kükürtoksit	
c) Cıva	2) Gürültü kirliliği
d) Patlama	
e) Deterjan	3) Su kirliliği
f) Karbonmonoksit	

Etkinlik - 3

Aşağıdaki haritada taranarak numaralandırılan alanlardaki boşluklara, bu alanların coğrafi özelliklerini göz önüne alarak zeytinlik, ren geyiği yetiştiriciliği, pirinç tarımı, ormancılık gibi ekonomik faaliyetlerden uygun olanı yazınız.

Aşağıdaki ifadeleri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

1. Uranyum ve toryum gibi elektron yayan maddelerin doğal denge hâlindeki diğer maddelerin atom yapılarını bozmasına nükleer kirlilik denir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

2. Yer şekillerinin engebeli ve su kaynaklarının bol olduğu bölgelerde toplu yerleşmeler daha yaygındır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

3. Kurak bölgelerde ahşap evler, ormanın bol olduğu yörelerde ise kerpiçten yapılan evler yaygındır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

4. Günümüzde artarak devam eden çevre sorunlarının temelinde insanoğlunun bilinçsizce yaptığı bazı uygulamalar bulunmaktadır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz. (Her soru 3 puan değerindedir.)

5. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte artan diğer bir çevre sorunu da gürültü kirliliğidir. İnsanları rahatsız eden ve sağlığı etkileyen seslerin bütününe denir.

6. enerji üretimi, ulaşım, su ürünleri üretimi ve turizm gibi alanlarda yararlanılmaktadır.

7. Yer şekillerinin sade, su kaynaklarının az olduğu yerlerde yerleşmeler yaygındır.

8., Güneş' ten gelen mor ötesi ışınların, canlılar için zararlı olan büyük bir kısmını absorbe ederek yeryüzüne ulaşmasını engellemektedir.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız.
(Her soru 5 puan değerindedir.)

9. Atmosferin stratosfer tabakası içinde yeryüzünden yaklaşık 20 ile 50 km arasındaki yükseklikte kalan bölümde ozon gazı bulunur. Bu bölüme, ozon gazının yoğun olarak bulunması nedeniyle ozon tabakası denir.

Buna göre, ozon tabakasının en önemli işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Uzaydan gelen meteorların yanarak parçalanmasını sağlaması
- B) Radyo dalgalarının ve haberleşme sinyallerinin iletimini sağlaması
- C) Yeryüzünden buharlaşmayı artırarak yağış oluşumunu gerçekleştirmesi
- D) Atmosferdeki oksijen - karbondioksit dengesinin korunmasını sağlaması
- E) Güneş' ten gelen çok ötesi ışınların, canlılar için zararlı olan büyük bir kısmını absorbe ederek yeryüzüne ulaşmasını engellemesi

10. Aşağıdakilerden hangisi, çevre sorunu olarak nitelendirilemez?

- A) Küresel ısınmanın artması
B) Ormanların tahrip edilmesi
C) Ozon tabakasının delinmesi
D) Delta alanlarının genişlemesi
E) Su ve toprak kirliliğinin artması

11. Günümüzde artarak devam eden çevre sorunlarının temelinde insanoğlunun bilinçsizce yaptığı bazı uygulamalar bulunmaktadır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki açıklamada sözü edilen bilinçsiz uygulamalara örnek olarak gösterilebilir?

- A) Yaşlı ormanların gençleştirilmesi
B) Eğimli yamaçların tarçalanması
C) Sanayi ve evsel atıkların akarsu ve göllere bırakılması
D) Tahrip olan ormanlık alanların yeniden ağaçlandırılması
E) Nesli tükenme tehlikesi olan hayvan türlerinin koruma altına alınması

Aşağıdaki soruların cevaplarını boşluklara yazınız.

12. Dünya genelinde küresel ısınmaya bağlı olarak gerçekleşmesi beklenen durumları kısaca yazınız. (12 puan)

- 13.** Aşağıdaki eşleştirmelerde boş bırakılan yerleri uygun şekilde doldurunuz. (5 puan)

<u>İnsan ihtiyacı</u>	<u>İhtiyaca bağlı ortaya çıkan faaliyet</u>
-----------------------	---

Barınma ➡

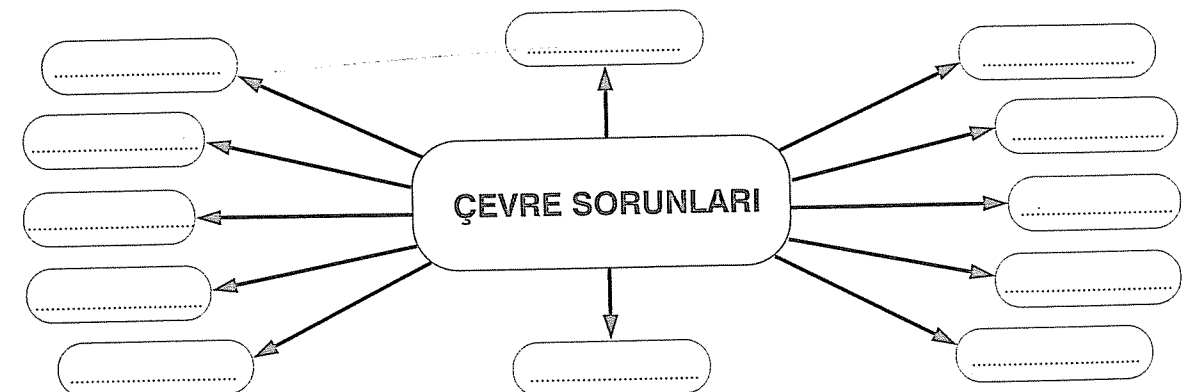
Beslenme ➡

Energi ➡

Araç - gereç ➡

Ulaşım ve iletişim ➡

16. Aşağıdaki kavram haritası çevre sorunlarıyla ilgilidir. Buna göre, kavram haritasında boş bırakılan kutucukları ilgili terimlerle tamamlayınız. (24 puan)

14. Aşağıdaki terimleri kısaca açıklayınız. (12 puan)

Küresel ısınma:

Hava kirliliği:

Nükleer kirlilik:

15. Dünya genelinde orman alanlarının azalmasının nedenlerinden dört tanesini yazınız. (8 puan)

1)

2)

3)

4)

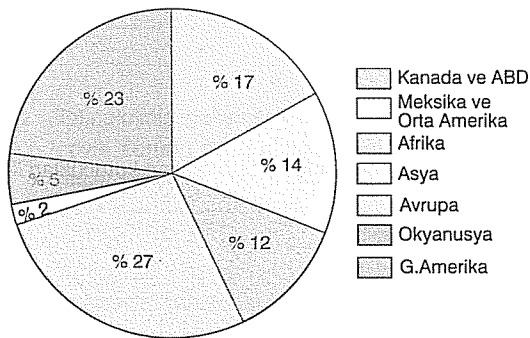
1. Aşağıdaki tabloda, bir ülkede bazı atıkların yıllık ortalama üretimi ve geri kazanılma oranları verilmiştir.

	Pazara Sürülen (bin ton)	Geri Kazanılan (bin ton)
Kâğıt - Karton	1 820	690
Cam	330	75
Metal	150	50
Plastik	550	180

Aşağıdaki soruları tablodan yararlanarak cevaplandırınız.

- Geri kazanma oranı en fazla olan ürün hangisidir? (.....)
- Geri kazanma oranı en az olan ürün hangisidir? (.....)
- Metal ürünlerin geri kazanma oranını hesaplayınız? (.....)
- Geri kazanma oranları birbirine en yakın ürünler hangileridir? (.....)

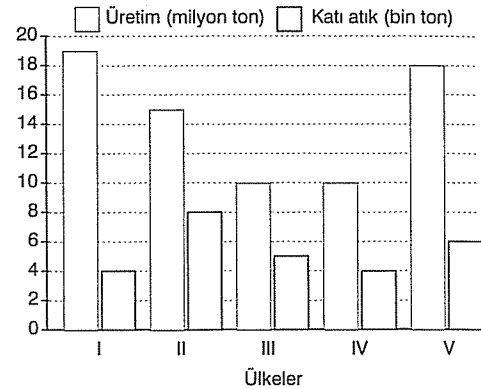
2. Aşağıdaki grafikte, Dünya'daki orman alanlarının oransal dağılışı gösterilmiştir.

Aşağıdaki soruları grafikten yararlanarak cevaplandırınız.

- Orman bakımından en zengin olan üç kıtayı sırasıyla yazınız? (.....)
- Kıtalar orman bakımından fazladan aza doğru sıralandığında Asya kıtası kaçırıncı sırada yer alır? (.....)
- Okyanusya, Kanada ve ABD ile Güney Amerika'nın orman alanı payları toplamı ne kadardır? (.....)

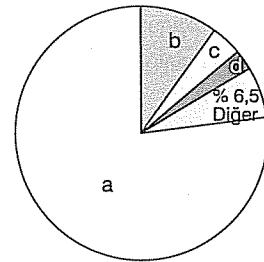
3. Aşağıdaki grafikte, beş ülkedeki sanayi tesislerinde bir yılda üretilen gıda ve temizlik maddeleri ile bunlardan kalan katı atık miktarı gösterilmiştir.

Aşağıdaki soruları grafikten yararlanarak cevaplandırınız.

- Geri dönüşüm uygulamalarının en yaygın olduğu ülke hangisidir? (.....)
- Geri dönüşüm uygulamalarının en az olduğu ülke hangisidir? (.....)
- Gıda ve temizlik maddeleri üretim miktarı aynı olan ülkeler hangileridir? (.....)
- V numaralı ülkede ortaya çıkan katı atık miktarının gıda ve temizlik maddeleri üretimine oranı nedir? (.....)

4. Aşağıdaki grafikte, atmosferdeki karbonun kaynaklarının oransal dağılışı gösterilmiştir.

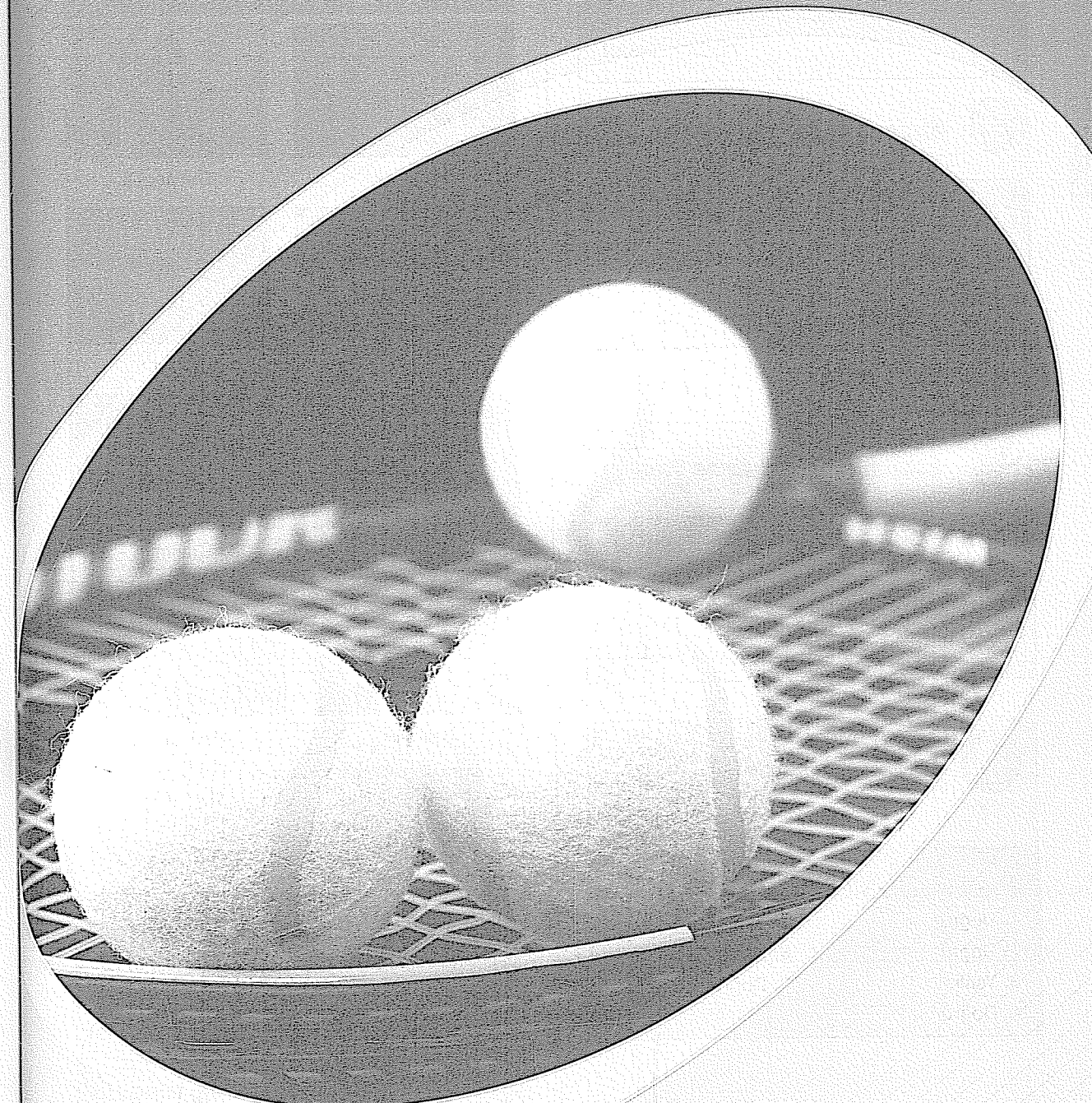

Atmosferdeki karbonun yaklaşık dörtte üçü metan oksitlenmesinden kaynaklanmaktadır. İnsan faaliyetleri atmosferdeki karbon kaynakları içinde ikinci sırada yer almaktadır. Okyanusların ve bitki çürümelerinin oranları birbirine en yakın olup okyanusların payı daha fazladır.

Bu bilgiye göre, harflerin hangi kaynağı temsil ettiğini aşağıdaki boşluklara yazınız.

-
-
-
-

CEVAP ANAHTARI

Kazanım Ölçme Testleri

Kazanım Değerlendirme Testleri

Aktivite Testleri

Yazılıya Hazırlık Testleri

Grafik ve Tablo Yorumlama

Bölüm 1

DOĞA ve İNSAN

Kazanım Ölçme Testi

Test

1. B	4. D	7. E	10. A
2. E	5. C	8. D	11. B
3. A	6. B	9. A	12. E

Kazanım Değerlendirme Testi

Test

1. D	4. C	7. B	10. D
2. E	5. D	8. A	11. B
3. D	6. A	9. C	12. E

Aktivite Testi

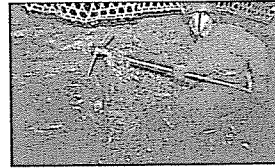
Doğru - Yanlış

1. Doğru	5. Yanlış
2. Doğru	6. Doğru
3. Yanlış	7. Doğru
4. Doğru	

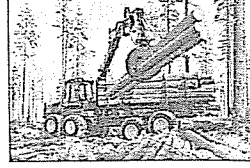
Boşluk Doldurma

1. Litosfer	5. baraj
2. piring	6. kerpiç
3. tarım	7. astronomi
4. Güneş, Rüzgârlar, yağış	8. balık
	9. ekvatorial

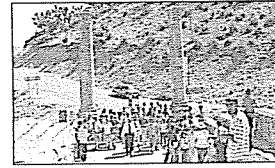
Ekranlık = 1

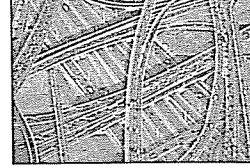
Madencilik

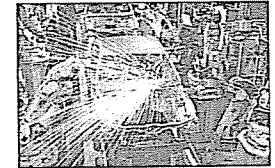
Ormancılık

Turizm

Ulaşım

Sanayi

Tarım

Balıkçılık

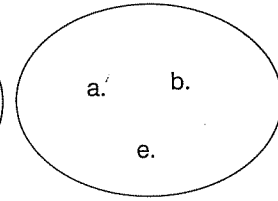
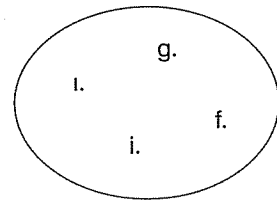

Hayvancılık

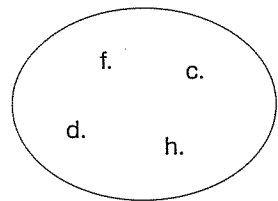
Ekranlık = 2

Biyocoğrafya

Matematik Coğrafya

Hidroğrafya

Yazılıya Hazırlık Testi

- Doğru
- Doğru
- Yanlış
- Yanlış
- Doğru
- doğal unsur
- klimatoloji (iklim bilimi)
- Coğrafya
- Atmosfer
- biyocoğrafya
- A
- D
- C
- E
- 1) Hava Küre (Atmosfer): Yer çekiminin etkisiyle uzaya kaçamayan gazların Dünya yüzeyine yığılmasıyla oluşan gaz tabakasıdır. Yağış, rüzgâr, sıcaklık gibi iklim olayları atmosferin alt katlarında oluşur.
- 2) Taş Küre (Litosfer): Dünya'nın kabuklaşmış ve tamamen katılaşmış dış yüzeyidir. Dağ, ova, plato, vadi gibi yer şekilleri ile kayaç ve topraklar Taş Küre'yi oluşturan başlıca unsurlardandır.
- 3) Su Küre (Hidrosfer): Taş Küre üzerinde bulunan yer altı suları ile okyanus, deniz, göl, akarsu gibi yer üstü sularını içine alır.
- 4) Canlılar Küresi (Biyosfer): Taş Küre, Hava Küre ve Su Küre içinde yaşayan canlılardan oluşur.

16. İnsanın doğal çevre üzerindeki etkisi: Denizlerin doldurularak yerleşime açılması

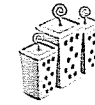
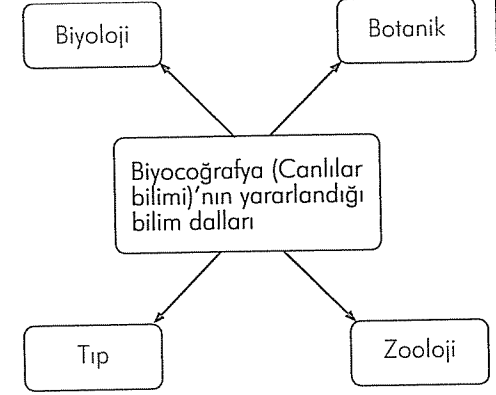
Doğal çevrenin insan üzerindeki etkisi: Kurak ve yarı kurak iklim bölgelerinde kerpiçten yapılmış evlere yaygın olarak rastlanması

- 1) Yer'in şekli ve hareketleri
- 2) Ekonomik faaliyetlerin dağılışı
- 3) Doğal afetlerin neden ve sonuçları
- 4) Yeryüzü şekilleri ve oluşumları
- 5) İklim tipleri ve özellikleri

- 1) Hava Küre: Rüzgâr, bulut, şimşek, yağmur
- 2) Taş Küre: Tepe, mağara, ova, taş

19. Akarsu, çiçek, kar, dağ, bulut

- 20.

Grafik ve Tablo Yorumlama

1. a. Yanlış	2. a. Doğru
b. Doğru	b. Yanlış
c. Doğru	c. Doğru
d. Yanlış	d. Yanlış
e. Yanlış	e. Doğru
f. Yanlış	f. Yanlış
g. Doğru	g. Yanlış

Bölüm 2

HARİTA BİLGİSİ

Kazanım Ölçme Testi

Test - 01

1. A	5. D	9. A
2. E	6. A	10. B
3. D	7. A	11. A
4. C	8. B	12. B

Test - 02

1. D	6. D	11. D
2. C	7. C	
3. D	8. A	
4. A	9. B	
5. A	10. B	

Test - 03

1. C	5. B	9. C
2. B	6. B	10. A
3. B	7. C	11. E
4. D	8. B	

Test - 04

1. A	5. D	9. E
2. C	6. B	10. A
3. E	7. E	
4. A	8. C	

Test - 05

1. D	5. E	9. C
2. C	6. E	10. E
3. C	7. A	
4. D	8. A	

Kazanım Değerlendirme Testi

Test - 01

1. A	4. D	7. C	10. D
2. E	5. C	8. C	11. D
3. E	6. A	9. A	12. E

Test - 02

1. A	4. B	7. A	10. A
2. B	5. B	8. A	11. B
3. D	6. D	9. A	12. C

Test - 03

1. E	4. D	7. C
2. B	5. C	8. B
3. B	6. D	9. C

Test - 04

1. A	4. E	7. E	10. A
2. D	5. B	8. D	11. C
3. A	6. C	9. E	

Test - 05

1. E	4. E	7. B	10. E
2. C	5. B	8. C	11. B
3. C	6. D	9. E	

Aktivite Testi

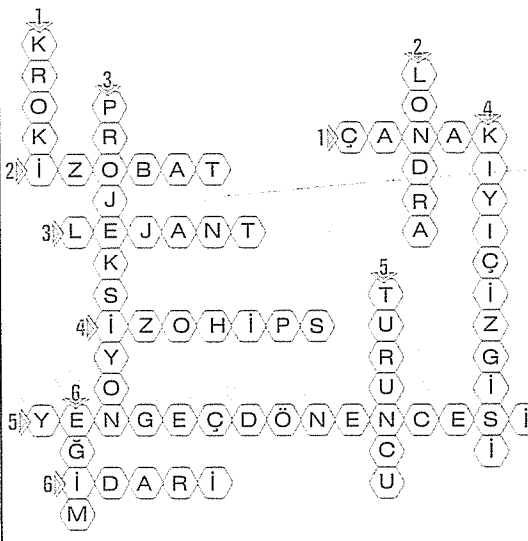
Doğru - Yanlış

1. Doğru	5. Doğru
2. Yanlış	6. Yanlış
3. Yanlış	7. Yanlış
4. Doğru	8. Doğru

Boşluk Doldurma

1. harita	6. enlem
2. Ölçek	7. yerel saat
3. plan	8. Çizgi ölçek
4. lejant	9. izobat(eş derinlik)
5. Ekvator	10. boyun

Bulmaca

Bikimlik - 1

	Ortak özellik	Ortak olmayan özellik
Kuş bakışı görünüşe göre çizim	✓	
Yükselti değerlerinin gösterilmesi		✓
İdari bölünüşün gösterilmesi		✓
Düzleme çizilme	✓	
Uzunluk hesaplaması yapılabilmesi	✓	
Belli bir ölçeğe göre çizilme	✓	
Yer şekilleri hakkında bilgi vermesi		✓

Yazılıya Hazırlık Testi

- Yanlış
- Doğru
- Doğru
- Yanlış
- boylam
- izmit
- eküidistans(izohips aralığı)
- zirve
- Kabartma
- B
- C
- A
- 0 - 200 metre: Yeşil
200 - 500 metre: Açık yeşil
500 - 1000 metre: Sarı
1000 - 1500 metre: Turuncu
1500 - 2000 metre: Açık kahverengi
2000 metre ve üzeri: Koyu kahverengi
- 1) Silindirik projeksiyon
2) Konik projeksiyon
3) Düzlem projeksiyon

15. Dünya kendi çevresindeki dönüşünü 24 saatte (24 x 60 = 1440 dakika) tamamlar. Dünya üzerinde 360 meridyen olduğu için $1440 \div 360 = 4$ dakika olur.
16. 1) Kuş bakışı çizilmesi
2) Ölçekli çizilmesi
3) Düzleme aktarılması
17. Belli bir konunun uzmanları tarafından hazırlanan ve kullanılan haritalardır. Jeoloji, jeomorfoloji ve toprak haritaları
18. 1) fazladır. a) azdır.
2) azdır. b) fazladır.
3) dar c) geniş
4) küçüktür. d) büyüktür.
5) azdır. e) fazladır.
6) fazladır. f) azdır.
19. 1) sıcaklığın dağılışı
2) cisimlerin gölge boylarının değişmesi
3) gece ve gündüz uzunluklarının değişmesi
4) Dünya'nın çizgisel hızının değişmesi
5) güneş ışınlarının düşme açısının değişmesi
6) iklim ve bitki örtülerinin dağılışı
20. Çizgi ölçek: Eşit dilimlere ayrılmış bir çizgi üzerinde uzunlukların gerçek uzunluğa oranının gösterildiği ölçektir.
- Kesir ölçek: Pay kısmında daima 1 olan ve bağıya kesirle gösterilen ölçek türüdür.

Grafik ve Tablo Yorumlama

1. a. 6, 7, 8
b. 1, 2, 3, 9, 10
c. 4, 5
d. 7 ve 8
e. 4, 7, 8, 9
f. 1, 2, 3, 5, 6, 10
g. 1, 2, 3
h.
2. a. 2, 4, 7, 8
b. 1, 3, 5, 6
c. 4, 5, 6, 7, 8
d. 1, 2, 3
e. 25° batı - 20° güney
f. 160 dakika
g. 6 ve 7
h. 4440 km
i. 4
j. 8, 1
- 4 numaralı nokta: 1100
7 numaralı nokta: 400
8 numaralı nokta: 400
9 numaralı nokta: 700

Bölüm 3

DÜNYA'NIN ŞEKLİ ve HAREKETLERİ

Kazanım Ölçme Testi

Test - 01

1. D 5. E 9. A 13. A
2. C 6. E 10. C
3. A 7. B 11. E
4. D 8. E 12. C

Test - 02

1. C 5. C 9. A 13. A
2. A 6. A 10. B
3. D 7. B 11. D
4. A 8. E 12. A

Test - 03

1. B 4. C 7. C 10. A
2. E 5. A 8. D 11. E
3. A 6. E 9. E 12. E

Kazanım Değerlendirme Testi

Test - 01

1. A 4. D 7. A 10. C
2. D 5. A 8. D 11. B
3. D 6. E 9. E

Test - 02

1. A 4. B 7. A 10. E
2. D 5. B 8. D 11. D
3. D 6. D 9. A 12. A

Test - 03

1. A 4. E 7. B
2. B 5. E 8. E
3. A 6. D 9. B

Aktivite Testi

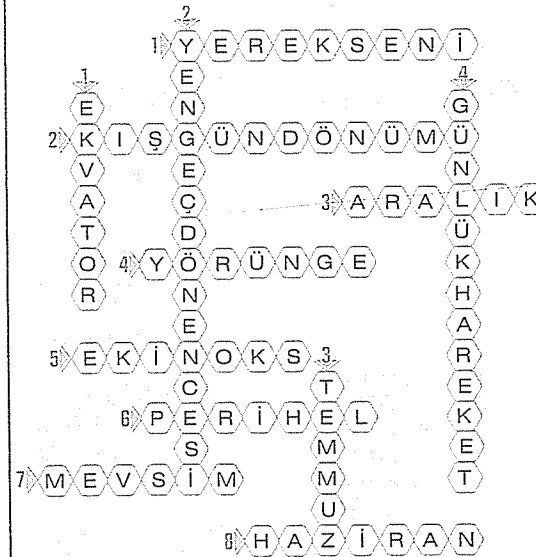
Doğru - Yanlış

1. Doğru 5. Doğru
2. Yanlış 6. Yanlış
3. Yanlış 7. Doğru
4. Doğru

Boşluk Doldurma

1. perihel (günberi), 5. enlemine
aphel(günöte) 6. kendi ekseninde
2. ekinoks, solstis etrafında
3. yaz gündönümü 7. elips
4. yengeç dönencesi, 8. 21 Aralık
oğlak dönencesi 9. 21 Haziran

Bulmaca

Ekimlik - 1

	21 Mart	21 Haziran	23 Eylül	21 Aralık
Güneş ışınları Yengeç dönencesine dik olarak gelir.		✓		
Güneş ışınları Ekvator'a dik olarak gelir.	✓			
Güney Yarım Küre'de yaz mevsiminin başlangıcıdır.				✓
Kuzey Yarım Küre'de en uzun gündüz, en kısa gece yaşanır.		✓		
Aydınlanma çemberi kutup noktalarına teğet geçer.	✓		✓	
Kuzey Yarım Küre'de kış mevsiminin başlangıcıdır.				✓
Dünya'nın her yerinde gece ve gündüz süresi birbirine eşittir.	✓		✓	
Ekvator'dan kuzeye gidildikçe gündüz süresi uzar.		✓		
Aydınlanma çemberi kutup dairelerine teğet geçer.		✓		✓
Ekvator'daki cisimlerin gölgesi öğle vakti oluşmaz.	✓		✓	
Bu tarihten sonra KYK'de gündüzler kısaltmaya başlar.		✓		
Kuzey Kutup Noktası'nda 6 aylık gecenin başlangıcıdır.				✓
Güneş ışınları Oğlak dönencesine dik olarak gelir.				✓
KYK'de ilkbahar, GYK'de sonbahar mevsiminin başlangıcıdır.	✓			
Güneş ışınları kutup noktalarına teğet geçer.	✓		✓	
KYK'de sonbahar, GYK'de ilkbahar mevsiminin başlangıcıdır.			✓	
Kuzey Kutup Noktası'nda 6 aylık gündüzün başlangıcıdır.	✓			
Kuzey Kutup Dairesi'nde gündüz süresi 24 saattir.		✓		
Ekvator'da gece ve gündüz süresi birbirine eşittir.	✓	✓	✓	✓
Oğlak dönencesindeki cismin öğle vakti gölgesi oluşmaz.				✓
Bu tarihten sonra KYK'de gündüzler gecelerden uzun olur.	✓			
Güneş ışınları kutup dairelerine teğet geçer.		✓		✓
Bu tarihten sonra KYK'de gündüzler gecelerden uzun olur.			✓	
Bu tarihten sonra KYK'de gündüzler uzamaya başlar.				✓
Aynı meridyen üzerindeki tüm noktalarda Güneş aynı saatte doğar ve batır.	✓		✓	

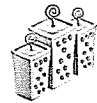

Yazılıya Hazırlık Testi

1. Doğru
2. Yanlış
3. Yanlış
4. Doğru
5. Doğru
6. Yer'in şeklinin geoit
7. Ekvator ile yörünge düzlemi arasındaki açıya bağlı olarak
8. yörüngenin elips şeklinde
9. 21 Mart
10. ekinoks
11. D
12. C
13. D
14. 1) Gece ve gündüzün belirli bir düzen içerisinde birbiri ardınca oluşması
2) Sürekli rüzgârların Kuzey Yarım Küre'de sağa, Güney Yarım Küre'de sola sapması
3) Güneş ışınlarının düşme açılarının gün içerisinde değişmesi
4) Yerel saat farklarının ortaya çıkması
5) Okyanus akıntılarının yönlerinde sapmalar olması
15. 1) Aydınlanma çemberinin yıl içinde yer değiştirmesi
2) Kuzey Yarım Küre'de yaz mevsimi yaşanırken, Güney Yarım Küre'de kış mevsiminin yaşanması
3) Mevsimlerin oluşması
4) Yeryüzündeki bir noktaya güneş ışınlarının düşme açısının yıl içinde değişmesi
5) Güneş ışınlarının düşme açılarının yıl içerisinde değişmesi

© Güvender Yayınları

16. 1) Güneş ışınlarının Kuzey Kutup Dairesi'nde 24 saat süreyle hiç batmaması
2) Güneş ışınlarının Ekvator'un 23° 27' kuzeyindeki Yengeç dönencesine öğle vakti dik açıyla gelmesi
3) Kuzey Yarım Küre'de yaz, Güney Yarım Küre'de kış gün dönümünün yaşanması
4) En uzun gündüzlerin Kuzey Yarım Küre'de, en uzun gecelerin Güney Yarım Küre'de yaşanması
5) Aydınlanma çemberinin kutup dairelerinden geçmesi
17. 1) Güneş ışınlarının Güney Kutup Dairesi'nde 24 saat süreyle hiç batmaması
2) Güneş ışınlarının Ekvator'un 23° 27' güneyindeki Oğlak dönencesine öğle vakti dik açıyla gelmesi
3) Kuzey Yarım Küre'de kış, Güney Yarım Küre'de yaz gün dönümünün yaşanması
4) En uzun gecelerin Kuzey Yarım Küre'de, en uzun gündüzlerin Güney Yarım Küre'de yaşanması
5) Güney Kutup Dairesi aydınlıkta, Kuzey Kutup Dairesi karanlıkta kalacak şekilde aydınlanma çemberinin kutup dairelerinden geçmesi
18. 1) 21 Aralık
2) 21 Haziran
3) 21 Mart

Grafik ve Tablo Yorumlama

1. a) III
b) I ve VI
c) III
d) IV
e) IV
f) II, IV ve V
g) I
h) I ve VI
ı) IV
j) VI
k) II
2. a) Doğru
b) Doğru
c) Yanlış
d) Yanlış
e) Doğru
f) Doğru
g) Yanlış
h) Doğru

Bölüm 4

İKLİM BİLGİSİ

Kazanım Ölçme Testi

Test - 01

1. C	6. D	11. E	16. A
2. D	7. E	12. E	17. E
3. A	8. A	13. D	
4. E	9. E	14. C	
5. A	10. C	15. C	

Test - 02

1. A	5. D	9. C	13. D
2. C	6. D	10. E	14. C
3. C	7. A	11. C	15. A
4. A	8. C	12. E	

Test - 03

1. E	5. E	9. D	13. C
2. D	6. E	10. A	14. D
3. D	7. A	11. A	15. D
4. B	8. E	12. D	

Test - 04

1. C	5. A	9. A	13. C
2. E	6. A	10. E	
3. D	7. B	11. E	
4. E	8. D	12. D	

Test - 05

1. C	5. B	9. D	13. D
2. D	6. A	10. A	
3. B	7. C	11. D	
4. E	8. B	12. C	

Test - 06

1. A	6. B	11. E	16. B
2. E	7. E	12. B	17. B
3. C	8. D	13. A	
4. C	9. C	14. D	
5. D	10. E	15. A	

Test - 07

1. A	5. C	9. D	13. A
2. E	6. E	10. B	14. D
3. A	7. D	11. C	
4. C	8. A	12. D	

Kazanım Değerlendirme Testi

Test - 01

1. D	4. E	7. D	10. D
2. B	5. B	8. C	11. B
3. E	6. D	9. C	12. A

Test - 02

1. D	3. B	5. A	7. B
2. A	4. A	6. E	8. B

Test - 03

1. C	4. B	7. A	10. A
2. D	5. A	8. D	
3. D	6. A	9. D	

Test - 04

1. D	4. B	7. B
2. E	5. B	8. E
3. C	6. B	9. A

Test - 05

1. D 4. E 7. A 10. D
2. B 5. B 8. D 11. E
3. D 6. A 9. C

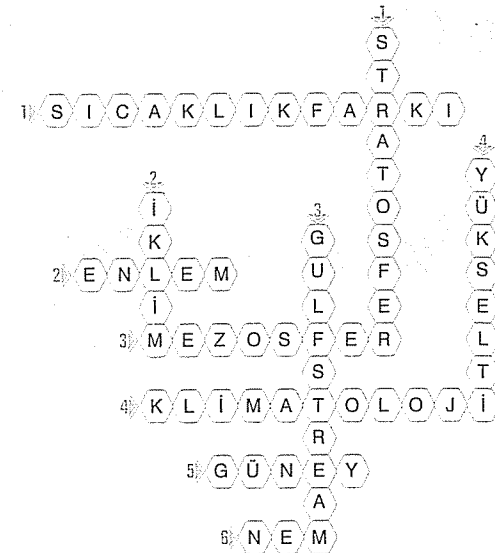
Test - 06

1. E 4. B 7. B 10. A
2. B 5. C 8. E 11. D
3. B 6. C 9. B

Test - 07

1. C 4. D 7. C 10. C
2. A 5. A 8. E
3. E 6. B 9. A

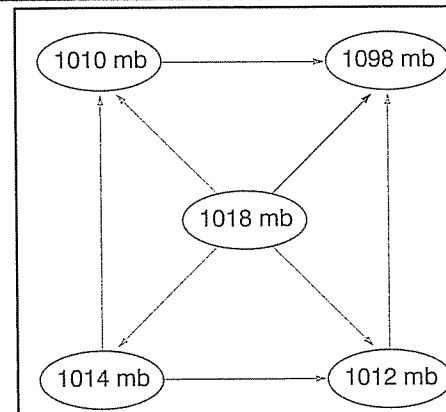
Bulmaca

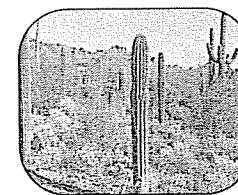
Boşluk Doldurma - 02

1. atmosfer basıncı 7. yoğunlaşma
2. normal basınç 8. Çiy
3. termik yüksek 9. Cephe yağışları
4. hakim rüzgâr yönü 10. makî
5. kutup rüzgârları 11. karasal
6. mutlak nem

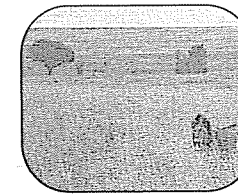
Etkinlik - 1

Etkinlik - 2

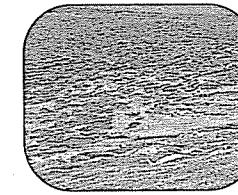
Çöl iklimi

Savan iklimi

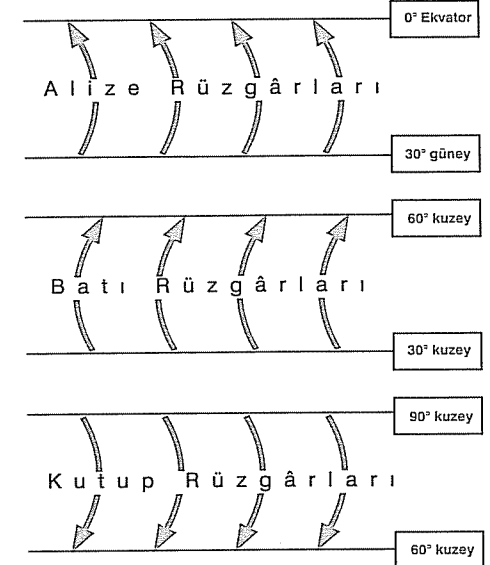

Karasal iklim

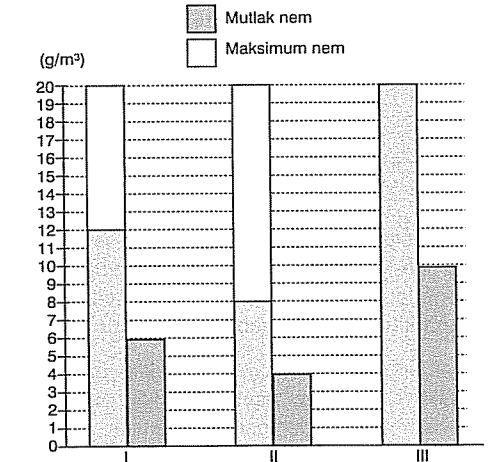

Tundra iklimi

Etkinlik - 3

Etkinlik - 4

Yazılıya Hazırlık Testi - 1

1. Doğru
2. Yanlış
3. Doğru
4. Doğru
5. Yanlış

Etkinlik - 1

Merkezler	Gerçek sıcaklık (°C)	Yükselti (m)	İndirgenmiş sıcaklık (°C)
I	12	400	14
II	3	1000	8
III	21	700	24,5
IV	-5	1600	3
V	0	500	2,5

Etkinlik - 2

N, L, M, K

Doğru - Yanlış - 02

1. Doğru 6. Yanlış
2. Yanlış 7. Yanlış
3. Doğru 8. Doğru
4. Yanlış 9. Yanlış
5. Doğru 10. Doğru

Aktivite Testi

Doğru - Yanlış - 01

1. Doğru 6. Yanlış
2. Yanlış 7. Doğru
3. Doğru 8. Doğru
4. Yanlış 9. Yanlış
5. Doğru

Boşluk Doldurma - 01

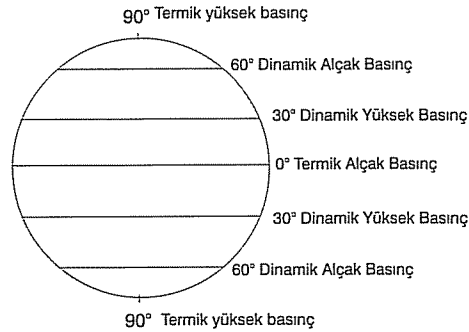
1. atmosfer 6. İzotermiler
2. hava durumu 7. soğuk
3. iklim 8. meteoroloji
4. bakı 9. yükselti
5. Nem 10. öğle

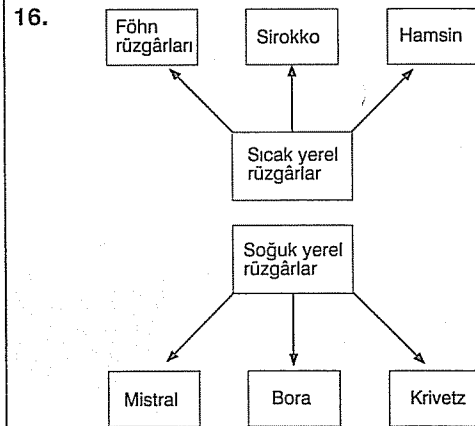
6. artırır
7. Güney
8. Troposferin
9. sesi
10. indirgenmiş izoterm
11. E
12. E
13. E
14. A
15. D
16. 1) Yer'e en yakın katman olup atmosferdeki gazların % 75'ini bulundurur.
2) Su buharının tamamı bu katmanda bulunur. Bu nedenle her türlü hava olayı bu katmanda gerçekleşir.
3) Troposfer yerden yansıyan ışınlarla ısındığı için yükseldikçe sıcaklık her 100 metrede ortalama olarak 0,5 °C azalır.
4) Troposferin kalınlığı Ekvator üzerinde 16 km iken, kutuplarda 9 km'ye düşer.
17. 1) Bitki örtüsü çeşitliliğini etkiler.
2) Akarsu debilerini ve rejimlerini etkiler.
3) Yeryüzü şekillerinin oluşumunu etkiler.
4) Denizlerin tuzluluk oranlarını etkiler.
5) Toprak oluşumunu ve verimlilik derecesini etkiler.
18. Troposfer yerden yansıyan ışınlarla ısındığı için yerden yükseldikçe her 100 metrede sıcaklık değerleri 0,5 °C azalır. Bir dağın zirvelerine kar yağarken alttaki yamaçlarına yağmur yağması
19. Rüzgârlar, geldikleri yerin sıcaklık özelliklerini estikleri bölgelere taşırlar. Her iki yarım kürede Ekvator çevresinden gelen rüzgârlar sıcaklığı artırırken, kutuplardan gelen rüzgârlar sıcaklığı düşürür. Kuzey Yarım Küre'de kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı düşürür, güneyden esenler yükseltir. Güney Yarım Küre'de bu durumun tersi görülür.
20. 1) I, IV, II, III
2) Kuzey Yarım Küre: II ve IV
Güney Yarım Küre: I ve III
21. Isı ve sıcaklık: Isı, cisimlerde bulunan potansiyel enerjidir. Sıcaklık ise cisimlerdeki potansiyel enerjinin ortaya çıkması durumudur.
Meteoroloji: Hava durumunu inceleyen bilim dalıdır.
Güneşlenme süresi: Bir yerin gün içinde Güneş'i gördüğü süre güneşlenme süresi olarak ifade edilir.

Yazılıya Hazırlık Testi - 2

1. Yanlış
2. Doğru
3. Doğru
4. Yanlış
5. Doğru
6. bağıl nem
7. rüzgâr
8. alçak basınç alanı
9. vadi meltemi
10. kışın, yazın
11. C
12. B
13. D
14.

15. Basınç farkı, basınç merkezleri arasındaki uzaklık, Dünya'nın eksenini etrafındaki hareketi ve sürtünme

17. Savan iklimi: Yaz mevsimi yağışlı, kış mevsimi kuraktır.

Step iklimi: İlkbahar mevsimi yağışlı, kış mevsimi kuraktır.

18. Orta kuşakta kıtaların genelde batı kıyılarında görülür. Yazlar fazla sıcak, kışlar da fazla soğuk olmaz. Yıllık sıcaklık ortalaması 15 °C'dir. Yıllık sıcaklık farkı 10 °C'yi bulmaktadır. Yıllık yağış ortalaması 1500 mm'dir. Her mevsim yağışlıdır. Doğal bitki örtüsü yayvan ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormandır.

19. Konveksiyonel (yükselim) yağışları olarak adlandırılır. Isınarak yükselen hava kütlelerinin soğuyup yoğunlaşmasıyla meydana gelen yağışlardır. Ekvator çevresinde yıl boyunca görülen bu tip yağışlar, orta kuşakta ilkbahar ve yaz aylarında görülür.

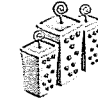
20. Çiy: Havadaki su buharının küçük su damlacıkları şeklinde yoğunlaşmasıdır. Çoğunlukla arabaların üzerinde ve bitkilerin yaprakları üzerinde oluşur.

Bulut: Atmosferdeki su buharı yerden yükseldikçe soğur ve küçük su zerrecikleri hâlinde yoğunlaşır.

Kırç: Havadaki su buharının özellikle elektrik telleri, metal yüzeyler ve ağaç dallarında buz hâlinde yoğunlaşmasıdır.

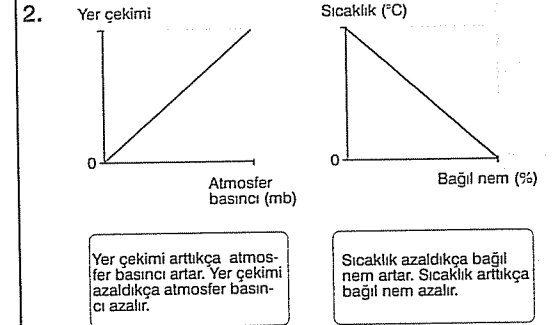
Hava kütlesi: Atmosferin sıcaklık ve nem bakımından aynı özelliği gösteren geniş parçalarıdır.

Cephe: Sıcaklık ve nem özelliği bakımından farklılık gösteren hava kütlelerini birbirinden ayıran sınıra denir.

Grafik ve Tablo Yorumlama

1. a) Yanlış
b) Doğru
c) Doğru
d) Yanlış

3. a) Bulunur
b) Bulunur
c) Bulunamaz
d) Bulunur
e) Bulunamaz
f) Bulunamaz
g) Bulunur
h) Bulunur
4. a) Doğru
b) Yanlış
c) Doğru
d) Yanlış
e) Yanlış
f) Doğru
g) Doğru
h) Doğru
i) Yanlış
5. a) Doğru
b) Yanlış
c) Doğru
d) Doğru
e) Yanlış
f) Yanlış
g) Doğru
h) Yanlış
6. a) Öğrenilir
b) Öğrenilir
c) Öğrenilir
d) Öğrenilemez
e) Öğrenilir
f) Öğrenilemez
g) Öğrenilir
h) Öğrenilemez
i) Öğrenilemez
7. a) II
b) IV
c) V
d) I
e) III, IV
8. a) Doğru
b) Yanlış
c) Doğru

Bölüm 5

YERİN ŞEKİLLENMESİ

Kazanım Ölçme Testi

Test - 01

1. A	5. E	9. E	13. C
2. A	6. C	10. A	
3. B	7. D	11. A	
4. E	8. D	12. E	

Test - 02

1. C	4. E	7. B	10. C
2. B	5. E	8. A	11. B
3. E	6. D	9. B	

Test - 03

1. A	4. B	7. D	10. E
2. A	5. E	8. C	11. E
3. B	6. B	9. E	12. C

Test - 04

1. B	5. A	9. E	13. D
2. C	6. D	10. E	
3. E	7. E	11. B	
4. D	8. E	12. A	

Test - 05

1. A	5. D	9. C	13. E
2. C	6. D	10. B	
3. B	7. B	11. E	
4. C	8. E	12. A	

Test - 06

1. C	5. D	9. A	13. B
2. D	6. A	10. D	14. C
3. D	7. B	11. E	15. C
4. A	8. E	12. B	

Test - 07

1. A	4. E	7. D	10. B
2. D	5. A	8. D	11. A
3. B	6. C	9. D	

Kazanım Değerlendirme Testi

Test - 01

1. E	3. C	5. B	7. A
2. B	4. A	6. C	8. C

Test - 02

1. C	4. B	7. C
2. A	5. E	8. B
3. A	6. A	9. D

Test - 03

1. E	4. B	7. D
2. A	5. A	8. E
3. D	6. D	9. C

Test - 04

1. C	3. B	5. A	7. A
2. E	4. D	6. E	8. D

Test - 05

1. B	4. E	7. C	10. C
2. D	5. A	8. C	
3. A	6. D	9. B	

Test - 06

1. D	4. E	7. C
2. B	5. C	8. C
3. A	6. B	9. A

Test - 07

1. A	4. A	7. E
2. E	5. B	8. E
3. E	6. E	9. C

Aktivite Testi - I

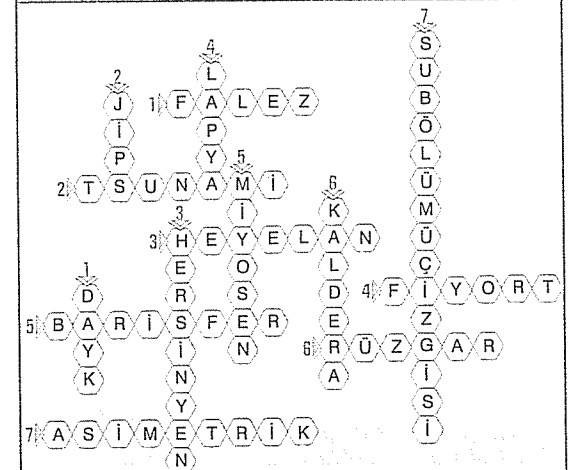
Doğru - Yanlış

1. Doğru	5. Yanlış
2. Yanlış	6. Yanlış
3. Yanlış	7. Doğru
4. Doğru	

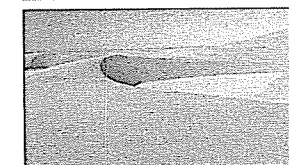
Boşluk Doldurma

1. hörgüç kaya	5. fiziksel çözülme
2. lapyalar	6. Senozoik
3. toprak kayması, heyelan	7. mağaralar, galeri
4. boyuna	8. dalmaçya tipi

Bulmaca

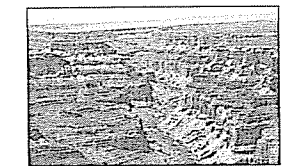
Bakınız - 1

Barkan

Buzul vadisi

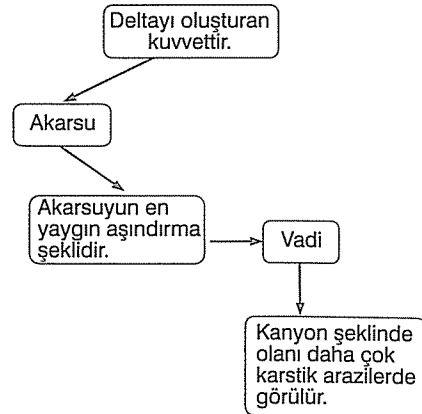

Kanyon

Menderes

Etkinlik - 2

Aktivite Testi - 2

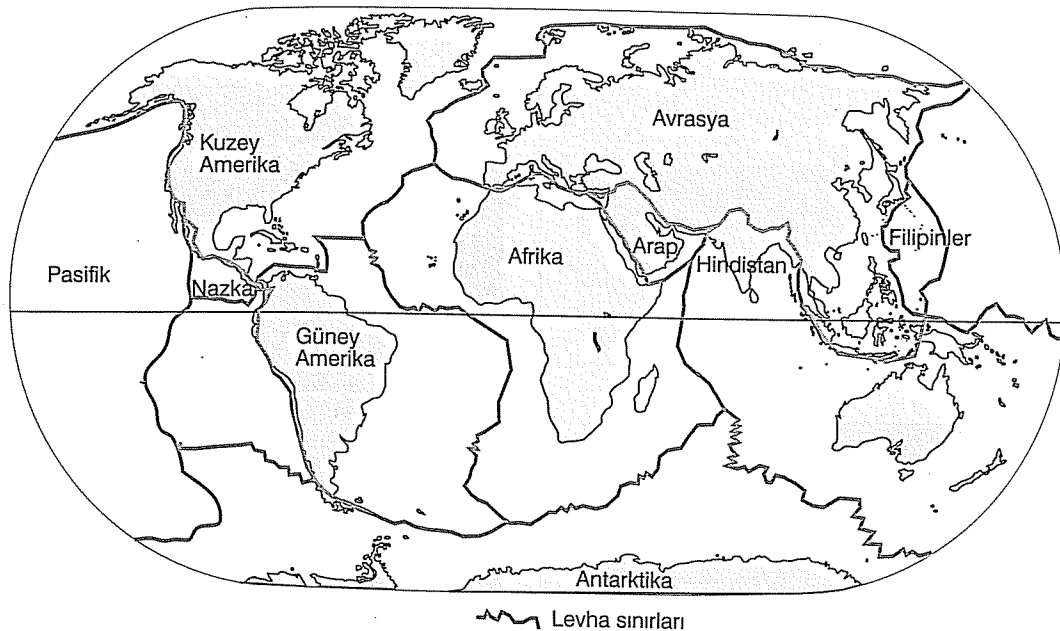
Doğru - Yanlış

1. Doğru	5. Yanlış
2. Doğru	6. Doğru
3. Doğru	7. Yanlış
4. Doğru	

Boşluk Doldurma

1. örtü buzulu	6. maar
2. Pangaea	7. çağlayan
3. plato	8. kanyon
4. iç kuvvetler	9. düden
5. Everest Tepesi	

Etkinlik - 1

Etkinlik - 2

YER ŞEKLİ	AKARSU			RÜZGÂR		BUZUL	
	Aşınım	Birikim	Aşınım ve birikim birlikte etkili	Aşınım	Birikim	Aşınım	Birikim
1- Seki(taraça)			✓				
2- Vadi	✓						
3- Peri bacası	✓						
4- Dev kazanı	✓						
5- Yardang				✓			
6- Kırgıbayır	✓						
7- Menderes		✓	✓				
8- Tafoni				✓			
9- Mantar kaya				✓			
10- Lös					✓		
11- Sirk çukuru						✓	
12- Hörgüç kaya						✓	
13- Moren							✓
14- U tipi vadi						✓	

Yazılıya Hazırlık Testi - 1

- Doğru
- Yanlış
- Doğru
- Doğru
- Tortul
- ria
- birikinti yelpazeleri
- doğal köprüler
- Dünya'nın en dış katmanıdır. Katılaşmış kayalarından oluşur. Özellikleri birbirinden farklı sial ve sima katmanları vardır. Yer kabuğu tek parça olmayıp birbirinden ayrı levhalar hâlinde mantonun akışkan bölümü olan astenosferde hareket eder. Yer kabuğunun kalınlığı karalarda 30 - 40 km, okyanus diplerinde 8 - 10 km'dir.
- Heyelan:** Eğimli bir yamaçta suyla doymuş hâle gelen toprağın alttaki ana kayayla birlikte yer değiştirmesi olayıdır.

Debi: Akarsuyun belirli bir bölümünden saniye-de geçen su miktarıdır.

Tsunami: Okyanus ya da deniz tabanlarında meydana gelen şiddetli depremlerle oluşan dev dalgalarıdır.

Jeoantiklinal: Epirojenik hareketler sonucu karanın alçalmasıyla oluşan deniz çukurudur.

- 1) Lav
- 2) Kül
- 3) Gaz
- 4) Lapilli
- 5) Volkan bombası

12. Aşındırma şekilleri:

- 1) Mantar kaya
- 2) Şahit kaya
- 3) Tafoni

Biriktirme şekilleri:

- 1) Barkan
- 2) Kumul
- 3) Lös

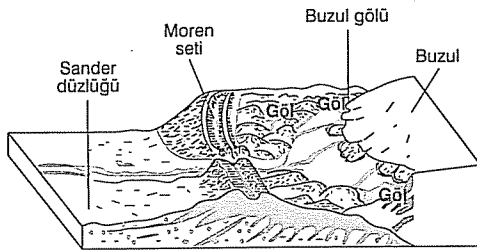
13. A
14. B
15. D
16. C
17. E
18. C
19. A
20. E

12. 1) Düden
2) Uvala
3) Lapyra
4) Polye
5) Mağara

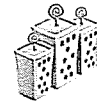
13. E
14. D
15. E
16. B
17. A
18. A

Yazılıya Hazırlık Testi - 2

1. Doğru
2. Yanlış
3. Yanlış
4. Doğru
5. lös
6. episantr
7. dolin
8. geriye aşındırma
9.

10. 1c, 2a, 3b, 4e, 5d
11. 1) Senozoik
2) Mezozoik
3) Paleozoik
4) İlk zaman

Grafik ve Tablo Yorumlama

1. a) Doğru f) Yanlış
b) Doğru g) Doğru
c) Yanlış h) Yanlış
d) Doğru i) Yanlış
e) Yanlış j) Doğru
f) Yanlış
g) Doğru
4. a) bulunamaz
b) bulunamaz
c) bulunabilir
d) bulunamaz
e) bulunabilir
f) bulunabilir
g) bulunamaz
h) bulunabilir
i) bulunamaz
2. a) varılabilir
b) varılamaz
c) varılabilir
d) varılamaz
e) varılamaz
f) varılamaz
g) varılabilir
h) varılabilir
i) varılamaz
j) varılamaz
3. a) Doğru d) Doğru
b) Doğru e) Yanlış
c) Yanlış f) Yanlış
d) Doğru g) Doğru
e) Doğru h) Doğru
5. a) Doğru
b) Yanlış
c) Yanlış
d) Doğru
e) Yanlış
f) Yanlış
g) Doğru
h) Doğru

Bölüm 6

BEŞERİ YAPI

Kazanım Ölçme Testi

Test - 01

1. B	5. A	9. C	13. E
2. B	6. A	10. D	14. A
3. B	7. B	11. A	15. E
4. B	8. E	12. B	

Test - 02

1. E	4. B	7. D	10. B
2. A	5. C	8. A	11. E
3. C	6. C	9. C	12. D

Kazanım Değerlendirme Testi

Test - 01

1. E	4. B	7. A	10. E
2. A	5. C	8. A	11. E
3. B	6. C	9. D	12. C

Test - 02

1. A	4. C	7. C	10. E
2. D	5. D	8. D	11. E
3. A	6. B	9. C	12. A

Aktivite Testi

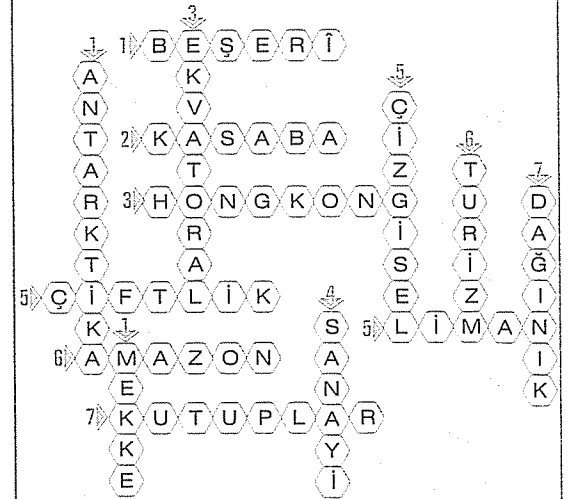
Doğru - Yanlış

1. Doğru	5. Doğru
2. Yanlış	6. Yanlış
3. Yanlış	7. Doğru
4. Doğru	

Boşluk Doldurma

1. toplu	6. liman
2. geçici	7. maden
3. yerleşim	8. kuraklıktan
4. Ust Nera	9. köy altı
5. coğrafi konumunun	

Bulmaca

İkinci - 1

1. Büyüklüğüne göre
2. Kurulduğu yere göre
3. Sürekliliğine göre
4. Dokusuna göre

Etkinlik - 2

DOKUSUNCA
GÖRE

TOPLU YERLEŞME

- Evler belirli yerlerde toplanmıştır.
- Su kaynakları yetersizdir.
- Yer şekilleri sade ve düzdür.
- Ulaşım koşulları gelişmemiştir.
- Tarım arazileri geniştir.

DAĞINIK YERLEŞME

- Evler birbirinden uzaktır.
- Su kaynakları fazladır.
- Yer şekilleri dağlık ve engebeldir.
- Ulaşım koşulları gelişmiştir.
- Tarım arazileri küçük ve parçalıdır.

Yazılıya Hazırlık Testi

- Doğru
- Yanlış
- Doğru
- Yanlış
- Doğru
- askerî, dini
- Maden
- köy altı
- dairese
- Turizm
- A
- D
- B
- A

© Güvender Yayınları

- 1) Denizler ve okyanuslar
 - 2) Buzullarla kaplı alanlar(Kutup bölgeleri)
 - 3) Şiddetli kuraklığın yaşandığı alanlar(Çöller)
 - 4) Kıyılara çok uzak adalar
 - 5) Orta kuşakta engebeli ve yüksek alanlar
 - 6) Bataklıklar, sık ve gür ormanlık alanlar
- 1) Engebeli arazilerde tarım topraklarının parçalanmış ve birbirine uzak olması
 - 2) Hayvanlar için otlak ve barınak temini
 - 3) Devlet arazilerinin topraksız aileler tarafından kullanılması
 - 4) Kalabalık ailelerden koparak bağımsız yaşama isteği
 - 5) Aileler arasında çıkan anlaşmazlıklar
- 1) Liman şehri: Rotterdam (Hollanda)
 - Ticaret şehri: Hamburg (Almanya)
 - Sanayi şehri: Osaka (Japonya)
 - Maden şehri: Ust Nera (Rusya)
 - İdari şehir: Roma (İtalya)
 - Turizm şehri: Antalya (Türkiye)
 - Dini şehir: Mekke (Suudî Arabistan)
 - Teknoloji şehri: Hong Kong (Çin)
- 1) Dairesel yerleşme
 - 2) Dağınık yerleşme
 - 3) Kıyı yerleşmesi
 - 4) Çizgisel yerleşme
 - 5) Toplu yerleşme
- 1) Nüfus miktarı
 - 2) İdari yapı
 - 3) İş bölümü
 - 4) Ekonomik faaliyetler
- II ve III

Grafik ve Tablo Yorumlama

- Doğru
 - Yanlış
 - Doğru
 - Yanlış
 - Doğru
 - Yanlış
- Ulaşılabilir
 - Ulaşılabilir
 - Ulaşılabilir
 - Ulaşılabilir
 - Ulaşılabilir
 - Ulaşılabilir

Bölüm 7

ORTAK PAYDA: BÖLGE

Kazanım Ölçme Testi

Test - 01

1. E	5. C	9. A	13. B
2. B	6. B	10. C	
3. E	7. A	11. A	
4. B	8. C	12. B	

Test - 02

1. B	4. B	7. E	10. A
2. D	5. A	8. D	11. C
3. C	6. B	9. C	

Kazanım Değerlendirme Testi

Test - 01

1. E	4. A	7. B	10. C
2. B	5. C	8. A	
3. D	6. D	9. C	

Test - 02

1. B	4. E	7. E	10. D
2. D	5. A	8. A	
3. D	6. A	9. E	

© Güvender Yayınları

Aktivite Testi

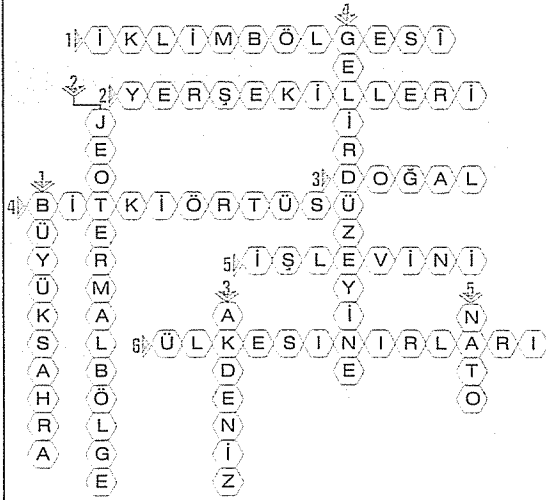
Doğru - Yanlış

1. Doğru	5. Doğru
2. Doğru	6. Yanlış
3. Doğru	7. Doğru
4. Yanlış	

Boşluk Doldurma

1. bölge	6. beşerî
2. yer şekli	7. siyasi
3. ekonomik	8. doğal(fiziki)
4. Beşerî, ekonomik	9. yüksek
5. siyasi	

Bulmaca

Ekonomik - 2

- Yer şekillerine göre; **ovalık ve platoluk bölgede**
- İklim tipine göre; **karasal iklim bölgesi**
- Nüfus yoğunluğuna göre; **seyrek nüfuslu bölge**
- Ekonomik özelliğine göre; **tahıl tarımı ve küçükbaş hayvancılık bölgesi**

Ekonomik - 1

Bölge türü	Doğal Özellikler	Beşerî Özellikler	Ekonomik Özellikler
Tarım bölgesi			✓
İklim bölgesi	✓		
Gelir durumuna göre bölgeler			✓
Siyasi ve idari bölgeler		✓	
Askerî bölgeler		✓	
Sanayi ve ticaret bölgeleri			✓
Turizm bölgeleri			✓
Nüfus özelliklerine göre bölgeler		✓	
Jeotermal bölgeler	✓		
Maden bölgesi			✓

Yazılıya Hazırlık Testi

- Doğru
- Yanlış
- Doğru
- Yanlış
- Doğru
- işlevsel
- siyasi
- orman
- seyrek
- petrol
- B
- D
- B
- D

15.

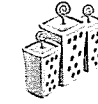
Yer şekli	Bulunduğu bölge
Lapya, dolin, uvala	
Mantar kaya, kumul	
Fiyort, moren	
Barkan, lös	
Hörgüç kaya, sirk gölü	
Vadi, kırgıbayır	
Yanardağ	
Fay hatları	
Tsunami	
Falez (Yalıyar)	

- 1) Dağlık bölge
- 2) Akdeniz iklim bölgesi
- 3) Bozkır bölgesi
- 4) Sanayi bölgesi

- 1) Yer şekillerine göre ovalık bölgede
- 2) İklim tipine göre Akdeniz iklim bölgesinde
- 3) Bitki örtüsüne göre maki bölgesinde
- 4) Ekonomik özelliğine göre tarım bölgesinde
- 5) Nüfus özelliklerine göre yoğun nüfuslu bölgede

- 1) Tarım bölgesi
- 2) Sanayi bölgesi
- 3) Maden bölgesi
- 4) Turizm bölgesi
- 5) Ticaret bölgesi

- 1) Karadeniz Ekonomik İş Birliği Teşkilatı: Ekonomik Özellikler
- 2) Avrupa Birliği: Siyasi Özellikler
- 3) İskandinav Ülkeleri: Doğal Özellikler
- 4) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NA-TO): Askerî özellikler
- 5) Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC): Ekonomik Özellikler

Grafik ve Tablo Yorumlama

- Doğru
 - Doğru
 - Yanlış
 - Yanlış
 - Doğru
 - Yanlış
 - Yanlış
- Ulaşılamaz
 - Ulaşılamaz
 - Ulaşılabılır
 - Ulaşılamaz
 - Ulaşılabılır
 - Ulaşılamaz
 - Ulaşılamaz
 - Ulaşılabılır

Bölüm 8

İNSAN ve ÇEVRE

Kazanım Ölçme Testi

Test - 01

1. B	4. C	7. E	10. C
2. C	5. D	8. B	11. B
3. D	6. E	9. E	12. B

Test - 02

1. C	4. E	7. E	10. A
2. D	5. B	8. D	11. E
3. E	6. A	9. A	12. E

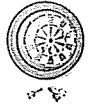
Kazanım Değerlendirme Testi

Test - 01

1. D	4. C	7. C	10. D
2. C	5. C	8. B	11. D
3. E	6. B	9. E	12. B

Test - 02

1. E	4. D	7. B	10. D
2. A	5. C	8. B	11. B
3. B	6. A	9. A	12. E

Aktivite Testi

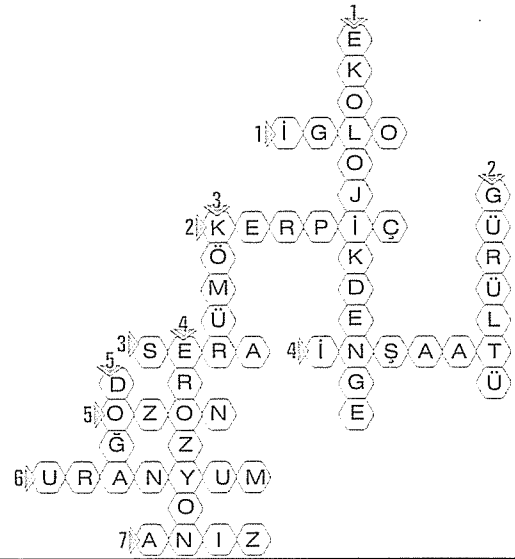
Doğru - Yanlış

1. Doğru	5. Doğru
2. Yanlış	6. Yanlış
3. Yanlış	7. Doğru
4. Doğru	

Boşluk Doldurma

1. hava kirliliği	6. tarım, hayvancılık
2. küresel ısınma	7. su kirliliği
3. ozon tabakası	8. Beslenme
4. Ormanlar	9. madencilik
5. Enerji	

Bulmaca

Etkinlik - 1

- Hayvancılık
- Madencilik
- Tarım

Etkinlik - 2

a. - 2	d. - 2
b. - 1	e. - 3
c. - 3	f. - 1

Etkinlik - 3

1. Ren geyiği yetiştiriciliği	3. Zeytincilik
2. Ormancılık	4. Pirinç tarımı

Yazılıya Hazırlık Testi

- Doğru
- Yanlış
- Yanlış
- Doğru
- Gürültü kirliliği
- Akarsulardan
- toplu
- Ozon tabakası
- E
- D
- C
- Sıcaklığın artması, büyük su kütlelerindeki buharlaşmayı artıracak ve buna bağlı olarak bu bölgelere yakın yerlerin yağış değerlerinde büyük artışlar görülecektir. Buna karşılık denizlerden uzak kara içlerindeki buharlaşmanın şiddetlenmesi kuraklığı artıracaktır. Yine sıcaklığın artmasıyla Dünya'daki buzul alanları eriyecek ve bugünkü deniz seviyesi yükselecektir. Böylece deniz kenarlarındaki birçok yerleşme sular altında kalacaktır. Küresel ısınmanın yol açacağı bir başka tehlike ise hava hareketlerinin hızlanmasına bağlı olarak şiddetli kasırgaların sayısı artacaktır.
İnsan ihtiyacı	İhtiyaca bağlı ortaya çıkan faaliyet
Barınma ➤ inşaat	
Beslenme ➤ tarım	
Enerji ➤ hidroelektrik santral	
Araç - gereç ➤ sanayi	
Ulaşım ve iletişim ➤ ulaşım ağı	

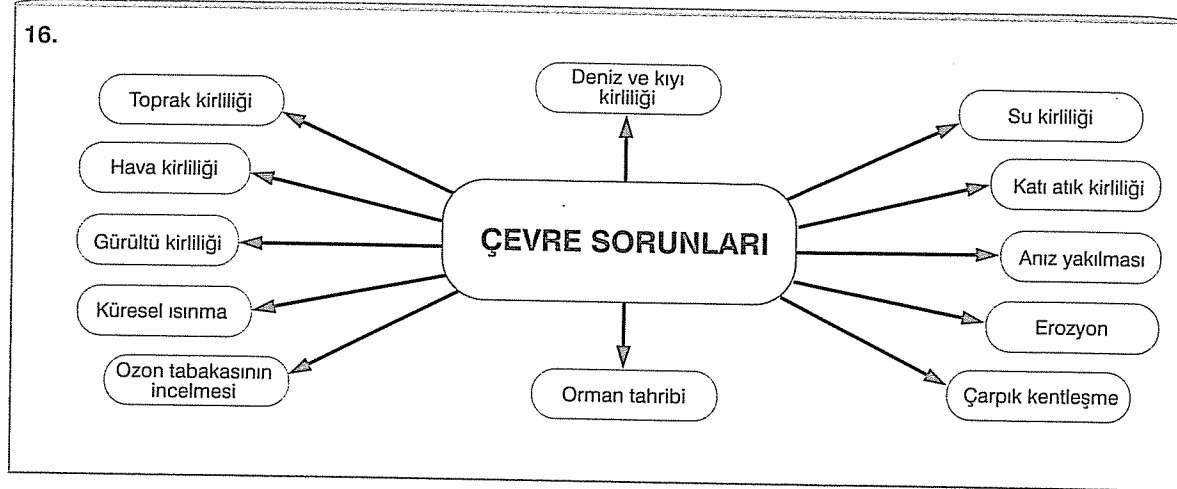
14. Küresel ısınma: Sera gazlarının artması sonucunda, atmosferin yeryüzüne yakın kesimlerdeki sıcaklığın yapay olarak artması süreci

Hava kirliliği: Atmosferde toz, duman, gaz, koku ve su buharı şeklinde bulunabilen maddelerin, insan ve diğer canlılara zarar verebilecek miktarda yükselmesi

Nükleer kirlilik: Uranyum ve toryum gibi elektron yayan maddelerin doğal denge hâlindeki diğer maddelerin atom yapılarını bozması

15. 1) Yangınlar
- 2) Hava kirliliğine bağlı olarak ormanların niteliğinin bozulması
- 3) Orman ürünlerine talebin artmasıyla ağaç kesimlerinin artması
- 4) Orman içi yapılaşmaların artması

16.

Grafik ve Tablo Yorumlama

1. a. Kâğıt - Karton	3. a. I
b. Cam	b. II
c. % 33	c. III ve IV
d. Metal ve plastik	d. % 33
2. a. Avrupa, Güney Amerika, Afrika	4. a. Metan oksitlenmesi
b. 4. sırada	b. İnsan faaliyetleri
c. % 40	c. Okyanuslar
	d. Bitki çürümeleri

© Güvender Yayınları